

22

36

2.
a

W

Cim. 75a

[Fricker: 2° P. scl.

816]

Peda

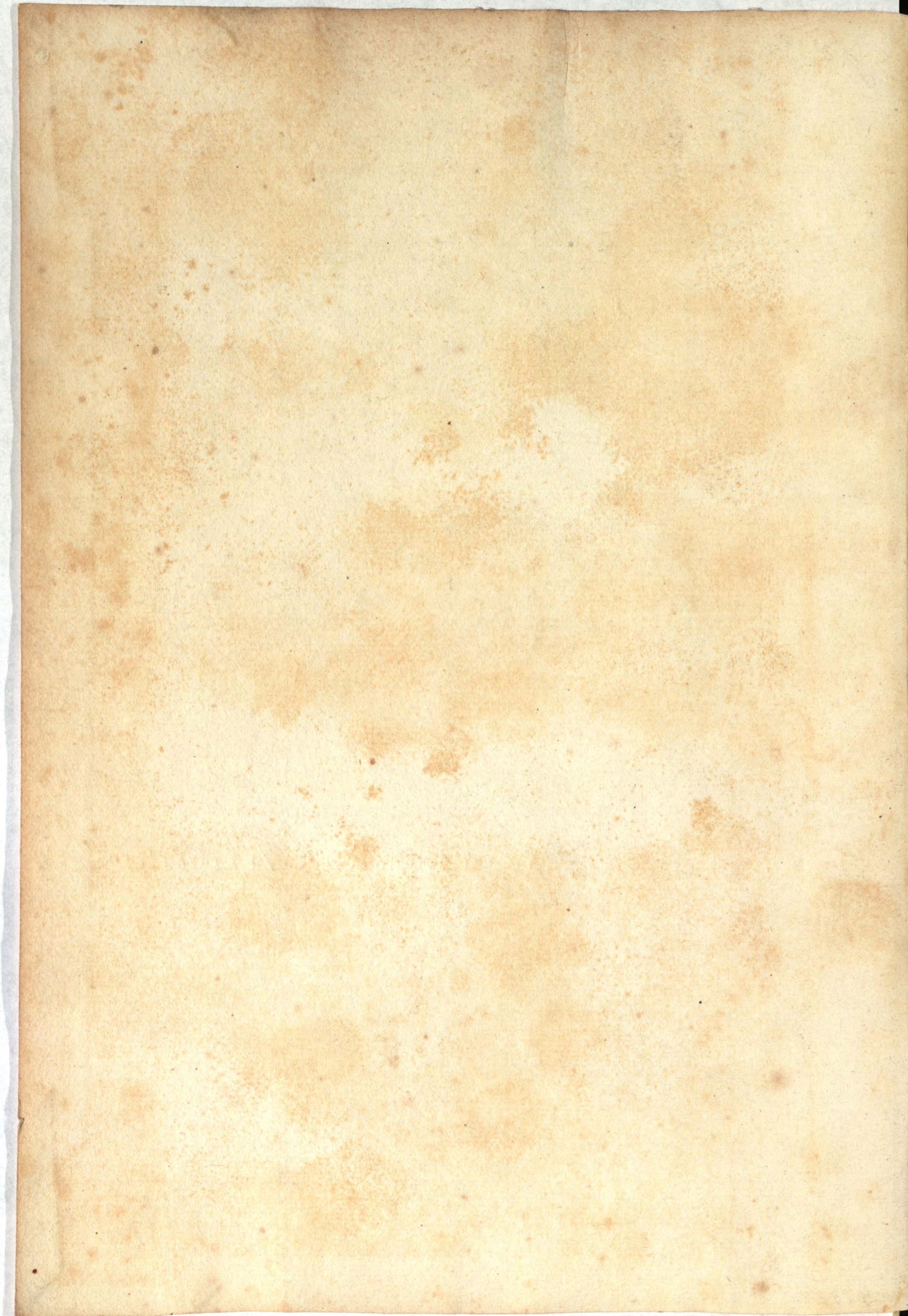

<41600205930012

Handexemplar Aventins!

2° Pecc.
876

471 H. H. W.

Bedae
1402 Dph

BEDAE PRESBYTE

RI ANGLOSAXONIS VIRI ERV
DITISSIMI, DE NATVRA RERV
ET TEMPORVM RATIONE
LIBRI DVO.

Nunc recens inuenti, & in lucem editi.

GVSTVM QVENDAM, HVMANISSIME LE
ctor, habes operum Bedæ, eorum quæ antea non extabant, quem si
probabis, efficies ut primum tomum desideratum hæcenus,
à nobis uero nuper è situ prolatum, simus quaq;
prima occasione edituri.

BASILEAE EXCVDEBAT HENRI
CVS PETRVS MENSE MAR
TIO, AN:
M. D. XXIX.

Cum gratia & priuilegio Cæsareo.

B! Handexemplar Aventinus!

libri bede de compositione.

CLARISSIMO ET

DOCTISSIMO VIRO D. IOANNI FABRO,
PRAEPOSITO BYDENSEI, SERENISSIMI FERDINAN-
DI HUNGARIAE ET BOHEMIAE REGIS
CONSILIARIO, IOANNES SICH-
ARDVS S. D.

Rimum totum operum Bedæ, iam multis seculis desidera-
tum, cum publico essem adornaturus, uir clarissime, idemq; do-
ctissime, qui tibi ex condito ueluti sponsor, mei erga te studij
perpetuæq; obseruantia deberetur, existimaui officij mei esse,
non tam dare operam, ut uoluntati in te meæ quamprimum sa-
tisfacere, quam ut interim etiã dispicerem quo tu pacto esses
erga eiusmodi autorem affectus. Commodū ergo uenit in mentem ut Chroni-
ca ista extruderem, & futuræ editionis quendā tibi gustum exhiberem, ut dum
ueluti Apelles quidam delitescens cum aliorum, tum tuum, quod mihi multo-
rum instar erit, iudiciū cognouero, uel editionem tibi destinatam urgeam, uel
eam uolens etiã patiar in spongiā incumbere: Quod tamen ipsum cur faci-
am non uideo, siquidē nihil uspiam solidæ eruditionis uideo, in quo non sit cum
summa laude uersatus Beda, adeo ut ne quidem ullum scripti genus, utcunq; in
speciem puerile, se indignū duxerit. Cuius quidem rei locupletissimi passim ex-
tant testes libelli de musica, saltu lunæ, ratione carminum, tropis & schemati-
bus, orthographia, scripti, ut satis apparet, horis succisuiis, cum legitima studio-
rum opera sic rebus sacris sudarit, ut nullam earum partem reliquerit, quam nō
pro uirili, ad exemplum uidelicet maiorum, excoluerit. In quo tamen scribendi
cursu sic se gessit, ut, quæ fuit optimi uiri uerecundia, maluerit aliena repetere, &
nonnunquam si res postularet in compendium redigere, quā sua putide in-
culcare, & quod pleriq; faciunt, laudem alieno partam labore in se transferre.
Quod quidem si esset nostra tempestate a nonnullis præstitum, non modo qui-
etas haberemus respublicas, quæ nunc rerum nouarum expectatione erectæ, ar-
mis sibi quō libido impulerit uiam aperiunt, uerumetiam nō esset cur stulte Go-
thorum irruptiones quereremur tam exitiales studijs ueterumq; scriptis fuisse.
Quandoquidem dignum ferē lectū nihil in omni uetustate fuit, quod non idem
suo tamen loco legatur in Beda, ut cum ista damnes, eadem quoq; opera uidea-
re de grauissimis auctoribus pronuntiare, quorum iste secutus est & in scriben-
do auctoritatem, & in tractandis rebus sacris religionem. Mihi sanè sic uisus uenit,
ut Bedam legens non unum aliquē manibus tenere uidear, sed simul ut quidq;
rectissime à quibusuis memoriæ proditum est, ueluti in thesauro conspiceretur:
quamminimū ualere debeat quorundam oratio, qui eum acta agere asserunt,
atq; unū hoc in maximis uitijis numerant, quod ex integro pene ueterum dicta
retexat, cum id mihi uel præcipuam auctori dignitatē conciliare uideatur. Quid e-
nim, ut alios silentio præteream, de Mario Victorino, optimo haud dubie auto-
re reliquum nobis uel temporum iniuriæ, uel incursiones illæ Gothicæ, quibus
nihil non imputamus, reliquum fecissent, nisi nominatim is subinde in Bedæ li-
bris testimonij loco citaretur? Quem sanè autorem præter commentarios in

2065 f. 102 r. n. 1. c. 1. v. 1. 1533

2065 SICHARDVS

Chronica Bedæ

Beda laus

Gothi

Marius Victorinus.

Gothicæ incursions

IO: SICHARDI EPISTOLA NVNCVPATORIA.

Mazug Vorlesung

Pauli Epistolas, constat quoque in quinque Mosis libros accuratissime scripsisse. Quorum tamen nihil ferè ad nostram memoriã peruenit, extra ea quæ nos superioribus diebus de Trinitate & homousio protulimus, & quædã quæ etiamdum penes nos sic omnibus modis lacera facent, ut editionis ne quidem minimam de se spem præbeant. Præterea Gelliũ, Festum Pompeiũ, Macrobiũ nemo est qui non pro optimis autoribus & legat & sequatur, quorum tamẽ studiũ in eo palam consumi uidemus, ut ueterum recte dicta factaq; ab obliuione uindicentur. Quorum existimationi nihil obfuit, quod eadem illa quæ scribenda susceperunt lecturi forsitan fueramus in Catone, Varrone, Nigidio Figulo, Cælio, Verrio Flacco, si modo tantos nobis autores dñ reliquos esse uoluissent. Imò gratia etiam istis habenda est, qui quod per se stetit, non sint passi eas quoque ipsas ruinas nobis esse ignotas. Sed hæc re ipsa malo eruditis probentur, quàm oratione. Redeo nunc ad Chronica nostra tuo nomini, uir clarissime, inscripta, quæ sic uelim legas, ut si te indigna iudicaueris, in memoriã tibi reuoces, id nobis fuisse consiliũ, quod hijs ferè qui longam aliquam peregrinationem instituãt, quibus curæ est principio ociose atq; suspenso, ut sic dixerim, pede ingredi iter, ut sic & labori assuescant, & difficultati incumbenti sufficere possint. Sic me nunc ea arripuisse maxime, quæ in se difficultatis minimum haberent, ad ferendum tamen maioris negocij fastidium obfirmarent. Nam cum Badius Ascensius aliquot huius autoris tomos superioribus annis edidisset, ea uero quæ primum totum conficere poterant aut nusquam compareret, aut essent fortasse exemplarium uitio uisa deteriora, quàm ut sic edi ullo pacto deberent, certior factus de mea uoluntate, qua passim increbuerat, me nescio quid in Beda moliri, per literas obsecrat, ne patiar longe pulcherrimã tanti autoris partẽ diutius in situ esse, quin aut ipse quaq; prima occasione edendam curarem, aut si id rationibus meis parum conueniret, ad se mitterem, daturum operam ut quicquid id esset scriptorum protinus in manus eruditorum exiret. Effecit uir humanissimus, & de studijs nõ uulgariter meritis, ut quoquomodo tentandum aliquid ducerem, tibiq; inscribendũ, ratus eius lectionẽ cum uilem cæteris fore, tum tibi non iniucudam, eo præsertim nomine, ut sit ubi occupatissimus omnium animi seueritatem remittas, si quando tamẽ per ocium huc diuertere libebit.

Badius ascensius

Vale, & studijs perge sic ut cœpisti apud Serenissimum regem nostrum patrocinari, Basileæ mense Martio,

Anno M. D. XXIX,

MEMORIA
CATALOGVS OPERVM BEDAE QVAE
PENES NOS SVNT, NONDV
TAMEN EXCVSA.

In Genesim, Exodum, Numeros, Leviticum, Deuteronomium, libros Re-
gum, Prouerbia Solomonis, Ecclesiasten, Cantica Canticorum, Psalterium,
Esdras, Neemiam, Tobiam, Esaiam, Hieremiam, Ezechielem, Danielem, Mi-
nores Prophetas omnes, Ioannem. Præterea de gratia dei, de laude charitatis,
de nominibus locorum noui & ueteris instrumenti, de tabernaculo &
uasibus, de ædificatione templi, sunt elegantissimi penes nos li-
belli, quos omnes simul atque dabitur ocium curabi-
mus exire in manus hominum, si modo sen-
serimus istis nos primitiis gratiam
ab eruditissimis inijsse.

3 MEMORABILIVM

MEMORA

BILIVM RERV M, QVAS

Bedapassim tractat, Index.

A

A Bdias Propheta 10. C
 Abel sonat luctum 48. D
 Abel quando à Cain occisus 48. D
 Abessan 10. B. & 51. A
 Abgarus Edeſſæ regnat uir sanctus
 57. D
 Abias 10. C. & 51. C
 Abimelech 10. B
 Abimelech filius Gedeonis 50. D
 Abimelech Pontifex 10. C
 Abraam 10. B
 Abraam filius Thare 50. A
 Abraam Astrologia initiatus est apud
 Chaldaeos 17. A
 Abraam aduexit quædam à Chaldaeis
 hausta Aegyptijs 17. A
 Abraam apud Chaldaeos exulauit 17. A
 Abraam uenit in Chanaan 10. B. 50. A
 Absides quæ sint 2. C
 Acarnanes annum habuerunt VI men-
 ſium 35. B
 Accius Romanus 60. D
 Acephalorū hæreſis quādo cœperit 11. C
 Acephalorum hæreſis qualis 62. C
 Achab filia uxor erat Ioram 51. D
 Achaz 10. D. & 52. B
 Achialon 10. B. & 51. A
 Achiel Hiericho inſtaurat 51. D
 Achilles Aegyptum obtinuit 58. D
 Adam quot annorum fuerit 48. D
 Adami anni & filij 10. A
 Adar menſis Martius 20. C
 Adrianus Cæſar Rom: 11. B. & 57. B
 Adrianus præcepit Chriſtianos ſine ob-
 iectu criminum non debere damnari
 57. B
 Aedilfridus rex Angliæ 62. A
 Aeduinus rex Anglorum 62. B
 Aër quid ſit 4. A
 Aër pro cœlo nonnunq̃ ſumitur 4. A
 Aër humidus & calidus eſt 34. A
 Aëris elementaris natura 1. B
 Aegyptus à fulminibus eſt tuta 4. D

Aegyptus Syluius VII rex Latinorum
 51. C
 Aegyptus habet mediâ noſtra hyeme
 floreos campos 34. C
 Aegyptus artium mater eſt 23. B
 Aegyptus non cernit Septentriones 6. A
 Aegyptus uerſa in prouinciâ ab Augu-
 ſto poſt mortem Cleopatrz 56. A
 Aegyptus reſceſſit à Perſis 54. B
 Aegyptus imbris caret 5. D
 Aegyptij annum habuerunt 1111 men-
 ſium 35. B
 Aegyptij primi menſes ad curſum ſolis
 exegerunt 20. D
 Aegyptij multa ex D. Marco hauſerūt
 Aegyptij diem inter duos ſolis (39. A
 occaſus numerant 7. B. & 16. A
 Aegyptij optimi calculatores 23. A. 30. C
 Aegyptiorum regnū incipit 10. B. 49. D
 Aegyptiorum regnum finitū eſt 54. C
 Aelius Pertinax Cæſar Ro: 11. B. 57. C
 Aelge monaſterium 63. B
 Aelles rex Angliæ 62. A
 Aelia dicta Hieroſolyma 57. B
 Aeneas uenit in Italiam 10. C
 Aeneas primus rex Latinorum 51. A
 Aeneas Syluius 1111 Latinorū rex 51. B
 Aeolidum inſularum undis nutritur
 Aetnæ incendium 6. D
 Aequinoctia bina ſunt 7. D
 Aequinoctia quando 30. A
 Aequinoctialis circulus inhabitabilis eſt
 Aequinoctialis dies toti (aſtu 1. D
 mundo eſt æqualis 8. A. & 30. D
 Aequoris ſummitas dulci or eſt ea aqua
 quæ eſt in profundo 5. C
 Aestas quæ ſit 33. D
 Aestas ab æſtu dicitur 34. B
 Aestas meridiæ comparatur 8. A
 Aestatis tēpore quo nos pacto geram⁹,
 ut ualeudinē rectam tueamur 30. B
 Aestatis natura & initium 8. A
 Aesquilinus mons Vrbi adiectus per
 Seruium Tullum 53. A
 Aetas prima quot annorum ſit 48. B
 Aetates mundi ſex ſunt 9. D
 Aëtius Patritius Atrilæ terror occiditur
 à Valentiniano 61. A
 Aetnæ incendium durat ad exemplum
 gehennæ 6. C

Africa

INDEX EORVM OMNIVM QVAE LIBRO INSUNT.

- Africa subdita populo Romano 63. B
 Africa reparatur Imperio Rom: 11. C
 Africa quæ & quibus limitibus clauda/
 Africa uastatur à Gothis & (tur 6. D
 Vandalis 60. C
 Africus qui & Libs uentus 4. B
 Agamemnon Mycenis imperat 51. A
 Agathobolus 30. D
 Agatho Pontifex Romanus 62. D
 Aggrus Propheta clauit 53. D
 Agon Olympicus ab Hercule constitu/
 Agrippa Syluius XI rex (tus 50. D
 Latinorum 51. D
 Agrippa Herodes accusat Herodē Te/
 trarcham 56. B
 Alani inter Scythicas gentes sunt 59. D
 Alani Gallias aggressi sunt 60. A
 Alba longa condita ab Ascanio 51. A
 Alba Syluius VI Latinorum rex 51. C
 Albinus Iudææ præfuit post Festū 56. D
 Alchimus tentauit inuadere Pontifica/
 tum Iudæorum per uim 55. B
 Alethis primus rex Corinthiorū 51. B
 Alexander Magnus 54. C
 Alexander Magnus Babylonē redegit
 in potestātē suā interfecto Dario 54. C
 Alexander Magnus Illyrios & Thra/
 cas superat 54. C
 Alexander Magnus Sardis oppidum
 capit 54. C
 Alexander Iudæam subiugat 54. C
 Alexander Magnus ueneni haustu per/
 rīt anno uitæ suæ XXXII 54. C
 Alexāder Magnus quādiu regnauerit
 Alexander rex 10. D (54. C
 Alexander rex secundus 11. A
 Alexander Imperator Romanus 11. B
 Alexander Romanus Episcopus marty/
 rio coronatur 57. A
 Alexander Hierosolymitanus Episco/
 pus coronatur martyrio 58. B
 Alexāder Episcopus Cappadociæ 57. D
 Alexandra imperauit Iudæis 55. C
 Alexandria ab Alexādro cōdita 54. C
 Alexandria dies longissimus habet ho/
 ras XIII 8. A
 Alexandrini Episcopi officium 38. D
 Alpes Cottæ fuerunt in patrimonio se/
 dis Apostolicæ 63. D
 Altanus est in pelago 4. C
 Altitudo coeli uaria 1. C
 Am ueteres pro circum ponebāt 34. C
 Amazias 10. C. & 52. A
 Ambacij Prophetæ corpus diuina reue/
 latione prolaturum 60. A
 Ambrosius Mediolanensis claret 11. C.
 Ambrosius Aurelianus Bri (59. D
 tonum dux 61. B
 Ambri rex Israël 51. D
 Ammonitæ debellati per Iepthe 51. A
 Amon 10. D. & 52. C
 Amon à seruis suis occisus est 52. C
 Amos prophetat in Israël 10. C
 ἀμφιονιοι qui & unde dicantur 31. A
 Amphion Musicus clauit 10. B
 Amphitheatrum Romæ à Tito Impera/
 tore ædificatum 57. A
 Amra pater Mosis 50. B
 Amterminum dicitur à Catone pro cir/
 cum terminos 34. C
 Amulio Syluius XV Latinorū rex 52. A
 Anastasius Imperator 11. C. 61. B. 64. A
 Anastasius hæresi fauens Eutychetis
 fulmine periit 61. B
 Anastasius uictus à Theodosio 64. A
 Anastasius Persa monachus pro Chris/
 to martyrio coronatur 62. B
 Anastasij martyris reliquiæ Romæ per/
 Anastasij monasterium (latæ 62. B
 haud procul à Hierosolymis 62. B
 Anatholius Laodiciæ Episcopus 17. A.
 & 58. D
 Anatholij liber Paschalis 22. C. 34. B
 & 58. D
 Ancus Martius rex Romanorū 52. C
 Anchiale condita à Sardanapalo 52. A
 Andræ Apostoli ossa à Constantino/
 politanis honorifice suscepta 11. B.
 & 59. C
 Andromachus custos templi 54. C
 Angeli nuntiaturi quippiā hominibus
 ærea corpora sibi sumunt 1. D
 Angeli cœlum supremū incolunt 1. D
 Angli Saxones dicti 60. D
 Angli Christiani esse sub Gregorio
 Pontifice cœperunt 62. A
 Antheros Episcopus Rom: 58. A
 Annus unde dicatur 34. C
 Annus communis 34. D
 Annus magnus omniū Planetarū 34. C
 Annus

ανατολικοι
 ανατολη
 Anacolun

INDEX EORVM OMNIVM

Annus magnus qui dicitur 8. B
 Annus solaris 34. D
 Annus lunaris 14. A
 Annus lunaris qui dicitur, & quot die-
 bus absoluitur 8. B
 Annus Lauinijs fuit XIII mensiu 35. B
 Annus Arcadibus trium mensium fuit
 35. B
 Annus dominicæ incarnationis quomo-
 do inueniatur 40. A
 Annus communis quis 14. A. & 39. A
 Anni ciuilis uel solaris ratio 8. B
 Anni initium non idem apud omnes
 gentes 8. B
 Annum Romani X mensibus finie-
 bant 7. D
 Anni dominicæ natiuitatis antiquitas
 cereis insculpebantur 40. C
 Anni ueterum dispare 35. A
 Anni naturales 34. C
 Antenor pulsus Ilio ab Hectoris filijs
 51. B
 Antichristus quando sit uenturus 65. B
 Antigonus Asia regnat 54. D
 Antiochus Epiphanes omnia sordibus
 idolorum complet 55. B
 Antiochus Iudæos oppressit 11. A
 Antiochus rex Syriæ uicit Philopato-
 rem 55. A
 Antiochia condita à Seleuco 54. D
 Antipater Procurator Palæstina factus
 55. C
 Antipodes 33. C
 Antoninus Pius Cæsar Romanus 11.
 B. & 57. B
 Antoninus pius mitior efficitur in Chri-
 stianos beneficio Iustini Philosophi
 57. B
 Antoninus alius regnat 11. B
 Antoninus Commodus Cæsar Roma-
 nus 57. C
 Antoninus Caracalla Cæsar Romanus
 11. B. & 57. D
 Antoninus Verus Cæsar Rom: 57. B
 Antonius uictus ab Augusto se interfe-
 cit 56. A
 Antonius monachus clauit 11. C. 59. B
 Antonij monachi corpus repertum de-
 fertur Alexandriam 61. C
 Aoth 10. B. & 50. C

Apamia condita à Seleuco 54. D
 Aparctias uentus septentrionalis est 4. B
 Apis condidit Memphim 50. A
 Apollinaris Asianus clarus habet 57. C
 Apollinaris Episcopus Laodiceus 59. D
 Appius Claudius Cæcus 54. D
 Appia uia strata ab Appio Claudio 54.
 Aprilis dictus quasi aperilis (D
 7. D. & 21. B
 Aprilis Arietis signum habet 22. D
 Aqua præcingitur terra 5. D
 Aqua frigida & humida est 34. A
 Aqua dulcis alit fructus melius 5. B
 Aquæ elementum cuiusmodi 1. B
 Aquæ glaciales in cælo cur sint 1. D
 Aquarum cœlestium usus 1. D
 Aquarum duplex natura est 5. B
 Aquarius Ianuario assignatur 3. A
 Aquarij sidus quando oriatur 23. B
 Aquilas Interpres quando floruerit 11. B
 Aquilo qui & Boreas uentus 4. B
 Aratus Poëta clauit 54. D
 Arbaces primus rex Medorum 52. B
 Arbaces Medus Sardanapalū uicit 52. A
 Arbaces Medus transtulit regnum As-
 syriorum in Medos 52. A
 Arcadius, Honorius & Theodosius
 Imperatores Romani 11. C
 Arcadius filius Theodosij Augustus
 Arcadius à Theodosio consors (60. A
 regni est factus 60. A
 Archelaus Mesopotamiæ Episc: librū
 contra Manichæos scripsit 58. D
 Archelaus sufficitur Herodi 56. A
 Archelaus relegatur in Galliam 56. A
 Arcturi exortus imbrifer est 2. B
 Arca Noë præfigurauit ecclesiam Chri-
 sti 49. B
 Arcus cœlestis quadricolor unde 4. D
 Aremulus Syluius XII Latinorum
 rex 52. A
 Argiuorum regnum incipit 10. B
 Argumentū in quo signo sit luna 3. C
 Ariana hæresis Constantij Imperatoris
 tempore maxime sauijt 59. B
 Aries Martio mensi propter Hammo-
 nem à ueteribus est tributus 3. A
 Arietis signum ubi oriatur 23. A
 Aristides Atheniensis discipulus Apo-
 stolorum 57. B

Aristobolus

QVAE LIBRO IN SVNT.

Aristobolus Hyrcano in Pontificatu
succedit 55. C
Aristobolus Peripateticus Philoso-
phus 55. A
Aristobolus Pontificis dignitatem con-
iunxit cum regia potestate 54. B
Aristobolus unus ex LXX Interpreti-
bus fuit 30. D
Aristobolus uinctus à Pompeio Ro-
mam abducitur 55. C
Aristoboli libri explanationum in Mo-
sen ad Ptolemaū Philometora 55. B
Aristoteles qua ætate floruerit 10. D
Aristoteles auditor Platonis 54. B
Arius Lacedæmoniorum legatus ad Si-
monem 55. A
Arius condemnatur in Synodo Nicena
63. B
Armenij fidem Christi suscipiunt 11. C
Arnobius Rhetor in Psalmos 49. B
Arphaxad filius Sem 10. A. & 49. B
Artes Ochi filius rex Persarum 54. C
Artabanus 10. D. & 54. A
Artaxerxes 10. D
Artaxerxes Memnon 54. B
Artaxerxes secundus 10. D
Artaxerxes qui & Ochus 10. D. &
54. C
Artaxerxes Ochus Aegyptum suo iun-
xit imperio 54. C
Artaxerxes Longimanus 54. A
As XII unciarum est 14. C
Asa filius Abiam 10. C. & 51. C
Asa sternit Zara Aethiopem 51. D
Ascanius secundus rex Latinorum
51. A
Ascanius Albam condidit 10. C
A^uriol^{us} qui & unde dicantur 31. A
Asia magnitudine sua reliquis duabus
partibus terræ est compar 6. D
Assyriorum imperium incipit 10. B.
& 49. D
Assyriorum regnum quamdiu duraue-
rit 52. A
Assyriorum regnum in Medos transfer-
tur 10. C
Astrologia coepit apud Chaldaeos
17. A
Asuerus est qui dicitur Artaxerxes
Memnon 54. B

Astyages Babyloniorum imperium de-
struxit 53. B
Athalaricus successit Theoderico 61. C
Athalia 10. C
Athalia omnem stirpem domus Ioram
interfecit, prater Ioas filium Azariæ
51. D
Athalia mater Azariæ 51. D
Athanasius ab Arianis multa pertulit
59. B
Athanasius exul suscipitur à Maximio
no Treuironum Episcopo 59. B
Athenienses diem à meridie in meridi-
em computant 7. B. & 16. A
Athenienses XXIII literis uti coepe-
runt, cum antea tantum XVI haberent
54. B
Athenodorus discipulus Origenis 58. A
Athur tertius mensis Aegyptiorum
21. A
Atomum in tempore quid dixerint
14. B
Atra bilis cuiusmodi homines faciat
34. A
Attila Illyricum & Thraciā uastat 60. D
Auentinus Syluius XIII Latinorum
rex 52. A
Auentinus mons à rege Auentino di-
ctus 52. A
Auentinus mons Vibi adiectus ab An-
co Martio 52. C.
Aues cœli unde dicantur 66. A
Augustus Leonis signum habet 22. D
Augustus Sextilis antea dictus 21. C
Augustus Octauianus regnat Romæ
55. D
Augusti & Antonij bellū ciuile 56. A
Augusti dicti reges ab Augusto 55. D
Augustinus floret 11. C
Augustinus Hipponensis Episcopus
moritur 60. C
Augustini ossa Ticinū translata 64. C
Auitus Hispanus Luciani presbyteri re-
uelationem à Græco uertit in Lati-
num 60. B
Aura quid sit 4. C
Aurea porta Constantinopoli 61. B
Aurelius Antoninus Cæsar Ro: 57. D
Aurelianus Imperator Romanus 58. C
Aurelius Alexander Cæsar Rom: 58. A
Aurelius

Asobolus uinctus

INDEX EORVM OMNIUM

Aurelius Antoninus Imperator 11. B
 Aurelianus Imperator secundus Christi-
 anos persequitur 11. B
 Auster uentus plerumque terramotus gi-
 gnat 4. B
 Auster qui & Notus dicitur ubi spiret
 4. B
 Australis circulus frigoribus inhabita-
 bilis est 2. A
 Australis polus qui 1. C
 Australes uenti quamobrem maiores
 in mari tempestates excitent 4. B
 Autumnus 33. D
 Autumnus unde dicatur 34. C
 Autumnus occiduo comparatur 8. A
 Autumni tempore quid faciendum 30. B
 Autumni natura & initium 8. A
 Azahel rex Syriæ affligit Israël 52. A
 Azarias filius Ioram 51. D
 Azymorum dies qui 46. B

B

B Abylas Antiochiæ martyrio coro-
 natur 58. B
 Babylonia condita à Semiramide 10. B
 Bachylus Asianus Episcopus 57. D
 Bacho nonus Aegyptiorum mensis 21. A
 Bachomius Aegyptiorum cœnobiorum
 fundator 38. B
 Baptisterium factum à Constantino 59. B
 Barachias quid sonet 52. A
 Barnabæ Apostoli corpus repertum 11.
 C. & 61. B
 Basilica Agnæ uirginis à Constantino
 facta 59. B
 Basilica Pauli facta à Constantino 59. B
 Basilica D. Laurentio facta à Constan-
 tino 59. B
 Basilica D. Petro & Marcellino consti-
 tuta à Constantino 59. B
 Basilica Petri in templo Apollinis à Co-
 nstantino Imperatore Romano facta
 59. B
 Basilica Geruasij & Prothasij à Vincen-
 tio Romano Pontifice dedicata Ro-
 mæ 60. B
 Basilica Constantiniana quæ & Ioan-
 nis Baptistæ 56. B. & 59. B
 Basilica Petri & Pauli facta à Constan-
 tino in ciuitate Albanensi 59. B

Beda de temporibus bis scribit 12. A
 Bedæ patria 29. D
 Benedab rex Syriæ 51. C
 Benedictus Abbas floruit 61. C
 Beroëa condita à Seleuco 54. D
 Bes VIII uncia sunt 14. C
 Bibliotheca Athenis extructa miri ope-
 ris ab Adriano Cæsare 57. B
 Bilizarius Vandalos deleuit 61. C
 Bissextus qua ratione fiat 8. B
 Bissexti ratio & causa 35. B
 Bissexto quantum annuo accrescat
 36. A
 Bissextilis anni aduentus 9. B
 Bletia Illyricum uastat 60. D
 Bonifacius Episcopus Romanus
 60. C
 Boreas qui & Aquilo ubi flet 4. B
 Borealis polus qui 1. C
 Brennus dux Gallorum Senonum
 54. B

BRENNI

Britanni uicti à Claudio 56. C
 Britanni auxilium petunt à Romanis
 contra Pictos & Scotos 60. B
 Britanni stipendiarij facti sunt à Cæsa-
 re, qui ante hunc diem ne nomen
 quidem Romanorum audierant
 55. D
 Britannos nullus ausus est ante Iulium
 Cæsarem & Claudium aggredi
 56. C
 Britannia ferè amissa fuit sub Nerone
 56. D
 Britannia communita muris & fossis à
 Seuero Romano Cæsare 57. D
 Britannia longissimus dies XVII ho-
 rarum 8. A
 Britannia per Asclepiodotum recepta
 59. A
 Brumalis circulus temperatus habitabi-
 lis est 2. A
 Britonum uictoria 61. B
 Brutus Hispaniam subegit 11. A
 Bulgarij ubi habitent 64. B

C

C Admus literarum inuentor 10. B
 Cainan 10. A
 Cainan filius Enoch 48. D

Caius

Q V A E L I B R O I N S V N T.

- Caius Romanus Episcopus 58. D
 Calo uerbum usurpatum in Calendis
 7. D. & 22. B
 Calendæ initia sunt mensium 7. D
 Calendæ in scripturis quæ 22. B
 Calendæ quæ sint dictæ 22. B
 Caligula Cæsar Romanorum 56. C
 Caligula retulit se inter deos 56. C
 Caligula quando regnauerit & quam
 diu 11. A
 Calabra curia ubi 22. B
 Cambyſes rex Perſarum 53. D
 Cambyſes ſuperſtitionem Aegypti ab/
 ominatus omnes ceremonias abroga
 uit 53. D
 Cancer Iunio eſt conſecratus eò quod
 ſol tunc ad inferiora redeat 3. A
 Cancr ſignum ubi oriatur 23. B
 Canones Apoſtolorum 22. C
 Canopum nec Italia nec Britanni uidēt
 32. B
 Capetus nonus rex Latinorum 51. D
 Capitoliū extructum à Tarquinio
 Priſco 52. C
 Capitoliū à fundamentis ædificatum
 eſt à Numa Pompilio 52. C
 Capricornus Decēbri aſſignatur, pro/
 pter Capram Iouis altricem 3. A
 Capricornus quare ultima parte piſci ſi/
 milis pingatur 3. A
 Capricorni ſignum ubi oriatur 23. B
 Capys Syluius octauus rex Latinorum
 51. C
 Caranus primus rex Macedonū 52. B
 Carthago à Didone conſtruitur 10. C.
 51. B
 Carthago recepta à Romanis 61. C
 Carthago euerſa 63. B
 Carthaginēſium bellum 54. B
 Carauſias Britanniam occupauit 58. D
 Carmentes Latinas literas reperit 10. B
 Carus Imperator Romanus 11. B. &
 58. D
 Carus Imperator de Perſis triumphat
 11. B
 Caſleu menſis December 20. C
 Caſa Romuli iuxta Calabram curiam
 22. B
 Caſſius Iudæa capta templum ſpoliat
 55. D
 Caſtor & Pollux Maio menſi ſunt tri/
 buti propter uirtutis inſigne 3. A
 Cataphrygarum hæreſis quando exorta
 11. B
 Cacias qui & Vulturſus orientalis eſt
 uentus 4. B
 Cæſar Iulius quando floruerit 11. A
 Cæſar à coniuratis interficitur in Curia
 55. D
 Cæſar Iulius primus monarcha Romæ
 54. A
 Cæſar Germanos capit & Gallos 55. D
 Cæſar confirmauit regnum Aegypti
 Cleopatræ ob conſuetudinem ſtupri
 55. D
 Cæſari paratæ inſidiæ à Ptolemæo 55. D
 Cæſares dicti ſunt à Iulio Cæſare 11. A.
 & 55. D
 Cecrops primus rex Athenarum 51. A
 Cecrops Athenas condidit 10. B
 Celfus Philoſophus Epicureus contra
 quem ſcripſit Origenes 58. B
 Cenus ciuium Romanorum inſtitu/
 tus per Seruium Tullum 53. A
 Cenus Romæ quinto quoq; anno per/
 agebatur 41. A
 Centeſimus fructus quis à D. Hiero/
 nymo intelligatur in Euangelio 13. A
 Centauri qui fuerint 50. D
 Ceolfridus Abbas Bedæ 64. B
 Chalcedonenſis Tomus 61. A
 Chalcedonenſe Conciliū quando 11. C
 Chaldaei quomodo diem computent
 16. A
 Chaldaei diem inter duos ſolis exortus
 dicunt 7. B
 Chaldaei ab Arphaxad oriundi 10. A
 Choëac quartus menſis Aegyptiorum
 21. A
 Cholera rubra natura & effectus 34. A
 Corinthiorum imperium 51. B
 Choſron rex Perſarum 62. B
 CHRISTVS Ieſus naſcitur 56. A
 Chriſtus naſcitur XLII anno Auguſti
 11. A. & 56. A
 Chriſtus crucifigitur XVIII anno Ti/
 berij 11. A. & 56. B
 Chriſtus annuntiat regnum cœlorum
 56. B
 Cibis

INDEX EORVM OMNIUM

- Cibis cuiusmodi quouis tempore uten-
dum 30. B
Cicero Arpini natus & ubi 11. A. 55. C
Cingus dicebatur etiā Quintius 14. C
Circulus æquinoctialis 33. A.
Circulus brumalis 33. A
Circuli mundi quinque sunt 1. D. 33. A
Circuli quare dicantur 33. A
Circuli diuisio 39. A
Circulis octo terra distinguitur pro di-
erum uarietate 6. A
Circius Narbonensiu est uentus 4. B
Circus Romæ ædificatus à Tarquinio
Prisco 52. C
Ciuiile bellum inter Cæsarem & Pom-
peium 55. D
Classis unde dicta 22. B
Claudius Imperator Rom: 11. B. 56. C
Claudius Cæsar quādiu regnauerit 11. A
Claudius Imperator Romanus 58. C
Claudio clypeus aureus in Curia col-
locatus 58. C
Claudia aqua induc̃ta per Appium
Claudium Cæcum 54. D
Clemens Alexandrinus 57. D
Clementis libri historiarum 15. C
Cleopatra quando & quamdiu regna-
uerit 11. A. & 55. D
Cleopatra regio comitatu urbem Ro-
mam ingressa est 55. D
Cleopatra cum Antonio marito uicta
se occidit 56. A
Cleopatra filium regno expulit 55. C
Climata mundi sunt quatuor 2. A
Clodius Albinus interficitur Lugduni
57. D
Cloacæ facta à Tarquinio Prisco
52. C
Codex Iustiniani quo tempore promul-
gatus 61. C
Commodus Imperator quando &
quamdiu 11. B
Commodus Imperator Colossi capite
sublato suū caput imponi iussit 57. C
Computus duabus rebus constat 7. B
Computus temporis trimoda ratione
discretus est 13. D
Computus digitorum qualis 13. A
Computandi quædā diuina ratio 14. A
Cometæ ferè omnes sub Septentrione
uisuntur 4. A
Cometarum natura & prodigiū 3. D
Cœlius mons adiectus Vrbi à Tullo
Hostilio 52. C
Cœli natura ignea est 1. C
Cœli nomīne quid intelligatur in scri-
pturis 15. C
Cœlum aëreum 66. A
Coitus lunæ 3. D. & 28. B
Colossus erectus Romæ CVII pedum
56. D
Collisio ignem parit 4. C
Concurrentes 8. D. & 9. B
Conticiniū pars noctis quæ dicat 7. B.
& 17. D
Corus uentus qui & Argestes 4. B
Cornelius Episcopus Romanus succe-
dit Fabiano 58. B
Constantia Augusta baptizata 59. B
Constantinus Imperator Ro: 11. B. & C
Constantius Imperator misit Vitaliano
Pontifici Romano aurea Euāgelia,
exornata miræ magnitudinis gem-
mis 62. D
Constantinus filius Constantini Impe-
rator Romanus 62. D
Constantinus filius Constantini Ace-
phalorum hareli fauet 62. D
Constantinus filius Heraclij Imperator
Romanus 11. C. & 62. C
Constantinus Christianus efficit 59. A
Constantinus alius Constantini filius
Imperator Romanus 11. C
Constantiniana basilica quæ 63. C
Constans cum Constantio fratre impe-
rat Romæ 59. B
Constantius & Constans Imperatores
Romani 11. B
Constantius Constantini filius Cæsar
Romanus 59. A
Constantius Imperator Rom: 59. B
Constantius Eboraci obiit 59. A
Constantinopolis condita à Constanti-
no 59. B
Constantinopolitana ecclesia ante Gre-
gorium Pontificem maximum scri-
bebat se primam ecclesiarum 62. A
Cōsules post exactos reges fuerūt 54. A
Consualibus ludis raptæ Sabinæ 52. B
Creperum ueteres dubiū dixerunt 7. B
Crepusculum

Crepusculum quid sit 7. B & 17. D
 Crescens Cynicus 57. B
 Crucifixio Christi quoto die fuerit
 48. C
 Cuthbertus Episcopus 63. C
 Cuthberti uita à Beda prosa & carmine
 descripta 63. C
 Cyclus lunaris 43. C
 Cyclus paschalis octo lineis est cōmu-
 nitus 8. D
 Cyclus Romanorum 43. C
 Cyclos decennouenales Synodus Nice-
 na instituit 8. C
 Cyprianus martyrio coronatur 11. B
 & 58. C
 Cyrene conditur in Libya 50. D
 Cyrillus Alexandrinus quando flou-
 rit 11. C
 Cyrus primus rex Persarum 53. C
 Cyrus Persarum rex Iudæos à captiui-
 tate liberauit 53. C
 Cyrus Alexandria Episcopus Acepha-
 lorum hæresim instaurat 62. C
 Cyrus Abbas in Ponto 63. D

D Amasus Pontifex Romanus
 59. D
 Damasci habitatores translati Cyre-
 nem 52. B
 Danielis locus de quatuor hirci corni-
 bus ad Antigonum pertinet 54. D
 Darius, qui nothus 10. D & 54. B
 Darius Arsomi filius rex Persarum
 54. C
 Darius rex Persarum 10. D & 53. D
 Darius interfectus ab Alexan. 54. C
 Darius ultimus rex Persarum 10. D
 Dauid 10. C
 Dauid rex 51. B
 Debbora 10. B & 50. D
 December mensis 21. C
 December Sagittarij signum habet
 23. D
 Decius Imperator Romanus 11. B
 & 58. B
 Declaratur locus Hieronymi de fructu
 centesimo, sexagesimo & tricesimo
 13. A
 Declaratur locus Danielis 18. D

Declaratur locus Euangelij de duode-
 cim horis diei 14. A
 Decurs decem uncia sunt 14. C
 Delphini admonent tempestatis futu-
 ra 5. A
 Demosthenes quo seculo uixerit 10. D
 & 54. C
 Deunx undecim sunt uncia 14. C
 Dextans decem uncia sunt 14. C
 Diadumenus regnat Romæ cum patre
 Macrino 57. D
 Dictatores quando 54. A
 Dido Carthaginem ædificauit 51. C
 Dies primus seculi quis fuerit 16. B
 & 17. A
 Dies uulgaris quis sit 7. B
 Dies longissimus in Meroë duodecim
 horarum 8. A
 Dies planetarū nomina habent 7. C
 Dies à planetis quare acceperint nomi-
 na 18. B
 Dies dominicæ resurrectionis ubi pri-
 mum fuerit 45. D
 Dies unde dicatur 15. A
 Dies pares ubi sint 32. A
 Dies solstitialis diuersus est 30. D
 Diei uaria obseruatio apud alias atque
 alias gentes 7. B
 Diei quā uaria fuerit apud ueteres cō-
 putatio 16. A
 Dierum dispar longitudo 30. D
 Dii primum adorantur 10. B
 Diluculum quod sit 7. C & 17. D
 Diluuium quo tempore fuerit 10. A
 & 49. A
 Diluuij aqua baptismum præfigura-
 uit 49. B
 Dimidium hebdomadis in Daniele
 quid sit 19. C
 Diocletianus Imperator Romanus
 58. D
 Diocletianus purpuram deponit
 59. A
 Diocletianus & Maximianus 11. B
 Dionysius Corinthi Episcopus clarus
 habetur 57. C
 Dionysius Abbas Romanus græce &
 latine doctissimus 40. A
 Dionysius Ptolemæus quando regna-
 uerit 11. A

Dionysius

INDEX EORVM OMNIVM

Dionysius Romanus scribit circulos
paschales 11. C & 61. C
Dionysij liber de cibis paschalibus &
Paschæ ratione 40. C
Dioscorus Aegyptum seducit 11. C
Dioscorus humanā in Christo carnem
negat 61. A
Diuerſitas ſumma eſt in generatione
Lamech 49. A
Dodrans ſiue doras nouem uncia ſunt
14. C
Domitianus Imperator 11. A & 57. A
Dominus quando uenturus ſit 65. A
Dux ſextulæ quid efficiant 14. C

E

E Boraci factus Metropolitanus Epi
ſcopus 62. A
Eccridus rex Anglorum 63. B
Eclypſis facta v Nonas Maias 11. C
Edilbertus rex Canthuariorū 62. A
Edilthruda filia regis Anglorum 63. B
Edeſſa condita à Seleuco 54. D
Edom reſceſſit ab Iuda 51. D
Eleazarus Pontifex maximus Iudæo
rum 54. D
Elementa ſitu differunt & natura 1. B
Eleutherius Epiſcopus Rom. 57. C
Elul mensis September 20. B
Embolismus 8. B & 14. A
Embolismi qui uocentur 39. A
Emmaus Nicopolis poſtea dicta 57. D
Enoch filius Iareth 10. A & 48. D
Enoch futurus nobiſcum ante aduentū
Antichriſti 63. B
Enoch quādā diuine ſcripſit quæ tamē
non ſunt in Canone 48. D
Enoch interpretatur dedicatio 49. A
Enos 10. A & 48. D
Enos quid ſonet 48. D
Enos cœpit inuocare nomen Domini
48. D
Epactæ 8. D & 9. B
Epactæ unde dicantur 41. B
Epactæ ſolis 42. C
Epactæ ſolis quot ſint 43. A
Epactarum lunarium argumentum
42. C

Ephelus condita ab Andronico 51. B
Ephesine Synodus propter Neſtorium
11. C
Epiphi undecimus Aegyptiorum men
ſis 21. A
Epiphanes rex Græcorum 11. A
Epiſcopi creantur per Apoſtolos in Iu
dæa 56. B
Eſaias prophetat 10. D
Error quorundam in primo menſis ini
tio 41. D
Eſau filius Iſaac 50. A
Eſdras Sacerdos & ſcriba 54. A
Eſdras legem reſtaurat 10. D
Euangelium Matthæi ſuo ſtylo ſcriptū
inuenitur 61. B
Eudoxius Arianus Epiſcopus 55. D
Eudoxus hæreticus condemnatur in
Conſilio Conſtantinopolitano
63. A
Eudoxia uxor Theodoſij 60. D
Euergetes quamdiu regnauerit 11. A
Euergetes ſecundus 11. A
Euergetis nomen unde ductum 55. A
Euilmerodach rex Babylonix 53. A
Euripi reſſui meatus 29. A
Euristheus Lacedæmoniorum rex
51. B
Europa quæ, & quibus limitibus fi
niatur 6. D
Eurus nubes generat 4. B
Euroauſter uentus qualis 4. B
Euronoti uenti natura 4. B
Euſebius inuentor circuloꝝ decen
nouenaliū 38. C
Euſebius occaſionem accepit ſcribendi
de cyclo decennouenali ab Hippo
lyto Epiſcopo 58. A
Eutyches humanam in Chriſto carnem
negat 61. A
Eutychi hæretici dogmata 61. D
Eutychetis hæreſis condemnata Chal
cedone 67. B
Eutychianus Epiſcopus Romanus
martyrio coronatur Romæ 58. C
Ezechias 10. D & 52. B
Ezechiel captus eſt cum Ioachim
53. A

F

F

Fabianus pontifex Romanus 11. B
& 58. B

Fames grauissima Romæ sub Claudio
56. C

Faunus regnat ante Aeneam in Italia
51. A

Fauoni quem & Zephyrum dicunt
natura 4. B

Februus deus lustrationum 7. D

Februarius mensis à purgationibus no-
men habet 7. D & 21. D

Februarius Aquarii signum habet
22. D

Felix Procurator Iudææ 56. D

Felicitas uirgo pro Christo coronatur
martyrio 57. D

Feria in quibuslibet Calendis 25. C

Feriarum initium à Syluestro 17. D

Festus procurator successit Felici
56. D

Festus dies à uespera in lege incipiebat
37. D

Festi dies à uespere incipiunt & uesper
finiuntur 16. B

Firmamentum secundo die factum est
1. B

Firmamentum appellatur inferius coe-
lum 1. D

Flauia domicilla in Insulam Pontianam
relegatur 57. A

Florus Iudææ præfuit post Albinum
56. D

Florianus Caesar Romanus 58. D

Fluxus & refluxus maris lunæ imputan-
tur 29. B

Fossæ Romæ circum muros ductæ per
Seruium Tullium 53. A

Fulgentius Episcopus quando florue-
rit 11. C

Fulmina unde nascantur 4. C

Fulminum ignis penetrabilior alio igne
4. C

Fulmina hyeme & æstate rara sunt
4. C

G

Gabinius Philippum Syriæ regem
cepit 55. C

Gabinius Syriam ditioni populi Ro-
mani subiecit 11. A

Galerius ascitus in regnum 58. D

Gallcinium unde habeat nomen 7. C
& 17. D

Galienus imperat cum Valeriano 11. B

Galienus Imperator Romanus pacem
Christianis reddidit 58. B

Gallus cum Volusiano regnat Romæ
11. B & 58. B

Gallinico Patriarchæ eruti sunt oculi
63. D

Gamalielis ossa inuenta 60. B

Gedeon 10. B

Gedeon ex tribu Manasse 50. D

Gedeon liberat Israël à Madianitis
50. D

Geismerus rex Vandalorum 61. C

Geminorum signum ubi oriatur 23. B

Geon altero nomine Nilus dicitur
49. D

Georgius Patriarcha regiæ urbis 63. A

Germanus Episcopus dux belli contra
Britones cantu alleluia hostes in fu-
gam uertit 61. A

Germanus Episcopus Altiodorensis
61. A

Germanus Episcopus Rauennæ mori-
tur 61. A

Germani uicti ab Antonino Cōmodo
Caesare Romano 57. C

Germani à Caesare capti 55. D

Gerualdij & Prothasij reliquiæ Ambro-
sium liberauerunt ab obsidione Ma-
ximi 60. A

Gigantes nascuntur 10. A

Gigantum fabulæ descriptæ ab Enoch
49. A

Gisulphus dux Langobardorum 61. D

Gordianus Caesar Romanus 11. B

& 58. A

Gothi Scythæ sunt 59. D

Gothi Italiam aggressi sunt 60. A

Gothi uicti à Claudio Imperatore Ro-
mano 58. C

Gothi Valentem uicerunt, & Thraci-
am uniuersam cadibus incendijsq̃

miscuere 59. D

Gothi

INDEX EORVM OMNIVM

Gothi à Valente rediguntur in potestatem 59. D
 Graci nullam distinctionem habent Iduum, Calendarum & Nonarum 22. C
 Gracorum Chronographorum error 49. C
 Gracorum regnū finitum est sub Cleopatra 11. A
 Gracia usa est primum frumento 10. B
 Grandinis natura 5. A
 Gratianus & Valentinianus Imperatores 59. D
 Gratianus Imperator Romanus 11. C & 59. D
 Gratianus Augustus à Maximo est dolis interfectus in Gallia 60. A
 Gregorius Episcopus Romanus 61. D
 Gregorius Episcopus Romanus Angelos ad Christum conuertit 62. A
 Gregorius Episcopus Romanus Eutychium praesente Imperatore conuicit 61. D
 Gregorius Papa moritur 62. A
 Gregorius Pontifex Romanus quando 11. C
 Gregorius Neocæsariensis Ponti Episcopus 58. C
 Gregorij libri in Iob 61. D

H

Hadrianus Abbas 62. D
 Halaricus rex Gothorū Romam inuadit 60. B
 Hebdomada 7. C
 Hebdomada unde dicatur 18. A
 Hebdomada annorum apud Hebraeos 7. C
 Hebdomada uetus computatio qualis 18. A
 Hebdomadarum multae species 18. A
 Heber filius Sale 10. A. & 49. C
 Hebraei ab Heber oriundi 10. A. & 49. C
 Hebraei annos suos ad lunae cursum exiguunt 19. C
 Hebraei lunares tantum menses obseruant 39. B
 Hebraei diem inter duos solis exortus

computant 7. B. & 16. A
 Hebraeorum seruitus annorū CXLIII 10. B
 Hebraica ueritas in temporum ratione praefenda LXX Interpretibus 12. A
 Hectoris filij Ilium recipiunt 51. B
 Helenus subsidium tulit Antenori 51. B
 Heldericus Vandalorum rex 61. C
 Helenopolis ciuitas dicta à Constantino in honorem matris suae Helenae 59. B
 Heli sacerdos 10. C. & 51. B
 Helias prophetat 10. C
 Helias Propheta adueniet ante Christi aduentum 63. B
 Helias pluuiam aliquot annos cōtinuē oratione sua 51. D
 Helias raptus curru igneo 10. C. & 51. D
 Helisaeus unctus ab Helia pro se 51. D
 Helisaei miracula 51. D
 Helisaeus Propheta moritur 52. A
 Hendecades in cyclo decennouenali 8. C
 Hendecas circuli pars 39. B
 Heraclius Imperator Romanus 11. C & 62. A
 Heracleonas cum matre sua Martina regnat Romae 11. C. & 62. C
 Heraclius quidam Alexandrinus Iulium Africanum fama sui nominis alexit 58. A
 Hercules Ilium uastat 50. D
 Hercules se flammis iniicit 10. B
 Herculus Maximianus Imperator Romanus 58. D
 Hereberchtus rex Alpes Cottias donauerat sedi Apostolicae 64. A paulo 166
 Hereberchtus rex Langobardorum 67. D
 Hermetis liber 57. B
 Hermingildus Gothorum rex martyrio coronatur 11. C
 Herodes Antipatri filius Iudaeorum suscepit principatū ad se nihil pertinentem 55. D
 Herodes Agrippa beneficio Caligulae fit rex Iudaeorum 56. C
 Herodes

Amen
 Wm. B. 322

Herodes Antipas 56. B
 Herodes Tetrarcha tetrarchiam perdidit 56. C
 Herodis parentes & facinora 55. D
 & 56. A
 Herodes morbo intercutis aquæ & scamentibus toto corpore uermibus interijt 56. A
 Herode ab angelo percusso succedit in Iudæorum imperio Agrippa 56. C
 Herodias unâ cum Herode mœrore perijt 56. C
 Herodotus historiârû scriptor quando floruerit 10. D & 54. A
 Hester historia cõpletur sub Artaxerxe Memnone 54. B
 Hesperium regnum cum Aërio cecidit 61. A
 Hester historia completa 10. D
 Hiatus terræ est quod in cœlo fulmen 6. C
 Hiericho instauratur ab Achiel 51. D
 Hieroboam separauit decem tribus à domino Dauid 51. C
 Hieroboam superatus ab Abian 51. C
 Hieu rex Israël interfecit Azariam 51. D
 Hieu occiditur 10. C
 Hieronymus in Bethleem celebris habetur 11. C
 Hieronymus obiit 60. C
 Hieronymi catalogus quousque perductus 60. A
 Hierosolyma anno secundo Vespasiani subuersa 11. A
 Hierosolyma à Persis ablata Romanis 61. A
 Hierosolyma uocata Aelia nomine Adriani 57. B
 Hierosolymitanû templum extructum 10. D
 Hierosolymitanum templum quando inceptum sit à Solomone 51. C
 Hierosolymis xv præsuerunt ex Iudæis ante Marcum primum Episcopum 57. B
 Hierusalem Romæ cognominatur quædam basilica 59. B
 Hilarius Pictauis moritur 59. D
 Hilarius Pictauorum Episcopus exu-

lat in Phrygia 59. C
 Hilarius Pictauorum Episcopus librû Constantio pro se offert 59. C
 Hippocrates medicus claret 54. B
 Hippolytus Episcopus temporum canonem scripsit 57. D
 Hippolytus sedecennouenalem cyclum reperit 58. A
 Hirminigildus rex Gothorum 61. D
 Histrus ciuitas in Ponto condita 52. C
 Historia Ecclesiastica Theodoret 61. A
 Hædorum exortus imbrifer 2. B
 Homo minor mundus dicitur 34. A.
 & 48. B
 Honorius cum Theodosio minore Imp̃p: Rom: 11. C. & 60. B
 Honoricus rex Vandalorum ecclesias Christianorum clausit 61. B
 Hora quibus constet 7. B
 Hora quid significet & quale nomen 7. B. & 14. B
 Hora quot minuta habeat 14. B
 Horæ duodecim diei 14. A
 Hostia condita ab Anco Martio 52. C
 Huni Scythæ sunt 59. D
 Huni exarserunt in Gothos 59. D
 Hyadas unde dixerint ueteres 2. B
 Hyems 33. D
 Hyems Septentrioni comparatur 8. A
 Hyemis natura & initium 8. A
 Hyemis nomen in scripturis quid sonet 34. C
 Hyemis tempore quo pacto te geras ita ut sanitatem tuearis 30. B
 Hyrcanus quare dictus 55. B
 Hyrcani subiugati ab Alexandro Magno 54. C

I

I Abis rex Chanaam oppressit Israël 50. D
 Iabbus idem est quod deunx 14. C
 Iacob filius Isaac 10. B. & 50. A
 Iacobus frater Domini ordinatur Episcopus Hierosolym: 56. B
 Iacobus frater Domini lapidatur à Iudæis 56. D
 Iacobus Nisibenus Episcopus claret 59. B

INDEX EORVM OMNIVM

Iaddus Iudæorum Pontifex maximus
54. C

Iair præest Israël 50. D

Iameus Pontifex maximus Iudæorum
55. C

Ianiculum urbi adiectum ab Anco Mar
tino 52. C

Ianus regnat in Italia 51. A

Ianuæ coeli dicuntur plagæ orientalis &
occidentalis 2. A

Ianuarius unde dictus 7. D. & 21. C

Ianuarius Capricorni signum habet
22. D

Iair 10. B

Iair mensis qui nunc Maius 20. B

Iareth filius Malaleel 10. A. & 48. D

Idola ab Asa destructa 51. C

Idus 7. D

Idus unde dicta 22. B

Iduare diuidere est 7. D. & 22. B

Iepthe 10. B. & 51. A

Iesus Sacerdos claruit 57. D

Ignatius Antiochenus Episcopus Be
stis obicitur 57. A

Ignis calidus & siccus est 34. A

Ignis officium qui est terram in die iu
dicii operturus 66. B

Ignis elementaris natura 1. B

Imbrium natura 4. D

Inachus primus rex Argiuorum 50. A

Indi oriundi à Sale 10. A

Indiabis habet astatem, bis demetit se
getes 34. C

Indictiones Romanorum 8. D

Indictiones XV 41. A

Indictiones ubi incipiant 41. A

Indictiones quomodo inueniantur
quotæ sint 41. B

Indictiones quæ dicantur 13. D

Infantia nomen unde natum sit 9. D

Intempesta noctis quando 7. C. &
17. D

Intercalares dies qui uocentur 7. D

Intercalationi deputatus est Februarius
22. A

Intercalationis tempus, & quare sexto
Calendas Martias intercaletur 36. C

Intercalationes quarto quoque anno
22. A

Intercalandi mos à Gracis institutus
21. D

Interiora austræ appellat scriptura polos
australes 1. C

Interpretes LXX quando claruerint
11. A

Ioachim qui Iechonias 52. D

Ioachim filius Iosia 10. D. & 52. D

Ioachim captus est cum Ezechiel 53. A

Ioachaz 52. D

Ioannes Portuensis Episcopus 63. A

Ioannes Pontifex Romanus successit

Ioanni 63. D

Ioannes Pontifex Sergio succedit

63. D

Ioannes Apostolus moritur Ephesi

57. A

Ioannes Apostolus quando Euangelium
scripserit 11. B

Ioannes Apostolus relegatur in Path
mon à Domitiano 11. B. & 57. A

Ioannes Apostolus Ephesum redit re
uocatus ab exilio à Nerone Impera
tore Romano 57. A

Ioannes missus à Domitiano in dolium
feruentis olei 57. A

Ioannes Episcopus Romanus ecclesiam
Philippi & Iacobi dedicauit 61. D

Ioannes Episcopus Romanus roganti
cæco lumen reddidit Constantinopo
li 61. B

Ioannes Episcopus Romanus à Theo
derico carceris afflictione perimitur

61. C

Ioannes Episcopus quando mortuus

11. B

Ioannes Chrysostomus claret 11. C

Ioannis Baptista templum ex fano Se
rapis 59. C

Ioannis Baptista caput inuentum 60. D

Ioannis Baptista ossa apud Sebasten ur
bem Palaestina disperguntur 59. C

Ioas 10. C. & 52. A

Ioathan 10. D. & 52. B

Iob liber quando scriptus 17. A

Iohel prophetat 10. D

Ionadab 10. C. & 51. D

Ionathas Pontifex cū Romanis & Spar
tatis iungit amicitiam 55. B

Ionathas

- Ionathas frater Machabæi sortitus sum-
 mum Pontificatum 55. B
 Ioras 10. C. & 51. D
 Iosaphat 10. C. & 51. D
 Iosaphat rectum facit coram Domino
 51. D
 Ioseph 10. B
 Iosias 10. D. & 52. C
 Iosue regit populum Israël 10. B. &
 50. B
 Iouis sidus quot annis cursum perficiat
 2. B
 Iouis sidus clarum est 2. D
 Iouinianus Imperator Romanus 11. B
 & 59. C
 Iouinianus ab Athanasio fidei formam
 præscribendam rogauit 59. C
 Iouinianus immatura morte sublatus
 59. C
 Iouianus cum omni exercitu Christia-
 nus efficitur 11. B
 Irenæus Episcopus Lugdunensis 57. C
 Iris non nisi in plenilunio cernitur 4. D
 Iris rarius æstate quàm hyeme cernitur
 4. D
 Isaac filius Abraham 10. B. & 50. A
 Isaac primus octaua die circumciscus est
 50. A
 Isidorus Hispalensis Episcopus 34. A
 Isis antea Io dicebatur filia Inachi 50. A
 Ismaël filius Abraham 50. A
 Ismaël pater Ismaëliarum 10. B
 Ismaëlitæ dicti ab Ismaële 50. A
 Israël depressus per Ammonitas & Phi-
 listinos 51. A
 Israël quamdiu habitauerit in Aegy-
 pto 50. B
 Israël seruit regi Moab 50. D
 Israël seruit regi Mesopotamiæ 50. C
 Israël seruit Philistæis 51. A
 Israël in Medos transfertur 10. D
 Israël seruit Madianitis 50. D
 Italia fulminibus exposita est 4. D
 Italia semper aut uernat aut autūnat 4. D
 Italia non cernit Canopum 6. A
 Italiæ longissimus dies quindecim ho-
 rarum 8. A
 Iubileus 7. C. & 18. D
 Iubileus quinquagesimus annus est
 14. A
 Iudas Machabæus successit Matathiaz
 Pont. max. 55. B
 Iudæa capta & redacta in Babyloniam
 52. D
 Iudæi ultima cæde perdomiti ab Impera-
 tore Hadriano 57. B
 Iudæi Roma expulsi sub Claudio 56. C
 Iudæi in Hispania Christiani efficiuntur
 11. C
 Iudæi tributarij facti sunt per Pompeiū
 55. D
 Iudæi res nouas molientes caduntur
 57. B
 Iudæorum regnum subuersum à Vespas-
 siano 56. D
 Iudæorum calamitates quando inceper-
 rint 55. C
 Iudices quot annis præfuerint populo
 Israëlitico 10. B
 Iudicij extremi dies quando 65. D
 Iudith historia conscribitur 10. D &
 55. D
 Iulius Proculus cum Romulo Romam
 cōmigravit 52. A
 Iulius Africanus nobilissimus ecclesia-
 sticorum scriptorum 58. A
 Iulius Africanus legatus 57. D
 Iulij Caesaris ordinatio anni ut hodie est
 22. A
 Iuliæ gentis origo à Iulio Procuro
 52. A
 Iulius mensis à Iulio 21. B
 Iulius Cancrī signum habet 22. D
 Iulianus Imperator Romanus 11. B. &
 59. C
 Iulianus ex Christiano fit apostata
 11. B
 Iulianus idola probat & Christianos per-
 sequitur 59. C
 Iulianus Iurisperitus Aelium Pertina-
 cem Casarem Romanum interficit
 57. C
 Iulianus Iurisperitus apud pontem Mil-
 uium à Seuero interficitur 57. C
 Iuno Moneta 21. B
 Iunius mensis unde dictus 7. D. &
 21. B
 Iunius Geminorum signum habet
 22. D
 Iunius

INDEX EORVM OMNIVM

Iunius apud Romanos Iunonius dictus
21. B

Iupiter temperantiæ autor 7. C. & 12. B

Iupiter Peregrinus cultus ab Antiocho
Epiphane 55. B

Iustinus senior Imperator 61. B

Iustinus Imperator Romanus 11. C. &
61. C

Iustinus catholicæ fidei defensor 61. C

Iustinus minor Imperator Romanus
11. C

Iustinus philosophus librum pro Chri-
stiana religione compositum tradidit
Antonino 57. B

Iustinus philosophus pro Christo fan-
guinem fudit 57. B

Iustinianus Iustini nepos Romanus Im-
perator 61. C

Iustinianus Imperator ob perfidiam pri-
uatus regno exul secessit in Pontum
63. C

Iustinianus Imperator Romanus 11. C

Iustinianus minor Imperator Roma-
nus 63. B

Iustinianus cum Tiberio filio imperat
Romæ 63. D

Iustus Episcopus 62. B

L

L Abdon 10. C. & 51. A

Lacteus circulus quis & quo colo-
re 3. A

Lacedæmon conditur 10. B

Lacedæmoniorum regnū exoritur 10. C

Lacedæmoniorum reges deficiunt 52. B

Lagidæ reges Aegypti regnauerunt usq[ue]
ad Augusti imperium 56. A

Lamech filius Mathusalam 10. A. &
49. A

Langobardi inuadunt Italiam 61. D

Laodicia condita à Seleuco 54. D

Laphitarum & Centaurorum bellum
50. D

Latinus Syluius quintus rex Latinorum
51. B

Latinus regnauit in Italia ante aduentū
Aenæ 51. A

Latini à Romanis perdomiti 54. C

Latinorum regnum post tertium aut o-
ctauum annum captiuitatis Troianæ

exortum est 51. A

Laurentij Basilica facta à Damaso 59. D

Leander Hispopolitanus Episcopus Ri-
chardo regi Gothorum adfuit in fide
61. D

Ledones quasdicamus 5. B. & 29. C

Leo Pontifex Martiani Augusti tempo-
re 38. D

Leo Imperator Romanus 11. C. 61. A.
& 63. C

Leo Iulio ascribitur propter feruorem
3. A

Leo maior Imperator Romanus 11. C

Leonis signum ubi oritur 23. B

Leonides Origenis pater martyrio coro-
natur 57. D

Leuigildus rex Gothorum 61. D

Lex quando data 20. C

Libra duodecim uncis completur 14. C

Libra Septembri ob æqualitatem diei &
noctis assignatur 3. A

Libræ signum ubi oritur 23. B

Licinius Imperator 59. A

Linus clauit 10. B

Linguarum confusio tempore Phalech
41. C

Liuias urbs condita ab Herode 56. B

Londoniæ metropolitanus est factus
Episcopus 62. A

Lucæ Euangelistæ ossa Constantinopo-
lim translata 11. B. & 59. C

Lucianus Antiochiæ presbyter uir eru-
ditissimus martyrio pro Christi fide
coronatur 59. A

Lucianus scripsit reuelationem reliqui-
arum Stephani protomartyris 60. B

Lucina Christiana matrona 58. B

Lucius Britannia rex Christianus effi-
citur 57. C

Lucretia corrupta causa fuit cur reges
Roma expellerentur 53. D

Luminaria cœli quarto die facta 1. B

Luna quàm cito peragat Zodiacū 20. D

Luna quare nōnunq[ue] uideatur superior
sole cum situ sit inferior 27. C

Luna quota sit in Calendis Ianuarijs
44. A

Luna terra maior perhibetur 3. B

Luna quare maior aliquando quàm pu-
tatur appareat hominibus 37. C

Luna

Luna quartadecima Paschæ 44. B
 Luna quantum abstitit à sole 27. C
 Luna corpus alit 7. C. & 18. B
 Luna inter planetas ultimū locum sortita est 2. C
 Luna cum plenissima est soli est opposita 23. D
 Luna aduentitio lumine fulget 16. C
 Luna prona quando uideatur 27. A
 Luna erecta quando & quare uideatur 27. A
 Luna quotidie quatuor punctis aut uicinior est aut remotior soli 27. C
 Luna quota sit quocq; die 25. A
 Luna infima planetarum 17. B
 Luna quot horis luceat 26. D
 Luna ecclesia intelligitur 16. C
 Luna supina quando uideatur 27. A
 Luna non habet lumen proprium 27. A
 Lunæ obscuriora quædam quare uideantur 27. A
 Lunæ obscuritas & claritas unde 17. C
 Lunæ cursus per signa 3. C. & 13. C. & 24. A
 Lunæ cursus decennouenali circulo continetur 14. A
 Lunæ defectus 28. B
 Lunæ situs & natura 3. B
 Lunæ sidus blando colore est 2. D
 Lunæ magnitudo 28. B
 Lunæ uarij effectus 28. C
 Lunæ officium 28. C
 Lunarum quæstio uetus admodum est 38. C
 Lunæ quadrans 36. D
 Lunæ cuiuslibet ætas 26. C
 Lupus Episcopus Trecafenus 61. A
 Lustrationes quinto quoque anno Romæ fiebant 41. A
 Lustrationes mense Februariō fiebant 21. D
 Lustrationum dies 18. D
 Lux facta est primo die 1. A
 LXX Interpretum iudicium de Paschæ celebratione 30. D
 LXX Interpretes à Ptolemæo Philadelpho uocati ad interpretandi officium 54. D
 LXX hebdomadæ prophetica 18. D

Lydorum regnum incipit post Lacedæmoniorum 52. B

M

Macedonius damnatur sub Damaso 59. D
 Macedonius condemnatur in Concilio Constantinopolitano 63. A
 Macedones quando regnauerint 19. A & 52. B
 Machabæorum liber primus quæ continet 10. D
 Machabæorum secundus liber quid continet 11. A. & 55. A
 Macrinus Cæsar Romanus 11. B. & 57. D
 Magi fratres regnant Persis 57. D
 Magnus Paschæ circulus 47. D
 Maius mensis unde 7. D. & 21. B
 Maius Tauri signum habet 22. D
 Maio mense mercatores Maiæ & Mercurio sacrificabant 21. B
 Malæus mons in India diuerse iacit umbram suam 31. B
 Malachias prophetat 53. D
 Malaleel filius Cainan 10. A. & 47. D
 Malinas quas dicant nauitæ 4. B. 29. C
 Mammea mater Aurelij Alexandri 58. A
 Mammea accitū Origenem summo honore habuit 58. A
 Manasses 10. D. & 52. C
 Manasses Iudæorum Pontifex maximus 54. D
 Manasses uinctus ductus est Babylonē ob scelera sua 52. C
 Manasses templum in monte Garizi habuit 54. C
 Manichæorum hæresis de Paschæ ratione 44. D
 Manichæorum hæresis exorta 11. B. & 58. D
 Marcus Euangelium prædicat in Aegypto 56. C
 Marcus primus Episcopus Hierosolymorum 57. B
 Marcus quando Alexandriam adierit 11. A
 Marcus Euangelium Romæ conscripsit

INDEX EORVM OMNIVM

- psit 56. C
 Marcion Antiochenæ ecclesiæ disertissimus presbyter 58. C
 Marcion hæreticus tempore Antonini Pij 11. B
 Mare cur sit amarum 5. C
 Mare rubrum nomen à roseo colore duxit 5. C
 Mare congelatum ubi 2. A
 Mare non fore post diem iudicii quid sit 66. A
 Mare rubrum in duos sinus scinditur 5. C
 Mare cur non crescat 5. C
 Mare suan mensis October 20. C
 Mars sanguinis autor 7. C
 Mars feruorem gignit 18. B
 Martis sidus feruidum 2. B
 Martis sidus igneum est 2. D
 Martinus Episcopus clarus habetur 11. C
 Martina mater Heracleoni 11. C. & 62. C
 Martinus Papa condemnauit hæresim Acephalorum 62. D
 Martius à quo & unde coeperit dici à Romulo 7. D
 Martius Piscium signum habet 22. D
 Martius mensis dicatus Marti 21. B
 Martianus & Valentinianus Augusti 60. D
 Martianus Imperator Romanus 11. C
 Martyres multi in Gallia 57. C
 Martyrum uno die XVII milia occubuerunt pro Christo 59. A
 Matathias arma corripit aduersus Antiochum profanatore religionis 55. B
 Matthæus Euangelista quare quasdam generationes in genealogia Christi omittat 51. D
 Matthæus in Iudæa Euangelium scripsit 56. C
 Matthæus in atatum enumeratione aliud quid spectauit quam ceteri 9. D
 Matthæus Euangelista quando scripsit 11. A
 Mathematicorum studium ad atomum usque descendit 14. B
 Mathusalam filius Enoch 10. A. & 49. A
 Matutinum tempus quale 7. C. & 17. D
 Mauritiûs Imperator Romanus 11. C & 61. D
 Mausoleum à Constantino factum matri suæ 59. B
 Maxentius Augustus appellatur 59. A
 Maximus Imperator factus 60. A
 Maximus tyrannus à Theodosio & Valentiniano prope Aquileiam occiditur 60. A
 Maximus ducis auaritia Gothi rebellant 59. D
 Maximianus purpuram deponit 59. A
 Maximinus Imperator 11. B
 Maximinus Caesar Romanorum 59. A & 58. A
 Maximinus & Seuerus Imperatores Romani 11. B
 Maximinus persequitur Christianos 59. A
 Maximinus Treuironum Episcopus 59. B
 Maximianopolis, quæ olim Maggedo 52. C
 Mazaroth quid in libro Iob significet 17. A
 Mechir sextus Aegyptiorum mensis 21. A
 Melitonis Apologeticus pro Christianis 57. C
 Melitius in Synodo Antiochena approbat *ἐκδοσιον* suum 59. C
 Melthinas 38. B
 Memphis in Aegypto conditur 10. B & 50. A
 Mensis ratio 14. A
 Mensis nouorum 20. B. & 47. C
 Mensis solaris lunari est amplior 17. C
 Mensis lunaris incremento senioque lunæ efficitur 7. C
 Menses Romanorum dispares 39. B
 Menses ueteres à lunæ cursu computare solebant 20. B & C
 Menses à mensura dicti, uel à luna 20. B
 Menses hebræi à luna nascente incipiunt 7. C
 Menses Romani à Calendis incipiunt 7. C
 Mensium nomina unde 7. D
 Mensium græca nomina 22. C
 Mensium initium non idem est apud omnes nationes 7. D

Mensium

Mensium initium in æquinoctio uerno.

37. B

Mensurā diuersa longitudo 21. B

Mensibus singulis singula signa 22. D

Mercurius sapientiæ autor 18. B

Mercurius ingenij & linguæ præest 7. C

Mercurij sidus quale 2. B. & D

Meridianæ plagæ sidera nobis nunquā uidentur 6. A

Meroë longissimus dies qualis 31. B

Michæas prophetat 10. C

Michææ prophetæ corpus prolatum

60. A

Miletus condita 50. D

Minium in rubro mari colligitur 5. C

Minuta unde dicantur 14. B

Miraculum quod Melchitis fit. 38. B

Momentum angustissimum tempus à motu dictum est 7. B

Momenta quot sint in hora 14. B

Moses educit populum Israël de Aegypto 50. B

Moses rector Israëliticæ populi 10. B

Mosis quinque libri quid contineant 50. B & C

Mundus ab elegantia nomen habet 1. B

Muri facti à Tarquinio Prisco 52. C

N

Nabuchodonosor imperium 52. D

Nabuchodonosor Iudæam cepit. 10. D

Nabuchodonosor secundus est Cambyfes 53. D

Nabuchodonosor Danielelem, Azariā, Misaclem captiuos duxit 52. D

Nachor filius Seruch 10. B & 49. D

Nectarius Episcopus 38. D & 63. B

Narcissus Hierosolymorum Episcopus 57. D

Narfeus rex Persarum orienti bellum intulit 58. D

Narsis patritius Totilam regem Gothorum uicit & occidit 61. C

Narsis patritius pro multis recte à se factis non retulit dignam gratiam 61. D

Natatilia & uolatilia die quinto creantur 1. B

Naturam deam ethnici finxerunt 14. A

Nechaon Aegypti rex occidit Iosiam

52. C

Nectanebus rex Aegypti 54. C

Neemias pincerna murum Hierusalem restituit 54. A

Neemias Hierosolymam restaurat 10. D

Nero Caesar Romanus 11. A. & 56. D

Nerua Imperator 57. A

Nerua omnes exules Domitiani uno edicto restituit 57. A

Nestorius cōdemnatus in Cōcilio Ephefino 63. B

Nicena Synodus sub Constantino 11. B & 59. A

Nicodemus ossa inuenta 60. B

Nicopolis condita quæ prius Emmaus dicta 57. D

Nilo fluuiū utitur Aegyptus pro pluuiā 5. D

Ninus regnat 50. A

Nisamensis 20. B

Niuis natura 5. A

Nimbos repentinos & præcipientes pluuias uocamus 14. D

Noë filius Lamech 10. A & 49. A

Nonæ unde dictæ sint 7. D 22. B

Nouatiana hæresis exorta 11. B

November mensis 21. C

November Scorpionis signum habet. 22. D

Nouus annus quis dicatur in scriptura 20. C

Nox quid sit 7. B & 17. B

Nox à nocendo dicta est 17. B

Noctis usus quamobrem datus mortuilibus 17. D

Noctis septem sunt partes 7. B

Nubium natura 4. D

Nothus qui & Auster qualis sit uentus 4. B

Nubila in aëre quare fiant 1. C

Numa Pompilius 52. C

Numa annum ordinat 21. C

Numa duos menses adiecit 10. D

Numerianus Imperator Romanus 58. D

Nundinæ quæ dicantur 13. D

O

Chelf

INDEX EORVM OMNI VM

O

Occidentalis plaga quæ sit 2. A
Oceani æstus lunâ sequitur 5. B
 Ochusias 10. C
 Octaua ætas seculi quæ 66. C
 Octaua hebdomadis species 20. B
 Octavianus Augustus quando uixit 11. A
 October mensis 21. C
 October Libræ signum habet 22. D
 Odoacer rex Gothorum Romam obtinet 61. B
 Ogdoas circuli pars 39. B
 Ogdoades in cyclo decennouenali 8. C
 Olei mira uis in penetrandis aquarum profundis 15. D
 Olympias prima ab Eliensibus constituta 52. B
 Olympiades quæ 13. D
 Olympi altitudo 4. A
 Onesicritus dux Alexandri & scriptor 31. B
 Onias Iaddi filius Iudæorum Pontifex maximus 54. D
 Onias sacerdos fugit in Aegyptum 55. A
 Onias Simonis filius Pont. max. 55. A
 Operationis diuinæ quadriformis est ratio 1. A
 Oratorium Romæ factum à Bonifacio 60. C
 Oratorium uirginis Mariæ factum Romæ à Ioanne Pontifice 63. D
 Orbis terræ quare dicatur 5. D
 Orcades insulæ adiectæ sunt Romano imperio 56. C
 Orientalis plaga quæ sit 2. A
 Orientales defectus solis & lunæ uespertinos non sentiunt 3. D
 Origenes Alexandriæ claret 11. B. 58. A
 Origenes defunctus septuagesimo ætatis anno 58. B
 Origenis quot sint editi libri 58. A
 Orion nimbosus 2. B
 Orosij iter ad Hieronymum pro discenda quæstione de animæ ratione 60. B
 Orpheus clauit 10. B
 Othoniel 10. B
 Othoniel primus Iudex de tribu Iuda 50. C
 Ozee prophetat 10. D

Ostias 10. C

Ozias qui & Zacharias 52. A

P

Palatium Sororianum Romæ 59. B
 Palephatus scriptor 50. D
 Palladius primus Episcopus Gothorum 60. C
 Pamphilus Eusebij necessarius 59. A
 Pamphilus martyrio coronatur 59. A
 Pandectæ Hieronymi ex Hebræo doctæ sunt à Ceolfrido Abbate Pontifici Romæ loco magni muneris 64. B
 Panthaptes filia Cambylis uxor Smerdis 53. D
 Pantheum unde dictum fuerit 57. B
 Pantheum à Domitiano factum fulmine ictum concrematur 57. B
 Pantheum conuersum à sordibus idolorum ad cultum beatæ Mariæ uirginis 62. A
 Panthenus Stoicus philosophus clarus fuit 57. D
 Paralleli qui dicantur à Græcis 32. A
 Paretonium conditum ab Alexandro Magno 54. C
 Partes unde dicantur horæ 14. B
 Partes quot sint horæ 14. B
 Parifatis mater Artaxerxis Memnonis 54. B
 Pascha mysticum quid sit 47. C
 Pascha ab azymis quid differat 46. B
 Pascha die dominico celebrari initium habuit à Victore Pontifice Ro. 57. C
 Pascha transitum sonat 9. C. & 45. B
 Paschæ exordium quando 16. D
 Paschæ typica interpretatio 46. D
 Paschæ dies dominicus 45. B
 Paschæ obseruandæ quæ sit ratio 16. C
 Paschæ celebratio in Niceno Concilio confirmatur certo die 30. C
 Paschasini Lilybitani Episcopi epistola de ratione paschali 60. C
 Pastoris liber ab Hermete scriptus 57. B
 Paulus Romam uinctus ductus per biennium in libera mansit custodia 56. D
 Paulus supplicio afficitur 11. A. 56. D
 Paulus Episcopus regiæ urbis Christianos insequitur 62. C
 Paulus Samosatæus hæresim condidit 11. B

Hengist rex
 Saxoniæ

Pauli

Pauli corpus à Cornelio Episcopo Romano positum uia Hostiensis 58. B
 Pauli Samosatēni dogmata 58. C
 Pauni decimus Aegyptiorum mensis 21. A
 Pelagius Brito impugnat dei gratiam 60. B
 Pelagiani sic liberum arbitrium asserūt, ut gratiam tollant 16. D
 Pelagiana hārelis Britānos turbat 61. A
 Pella condita à Seleuco 54. D
 Pentecostes Hebræorum 7. C
 Perpetua uirgo pro Christo martyrium subit 57. D
 Persæ quando regnauerint 19. A
 Persæ quomodo diem computent 16. A
 Persæ diem inter duos solis exortus ponunt 7. B
 Persarum regnum post Darij mortem desijt 54. C
 Persæ aduersus Romanos grauissima bella gerunt 62. A
 Persecutio prima Christianorum sub Nerone 56. D
 Persecutio Christianorum sub Decio 58. B
 Persecutio secunda Christianorum sub Domitiano 57. A
 Persecutio Christianorum sub Seuerō Pertinace 57. D
 Persecutio Christianorum sub Aureliano Imperatore Romano 58. C
 Persecutio Christianorum sub Traiano 57. A
 Persecutio Christianorum sub Gallieno 58. B
 Persecutio Christianorum sub Maximino 58. A
 Pestilentia unde nascatur 5. A
 Petrus quando Romā uenerit 11. A
 Petrus Apostolus xxv annis præsuit sedī apostolicæ 56. C
 Petrus Apostolus Antiochenam ecclesiam fundauit 58. C
 Petrus supplicio afficitur 11. A. 56. D
 Petrus Alexandria Episcopus martyrio coronatur 59. A
 Petri corpus à Cornelio Episcopo Ro-

mano sublatum de Catacumbis 58. B
 Phalech 10. B
 Phalech interpretatur diuisio 49. C
 Phamenoth septimus Aegyptiorum mensis 21. A
 Phaosi secundus mensis Aegyptiorum 21. A
 Pharmuthi octauus Aegyptiorū mensis 21. A
 Pharus in Alexandria conditur à Sostrato 54. D
 Phierius presbyter Alexandria florentissime docuit 58. D
 Phierius iunior Origenes dictus 58. D
 Philippus Cæsar Rom: 10. D. 58. A
 Philippus Cæsar omnium Romanorū Imperatorū primus Christianus fuit 11. B. 58. A
 Philippicus Imperator fit 63. D. & 64. A
 Philippus Arideus Macedonibus regnauit 54. D
 Philippico Imperatori eruti sunt oculi 64. A
 Philippi presbyteri locus declaratur 14. C
 Philometor rex quando 11. A
 Philopator quando regnauerit 11. A
 Phitheas Massiliensis scriptor 8. A
 Phlegmata cuiusmodi homines faciant 34. A
 Phocas Imperator Romanus 11. C. & 62. A
 Picti cum Saxonibus bellum Britonibus inferunt 61. A
 Picti transmarini sunt populi 60. A
 Pictorum sedes 60. D
 Picturæ Romæ, quæ continebant acta sex Conciliorum 64. A
 Picus primus rex Latinorum 10. B
 Picus regnauit in Italia ante Aeneam 51. A
 Pilatus Iudææ Procurator creatus à Tiberio Cæsare 56. B
 Pilatus sua se manu interfecit 56. C
 Pionius martyrio coronatur 57. C
 Pisces Februario assignantur ob imbres 3. A
 Piscium sidus quando oriatur 23. B
 Placidia

picti saxones

INDEX EORVM OMNIVM

- Placidia Augusta uocatur 60. C
 Placidia matrona 62. C
 Plaga mundi quatuor sunt 2. A
 Planetæ unde sint dictæ 2. A
 Planetæ moderantur cursum cœli 1. C
 Planetarum color alius atq; alius 2. D
 Planetarum cursus retrogradus 2. B
 Planetarum ordo quis sit 2. B
 Plato nascitur 10. D. & 54. B
 Plato moritur 54. C
 Plinius Secundus clauit 57. A
 Plinij sententiâ de hijs qui uel ducetos,
 uel quadringentos, uel etiam nongē-
 tos annos uixisse leguntur 35. B
 Pluuia est lentior 4. D
 Poli qui uocentur 1. C
 Polycarpus floruit 57. B
 Polycarpus Asianæ ecclesiæ Episcopus
 Polycarpus pro Christo mar (57. B
 tyrio coronatur 57. C
 Pompeius Hierosolyma capta usq; ad
 Sancta sanctorum peruenit 55. C
 Pompeius uictus confugiens ad Ptole-
 mæum Aegypti ab eo interfectus est
 55. D
 Pompeius Iudæam cepit 11. A
 Pontianus Episcopus Romanus 58. A
 Pontifices præfuerunt Iudæis 54. B
 Pontificis minoris cura Romæ 22. B
 Porta domus Domini ædificata à Ioa-
 than 52. B
 Porta Ioathan quæ 52. B
 Posthumi quare dicantur 51. B
 Priamus rex Troianorum 10. B. 50. D
 Prima sabbati, secunda sabbati &c.
 quæ sit dies 7. C
 Primæ ætatis tempora 9. D. & 10. A
 Principes gentium primum adorati tē-
 pore Reu 49. D
 Probus Imperator Rom: 11. B. 58. D
 Procas Syluius XIII. Latinorum
 rex 52. A
 Prodigium quid sit 5. B
 Propitiationis dies 18. C
 Prosper uir doctissimus 38. C
 Proterius eruditissimus Alexandrinus
 Episcopus 34. B. & 38. D
 Ptolemæus Philopator rex Aegyptio/
 Ptolemæus Alexander rex (rū 55. A
 Aegyptiorum 55. C
 Ptolemæus Lagi filius rex Aegy: 54. D
 Ptolemæus Philadelphus potentissi-
 mus erat 54. D
 Ptolemæus Lagi filius 10. D
 Ptolemæus Philadelphus Iudæos, qui
 in Aegypto erant liberos esse permi-
 sit 54. D
 Ptolemæus Cleopatraz filius regnat
 Ptolemæus Iudæam redegit in (11. A
 potestatem 54. D
 Ptolemæus Philometor rex Aegy: 55. A
 Ptolemæus Philadelphus rex Aegypti/
 orum 54. D
 Ptolemæus Epiphanes rex Aegyptio/
 Ptolemæus Euergetes rex (rū 55. A
 Aegyptiorū 55. A
 Ptolemæus Euergetes secundus 55. B
 Ptolemæus Philadelphus primus Ele-
 phantos ex Aethiopia bellandi gratia
 adduxit 55. A
 Ptolemæus Physcon, qui & Soter 55.
 Ptolemæus Dionysius rex Aegy (C
 pti 55. C
 Punctum 27. C
 Punctum quinta pars horæ est 29. B
 Puncta quot sint horæ 14. B
 Puncta unde dicantur 14. B. & C
 Purificationis Mariæ festum unde sit
 institutum 21. D
 Pyrrhus Regis urbis Episcopus Ace-
 phalorum hæresim instaurat 62. C
 Pyrrhi Episcopi ficta poenitentiâ 62. C
 Pythagoras Philosophus mori 53. D
 Pythagoræ sententiâ de distantia Plane-
 tarum inter se 27. D
- Q
- Q Vadratus discipulus Apostolorū
 Quadrantem quid uoce (57. B
 mus 35. B
 Quadrans tres uncia sunt 14. C
 Quadrans quis debeat intelligi in Euan-
 gelio ubi dicitur: Non exibat donec
 soluat nouissimū quadrantem 15. A
 Quarta ætas quot annos habeat 48. B
 Quartadecimani quidam 62. B
 Quatuor tempora 33. D
 Quincuns v sunt uncia 14. C
 Quingentiani Africā uastant 58. D
 Quinta ætas mundi 52. D
- Quinta

Quinta ætas quot annos habeat 48. B
Quinta editio Hierosolymis inuenitur
11. B

Quinta ætatis tēpora 9. D. 10. D. & 51. B
Quirinalis mons urbi adiectus per Ser-
uium Tullum 53. A

R

R Asis rex Syria interficitur 52. B
Rechab pater Ionadab 10. C
Reges quamdiu regnauerint Romæ
54. A

Regnum Græcorum quando incoe-
pit 10. D

Regnum Israël & Iuda diuidit 10. C

Remus occisus à Fabio 52. B

Reu filius Phalech 10. B. 49. D

Requies septimi diei qualis fuerit 1. B

Resurrectionis humanæ quæ sit futura
ratio 66. B

Rex sacrificulus quid Romæ egerit
22. B.

Rhea filia Numitoris 52. B

Richardus rex Gothorum conuertit u-
niuersam Gothiam ad fidē 61. D

Roboam filius Solomonis 10. C. 51. C

Roma conditur 10. D. 52. B

Roma caput factum est omnium eccle-
siarum à Gregorio Pontifice 62. A.

Romani ueteres Græcos in lunæ cursu
secuti sunt 9. C

Romani Græcos redigunt in potestātē
Romani diem à medio noctis in (11. A
medium finiunt 7. B. 16. A

Romani ludī instituti à Tarquinio Pri-
sco 52. C

Romani Gallos superant 54. C

Romanorū imperiū quādo cœperit 19. A

Romulus & Remus ex Marte & Rhea
52. B

Romulus centum Senatores legit 10. D

Romulus quamdiu regnauerit 52. B

Romulei anni ordinatio 21. C

S

S Aba regina 51. C

Sabath mensis Februarius 20. C

Sacramentum temporis paschalis 9. C

Sagittarij signum ubi oriatur 23. B

Sale filius Arphaxad 10. A. 49. B

Sallustius quando natus 11. A

Salmanassar rex Assyriorum 52. B

Saltus lunæ 37. A

Saltum lunæ quid efficiat 8. C

Samaria nunc Sebaſte dicitur 55. B

Samaritæ oriundi à Sale 10. A

Sampson 10. C

Sampson de tribu Dan 51. A

Samuel 10. C. 51. B

Samus condita 51. C

Sanguis facit hilares 34. A

Sapientia liber compositus à Iesu 11. A
55. A

Sapor Persarum rex Valerium Roma-
norum Imperatorem capit, & lumi-
nibus priuat 58. B

Saraceni triennio Constantinopolim
obsident frustra 64. B

Saraceni Siciliam inuadunt 62. D

Sardanapalus uictus se incendio cōcre-
mauit 52. A

Sardanapalus ultimus Assyriorum rex
52. A

Saturnus regnat in Italia ante Aeneam
51. A

Saturnus tarditatis causa 7. C. & 18. B

Saturnus tardior cæteris Planetis est
18. B

Saturni sidus summum Planetarum
2. B

Saturno candidus est color 1. D

Saul 10. C

Saul primus rex Hebræorum 51. B

Saxones Britannia fidem recipiunt
11. C

Saxones cum Pictis gesserunt bellum
aduersus Britones 61. A

Scholasticus Patricius 64. A

Scorpius & Sagittarius Octobri &

Novembri assignantur 3. A

Scorpij signum ubi oriatur 23. B

Scoti transmarini sunt 60. A

Scotide obseruatione Paschæ errant
62. B

Scribendi quædam ratio occulta 13. C

Scrupulus quid sit 14. C

Scyllai canes quam ob rem latrare fin-
gantur 6. D

Scyron uentus est Atheniensium 4. B
Scythia

*28 apxoo parum
obeyd temp mms*

INDEX EORVM OMNI VM

Scythia à fulminibus tuta est 4. D
 Scytharum regnum incipit 10. 3
 Sebaſte olím Samaria dicta 55. B
 Secunda ætas quot annos habeat 48. B
 Secundæ ætatis tempora 9. D. & 10. A
 Sedechias 10. D. 52. D
 Seleucus tribuit Iudæis ius municipale
 & ciuium in hijs urbibus quas extru-
 xerat 54. D
 Seleucus Nicanor Syriæ præſt 54. D
 Seleucus quas urbes condiderit 54. D
 Seleucia condita à Seleuco 54. D
 Sem 10. A
 Semiramis regnat 50. A
 Semis ſex uncia ſunt 14. C
 Semuncia XII habet ſcrupulos 14. C
 Senarius numerus quare perfectus
 18. A
 Senatorum numerus auctus à Tarqui-
 nio Priſco 52. C
 Senones Galli duce Brenno Romam
 inuaſerunt 54. B
 September menſis 21. C
 September Virginis ſignū habet 22. D
 Septenarius numerus uniuersitatem in
 ſcripturis aliquoties ſignificat 47. B
 Septentrio 31. D
 Septentrionalis circulus inhabitabilis
 eſt frigore 1. D
 Septentriones quibuſdam Indiæ locis ra-
 riſſime uidentur 1. D
 Septentrionalia ſidera nobis ſemper ap-
 parent 6. A
 Septima ætas ſeculi quæ 66. C
 Septunx ſiue ſeptus VII uncia 14. C
 Serenitatis ſigna 5. A
 Serenus Granius legatus 57. B
 Sergius Regiæ urbis Epicoſopus Ace-
 phalorum hæreſim inſtaurat 62. C
 Sergius Pontifex Romanus 63. B
 Sergius Epicoſopus Romanus pulſus
 eſt Roma 63. B
 Seruch filius Reu 10. B. & 49. D
 Seruius Tullus Sextus Romanorum
 rex 53. A
 Seſac rex templum Hieroſolymorum
 ſpoliat 51. C
 Seſcuns uncia & ſemis eſt 14. C
 Seth filius Adam 10. A. 48. D

Seth interpretatur reſurrectio 48. D
 Seuerus Pertinax Caſar Romanus
 57. D
 Seuerus Imperator 11. B
 Seuerus Imperator Eboraci moritur
 57. D
 Seuerus bellum in Britanniam tranſfert
 57. D
 Seuerus & Maximinus Imperatores
 Romani 11. B.
 Sex mundi ætates 48. A
 Sexageſimus fructus quis à Hierony-
 mo intelligatur in Euangelio 13. A
 Sextans dua ſunt uncia 14. C
 Sexta ætas quot annos habeat 48. B
 Sexta editio Nicopoli inuenta 11. B
 Sexta ætate Chriſtus natus 56. A
 Sextæ ætatis tempora 9. D. & 11. A
 Sextilis menſis 7. D
 Sextilis menſis qui antea Auguſtus
 21. C
 Sextula quid ſit 14. C
 Sextula dimidia quid ſit 14. C
 Sicilia fulphure & bitumine eſt ſtrata
 6. C
 Sicilia cauernoſa eſt 6. C
 Sicilicus quid ſit 14. C
 Signa XII unde nomina habeant 3. A
 Simon Hieroſolymorum Epicoſopus
 cruciſigitur 11. B. & 57. A
 Simon frater Ionathæ apud Iudæos con-
 ſtituitur Pontifex maximus 55. B
 Simon Oniæ filius Iudæorum Pōtifex
 maximus uir iuſtiſſimus 54. D
 Sicyoniorum regnum incipit 10. B. &
 49. D
 Sicyoniorum regnum quamdiu ſtete-
 rit 51. B
 Sicyoniorum regnum finitur 10. C
 & 51. B
 Siuas unius dictus 20. B
 Smerdes Magnus refertur regnaſſe Per-
 ſis 53. D
 Smyrna in urbis modum ampliata
 51. C
 Socrates naſcitur 10. D. 45. A
 Sogdianus Perſis imperat 54. B
 Solomon 10. C
 Solomon filius Dauid 51. C

Solaqua nutritur 3. B
 Sol Planetarū mediū est 2. B. & 18. B
 Sol quantum distet à terra 27. D
 Sol quantum absit à luna 27. D
 Sol Christus dicitur 16. C
 Sol exoriens pallidus tempestatem præ
 sagit 5. A
 Sol spiritus est autor 7. C 18. B
 Sol in exortu maculosus pluuiam diem
 præfagit 5. A
 Sol in exortu rubens syncerum diem
 præfagit 5. A
 Sol quot diebus singula signa perlabi
 tur 23. C
 Solis & lunæ eclipses 3. C. &
 28. B
 Solis magnitudo 3. B. 28. B
 Solis annus quanto tempore absolua
 tur 14. A
 Solis defectus non nisi prima & nouis
 sima fit luna 3. D
 Solem obscurandum post diem iudicii
 quomodo intelligatur 66. A
 Solstitia bina sunt 7. D
 Solstitia quando 30. A
 Solstitia in medio temporum 8. A
 Solstitialis circulus habitabilis est
 1. D
 Sophia uxor Iustini 61. D
 Solstratus Gnidiū extruit Pharon Ale
 xandriæ 54. D
 Soter regnat 11. A
 Sparta condita à Phoronæ filio Sparto
 50. B
 Spartus Shoronæ filius 50. B
 Speciosa porta in Actibus Apostolorū
 quæ dicatur 52. B
 Speusippus Platoni succedit in Acade
 mia 54. C
 Speusippus moritur 54. C
 Spiritus aërea sibi corpora sumunt
 4. A
 Stellæ non proprio sed aduentitio lumi
 ne fulgent 16. C
 Stellæ lumen à sole mutantur 2. A
 Sephanus lapidatur 56. B
 Stephani ossa per Orosium perlata
 sunt in occidentem 60. B
 Stephani Protomartyris reliquiæ inuen
 ta

ta 60. B
 Subsolanus qui & Apeliotes dicitur ab
 oriente flat 4. B
 Sylla Athenienses uastat 55. C
 Syluester primus diebus nomina feria
 rum indidit, cum antea Planetarum
 nominibus uocarentur 7. C
 Syluius Aenææ filius tertius Latinorum
 rex 51. B
 Syluij quare dicantur reges Albani
 51. B
 Symmachus Papa quæ extruxerit &
 gesserit pro ecclesia 61. B
 Symmachus Papa exulibus in Africa
 uestes & pecunias submittebat
 61. B
 Symmachus interpres quando flou
 rit 11. B
 Symmachus Patritius Romæ occisus à
 Theodorico 61. C
 Synechdocha frequentes in scriptura
 20. D
 Synodus CL patrum congregata
 Augustæ contra Macedonium
 59. D
 Synodus sexta sub Constantino
 11. C
 Synodus sub Gregorio Pontifice Ro
 mano XXIII Episcoporum quo
 tempore 61. D
 Synodus Antiochiæ à Meletio habetur
 59. C
 Synodus prima uniuersalis Nicææ
 63. A
 Synodus erronea congregata per Iu
 stinianum iuniorem Imperatorem
 Romanum 63. B
 Synodus Romæ habita sub Martino
 Papa 62. D
 Synodus secunda Constantinopoli
 63. A
 Synodus tertia in Epheso celebrata
 63. B
 Synodus quarta Chalcedone habita
 63. B
 Synodus quinta Constantinopoli
 63. B
 Synodus sexta generalis 63. A
 Synodus Aquileiensis 63. C
 Syria

INDEX EORVM OMNIUM

Syria in Romanorum ditionem redacta 55. C

T

Tacitus Caesar Romanus 11. B. & 58. C

Tarquinius Priscus rex Romanorum 52. C

Tarquinius Superbus ultimus rex Romanorum 53. D

Tarsus condita à Sardanapalo 52. A

Taurus primus rex Scytharum 49. D

Taurus Aprilimensi à ueteribus assignatus est propter Iouem in taurum uersum 3. A

Tauri signum ubi oriatur 23. A

Tebeth mensis Ianuarius 20. C

Tempestas quæ dicenda sit 5. B

Tempestatum signa 5. A

Templum Solomonis quando ædificatum 10. C

Templum Hierosolymis quando incensum fuerit 54. A

Templum Domini incensum est 52. D

Templum Hierosolymitanum incendiatur 10. D

Templa Paganorum clausa sunt à Constantino citra ullam cadem 59. B

Templa primum constructa tempore Reu 49. D

Tempora a temperando sunt dicta 8. A. & 13. D

Temporis diuisione in quas partes 7. B

Terminus deus & eius festa 36. C

Terminalia festa quando 22. A

Terbellius rex Bulgariorum 63. D

Terra figuræ est pinæ nucis testimonio Plinij 33. C

Terra tertio die creata est 1. B

Terra in tres partes diuiditur 6. D.

Terra mundi media est 1. B

Terra globo est similis 5. D

Terra orbicularis est 31. C

Terræ natura quæ 34. A

Terræ rotunditas efficit inæquales dies 31. C

Terræ elementum quale 1. B

Terræ positio 5. D

Terræ motus non fiunt nisi cœlo marique tranquillo 6. C

Terræ motus uento fieri consueuerunt 6. C

Terræ motus hoc est in terra, quod in cœlo tonitruum 6. C

Terræ motui maxime caua sunt obnoxia 6. C

Terræ motus gignunt inundationes maris 6. C

Terrenum Christi regnum futurum quidam somniant 64. D

Terrestria animalia creantur die sexto 1. B

Tertia ætas mundi 9. D. 10. B. 48. B. 50. A

Tertullianus Afer claret 57. D

Tetrarchæ 56. B

Thales Milesius clauit 10. D

Thamul mensis qui Iunius 20. B

Thara 10. B. 49. D

Theodora priuigna Herculi 58. D

Theodorus hæreticus condemnatus 63. B

Theodorus Archiepiscopus 62. D

Theodorus Hexarchus 62. D

Theodorus Papa 62. C

Theglath Phalassar rex Assyriorum cōducitur ab Achaz 52. B

Theodorus Gregorius discipulus Origenis 58. A

Theodoricus subita morte periit 61. C

Theodoreus Cyriæ Episcopus librum edidit de incarnatione Domini aduersus Eutychem 61. A

Theodosius Augustus 60. A

Theodosius minor quando imperauerit 11. C

Theodosius Imperator Romanus cum Honorio & Arcadio regnat 11. C

Theodosius & Valentinianus Imperatores Romæ 11. C

Theodosius à Gratiano Imperator creatur 59. D

Theodosius Imperator 64. A

Theodosius Arcadij filius Augustus 60. C

Theodotion interpres quando floruerit 11. B

Theon

Theon Episcopus Alexandriae 58. D
 Theophanius Episcopus factus Antiochia 63. A
 Theophilus Caesariensis uicinus Apostolorum fuit temporibus 40. D
 Theophilus Alexandrinus ad Theodosium maiorem edidit librum de Pascha 44. D
 Theophilus Alexandrinus paschalem computum scribit 60. A
 Theophili Caesareae Palaestinae Episcopi de Paschae celebratione scripta 57. C
 Theophili liber Paschalis 38. D
 Theseri mensis October 20. C
 Thoa praestit Israel 50. D
 Thola 10. B
 Thoth primus mensis 21. A
 Thraescius uentus qui & Circius 4. B
 Thrasamundus Vandalorum rex Christianis infestus 61. B
 Thyle solstitio nullas noctes habet 31. C
 Tiberias condita ab Herode in honorem Tiberij Caesaris 56. B
 Tiberius Caesar quamdiu regnauerit 11. A. 56. B
 Tiberius Constantinus Imp. 11. C. 61. D
 Tiberius Imperator Romae 63. C
 Tiberinus Syluius X. rex Latinorum 51. D
 Tiberis appellat à Tiberino rege 51. D
 Tiberis Albula dicebatur 51. D
 Tiberis alueum egreditur 64. B
 Timotheus Romae perijt martyr 59. A
 Timothei Apostoli reliquia Constanti nopolim delatae 59. C
 Titus regnat Romae 11. A. 57. A
 Titus Imperator amor & delicta humani generis est appellatus 57. A
 Tonitrua unde generentur 4. C
 Totila Gothorum rex occiditur à Nar se Patritio 61. C
 Troia quando capta 51. A
 Traianus Imperator Romae 57. A
 Traianus promouit limites imperij Romani 57. B
 Traianus persequit Christianos 57. A
 Traianus imperat annis XIX 11. B
 Tribuni militares pro Consulibus esse Romae coeperunt 56. B
 Tribunus plebis quando 54. A

Tricesimus fructus quis intelligatur à D. Hieronymo in Euangelio 17. A
 Triens quatuor sunt unciae 14. C
 Triphon interfecit Ionatham Pontificem maximum Iudaeorum 55. B
 Troianum bellum decennouenale 10. B
 Tullus Hostilius rex Romae 52. C
 Tullus Hostilius censum egit 10. D
 Tullus Hostilius primus purpura & fascibus usus est Romae 52. C
 Tybi quintus mensis Aegypti 21. A
 Tyrus condita 50. D

V

Valamer rex Gothorum successit Theodorico 61. B
 Valamer multa loca uastauit, Italiam quoque obtinuit 61. B
 Vandali ceperunt Carthaginem & Siciliam 60. C
 Vandali Gallias aggrediuntur 60. A
 Valens Imperator Romanus 11. C
 Valens cum Gratiano & Valentiniano regnat 59. D
 Valens Imperator coegit monachos sub poena fustium militare 59. D
 Valens ab Ariano Episcopo Eudoxio baptizatus nostros persequitur 59. D
 Valerianus Romae Imperator 11. B
 Valentinianus & Theodosius Imperatores Romae 11. C
 Valentinianus cum fratre Valente regnat 59. D
 Valentinianus Constantij filius Rauen nae Imperator creatur 60. C
 Valentinus haereticus tempore Antonini Pij 11. B
 Valeria uxor Galerij 59. A
 Valerius cum Gallieno regnat Romae 58. B
 Varro quando natus sit 11. A
 Vecta insula Britanniae proxima, Romae Imperio est per Vespasianum subiecta 56. D
 Venus uoluptatis causa 7. C. & 18. B
 Veneris sidus Lucifer, & uesper etiam appellatur 2. B
 Venti sibi nomina à regionibus sortuntur 4. B
 Venti quidam sunt statim prouinciarum 4. B
 Venti quatuor sunt cardinales 4. B
 Ventorum

Valmer

Calixtus

Nazos panirius

INDEX EORVM OMNIVM QVAE LIBRO INSUNT.

Ventorum natura 4. B
 Ver 33. D
 Ver orienti comparatur 8. A
 Ver qd in eo omnia uernēt dicūt 34. B
 Veris tempore quid faciundū 30. B
 Veris natura & initium 8. A
 Vertingerus Anglorum rex 60. D
 Vesperum quid sit 7. B. 17. D
 Vespasianus magister militiæ missus ad
 uersus Iudæos 56. D
 Vespasianus Cæsar 56. D
 Vespasianus quādiu regnauerit 11. A
 Vestina nobilis matrona ex testamento
 suo uoluit Prothasio & Geruasio tē-
 plum fieri 60. B
 Victor Episcopus Romanus 57. C
 Vexillum dominicæ crucis à Persis ab-
 latum Hierosolyma 62. A
 Victor Capuanus Episcopus doctissi-
 mus 42. B
 Victor Capuanus contra Victoriū scri-
 bit paschales circulos 61. C
 Victorius paschalem circulum scripsit
 in gratiam Papæ Hilarij 61. A
 Victorij error de lunis paschalib9 41. D
 Vidua Hetruscæ originis est 22. B
 Vigilius Pontifex Romanus 63. B
 Viminalis mons adiectus est urbi per
 Seruium Tullum 53. A
 Vinū aquæ miscetur in missæ celebrati-
 one 16. D
 Virgilius Maro in pago qui Ande dici-
 tur natus est 55. D
 Virgilius Cremonæ liberalibus studijs
 est eruditus 55. D
 Virgo Augusto mensi ascribitur, quod
 tunc exhausta caloribus terra nihil
 pariat 3. A
 Virginis signū ubi oriatur 23. B
 Vitalianus Pontifex Romanus 62. D
 Umbilicus gnomon dicitur 6. B
 Umbram nō nisi tria faciunt 17. C

Umber fluuius Angliæ 62. A
 Umbræ pares ubi sint 32. A
 Umbrarum uarij status 30. D
 Umbri quomodo diem cōputēt 7. B
 Vna sabbati mystice qd significet 47. D
 Vna sabbati & c. quæ dies sit 18. A
 Vncia XXIII habet scrupulos 14. C
 Virbanus Pontifex Romanus multos
 nobiliū ad fidem Christi & marty-
 rium perduxit 58. A
 Vulturū qui & Cacias uentus orien-
 Vuilibrordus Clemens (ralis 4. B
 Episcopus Fresonum 63. C

X

Xenocrates quo seculo floruerit
 Xenocrates Speusippo (10. D
 succedit in Academiā 54. C
 Xerxes rex Persarum 10. D
 Xerxes Darij filius 54. A
 Xerxes Ochi filius 10. D
 Xerxes Aegyptum quæ discesserat à
 Dario redegit in potestātē 54. A
 Xerxis exercitus 54. A
 Xistus Episcopus Romanus 60. D

Z

Zacharias Propheta clariuit 53. D
 Zacharias Ioiadæ filius lapidat
 Zacharias lapidatur inter tem (10. C
 plum & altare a Ioadē 52. A
 Zacharias Protospatarius Iustiniani
 Zacharias quare in Euāgelio Ba-
 rachiz filius dicatur 52. A
 Zenon Imp: Romanus 11. C. 61. B
 Zeuxis pictor quādo floruerit 54. A
 Zephyri, qui et Fauonius, natura 4. B
 Zodiacus circulus quis, & unde dictus
 Zonæ quare dicant mūdī 33. A (2. D
 Zorobabel clariuit 53. D
 Zoues uel Vizoues primus rex Aegy-
 ptiorum 49. D

ERRATA quæ nos inter legendum suffugerunt.

Fol. 11, uersu 30. lege Maximinus pro Maximus.
 Fol. 34 legitur Isidorus Hispaniensis, lege Hispalensis.
 Fol. 49, pagina 2, reperies aliquoties Rhinocoruras, lege Rhinocoluras.
 Præterea in numero paginarum est erratum, ubi pro 25, scribes 23.

B E D A E

Notuēla { Cœcilio uicia. quadruplex Condid
 Vicia, sunt sing. minuta pars quanta sexaginta

BEDAE ANGLO-

SAXONIS DE NATURA

RERVM LIBER.

libet minor de temporibus

ARGVMENTVM.

Naturas rerum varias, labentis & aui,
Perstrinxi titulis tempora lata citis.

DE QVADRIFARIO OPERE DEI.

CAPVT PRIMVM.

PERATIO diuina, quæ secula creauit & gubernat, quæ
driformi ratione distinguitur. Primo, quod hæc in uerbi
dei dispensatione non facta, sed æterna sunt: qui nos, Apo
stolo teste, ante tempora secularia prædestinauit in regnum.
Secundo, quod in materia informi pariter elementa mun
di facta sint, ubi qui uiuit in æternum, creauit omnia simul.

plato

plato
isra.

paulus

Tertio, quod eadem materies, secundum causas simul crea
tas, non iam simul, sed distinctione sex primorum dierum in coelestem, terre
stemque creaturam formatur. Quarto, quod ex eiusdem creaturæ seminibus,
& primordialibus causis totius seculi tempus naturali cursu peragitur, ubi pa
ter usque nunc operatur & filius, ubi etiam coruos pascit, & lilia uestit deus.

DE MVNDI FORMATIONE. CAP. II.

B IN ipso quidem principio conditionis facta sunt coelum, terra, angeli, aer,
& aqua de nihilo. Die autem primo lux facta est, & ipsa de nihilo. Secun
do, firmamentum in medio aquarum. Tertio, species maris & terræ, cum eis
quæ terræ radicibus inhaerent. Quarto, luminaria coeli de lumine primo die fa
cto. Quinto, natatilia & uolatilia de aquis. Sexto reliqua animalia de terra, &
homo: carne quidem de terra, anima uero de nihilo creatus: qui in Paradiso,
quam dominus à principio plantauerat, constituitur. Septimo dominus requie
uit, non à creaturæ gubernatione, cum in ipso uiuamus, moueamur, & simus,
sed à nouæ substantiæ creatione.

Requies dei
septimo die.

QVIDA SIT MVNDVS. CAP. III.

M Vndus est uniuersitas omnis, quæ constat ex coelo & terra, quatuor ele
mentis in speciem orbis absoluti globata: Igne, quo sydera lucent: aëre,
quo cuncta uiuentia spirant: aquis, quæ terram cingendo, & penetrando com
muniunt: atque ipsa terra, quæ mundi media atque ima, librata uolubili circa eam
uniuersitate pendet immobilis. Verum Mundi nomine etiam coelum à perfecta
absolutaque elegantia uocatur: Nam & apud Græcos ab ornatu κόσμος appellatur.

Mundus ab
elegantia.

DE ELEMENTIS. CAP. IIII.

E Lementa sibi met sicut natura, sic etiam situ differunt. Terra enim ut gra
uissima, & quæ ab alia natura sufferri non possit, imum in creaturis obti
net locum. Aqua uero quanto leuior terra, tanto est aëre grauior: Qui si forte
aquis in uase aliquo subdatur, statim ad superiora ut leuior euadit. Ignis quoque
a materialiter

B E D A E A N G L O S A X O N I S

C materialiter accensus, continuo naturalem sui sedem super aëra quærit: sed ne illuc perueniat, in mollem aërem, cuius circumfusione deprimitur, euanescit: Quæ tamen quadam naturæ propinquitate sibimet ita commiscetur, ut terra quidem arida & frigida, frigida aqua: aqua uero frigida & humida, humido aëri: porro aër humidus & calidus, calido igni: ignis quoque calidus & siccus terra societur arida. Vnde & ignem in terris, & in aëre nubila terrenaque corpora uidemus.

DE FIRMAMENTO.

C A P. V.

Cœlum subtilis ignis quoque naturæ, rotundumque, & à centro terræ æquis spatijs undique collectum. Vnde est & conuexum mediumque quacunque cernatur, inenarrabili celeritate quotidie circumagi sapientes mundi dixerunt, ita ut rueret, si non planetarum occursum moderetur: argumento syderum nitentes, quæ fixo semper cursu circunvolant, septentrionalibus breuiores gyros circa cardinem peragentibus: cuius uertices extremos, quos circa sphaera cœli uoluitur, Poli. Polos nuncupant, glaciali rigore tabentes. Horum unus ad septentrionalem Boreas. plagam consurgens Boreas: Alter de uexus in Austros, terræque oppositus, Australis. stralis uocatur: Quem interiora Austri scriptura sancta nominat.

DE VARIA ALTITVDINE COELI.

C A P. VI.

Non autem ita mundus hoc polo excelsiore se attollit, ut undique cernantur hæc sydera: uerum eadem, quibusque proximis sublimiora creduntur, eademque demersa longinquis: utque nunc sublimis in ^{directio} positus uidetur hic uertex, sic in illa terræ deuexitate transgressis illa se attollunt, residentibus quæ hic excelsa fuerant, opponente se contra medios uisus globo terrarum, adeo ut septentriones, quæ nobis à uertice pendent, in quibusdam Indiæ locis x y tantum in anno diebus appareant.

DE COELO SUPERIORE.

C A P. VII.

Cœlum superioris circuli proprio discretum termino, & æqualibus undique spatijs collocatum, uirtutes continet angelicas: quæ ad nos exeuntes æthereæ sibi corpora sumunt, ut possint hominibus etiam in edendo similari, eademque ibi reuersæ deponunt. Hoc deus aquis glacialibus temperauit, ne inferiora succenderet elementa. Dehinc inferius cœlum non uniformi, sed multiplici motu solidauit, nuncupans id Firmamentum, propter sustentationem superiorum aquarum.

DE AQVIS COELESTIBVS.

C A P. VIII.

Aquas super firmamentum positas, cœlis quidem spiritalibus humiliores, sed tamen omni creatura corporali superiores, quidam ad inundationem diluuij seruatas, alij uero rectius ad ignem syderum temperandum suspensas affirmant.

DE CIRCVLIS MVNDI.

C A P. IX.

Quinq; circulis mundus diuiditur, quorum distinctionibus quadam partibus temperiæ suæ incoluntur, quadam immanitate frigoris aut caloris exstunt inhabitabiles. Primus enim est Septentrionalis, frigore inhabitabilis, cuius sydera nobis nunquam occidunt. Secundus Solstitialis, à parte Signiferi excelsissima, nobis ad septentrionalem plagam uersus temperatus, habitabilis. Tertius Aequinoctialis, medio ambitu Signiferi orbis uicinus, torridus, inhabitabilis.

DE NATURA RERVM LIBER.

2

A bilis. Quartus brumalis, à parte humilima Signiferi ad austrinum polum uersus, temperatus, habitabilis. Quintus Australis, circa uerticem austrinum, qui terra tegitur, frigore inhabitabilis. Tres autem medij circuli inæqualitates temporum distinguunt, cum sol hunc solstitio, illum æquinoctio, tertium bruma Mare congelatione ad Aquilonem mare congelatum inuenitur.

Tyle.

Tyle Toul

DE PLAGIS MVNDI. CAP. X.

Climata, id est plagæ mundi sunt quatuor. Orientalis ab exortu Solstitia usque ad brumalem: Australis inde ad occasum brumalē: Occidentalis ex hinc usque ad solstitialē: Porro Septentrionalis ab occasu solstitiali usque ad ortum eiusdem partis contingens. Ex quibus orientalem & occidentalem ianuas cœli nominant. Hæc in medio tantum terræ positæ habentur æqualia. Nam sub Aquilone degentibus brumalis dies breuior, & solstitialis prolixior, ortum occasumque dilatans, alias plagas angustat. Item apud Australes utraq; præfata dies moderatior, supradictam diuersitatē immutat, licet ubique solstitiali exortui brumalis occasus ex eadē linea respondeat. Nam & cunctis exortibus solis eodem modo post sex semper menses congruit occasus.

Climata.

re diuata

plagæ mundi

aliter neonece

Ianua cœli.

DE STELLIS. CAP. XI.

Stellæ lumen à sole mutuantes, cum mundo uerti, utpote in uno loco fixæ, & non stante mundo, uagæ ferri dicuntur: exceptis hijs quæ planetæ, id est errantes uocantur: easque diei aduentu cælari: nec unquam cœlo decidere, fulgor plenilunii, & solis probat deliquium. Quamuis uideamus igniculos ex æthere lapsos portari uentis, uagique lumē syderis imitari, trucibus cito coorietibus uentis. Sydera autem alia sunt in liquorem soluti humoris, fecunda, alia concreti in pruinas, aut coacti in niues, aut glaciati in grandines: Alia flatus teporis, alia uaporis, alia roris, alia frigoris: Nec solum errantia, ut Saturnus, cuius transitus imbriferi fiunt, sed & quædam fixa polo, cum errantium fuerint accessu uel radijs impulsæ: ut fuculæ in fronte Tauri, quas ob id Græci pluuiæ nomine Hyadas appellant. Quin & sua sponte quædam, statisque temporibus, ut Hædorum exortus & Arcturi, qui per idus Septembres cum procellosa grandine surgit, & nimbosus Orion, & Canicula, quæ nimium feruens, xv Calendas Augustas emergit.

Deliquium plus.

Eades

Suans

hædorum hocdoen exortu

relibg Sept

uades

DE CURSV PLANETARVM. CAP. XII.

Inter cœlum terrasque septem sydera pendent, certis discreta spacijs, quæ uocantur errantia, contrarium mundo agentia cursum, id est lauum, illo semper in dextra præcipiti. Et quamuis assidua conuersione immensæ celeritatis atollantur ab eo, rapianturque in occasus, aduerso tamen ire motu per suos quaque passus aduertunt: nunc inferius, nunc superius, propter obliquitatē Signiferi uagantia: Radijs autē solis præpedita, anomala, uel retrograda, uel stationaria fiunt.

Stationaria

DE ORDINE EORVM. CAP. XIII.

Summum planetarum Saturni sydus est, naturæ gelidum, xxx annis Signiferum peragens. Deinde Iouis, temperatum, annis xii. Tertium Martis, feruidum, annis ii. Medius Sol, cccclxv diebus, & quadrante. Infra Solē Venus, quæ & Lucifer, & Vesper, ccclxviii diebus, à sole nunquam absistens partibus sex & quadraginta longius, Proximum illi Mercurij sydus,

Saturnus.

30

Iupiter.

12

Mars.

2

Sol.

365

Venus.

365

Mercurius.

368

a 2 sydus,

25

25

30 } Annis

12

2

365

368

359

27

27

1/2

1/2

1/2

1/2

1/2

1/2

1/2

B E D A E A N G L O S A X O N I S

359

22

1/3

11

C sydus, nouem diebus ociore ambitu, modo ante solis exortus, modo post occasus splendens, nunquam ab eo XXII partibus remotior. Nouissima luna XXVII diebus, & tertia diei parte Signiferum conficiens, dein morata in coitu solis, biduo non comparere in coelo. Saturni sydus & Martis cum plurimum diebus CLXX; Iouis XXXVI, aut cum minimum, denis detractis diebus: Veneris LXVIII, aut cum minimum LII. Mercurij XIII, aut cum plurimum XVIII. Occultantur uero meantes cum sole in partibus nunquam amplius undenis: interdum & a septenis partibus erumpunt.

DE ABSIDIBVS EORVM.

CAP. XIII.

22
AY

Absides.

orbes

Sunt autem sui cuique planetarum circuli, quos Græci absidas in stellis uocant, alijs quàm mundo, quoniam terra à uerticibus duobus, quos appellauerunt polos, centrū coeli, necnō & Signiferi, est obliqui inter eos siti. Omnia autem hæc constant ratione circini semper indubitata. Ergo ab alio cuius centro absides suæ exurgunt: ideoque diuersos habent orbes, motusq; dissimiles. Quoniam interiores absidas necesse est breuiiores esse. Igitur à terræ centro absides altissimæ sunt, Saturno in Scorpione, Ioui in Virgine, Marti in Leone, Soli in Geminis, Veneri in Sagittario, Mercurio in Capricorno, medijs omnium partibus. Et è contrario ad terræ centrum humilimæ atque proximæ: sic fit ut tardius moueri uideantur, cum altissimo ambitu feruntur: non quia accelerent tardentue naturales motus, qui certi ac singuli sunt illis: sed quia deductas à summa abside lineas coartari ad centrū necesse est, sicut in rotis radios: idemq; motus aliàs maior, aliàs minor centri propinquitate sentitur. Motum autem augeri quàm diu in uicinia sunt terræ, cum abscedant in altitudinem minui, lunæ maxime sublimitatibus approbatur. De quibus si plenius scire uelis, lege Plinium Secundum, ex quo & ista nos excerptimus.

Plinij secundu

QVARE MUTENT COLORES.

CAP. XV.

† forte candēs
† resurgens

Sus quidē cuique color est: Saturno candidus, Ioui clarus, Marti igneus, Lucifero † gaudens, Vespero † splendens, Mercurio radians, Lunæ blandus, Soli cum oritur ardens: Postea dies. Sed colores ratio altitudinū temperat: Siquidem earū similitudinē trahunt, in quarū aërea uenēre subeundo, tingitq; appropinquantēs utrolibet alieni circuli meatus. Circulus frigidior in pallorē, ardentior in ruborem, uentosus in horrorem, Sol atque commissuræ absidū, extremæq; orbitæ atram in obscuritatem.

DE ZODIACO CIRCVLO.

CAP. XVI.

12

Zodiacus, uel Signifer, est circulus obliquus, XII signis constans, per quem errantes stellæ feruntur: Nec aliud habitatur in terris, quàm quod illi subiacet, reliqua polis squalent. Veneris tantū stella excedit eum binis partibus. Luna quoque per totam latitudinem eius uagatur, sed omnino non excedens eum. Ab hijs Mercurij stella laxissime, ut tamen è duodenis partibus: tot sunt enim latitudines, non amplius octonas pereiret: Neque has æqualiter, sed duas medio eius, & supra quatuor, & infra duas: Sol deinde medio fertur inter duas partes flexuoso Draconum meatu inæqualis. Martis stella quatuor medijs, Iouis media, & supra eam duabus: Saturni duabus, ut Sol.

DE XII

Plinius

Signa XII uel à causis annalibus, uel à Gentilium fabulis nomina sumpse-
runt. Nam Arietem Martio mensi propter Hammonem Iouem tribuunt: *Aries.*
Vnde & in eius simulachro Arietis cornua fingunt. Taurum Aprili, propter *Taurus.*
eundem Iouem, quod in bouem sit fabulose cōuersus. Castorem & Pollucem *Gemini.*
Maio, propter insigne uirtutis. Porro Cancrū Iunio, quando sol ad inferiora re- *Cancer.*
dit: Quia cancer impulsus retro cursum dirigere soleat. Leonem quem occidit *Leo.*
Hercules, Iulio, propter uim feruoris adsignāt. Virginem Augusto, quod tunc *Virgo.*
exhausta caloribus tellus nihil pariat, Libram Septembri, ob æqualitatem diei *Libra.*
& noctis. Scorpionum & Sagittarium equinis cruribus deformatum, propter ful- *Scorpius.*
mina mensium ipsorum October & Nouember accipiunt. Capricornum De- *Sagittarius.*
cembri, propter capram Iouis nutricem, cuius extrema pisci similia pingūtur, *Capricornus.*
quod huius mensis ultima pluuialia sint. Aquariū Ianuario: Februario Pisces *Aquarius.*
ob menses imbriferos tradunt. Singulis autē signis ~~XXX~~ partes. Ternæ uero *Pisces.*
decades putantur, eò quod sol ~~XXX~~ diebus & decem semis horis illa percur-
rat. A medio mensis, id est, xy Calendarum die semper incipiens.

30
5

10

DE LACTEO CIRCULO. CAP. XVIII.

Lacteus circulus est figura candidior per medium coeli uerticem, quem uul-
go dicunt ex splendore solis in eo currentis ita fulgere, sed frustra, cum ab
illo nunquam, nisi in parte Sagittarij uel Geminorum tangatur, in quibus can-
didum circulum Signifer cingit.

B DE CURSV ET MAGNITVDINE SOLIS. CAP. XIX.

Solis ignem dicunt aqua nutrirī, multoq; hunc luna ampliorem: Lunam ue-
ro terra esse maiorem: unde & cunctis unius magnitudinis apparet. Quod
enim nobis quasi cubitalis uidetur, nimis celsitudinis distantia facit: alioqui
maior oriens Indis, & maior Britannis appareret occidens: Qui dum natura sit
igneus, motu quoque nimio calorem adauget. Hic cursu uariante dies & men-
ses, tempora diuidit & annos, aerisq; temperiem accedendo uel recedendo pro
temporum ratione dispensat: ne si semper in iisdem moraretur locis, alia calor,
alia frigus absumeret.

DE NATVRA ET SITV LVNAE. CAP. XX.

Lunam non minui nec crescere dicunt, sed à sole illustratā à parte quā habet
ad eum, paulatim uel ab eo recedendo, uel ei propinquādo, nobis candidā
partem reuoluere, uel atram. Et die quidem crescente, supinam cerni nouam lu-
nam, utpote superiorem sole, & ad Aquilonia subeuntem: decrecente uero
erectam, & ut deiectam in Austros: Plenam autem soli semper aduersam,
sublimem humili soli, humilemq; sublimi. Quam lucere, dodrantis, semun-
cias horarum à secunda adiicientem usque ad plenum orbem, detrahentemq;
in diminutionem. Intra quatuordecim autem partes solis semper occultam
esse: Nouissimam uero primamq; lunam, eadem die uel nocte nullo alio in si-
gno quā Ariete conspici.

Ariete

Vna 5 minuta

20 minuta

8

12

5

60

8

70 minuta

BEDAE ANGLOSAXONIS

ARGVMENTVM DE CVRSV LVNAE PER SIGNA. CAP. XXI.

2 D: 6 H: $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{6}$ C

2 D 6 H

12

2

28

25

9

22

LVna Zodiacum tredecies in duodecim suis conficit mensibus, duobus scilicet diebus, & sex horis, & besse, id est, octo uncias unius horae, per singula signa decurrens. Si ergo uis scire, in quo signo luna uersetur, sume lunam quam uolueris computare, utpote XII multiplica per IIII, fiunt XLVIII. Partire per nouem, nouies quini, quadragies quinquies. Quinque ergo signis ex quo luna nata est, exactis, quae haud dubie in eodem quo sol est sydere semper accenditur. In sexto autem signo luna duodecima commoratur: Quod si unum remanserit, sex horas signi sequentis noueris esse cōpletas; si duo, duodecim; si tria, decem & octo; si quatuor, diem integrum; si octo, octies senas horas, id est, duos adiectos esse dies. Ex quibus tamen horis per terna semper signa binas subtrahere memento. Operosum est enim in singulis signis horas minutatim diuidere per uncias. Vnde in praesenti quamuis ad nonas portiones tria remanserint, non horas tamen XVIII, sed XVI sexti signi duodecima luna complebit. Et haec quidem luna in prima uel media parte signi cuiuslibet nata, prompta est computatio. Sin autē alias, quot primo signo luna accensa uel dempserit, uel retinuerit partes, tot sequentibus etiam detrahare uel adijcere recorderis: nouem horis in luna pro quinque diebus in sole computatis.

DE ECLYPSI SOLIS ET LVNAE. CAP. XXII.

SOlem interuentu lunae, lunamque terrae obiectu nobis perhibent occultari: Sed solis defectum non nisi nouissima, primaeue fieri luna, quod uocant *Coitus lunae.* coitum: Luna autem non nisi plena. Non posse autem totum solem adimi terris intercedente luna, si terra maior esset quam luna. Omnibus autem annis fieri utriusque syderis defectus, statis diebus horisque sub terra: Nectamen cum superne fiant ubique cerni, aliquando propter nubila, saepius globo terrae obstante cōuexitatibus mundi; & lunae defectu aliquando quinto mense à priori, solis uero septimo fieri. Eandē bis triginta diebus super terras occultari, sed ab alijs hoc cerni, quondam in quindecim diebus utrumque sydus defecisse: semel iam mira ratione lunam in occasu defecisse, utroque super terras conspicuo sydere. Sed ne singulis mensibus eclipsis fieret, latitudo Signiferi lunam superius inferiusue transmittit.

VBI NON SIT ET QVARE. CAP. XXIII.

Defectus solis & lunae uespertinos Orientis incolae non sentiunt, nec matutinos ad occasum habitantes, obstante globo terrarum. Neque enim nox aut dies, quamuis eadem toto orbe simul est, oppositu globi noctem, aut ambitu diem adferente. Tempore enim Alexandri Magni luna defecit in Arabia hora noctis secunda, eademque in Sicilia exoriens. Et solis defectum, qui fuit Ipsanio & Fonteio CO SS. II. Cal. Maij, Campania hora diei inter septimam & octauam, Armenia inter decimam & undecimam sensit.

Sicilia
Arabia,

12 hora

24

15 120

DE COMETIS. CAP. XXIIII.

Cometae sunt stellae flammis crinitae, repente nascentes, regni mutationem, aut pestilentiam, aut bella, aut uentos, aestusue portendentes. Quarum aliae

8

10

150

A

Aliæ mouentur errantium modo, aliæ immobiles hæret. Omnes fermè sub ipso Comete in septentrione, aliqua eius parte non certa, sed maxime in candida, quæ lactei circuli nomen accepit. Breuissimum quo cernerentur spacium septem dierum adnotatum est, longissimum LXXX. Sparguntur interdum & errantibus stellis cæterisq; crines, sed Cometes nunquam in occasura parte cœli est.

DE AERE.

CAP. XXV.

Aer est omne quod inani simile uitalem hunc spiritum fundit, infra lunam, uolatus auium nubiumq; & tempestatum capax. Vbi etiam potestates aëreæ superna sede deturbatæ, cum tormento diem iudicii durius tunc dammandæ præstolantur. Ex quo hominibus apparentes, aërea sibi corpora meritis similia sumunt. Nam supra lunam, quæ aëris ætherisq; cōfinio currit, omnia pura ac diurnæ lucis sunt plena, cuius uicinia tågere fertur Olympus. A nobis autem per noctem cernuntur sydera, ut reliqua lumina è tenebris. Superior uero & serenus aër cœlo, inferior autem, qui exhalationibus humidis corporascit, terræ deputatur: ubi sunt ignis, grando, nix, glacies, & spiritus tempestatum, quæ dominum laudare de terra iubentur. Sed & ipse aliquando cœlum uocatur: unde & Petrus ait cœlos in diluuiio perisise, cum aër turbulentus esset conuersus in undas. Et cœli cœlorum dicuntur syderei cœli istorum aëreorum, tanquam superiores inferiorum.

DE VENTIS.

CAP. XXVI.

Ventus est aër cōmotus & agitatus, sicut flabello breui potest approbari, nec aliud intelligitur quàm flatus aëris: qui, ut Clemens ait, ex quibusdam montibus excelsis, uelut compressus & coangustatus, ordinatione dei coigitur & exprimitur in uentos, ad excitandos fructus, æstusq; tēperandos. Pro diuersis autem partibus cœli nomina diuersa sortitur.

ORDO VENTORVM. CAP. XXVII.

Ventorum quatuor cardinales sunt, quorum primus Septentrio, qui & Aparctias dicitur, flat rectus ab axe, faciens frigora & nubes: Huic dexter Circius, qui & Thrascias, faciens niues & grandines. A sinistris Aquilo, qui & Boreas, nubes constringens. Secundus cardinalis Subsolanus, qui & Apeliotes, ab ortu intonans solis, temperatus: Cuius à dextris Vultur, qui & Cæcias, cuncta desiccans: A sinistris Euris, nubes generans. Tertius cardinalis Auster, qui & Notus, temperatus, humidus, calidus, atque fulmineus: Huic à dextris Euroauster, calidus: A sinistris Euronotus, temperatus, calidus. Ventus Australes quia ex humili flant, maiores in mari tempestates faciunt, quàm Septentrionales. Ideoque post Austros flunt noxi præcipue terramotus. Quartus Cardinalis Zephyrus, qui & Fauonius, hyemem resoluens, floresq; produciens: Cui dexter Africus, qui & Libs, tempestuosus, tonitrua generans, & fulmina: A sinistris Corus, qui & Argestes, in Oriente nubila, in India faciens serena. Sunt autem alij quidam peculiæres quibusque gentibus uenti, non ultra certum procedentes terminum, ut Atheniensibus Scyron, paulum ab Argeste deflexus, Narbonensibus Circius, qui nec ad Viennam quidem eiusdem

Aparctias.

Circius.

Thrascias.

Aquilo.

Boreas.

Subsolanus.

Apeliotes.

Vultur.

Cæcias.

Euris.

Auster.

Notus.

Euroauster.

Euronotus.

Zephyrus.

Fauonius.

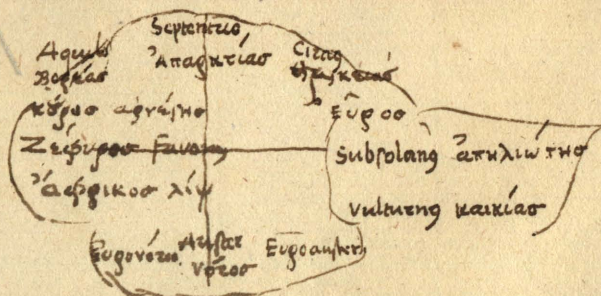
Africus.

Libs.

Corus.

Argestes.

Scyron.

C prouinciæ peruenit urbem. Duo sunt autem extra hos, utique spiritus magis: *Aura.* quàm uenti, aura & altanus; Aura enim est lenis motus aëris in terra; Altanus *Altanus.* in pelago.

DE TONITRVO. CAP. XXVIII.

Tonitrua dicunt ex fragore nubium generari, cum spiritus uentorum earum sinu concepti, sese ibidem uersando pererrantes, & uirtutis suæ mobilitate in quamlibet partem uiolenter erumpentes, magno concrepent murmure, instar exilientium de stabulis quadrigarum, uel uesicæ, quæ licet parua, magnum tamen sonitum displosa emittit.

DE FULMINIBVS. CAP. XXIX.

Collisio. **F**ulmina nubium attritu nasci in modum silicis collisorum, concurrente simul & tonitruo: sed sonitum tardius ad aures, quàm fulgorem ad oculos penetrare. Nam omnium rerum collisio ignem creat. Quidam dicunt, dum aër in se uaporaliter aquam de imis, & ignem caumaliter de superioribus trahat, ipsis confligentibus horrifonos tonitruorum crepitus gigni: & si ignis uicerit, obesse fructibus: si aqua, prodesse. Ideo autem fulminis ignem uim habere maiorem ad penetrandum, quia subtilioribus elementis factus est, quàm qui nobis in usu est.

VBI NON SINT ET QVARE. CAP. XXX.

D **H**yeme & æstate rara fulmina dicunt: Quia hyeme gelidus aër quicquid accipit ignei uaporis extinguit. Aestate calidi uapores raro tenuesque densantur in nubes, sine quibus non fulgurat. Quæ ratio Scythiam Aegyptumque præmunit à fulmine: cui subiacet Italia, ubi mitiore hyeme & æstate nimbofusa semper quodammodo uernat uel autumnat.

DE ARCV. CAP. XXXI.

Colores Iridis. **A**rcus in aëre quadricolor, ex sole aduerso nubibusque formatur, dum radii solis immixtus caux nubi, repulsa acie in solem refringitur, instar certæ imaginem annuli reddentis. Qui de cælo igneus, de aquis purpureus, de aëre hyacinthinus, de terra gramineus trahit colorem. Rarius autem æstate quàm hyeme, & raro noctibus, nec nisi in plenilunio cernitur, utpote de luna refulgens.

DE NUBIBVS. CAP. XXXII.

Nubes coacto guttatim aëre conglobantur, qui fumali leuitate uapores aquarum de terra marique sustollens, quamdiu in minutissimis stillis consistunt, sua ui suspendit in altum, qua uel solis igne decocti, uel aëris itinere mutati dulcescunt: ut marinam aquam humo, uel dulcem marinis herbis infundentes, in contrarium solem transferre saporem.

DE IMBRIBVS. CAP. XXXIII.

Pluuia. *Nimbus.* **I**mbres ex nubium concreti guttulis, dum in maiores stillas coeunt, aëris amplius non ferente natura, nunc uento impellente, nunc sole dissolvente, pluuias ad terras dilabuntur. Sed pluuias uocamus lentas & iuges: Nimbos autem repentinos & præcipientes.

DE GRAN-

Grandinis lapilli ex stillis pluuiæ, frigoris & uenti rigore cōglaciati, in aëre coagulant, sed citius niue solunt, & interdū sapius quā nocte decidunt.

Nives aquarū uapore, necdum densato in guttas, sed gelu praripiente formantur, quas in alto mari non cadere perhibent.

Sol in ortu suo maculosus, uel sub nube latens, pluuium diem præfagit. Si rubeat, syncerum: si palleat, tempestuosum: si concavus uidetur, ita ut in medio fulgens radios ad Austrum & Aquilonem emittat, tempestatem humidam & uentosam: Si pallidus in nigras nubes occidat, Aquilonē uentum. Cœlum si uespere rubet, serenū diem: si mane, tempestuosum significat. Ab Aquilone fulgur, & ab Euro tonitrus tempestatē, & ab Austro flatus æstum portendit. Luna quarta si rubeat quasi aurum, uentos ostendit: Si summo in corniculo maculis nigrescit, pluuium mensis exordium: Si in medio, pleniluniū serenū. Item cum aqua in nocturna nauigatione scintillat ad remos, tempestas erit. Et cum Delphini undis sapius exiliunt, quod illi feruntur, inde uentus exurget, & unde nubes discussæ cœlum aperiunt.

Apud nos pluuium

Pestilentia nascitur aëre uel siccitatis, uel caloris, uel pluuiarū intemperantia pro meritis hominū corrupto: qui spirando uel edendo perceptus, luem mortemq; generat. Vnde sapius omne tempus æstatis in procellas turbinesq; brumales uerti conspiciamus. Sed hæc cum suo tempore uenerint, tempestates: cum uero aliās, prodigia uel signa dicuntur.

Tempestas.
Prodigia.

Aquarum duplici natura formantur & reformantur omnia quæ cernuntur in terra: Nam salæ in mari conuenientes mortalibus fructus nutriunt in terris, & aëre: Dulces aptius alendis fructibus, sitiq; sedandæ congruunt. Sed quæ harum naturalis sit quæritur. Vtraque autem deprehenditur, dum in alterutrum refundi, hæc per marinorū holerum cineres, illa per humum diffusa querant. Maris uero fructibus crebris terrarū spacia distinguuntur, ut & gentiū terminos intercludant, & alternis opibus omnes prouincias per cōmertia ditent.

Aestus oceani lunam sequitur, tanquam eius aspiratione retrorsum trahatur, eiusq; impulsu retracto refundatur: qui quotidie bis adfluere & remeare, unius semper horæ dodrante & semiuncia transmissa uidetur, eiusq; omnis cursus in Ledones & Malinas, id est, in minores æstus diuiditur & maiores. Sed Ledon à quinta & uicesima luna inchoas, quot horis occurrit, tot & recurrit. Malina autē à XIII, & à XXVIII incipies, citior in accessu, sed tardior in recessu, VII diebus, & XV horis perseuerat. In medio sui semper lunam primam & decimam quintam ostendens, & per æquinoctia uel solstitia solito ualidius exastuans, per octonos tamen annos ad principia motus, & paria incrementa

Ledon.
Malina.

fluit fluit

† quoque

† centesimo incrementa† certissimo lunæ reuocantur ambitu: illa semper aquilonalia tenent
C temitiores, quàm cum in Austros digressa propiore nisu uim suam exercet.

CVR MARE NON CRESCAT. CAP. XL.

† undis

Quod mare fluuiorum occurſu non augeatur, dicunt naturaliter ſalis † uadis fluentum dulce conſumi, uel uentis aut uapore ſolis abripi, ut in lacis lacunisq; probamus, in breui momento deſiccatis, uel etiam occulto meatu in ſuos refluere fontes, & ſolito per ſuos amnes grefſu recurrere: marinis autem aquis dulces ſuperfundit, utpote leuiore: ipſas uero ut grauioris naturæ magis ſuſtinere ſuperfuſas.

CVR SIT AMARVM. CAP. XLI.

Mare idcirco dicunt ſalſum permanere, tot fluminibus ac pluuijs irrigatū, q̄ exhausto à ſole dolci tenuiq; liquore, quem facilime trahit uis ignea, omnis aſperior craſſiorq; linquatur. Ideoq; ſummam æquorum aquam dulciorem eſſe profunda. Sed in dulcibus aquis lunæ alimentū eſſe, ſicut ſolis in mari.

DE RYBRO MARI. CAP. XLII.

Mare rubrum nomen à roſeo colore trahit, quem tamen non naturaliter habet, ſed uicinis littoribus, quæ ſanguineo colore rubet, inficit. Ideoq; inde Minium, & alij colores picturarū, rubræq; gemmæ leguntur. Scinditur autem in duos ſinus: quorum Perſicus Aquilonem, Arabicus petit occidentē: qui CXV paſſibus diſtat ab Aegyptio mari.

DE NILO. CAP. XLIII.

DNillo flumine, quod inter ortum ſolis & Auſtrum enaſcitur, pro pluuijs utitur Aegyptus, propter ſolis calorem imbres & nubila reſpuens. Menſe enim Maio, dum oſtia eiſ quibus in mare influit, Zephyro flante, undis eiectis harenarum cumulo præſtruuntur, paulatim intumeſcens, ac retro propulſus, plana irrigat Aegypti: uento autem ceſſante, ruptisq; harenarum cumulis, ſuo redditur alueo.

AQVIS TERRAM NECTI. CAP. XLIIII.

Aqua creator orbem medio ambitu præcinxit, quæ ex omni parte in centrum terræ uergeret, ut in interiora nitens decidere non poſſet: ut cum terra arida & ſicca cōſtare per ſe ac ſine humore nequiret: nec rurfus ſtare aqua, niſi ſuſtinente terra, mutuo amplexu iungerentur, hac ſinus pandente, illa uero permeante totam intra, extra, ſupra, infra, uenis ut uinculis diſcurrentibus, atq; etiam in ſummis iugis erumpente.

TERRAE POSITIO. CAP. XLV.

Terra fundata eſt ſuper ſtabilitatem ſuam: Abyſſus ſicut pallium amictus eiſ. Sicut enim ignium ſedes non eſt niſi in ignibus, aquarū niſi in aquis, ſpiritus niſi in ſpiritu: ſic & terræ † areſcētib; cunctis niſi in ſe locus nō eſt, natura cohibente, & quo cadat negante. Quæ in centro uel cardine mundi ſita, humilimum in creaturis, ac medium, tanquam grauiffima, locū tenet: cum aqua, aër, & ignis ut leuitate naturæ, ita & ſitu ſe ad altiora præueniant.

TERRAM GLOBO SIMILEM. CAP. XLVI.

Orbem terræ dicimus, nō q̄ abſoluti orbis ſit forma, in tantā montiū cāpo rūq; diſparitate, ſed cuius amplexus, ſi cūcta linearū cōprehēdant ambitu, figuram

DE NATURA RERVM LIBER.

A figurā absoluti orbis efficiat. Inde enim fit, ut septentrionalis plagæ sydera nobis semper appareant, meridianæ nunquam; rursusque hæc illis non cernantur, obstante globo terrarū. Septentriones non cernit Troglodytice & confinis Aegyptus, nec Canopū Italia: quāuis eiusdem orbis penē dimidio maior pars ab oriente ad occasum, quā à meridie ad septentrionem habitetur: hic calore, illic rigore prohibente accessum.

DE CIRCVLIS TERRAE.

CAP. XLVII.

Ex plinio

Octo circulis terra pro dierū uarietate distinguitur. Primus ab Indiæ parte australi, per rubri maris accolas, & Africæ maritima, ad columnas Herculis peruenit. Quo æquinocij die in medio gnomon VII pedum, umbram IIII pedes longam reddit. Dies uero longissimus XIII horas æquinoctiales habet. Secundus ab occasu Indiæ per Medos uadit & Persas, Arabiam, Syriam, Cyp rū, Cretam, Libyam, & septentrionalia Africæ contingens. Umbilicus æquinocij XXXV pedum, umbrā XXIII pedes longam facit. Dies autem maxima XIII horarum est, accedente bis quinta parte unius horæ. Tertius oritur ab Indis Imao proximis, tendit per Caspias partes, Taurum, Pamphiliam, Rhodum, Cycladas, Syracusas, Catēnem, Gades: gnomonis cunctæ umbram XXXVIII unciarum faciunt. Longissimus dies horarum XIII atque dimidia, cum tricesima unius horæ. Quartus ab altero latere Ima per Ephesum, mare Cycladum, septentrionalia Siciliæ, Narbonensis Galliæ exortua, Africæ maritima tendit ad occasum. Gnomoni XXI pedū, respondent umbræ VI pedum. Longissimus dies habet horas XIII, & tertias duas unius horæ. Quinto circulo continetur ab introitu Caspij maris, Bactrij, Armenia, Macedonia, Tarentū, Thuscum mare, Baleares, Hispania, Media: Gnomonis VII pedes, umbris VI. Maximus dies horarū XV. Sextus amplectitur Caspias gentes, Caucasum, Samothraciam, Illyrios, Campaniam, Hetruriā, Massiliam, Hispaniam, Terraconensem mediam, & inde per Lusitaniam. Gnomoni pedes IX, umbræ VIII. Longissimus dies horarum XV, addita nona parte unius horæ. Septimus ab altera Caspij maris hora incipit, uaditque per Thraciæ auersa, Venetiam, Cremonam, Rauennam, transalpinā Galliam, Pyrenæum, Celtiberiam, Gnomon XXXV, umbræ XXXVI. Amplissima dies horarum XV, & quintarum partium horæ trium. Octauus à Tanai per Mæotim lacum, & Sarmatas, Dacos, partēque Germaniæ, & Gallias ingreditur. Longissimus dies horarum XVI. Hijs circulis antiqui duos præponunt, unum per insulam Meroē, & Ptolemaidam rubri maris urbem, ubi longissimus dies horarum XV est, dimidia hora amplior: Alterum per Syenem Aegypti, qui est horarum XIII. Duosque subiiciunt, primum per Hyperboreos & Britanniam, horarum XVII: alterum Scythicum, à Riphæis iugis in Tylen, in quo dies continuantur noctesque per uices.

GNOMICA DE IISDEM.

CAP. XLVIII.

Umbilici, quæ gnomonē appellant, umbra in Aegypto meridiano tempore, æquinocij die paulo plus quā dimidiam gnomonis mensurā efficit. In urbe Roma nona pars gnomonis deest umbræ. In oppido Ancona superest quinta tricesima. In parte Italiæ quæ Venetia appellatur, ipsæ horis umbræ gnomoni par fit. Simili quæ modo est supra Alexandriā v milibus stadiorū, solstitij die medio nullā umbrā iaci. Sicut & in India supra flumen Hypasim: quod & apud Troglodytas

7 : 2
12
35 : 23
22 : 22
38 / 72 1/2 22 minutes
21 6
35 : 36
XV
16
Hypoboreos 17
Scythia

BEDAE ANGLOS. DE NATURA RERVM.

C Troglodytas XLV ante & post solstitium die fieri dicunt, medijs XC diebus in meridiē umbra sita. Sed & in Meroē insula Nili, v milibus stadiorū à Syene bis in anno absumi umbras, sole † duodecimam partem Tauri, & quartā decimam Leonis obtinente.

† In Plinio legitur: duo = deuicesimam partē Tauri. lib. 2. cap. 73.

DE TERRAE MOTV.

CAP. XLIX.

Caua terræ motui obnoxia.

T Erræmotum uento fieri dicunt, eius uisceribus instar spongiæ cauernosis incluso, qui hanc horribili tremore percurrens, & euadere nitens, uario murmure concutit, & se tremendo uel dehiscendo cogit effundere. Vnde caua terrarum hijs motibus subiacent, utpotē uenti capacia: harenosa autem & solida carent. Neq; enim fiunt, nisi cœlo mariq; tranquillo, & uento in uenas terræ condito. Et hoc est in terra tremor, quod in nube tonitruum: hocq; hiatus, quod fulmen. Fiunt simul cum terræmotu & inundationes maris, eodem uidelicet spiritu infusi, uel residentis sinu recepti.

INCENDIUM AETNAE.

CAP. L.

SICILIA.

T Ellus Siciliæ, quæ cauernosa, & sulphure ac bitumine strata, uentis penē tota & ignibus patet, spiritu introrsus cum igne concertante, multis saepe locis fumum, uel uapores, uel flammæ eructat, uel etiam uento acrius incumbente, harenarum lapidumq; moles egerit: Inde montis Aetnæ ad exemplum gehennæ ignium tam diutinum durat incendium, quod insularum Ae-

D lidum dicunt undis nutriri, dum aquarum concursus spiritum secum in imum profundum rapiens, tam diu suffocat, donec uenis terræ diffusis fomēta ignis accendat. Hinc Scyllæi canes latrare finguntur, dum procul nauigantes undarum fremore terrentur, quas sorbente uoragine collidit ætus.

Scyllæi canes.

DIVISIO TERRAE.

CAP. LI.

Asia magnitudo.

Terrarum orbis uniuersus, oceano cinctus, in tres diuiditur partes: Europam, Asiam, Africam. Origo ab occasu solis, & Gaditano freto, quā irrupens oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur: hinc intrantē dextra Africa, laeva est Europa. Inter has Asia magnitudine compar est alijs duabus. Terminī sunt amnes Tanaïs & Nilus. xv passuū in longitudine quas diximus fauces Oceani patent: v in latitudine. Europa ergo ab occidente usque ad septentrionem, Asia uero à septentrione per orientem usq; ad meridiem, atq; inde Africa à meridiē usque ad occidentem extenditur.

BEDAE ANGLOSAXONIS DE NATURA RERVM LIBRI

FINIS.

BEDAE

BEDAE ANGLO-

SAXONIS DE RATIONE

TEMPORVM LIBER.

CAPITA LIBRI.

Temporis diuifio.

De die.

De nocte.

De hebdomada.

De menfe.

De menfibus Romanorum.

De folstitio & æquinocctio.

De temporibus.

De annis.

De biffexto.

De circulo decennouenali.

De saltu lunæ.

Continentia circuli eiuſdem.

Argumenta titulorum paſchalium.

De ſacramento temporis paſchalis.

De mundi ætatibus.

Curſus & ordo temporum.

Secunda ætas.

Tertia ætas.

De quarta ætate.

De quinta ætate.

De ſexta ætate.

TEMPORIS DIVISIO.

CAP. I.

B

Tempora momentis, horis, diebus, menſibus, annis, ſeculis & ætatibus diuiduntur. Momentum eſt minimū atq; anguſtiſſimum tempus, à motu ſyderum dictum: Eſt enim extremitas horæ in breuibus interuallis, cum aliquid ſibi cedit atq; ſuccedit. Hora græcum nomen eſt, & tamen latinum ſonat: ora enim finis eſt temporis, ſicut & oræ ſunt fines maris, fluuiorū, ueſtimentorum. Conſtat autem hora **iiii punctis**, **x minutis**, **xl momentis**. Et notanter propter errorem cauendum, quod computus partim natura, partim autoritate uel conſuetudine nitatur: natura, ut **annum communē xii menſes lunares habere**: conſuetudine, ut **menſes xxx diebus computari: autoritate, ut hebdomadam ſeptem ferijs conſtare**.

Momentum
à motu.

Hora.

Hæc

2: punctis xv
10 Minuti 5
20 Momenti
vna 5

DE DIE.

CAP. II.

Dies uulgaris eſt ſolis præſentia ſuper terras, qui proprie **xxiiii horis** impletur. Hunc Hebræi, Chaldaei, & Perſæ inter duos ſolis exortus: Aegyptij inter duos occaſus numerant: Romani à medio noctis in mediū. Vmbri & Athenienſes à meridie computant ad meridiem. Moſes autem à mane uſq; ad mane unum diem appellat. Sed Domino ſurgente ueſpera ſabbati, luceſcebat in primam ſabbati, ut homo de luce lapſus in tenebras, deinceps à tenebris rediret ad lucem.

Dies xxiiii

DE NOCTE.

CAP. III.

Nox, eſt ſolis abſentia terrarum umbra conditi, mortalibus ad requiem facta, ne opere diutino auida deficeret humanitas: ubi rigidior, ibi & ad opera minuenda membra fouenda prolixior. Cuius partes ſunt ſeptem: Crepuſculum, id eſt, dubia lux inter lucem & tenebras: Nam creperum dubium dicimus. Veſperum, apparente ſtella huius nominis. Conticinium, quando

Crepuſculum.
Veſperum.
Conticinium.

non res mag
vnd mſſr
N ad

b

omnia

m exſen pſeuf

Zmuyſſen den Luchſen

Die p[er]p[et]u[us] n[on]is

Minor

Die p[er]p[et]u[us] m[aj]or

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Intempesta. omnia silent. Intempesta, quod est medium & inactuosum noctis tempus.
Gallicinium. Gallicinium, quando gallus resonat. **Matutinum.** inter abscissum noctis, & **auroræ** aduentus: Et diluculum, quasi iam incipiens parua diei lux, hæc & **Aurora** solem præcedens.

D E H E B D O M A D A . C A P . I I I I .

Hebdomada septem diebus constat, octauus autem dies idem primus est, ad quem reditur, eoque rursus hebdomada semper orditur. H[is] nominibus gentilitas à Planetis indidit, habere se credēs à Sole spiritum, à Luna corpus, à Marte sanguinem, à Mercurio ingenium & linguam, à Ioue temperantiam, à Venere uoluptatem, à Saturno tarditatem. Sed Syluester Ferias appellare constituit, primum diem Dominicum nuncupans, imitatus Hebræos, qui primam sabbati, secundam sabbati, & sic cæteros à numero nominant; apud quos hebdomada totidem etiam annis peragitur: qui hebdomadam quoque hebdomadarum in diebus similiter habebant & annis. Quinquagesimum diem Pentecosten, annum uero, Iubileum, id est libertatem uocantes.

D E M E N S E . C A P . V .

Epactæ

Mensis lunaris incremento lunæ senioque conficitur, dum **XXIX**, & semis diebus paulo plus quam Zodiacum peragit: sed facilitas computandi trigenis, & undetrigenis diebus lunæ menses alternat. Solaris autem mensis **XXII** horis est amplior, ex quibus **XI** epactarum dies accrescunt, quibus sol lunæ cursum singulis annis exuperat. Duodecies enim uiginti & bini **CC** faciunt, & undecies uiginti & quaterni eundem numerum complent. Sed Hebræi menses à luna nascente, Romani à Calendis incipiunt, Aegyptij à quarto die Calendarum Septembrii usque in nonum Calendarum earundem, **XXX** diebus suos menses putantes: Residuos uero dies intercalares appellant, qui primi ad solis cursum menses terminare coeperunt, ne lunæ uelocior & diuisus cursus impedimentum calculandi eis faceret.

D E M E N S I B V S R O M A N O R V M . C A P . V I .

Romani autem Romulo **X** mensibus annum ordinatum agebant, diebus **CCCIIII**, qui primum mensem genitori suo Marti dicauit: Secundum ab apertione frugum nominauit Aprilem: Tertium Maiæ matri Mercurij. Quartum Iunoni sacrauit: Quintili & Sextili, qui nunc à natiuitate Iulij Caesaris, & Augusti triumpho nuncupantur, & cæteris sequentibus à numero nomen imposuit: Quorum initia Calendas appellauit, quia tunc calata, id est, uocata in Capitolium plebe, dicto quinquies uel septies uerbo calo, id est uoco, quot dies superessent ad Nonas pronuntiabatur. Nonas autem, quod nono ante Idus die confluerent in urbem, scitaturi quid esset eo mense faciendum. Porro Idus diem qui medium diuidit mensem: Iduare enim Hetrusca lingua diuidere est. H[is] Numa duos menses adijciens, Ianuarium à Iano, Februarium à Februo deo lustrationum nominando, actis **LIIII** diebus annum ad cursum lunæ disposuit, quæ Iulius Cæsar **XI** diebus adiectis, sicut hodie seruetur, instituit.

D E S O L S T I T I O E T A E Q V I N O C T I O . C A P . V I I .

Solstitia & æquinoctia bina putantur: **VIII** Cal. Ianuarij & Iulij, Aprilis, & Octobris, octauis scilicet partibus Capricorni & Cancrj, Arietis & Libræ

22 Hora

ETAKIAI

Tredenes:

Acces

CC

IULIUS CÆSAR

DE RATIONE TEMPORVM LIBER.

8 MINOR

A & Libræ. Sed æquinoctialis dies omni mundo æqualis est, uario autem lucis incremento. In Meroë longissimus dies XII horas æquinoctiales, & octo partes unius horæ colligit. Alexandria uero XIII horas: in Italia XV: In Britannia XVII. Vbi æstate lucidæ noctes haud dubie testantur id quod cogit ratio credi: Solstitij diebus accedente sole propius uerticem mundi, angusto lucis ambitu subiectæ terræ continuos dies haberi senis mensibus, noctesq; è diuerso ad brumam remoto, quod fieri in insula Thyle Phitteas Massiliensis scribit, sex dierum nauigatione in Septentrione à Britannia distante.

12
15
18
Thyle

DE TEMPORIBVS. CAP. VIII.

Tempora sunt uices mutationum, quibus sol accedendo uel recedendo anni temperat orbem: Hyems enim illo longius morante frigida est & humida: Ver, illo redeunte, humidum & calidum: Aestas uero, illo superferuente, calida & sicca: Autumnus, illo decedente, siccus & frigidus. Hæc autem antiqui sexto die ante Idus Februarias, & Maïas, Augustasq; & Nouembres inchoabant, ut solstitia & æquinoctia in medio essent temporum. Ver autem orienti comparatur, quia tunc ex terris omnia oriuntur: Aestas meridiano, eò quod pars eius calore flagrantior sit: Autumnus occiduo, eò quod ob confiniū caloris & frigoris graues morbos habeat: Hyems septentrioni, eò quod frigore torpeat.

Tempora unde.

DE ANNIS. CAP. IX.

Annus solaris uel ciuilis est, dum sol actis LXV diebus & quadrante Zodiacum peragit, quem Romani à bruma, Hebræi ab æquinoctio uerno, Græci à solstitio, Aegyptij inchoant ab autumno. Annus lunaris communis XII lunis, id est, diebus CCCLIII. Embolismus XIII lunis & diebus actis LXXXIII implentur, à luna paschali fumentes initium. Annus magnus est, dum omnia sydera certis cursibus exactis ad locum suum reuertuntur, quem sexcentis annis solaribus Iosephus dicit impleri.

Annus solaris.

Lunaris.

Embolismus.

Annus magnus.

Εμπολιμω

DE BISSEXTO. CAP. X.

Bissexus ex quadrantis ratione per quadriennium conficitur, dum sol ad id signum, ex quo egressus est, non in actis LXV diebus, sed quarta diei parte superadiecta reuertitur. Verbi gratia: si nunc æquinoctialem cœli locum sol oriens intrauerit, in hunc anno sequenti meridie, tertio uespere, quarto medio noctis, quinto rursus in exortu recurrens, necessariò diem præmonet augendum: ne si forte non addatur, per CCCLXV annos æquinoctium uernale solstitiali diei præueniat, quem Aegyptij anno suo expleto, id est, IIII Calendarum Septembrium, Romani VI Calendarum Martiarum, unde & nomen accepit, interponunt. Breuiori autem & uulgari ratione bissextum retardatio generat solis, non ad eandem lineam post peractos LXV dies plene redeuntis: Quæ si, uerbi gratia, in æquinoctio uernali, quod iuxta Aegyptios, XII Calendarum Aprilium die peruenit, surgentē à medio orientis diligenter adnotaueris, hunc anno sequenti, die uidelicet eodem, aliquanto inferius oriri, & tertio, quarto, quintoq; anno eandem diminutionē in tantum augeri reperiēs, ut nisi diem ante superadiicias, XI Calendas Aprilis æquinoctium facturum sol è medio surgat orientis, eandem scilicet tarditatem in cæteris quoque seruaturus exortibus.

359
29: semus 12
30 12
X1 2
ccc 365
3

ccc
ccc

b 2 DE CIR

color mens vespere

BEDAE ANGLOSAXONIS
DE CIRCVLO DECENNOVENALI.
CAP. XI.

Cyclum decennouenalem propter XIII lunas paschales Nicæna Synodus instituit, eò quod ad eundem anni solaris diem unaquæque luna per XIX annos CCXXXV circumacta uicibus, inerrabili cursu redeat, qui diuiditur in ogdoadas, & hendecadas, hoc est, in VIII & XI annos: Octo enim anni lunares totidem annos solares duobus tantum diebus transcendunt: quorum alter ad explementum occurrit hendecadis, alter ratione saltus absumitur, alioqui hendecas solaris uno die transcenderet lunarem. Licet quidam uiolenter hos dies ex bissextis octo annorum supplere nitantur: cum bissextus soleat in mense Februario Soli superfusus, & lunæ futuro tempore nihil præiudicare, & ipsi nullum hendecadi bissextum addunt. Vt ergo apertius dicam, duo lunæ dies, qui supersunt in ogdoade, duos qui desunt in hendecade complent.

DE SALTU LVNAE. CAP. XII.

Saltum lunæ locus & hora citior in scensionis eius per XIX annos efficitur. Quamuis enim quidam singulas lunas XXIX semis diebus computantes, in scensiones earum medio diei, & medio noctis semper alternent, non in hoc tamen ueritatem naturæ, sed calculandi facilitatem uel compendium inquirunt. Nam si naturam quæras lunæ primi mensis, quæ nunc in meridie: & secundi, quæ nunc in medio noctis accenditur, anno futuro hora, & uno puncto, & decem momentis, & nonadecima parte unius puncti ante medium diei uel noctis illustratur. Hæc tamen distinctio non ad certum embolismi, uel communis anni terminum, sed ad æquam diuisionem XIX tendit annorum, sicque per XIX annos paulatim lunaris ascensio sese præoccupando unius diei spaciū amittens, ultimum decennouenalis cycli annum CCCLXXXIII diebus facit computari. Quod si facere negligas, per XV decennouenales cyclos, XV tibi luna ubi prima putatur occurret.

CONTINENTIA CIRCVLI EIVSDEM.
CAP. XIII.

Cycli idem paschalis VIII est lineis cõmunitus. Primus ordo continet annos ab incarnatione domini, unius singulis annis augmento crescentes. Secundus Indictiones Romanorum, quæ in se semper XV annorum cursum reuoluuntur. Tertius Epactas XI lunares, quæ per singulos annos solares adcursum lunæ succrescunt, & ad lunam Calendarum quærendam semper adijciuntur positæ XI Calendas Apriles. Quartus concurrentes septimanæ dies, quæ positæ IX Calendas Apriles, propter dispendium bissexti necessariò XXVIII annis implentur: Quarum ratio cogit cyclos decennouenales XXVIII describi, ut singulæ concurrentes singulos cyclos inchoent. Totaque summa paschalis calculi DXXXII annis explicetur. Quintus cyclum lunarem, quem tribus annis decennouenalis præcedit: XIX annis etiam ipse comprehensus, Sextus XIII lunas, quibus ueteres pascha faciebant, quæ à

XII Ca

A XII Calendas Apriles usque in XIII Calendas Maias uario discursu uagantes, tempus incensionis ab VIII Idus Martias usque in Nonas Apriles accipiunt: A XIII autem luna usque ad XIII anni sequentis dies sunt CCCLIII, si communis annus est: Si embolismus, CCCLXXXIII, septimo, dies dominicæ paschæ reperiuntur ab XI Calendarum Aprilium usque in VII Calendas Maias, ob rationem embolismorum licenter extendi, ultimo ordine luna festi paschalis à XV usque in XXI propter diem dominicum uariata: † adimit enim saltus noctem, addit uero ætatem, quæ † aufert per omnem cyclum adoleuit. Sed in hoc nox adimitur, quod ante luna deficit, quod putatur, naturaliter uero nox ipsa perseverat, quæ nox initium est futuri anni, & cycli incipientis exordium: propter quod idem ultimus annus Epactas XVIII tunc retinens, primo anno non XI, ut in cæteris annis fieri solet, sed XII dies accommodat. Et quia XXX dierum fine reuoluuntur, nulla Epacta in principio cycli ponitur.

ARGVMENTA TITVLORVM PASCHÆ
LIVM. CAP. XIII.

S I nosse uis quot sint anni ab incarnatione Domini, scito quot fuerint ordines Indictionum, ut puta v anno Tiberij Principis XLVI, hos per XV multiplica, fiunt DCXC. Adde semper regulares XII, quia quarta Indictione secundum Dionysium Dominus natus est, & Indictionem anni cuius uolueris, utpote in præsentī septimana, fiunt DCCIII. Isti sunt anni natiuitatis domini. Si uis scire quota sit Indictio, sume annos Domini, & adijce tria, partire per XV, & quod remanserit ipsa est Indictio anni præsentis.

$$\begin{array}{r} \text{DCCIII} \\ 107 \end{array}$$

Si uis scire quot sint Epactæ lunares, partire annos Domini per XIX, & quod remanet multiplica per XI. Item partire per XXX, & remanent Epactæ. Si uis scire concurrentes VII dies, sume annos Domini, & eorundem quartam partem adijce: His quoque quatuor adde, quia quinque concurrentes fuerunt anno natiuitatis Domini, hos partire per VII, & remanent Epactæ solis. Si uis scire quotus sit annus circuli decennouenalis, sume annos Domini, & unum adijciens, quia eiusdem anno secundo natus est Dominus, partire per XIX, & quod remanet ipse est annus cycli decennouenalis. Si uis scire quotus cyclus lunaris est, sume annos Domini, & duo subtrahens diuide per XIX, & quod remanserit ipse est annus circuli lunaris. Si uis nosse bissextilem annum, partire annos Domini per IIII, quantum remanserit, tot sunt anni à bissexto. His ergo ad certum inuentis facile diem paschæ lunamq; reperiēs. Quod si à præsentī post aliquot annos, uerbi gratia post C, pascha scire uelis, Epactas tamen, & concurrentes solis dies inuenire sufficit, partire autem centum per XIX, remanent V. Illas ergo scito Epactas centesimo quinto anno futuras. Eodem modo centum per XXVIII diuidens, eas centesimo, quas XVI anno concurrentes solis inuenies.

Epactarum
ratio.
Concurrentes

$$\begin{array}{r} 1532 \\ 3 \\ 2 \end{array}$$

BEDAE ANGLÓSAXONIS
DE SACRAMENTO TEMPORIS PASCHALIS. CAP. XV.

Pascha transitum significat.
I Deo autem Pascha non ad eundem redit anni diem, sicut tempus dominice natiuitatis, quod ibi natiuitatis ipsius memoria tantum solennis habetur: hic uero uitæ uenturæ, & mysteria celebrentur, & munera capiantur: Vnde & nomen ipsum Paschæ transitum de morte ad uitam significans, congruum quoque mysterijs tempus inquirat. Primo, ut æquinoctio transcurso, tenebræ mortis à uera luce uincantur. Deinde, ut primo mense anni, qui dicitur mensis Nouorum, uitæ nouæ gaudia celebrentur. Tertio, ut resurrectio die tertio facta, & tertio tempore seculi, id est, sub gratia manifestata, cui iam ante legem, & sub lege in prophetico lateret ænigmate, in tertia lunæ septimana ueneretur, cum & ipsa tunc lunæ conuersio mentis gloriam de terrenis ad coelestem doceat mutari contuitum. Atque ad ultimum, ut dies dominica conditione lucis insignis, & triumpho CHRISTI ueneranda, nostra quoque resurrectione nobis optabilis in memoriam reuocetur.

DE VNDI AETATIBVS.
CAP. XVI.

Infantia nomen.
D Sex aetatibus mundi tempora distinguuntur. Prima ætas ab Adam usque ad Noë continens generationes X, annos uero M. DCLVI, Quæ tota perijt diluuiò, sicut infantiam mergere solet obliuio. Secunda à Noë usque ad Abraham generationes similiter complexa X, annos autem CCXCII: Quæ in lingua inuenta est, id est Hebræa. A pueritia nanque homo incipit nosse loqui post infantiam, quæ & nomen inde accipit, quod fari non potest, id est loqui. Tertia ab Abraham usque ad Dauid generationes XIII, annos uero DCCCCXLII continens. Et quia ab adolescentia incipit homo posse generare, Matthæus generatio- num ex Abraham sumpsit exordium, qui etiam pater Gentium constitutus est. Quarta à Dauid usque ad transmigrationem Babylonis generationibus æque iuxta Matthæum XIII, annis autem CCCCLXXIII porrecta, à qua Regum tempora coeperunt: Iuuenilis enim dignitas regno est habilis. Quinta deinde usque ad aduentum Saluatoris in carnem generationibus & ipsa XIII, porro annis DLXXXIX extenta, in qua ut graui senectute fessa malis crebrioribus plebs Hebræa quassatur. Sexta, quæ nunc agitur, nulla generationum uel temporum serie certa, sed ut ætas decrepita ipsa totius seculi morte finienda.

A CURSVS ET ORDO TEMPO-

RVM. CAP. XVII.

Prima ergo ætas continet annos iuxta Hebræos M. DCLVI. Iuxta Septuaginta Interpretes II CCXLII. Adam annorum CXXX genuit Seth, qui pro Abel natus est. Seth annorum CV genuit Enos. Iste cœpit inuocare nomen Domini. Enos annorū XC genuit Cainan. Cainan annorum LXX genuit Malaleel, qui interpretatur plantatio Domini. Malaleel annorum LXV genuit Iareth. Iareth annorum CL XII genuit Enoch, qui est translatus à deo. Enoch annorum LXV genuit Mathufalam. Concupiscunt filij dei filias hominum. Mathufalam annorum CLXXXVII genuit Lamech. Gigantes nati sunt. Lamech annorum CLXXXII genuit Noë, qui Arcam ædificauit. Noë anno DC uenit diluuium.

DE SECUNDA ÆTATE. CAP. XVIII.

Secunda ætas continet annos iuxta Hebræos CCXCII. Iuxta Septuaginta Interpretes DCCCCXLII, uel adiecto Cainan M. LXXII. Sem anno II post diluuium genuit Arphaxat, à quo Chaldaei. Arphaxat annorum XXXV genuit Sale, à quo Samaritæ & Indi. Sale annorum XXX genuit Heber, à quo Hebræi. Heber annorum XXXIII genuit Phalech. Turris ædificatur. Phalech annorum XXX genuit Reu. Reu annorum XXXII genuit Seruch. Regnum Scytharum inchoat. Seruch annorum XXX genuit Nachor. Regnum Aegyptiorum nascitur. Nachor annorum XXIX genuit Thara. Regnum Assyriorum & Sicyoniorum exoritur. Thara annorum LXX genuit Abraham. Semiramis condidit Babyloniam.

DE TERTIA ÆTATE. CAP. XIX.

Tertia ætas continet annos DCCCCXLII. Abraham annorum LXXV uenit in Chanaan. Abraham annorum C genuit Isaac. Nam primo genuit Ismaël, à quo Ismaëlita. Isaac annorum LX genuit Iacob. Regnum inchoat Argiuorum. Iacob annorum XC genuit Ioseph. Memphis in Aegypto conditur. Ioseph CX annos uixit. Græcia sub Argo segetes habere cœpit. Hebræorū seruitus annorum CXLIII. Cecrops Athenas condidit. Moses annis XL rexit Israël. Lacedæmon conditur. Iosue annorum XXVI. Iudices à Mose usque ad Samuel præfuerunt annis CCCCv. Othoniel annis XL. Cadmus Thebarum rex Græcas literas inuenit. Aoth annis LXXX. Amphion musicus claruit. Debbora annis XL. Primus Latinis regnat Picus. Gedeon annis XL. Orpheus Linusq; musici claruerunt. Abimelech annis III. Iste fratres suos septuaginta interfecit. Thola annis XXIII. Priamus regnat in Troia. Iair annis XXII. Carmentes Latinas literas reperit. Iepthe annis VI. Hercules se flammis iniicit. Abessan annis VII. Bellum Troiæ decennale surrexit. Achialon annis X. Hic in LXX Interpretibus non habetur.

B E D A E A N G L O S A X O N I S

C Labdon annis VIII. Aeneas uenit in Italiam. Samson annis
XX. Ascanius Albam condidit. Heli annis XL. Regnum Sicyoni-
orum finitur. Samuel & Saul annis XXXII. Lacedamoniorum re-
gnum exoritur.

DE Q V A R T A A E T A T E. C A P. XX.

Q Varta aetas continet annos iuxta Hebraeos CCCCLXXIII. Trans-
latores Septuaginta XII adiungunt. David annis XL. Car-
thago à Didone conditur. Solomon annis XL. Qui templum ædifi-
cauit anno. CCCCLXXX egressionis ex Aegypto. Ex quo apparet Sa-
muel & Saul XXXII annis, non XL præfuisse. Roboam annis
XVII. Regnum Israël & Iuda diuiditur. Abias annis II.

Pontifex Abimelech insignis habetur. Afa annis XLI. Hieu Pro-
phetes occiditur ab Afa rege Israël. Iosaphat annis XXV. Helias,
& Abdias, Michasque prophetant. Ioram annis VIII. Eodem
defecit à regno Iuda. Ochozias anno I. Helias rapitur. Athalia
annis VI. Ionadab filius Rechab sacerdos clauit. Ioas annis XL.

Zacharias Ioiadae filius lapidatur. Amazias annis XXIX. Amos
prophetat in Israël. Ozias annis LII. Assyriorum regnum in Medos
transfertur, quod à belli principio steterat, annis M. CCCV. Ioathan
annis XVI. Ozee, Iohel, Esaiasque prophetant. Achaz annis
XVI. Roma conditur, & Israël in Medos transfertur. Ezechias
annis XXIX. Romulus centum Senatores constituit. Manasses annis
LV. Numaduos menses adiecit. Amon annis II. Tullus in Re-
publica censum egit. Iosias annis XXXI. Thales physicus cla-
ruit. Ioachim annis XI. Huius anno tertio Nabuchodonosor Iuda-
am cepit. Sedechias annis XI. Templum Hierosolymitanum in-
censum est.

DE Q V I N T A A E T A T E. C A P. XXI.

Q Vinta aetas continet annos DLXXXIX. Hebraeorum captiuitas an-
no LXX. Iudith historia conscribitur. Darius annis XXXVI.
Huius secundo anno templum Hierosolymis extruitur. Primus autem
regni eius inter septuaginta annos captiuitatis Iudaicae concluditur.

Xerxes annis XXII. Herodotus historiographus agnoscitur. Ar-
tabanus mensibus VI. Socrates nascitur. Artaxerxes annis XL. Es-
dras legem, Neemias Hierosolymam restaurat. Darius, qui & No-
thus, annis XVIII. Plato nascitur. Artaxerxes annis LX. Hester
historia completur. Artaxerxes, qui & Ochus, annis XXVI. De-
mosthenes, & Aristoteles prædicantur. Xerxes Ochi filius annis
IIII. Xenocrates clauit. Darius annis VI. Hucusque regnum
Persarum, dehinc Græcorum. Alexander annis V. Nam VII eius
anni cum Persarum regibus supputantur. Ptolemaus Lagi filius an-
nis XL. Machabæorum liber inchoat. Primus Philadelphus annis
XXXIII

A XXXIII. Septuaginta Interpretes claruerunt. Euergetes annis XXVI. Iesus sapientiæ librum composuit. Philopater annis XVII. Machabæorum liber secundus inchoat. Epiphanes annis XXIII. Romani Græcos obtinuerunt. Philometor annis XXXV. Hunc Antiochus superans Iudæos oppressit. Euergetes annis XXIX. Brutus Hispaniam subegit. Soter annis XVII. Varro Ciceróque nascuntur. Alexander annis X. Syria per Gabinium ducem subiicitur Romanis. Ptolemæus Cleopatæ filius annis VIII. Sallustius historiographus nascitur. Dionysius annis XXX. Pompeius Iudæam cepit. Cleopatra annis XXII. Hucusque regnum Græcorum, nunc Romanorum. Iulius Cæsar annis V. Ab hoc Cæsares *Cæsares.* appellati.

DE SEXTA AETATE.

CAP. XXII.

Sexta ætas cōtinet annos præteritos DCCVIII. Octavianus annis LVI. Huius anno XLII Dominus nascitur, completis ab Adam annis III DCCCCLII. Iuxta alios, V CXCIX. Tiberius annis XXIII. Huius anno XVIII Dominus crucifigitur. Gaius annis IIII. Matthæus Euangelista scribit. Claudius annis XIII. Petrus Romam, Marcus Alexandriam petit. Nero annis XIII. Petrus & Paulus cruci gladióq; traduntur. Vespasianus annis X. Huius secundo anno Hierosolyma subuertitur.

Titus annis II. Hic facundus & pius fuit. Domitianus annis XVI. Ioannes in Pathmon relegatur. Nerua anno I. Ioannes Apostolus Ephesum rediens Euangelium scripsit. Traianus annis XIX. Simon Hierosolymorum Episcopus crucifigitur, & requiescit Ioannes Episcopus. Hadrianus annis XXII. Aquila interpretis habetur. Antonius Pius annis XXII, mensibus IIII. Valentinus & Marcion agnoscuntur. Antonius minor annis XIX. Cataphrygarum hæresis exoritur. Commodus annis III. Theodotion interpretis habetur. Aelius Pertinax anno I. Seuerus annis XVIII. Symmachus interpretis habetur. Antoninus Caracalla annis VII. Quinta editio Hierosolymis inuenitur. Macrinus anno I. Aurelius Antoninus annis III. Sexta editio Nicapoli reperitur. Alexander annis XIII. Origenes Alexandriæ claruit. Maximus annis III. Hic persequitur Christianos. Gordianus annis VII. Fabianus Episcopus Romæ celebratur.

Philippus annis VII. Hic primus Christianus Imperator fuit. Decius anno I. Antonius monachus claruit. Gallus & Volusianus annis II. No uatiana hæresis exoritur. Valerianus annis XV cum Galieno. Cyprianus martyrio coronatur. Claudius annis II. Paulus Samosatæ hæresim condidit. Aurelianus annis V. Hic persequitur Christianos. Tacitus anno I.

Probus annis VII. Manichæorum hæresis exorta est. Carus annis II. Iste de Persis triumphauit. Diocletianus & Maximianus annis XX. Iste persequitur Christianos. Maximinus Seuerusq; annis II. Constantinus annis XXXI. Nicæna Synodus cōgregatur. Constantius & Constans annis XXIII. Ossa Andreæ & Lucæ Constantinopolim transferuntur. Iulianus annis II. Hic ex Christiano paganus persequit Christianos. Iouianus anno I. Hic cum omni exercitu Christianus efficitur. Valentinianus annis

XIIII

BEDAE ANG. DE RATIONE TEMPORVM LIB.

^{† alijs XI} ^{† XIII} qui à Iuliano ob fidem Christi militiā fuerat priuatus. Gratianus
C annis IIII. Ambrosius & Martinus Episcopi clarescunt. Valens annis
III. Valentinianus cum Theodosio annis IX. Hieronymus in Bethleem
prædicatur. Theodosius annis III cum Arcadio & Honorio. Anchorita
Ioannes clauit. Arcadius annis XIII cum fratre Honorio. Ioannes Chry-
sostomus & Augustinus Episcopi prædicantur. Honorius annis XV cum
Theodosio minore. Cyrillus Alexandria clauit. Theodosius minor an-
nis XXVI. Ephesina Synodus Nestorium condemnat. Martianus annis
VII. Chalcedonense Concilium geritur. Leo maior annis XVII. Aegy-
ptus errore Dioscori latrat. Zenon annis XVII. Corpus Barnabæ Aposto-
li reperitur. Anastasius annis XXVI. Fulgentius Episcopus prædicatur.
Iustinus annis IX. Acephalorum hæresis abdicatur. Iustinianus annis
XXXIX. Huius VI anno Dionysius paschales circulos inchoat. Iusti-
nus minor annis XI. Armenij fidem Christi suscipiunt. Tiberius annis
VII. Hermingildus rex Gothorum martyrio coronatur. Mauritius annis
XXI. Gregorius Romæ floruit Episcopus. Phocas annis VIII. Saxo-
Saxones Bri- nes in Britannia fidem Christi percipiunt. Heraclius annis XXXV. Iudæi
tanni. in Hispania Christiani efficiuntur. Heracleonus cum matre sua Martina an-
nis II. Constantinus filius Heraclij mensibus VI. Constantinus filius
Constantini annis XXVIII. Eclipsis solis facta est indictione septima, 7
v Nonas Maias. Constantinus filius Constantini superioris annis
XVII. Hic sextam Synodum composuit. Iustinianus filius Constantini annis X. Africa restaurata est im-
perio Romanorū. Leo annis III. Re-
liquum sextæ ætatis deo
soli patet.

Leon

702

Minor liber de temporibus bedæ
ita vocatur ab hœrenicis

BEDAE ANGLOSAXONIS DE RA-
TIONE TEMPORVM LI
BRI FINIS.

BEDAE

BEDAE ANGLO-

SAXONIS IN LIBRUM DE NA

TURA RERVM PRAEFATIO.

E natura rerum, & ratione temporum, duos quondam stricto sermone libellos discentibus, ut rebar, necessarios composui: Quos cum fratribus quibusdā dare atq; exponere cōpissē, dicebant eos breuius multo digestos esse quā uellent, maxime ille De tēporibus: Cuius propter rationē Paschæ potius uidebatur usus indigere: Suadebātq; mihi, latius aliqua de tēporum statu, cursu, ac fine differere. Quibus concitus, parens, præspectis patrū uenerabilium scriptis, prolixiorē de temporibus librum edidi, pro ut ipso largiēte potui, qui æternus permanens, tēpora quando uoluit cōstituit, & qui nouit temporū fines: imō ipse labentibus temporū curriculis finē cum uoluerit imponet. In quo uidelicet opere, ne quē forte offenderet, q̄ hebraicā magis ueritatem, quā LXX translatorū editionem in seculi præcedentis serie secutus sim: & illam quoq; per omnia quoties discrepare uidebatur inserui, ut legens quisq; simul utrunq; conspiciat, & quod amplius sequendum putat eligat. Fixa autē mihi stat sententiā, quā a nullo prudentiū redarguendā autumo, ut si cut reuerendissimus eiusdē hebraicæ ueritatis interpres obtrectatoribus sui operis: non damno, inquit, non reprehendo LXX, sed omnibus hīs Apostolos præfero: Ita & ego cōfidenter profiteor, quia nō reprehendo ueteres Chronographos: qui translationē LXX interpretū modo secuti esse, modo pro ut libuit probātur habuisse cōtemptui, sicut etiā in processu huiusce opusculi nostri monstrabit, sed omnibus hīs hebraicæ ueritatis integrā præfero puritatē, quā præminentissimi doctorū, Hieronymus in libris Hebraicarū quæstionū, Augustinus in libro De ciuitate dei, Eusebius ipse Chronographus in tertio historiæ Ecclesiasticæ libro, ex uerbis Iosephi historici aduersus Appionē grammaticū scribentis, breuiorē temporū seriē quā in LXX editione uulgo fertur cōtineri cōprobant: Neq; hanc amplius sequendā, etiā hī qui LXX magnis diuinisq; laudibus ad cœlos tollunt dubitant, quorū quisq; dicta perspexerit, credo mox nostro labori calumniā facere desistet, si nō hunc tamen liuidis, quod ab sit, cōtēplatur obtutibus. Verū utcunq; ferant hæc mea scripta legentes, primo editū pro captu meo libellum, tibi dilectissime Abba meus percurrendū offero, multū deprecans, ut si quid in eo tu uituperabile deprehēderis, statim mihi corrigendum insinues. At ubi ordinate ac rationabiliter actum uideris, mecū deo qui donauit, & sine quo nihil possumus facere, deuotus gratias agas. Si quem sanē uel illud offendit, cur aliquid de huiusmodi negocio tentare præsumpserim, quare de hīs quæ sparsim in ueterū scriptis inueniri poterāt, ipse nouū opus cōdere studuerim, audiat, dicēte sancto Augustino: q̄a ideo necesse est plures à pluribus fieri libros diuerso stylo, nō diuersa fide, etiā de quæstionibus eisdē, ut ad plurimos res ipsa pueniat: ad alios sic, ad alios autē sic. Audiat & me pro me simpliciter respondentē, cui displicet, uel superflū uidet, q̄ hæc rogatu fratrum undecūq; collegi, uniusq; libelli tenore cōclusi, dimittat ea legēda, si quis uelit, & ipse de cōmunibus patrum fontibus, quæ sibi suisq; sufficere arbitretur hauriens, mecū nihilominus debita fraternitatis intemerata iura custodiat.

CAPITA

12 ^{bedae} Maior libor de
puly Scemany

Ratio temporu

Hebraica ueritas potius in temporum ratione, quā LXX sequenda.

ueritatem

hughebechte

arg. examinandi

potuerat

CAPITA LIBRI

SEQUENTIS.

- De computu uel loquela digitorum.
De trimoda temporum ratione.
De minutissimis temporum spatijs.
De ratione unciarum.
De die.
Vbi primus dies seculi sit.
De nocte.
De hebdomada.
De hebdomadis LXX prophetici s.
De hebdomada ætatum seculi.
De mensibus. *hebreorum.*
De mensibus Romanorum.
De calendis, nonis, & idibus.
De mensibus Græcorum.
De mensibus Anglorum. *✓*
De signis duodecim mensium.
De lunæ cursu per signa.
De lunæ discursu si qui signa ignorât.
De eodē si q̄ cōputare non didicerint.
Quota sit luna in calendis quasq̄.
Quæ sit feria in calendis.
Argumentū de qualibet luna uel feria.
De ætate lunæ si q̄ cōputare nō potest.
Quot horum luna luceat.
Quando, uel quare luna uel prona, uel
supina, uel uideatur erecta.
Qua ratione luna cum sit situ inferior,
superior sole aliquoties uideatur.
De magnitudine uel defectu solis &
De effectiua lunæ potentia. (lunæ.
De concordia maris & lunæ.
De æquinocitijs & solstitijs.
De dispari longitudine dierum, & ua-
rio statu umbrarum.
Causa inæqualitatis dierū eorundem.
Quibus in locis pares sint umbræ uel
dies.
De quinq̄ circulis mundi, & subterra-
neo syderum meatu.
De quatuor temporibus, elementis,
humoribus.
De annis naturalibus.
De disparibus antiquorum annis.
De ratione bissexti.
De mensura clementi bissextilis.
Quare sexta Cal. Martias intercalet̄.
Quod & luna quadrantem habeat.
De saltu lunæ.
Quare luna aliquoties maior quàm
putatur appareat.
De circulo decennouenali.
De embolismis & annis cōmunibus.
De ogdoade & hendecade.
De annis dominicæ incarnationis.
De indictionibus.
Argumentum inueniēdi quota sit in
dictio.
De epactis lunaribus.
Quomodo errent quidam in primo
mensis initio.
Argumentū quod sint epactæ lunares.
De epactis solis.
De reditu & computu articulari utra-
runque epactarum.
Argumentum quod sint epactæ solis,
& quando bissexti annus.
De cyclo lunari.
Argumentum de eo, quota sit luna in
Calendis Ianuarijs.
Argumentum quotus sit annus cycli
lunaris, uel decennouennalis.
De XIII luna Paschæ.
Argumentum inueniēdi eam.
De die dominico Paschæ.
De luna ipsius diei.
Quid inter Pascha & azyma distet.
Typica Paschæ interpretatio.
De circulo magno Paschæ.
De sex huius seculi ætatibus.
De cursu ætatum earundem.
De reliquijs sextæ ætatis.
De trina opinione fidelium, quando
ueniat dominus.
De temporibus Antichristi.
De die iudicij.
De septima & octaua ætate seculi fu-
turi.

DE COMPUTV

BEDAE ANGL. DE NATVRA RERV M LIB. 13

A DE COMPUTV VEL LOQVELA DIGI-
TORVM. CAP. I.Inapit computu
Beda p[ro]p[ri]u

Beda p[ro]p[ri]u

E temporum ratione Domino ^{ad}iuuante dicturi, necessarium du-
ximus utilissimā primo promptissimamq[ue] flexus digitorum pau-
cis prae monstrare solertiam: ut cum maximam computandi faci-
litem dederimus, tum paratiore legentium ingenio ad inuesti-
gandam dilucidandamq[ue] computando seriem temporum uenia-
mus. Neq[ue] enim contemnenda paruiue pendenda est regula, cuius omnes pe-
ne sacrae expositores scripturae, non minus quam literarum figuras monstratur
ampli. Deniq[ue] & multi alij alias, & ipse diuinæ interpret historiae Hierony-
mus, in euangelicæ tractatu sententia huius adiumentū disciplinæ non dubita-
uit assumere: Centesimus, inquit, & sexagesimus, & tricesimus fructus quanq[ue]
de una terra, & de una semine nascitur, tamen multum differt in numero.
XXX referuntur ad nuptias: Nam & ipsa digitorum coniunctio quasi molli
osculo se complectens & foederans, maritum pingit & coniugem. LX ad ui-
duas, eod[em] quod in angustia & tribulatione sint posita: unde & in superiore digi-
to deprimuntur: quantoq[ue] maior est difficultas expertæ quondā uoluptatis il-
lecebris abstinere, tanto maius & premiū. Porro centesimus numerus, qua-
so diligenter Lector attende, à sinistra transfertur ad dexteram, & iisdem quidē
digitis, sed non eadem manu, quibus in laeva manu nuptæ significantur & ui-
duæ, circulum faciens exprimit uirginitatis coronā. Cum ergo dicis unū,
minimum in laeva digitorum inflectens, in medium palmæ artum infiges. Cum
dicis II, secundum à minimo flexum ibidem impones. Cum dicis III, ter-
tium similiter adflectes. Cum dicis IIII, itidem minimum leuabis. Cum
dicis V, secundum à minimo similiter eriges. Cum dicis VI, tertium nihilo-
minus eleuabis, ^{medico} duntaxat solo, qui medicus appellatur, in medium
palmæ fixo. Cum dicis VII, minimum solum, ceteris interim leuatis, super
palmæ radicem pones. Iuxta quod cum dicis VIII, medicum: cum dicis
IX, impudicum ē regione compones. Cum dicis X, unguem indicis in me-
dio figes artu pollicis. Cum dicis XX, summitatem pollicis inter medios in-
dicis & impudici artus immittes. Cum dicis XXX, unguis indicis & polli-
cis blando coniunges amplexu. Cum dicis XL, interiora pollicis lateri uel
dorso indicis superduces, ambobus duntaxat erectis. Cum dicis L, pollicem
exteriori artui instar, ^r literæ curuatum ad palmā inclinabis. Cum dicis LX,
pollicem ut supra curuatum indice circumflexo diligenter à fronte præcinges.
Cum dicis LXX, indicem ut supra circumflexum pollice immisso superim-
plebis, ungue duntaxat illius erecta trans medium indicis artum. Cum dicis
LXXX, indicē ut supra circumflexū pollice in longum tenso implebis, ungue
uidelicet illius in medium indicis artum infixā. Cum dicis XC, indicis inflexi
ungulam radici pollicis infiges. Haftenus in laeva. Centum uero in dextera
quemadmodum X in laeva facies. CC in dextera, quemadmodum XX in
laeva. CCC in dextera, quemadmodum XXX in laeva. Eodem modo & ca-
tera usq[ue] ad DCCCC. Item mille in dextera, quemadmodum unum in laeva.
II in dextera quemadmodum II in laeva. III in dextera quemadmodum
III in laeva, & cetera usq[ue] ad IX. Porro X cum dicis, laeuam medio pecto-
ri supinam appones, digitis tantum ad collum erectis. XX cum dicis, eandē
pectori

Ex primo li-
bro contra Io-
uinianum.

nascat

quem

ingue
quo

quo

erect

C pectori expallam late superpones. $\overline{\text{XXX}}$ cum dicis, eadem prona, sed erecta pollicem cartilagine medij pectoris immittes. $\overline{\text{XL}}$ cum dicis, eandem in umbilico erectam supinabis. $\overline{\text{L}}$ cum dicis, eiusdem prona, sed erecta pollicem umbilico impones. $\overline{\text{LX}}$ cum dicis, eadem prona foemur lauum desuper cōprehendes. $\overline{\text{LXX}}$ cum dicis, eandem supinam foemori superpones. $\overline{\text{LXXX}}$ cum dicis, eandem pronam foemori superpones. $\overline{\text{XC}}$ cum dicis, eadem umbos apprehendes pollice ad inguina uerso. At uero $\overline{\text{C}}$, & $\overline{\text{CC}}$, & cetera usq; ad $\overline{\text{DCCCC}}$, eodem quo diximus ordine in dextera corporis parte cōplebis. Decies autē centena milia cum dicis, ambas sibi manus insertis inuicem digitis implicabis. Est & alterius modi computus articulatim decurrens, qui quoniam specialiter ad Paschæ rationem pertinet, cum ad hanc ex ordine uentum fuerit oportunius explicabitur. Potest autem & de ipso quem prænotauimus computu quædam manualis loquela, tam ingenij exercendi, quam ludi agendi gratia figurari: qua literis quis sigillatim expressis uerba quæ huiusdem literis cōtineantur, alteri qui hanc quoq; nouerit industriam, tametsi procul posito, legēda atq; intelligenda contradat, uel necessaria quocq; per hæc occultius innuendo significans, uel imperitos quosq; quasi diuinando deludens: Cuius ordo ludi uel loquelæ talis est: Cum primam alphabeti literam intimare cupis, unum manu teneto: cum secundam, duo: cum tertiam, tria: & sic ex ordine ceteras. Verbi gratia: si amicum inter insidiatores positum ut caute rem agat admonere desideras, III, & I, & XX, & XIX, & V, & I, & VII, & V digitis ostende: huius namq; ordinis literæ, Caute age, significant. Potest & ita scribi, si causa secretior exigat, sed hæc Græcorum computu literisq; facilius disci simul atq; agi possunt, qui non, ut Latini, paucis iisdemq; geminatis suos numeros solent exprimere literis, uerum toto alphabeti sui charactere in numerorum figuras expenso, tres qui plus sunt numeros notis singulis depingunt, eundem penè numeri figurandi, quem scribendi alphabeti ordinem sequentes, hoc modo:

α I. β II. γ III. δ IIII. ϵ V. ς VI. ζ VII. η VIII. θ IX. ι X. κ XX. λ XXX. μ XL. ν L. ξ LX. $\omicron$ LXX. π LXXX. ρ XC. σ C. τ CC. υ CCC. ϕ D. χ DC. ψ DCC. ω DCCC. $\eth$ DCCCC. Qui ideo mox ut numeros digitis significare didicerint, nulla interstante mora literis quoq; pariter iisdem præfigere sciunt. Verum hæc haecenus: Nunc ad tempora, quantum ipse temporū cōditor ordinatq; dominus adiuuare dignabitur, exponenda ueniamus.

DE TRIMODA TEMPORVM RATIONE. CAP. II.

Tempora à temperando. **T**empora igitur à temperando nomen accipiunt, siue quod unumquodq; illorum spacium separatim temperatum sit: seu quod momentis, horis, diebus, mensibus, annis, seculisq; & ætatibus omnia mortalis uitæ curricula temperentur: De quibus singulis prout Dominus dederit exposituri, primo lectorem admonemus, trimoda ratione computum temporis esse discretum. Aut enim natura, aut consuetudine, aut certe autoritate decurrit: Et ipsa quidē *Olympiades.* autoritate bifarie diuisum: humana uidelicet, ut Olympiadas IIII annorū, *Nundinae.* dinas VII dierum, *Indictiones.* XV annorū ambitu celebrari. Diem quoq; qui ex quadrantibus cōficitur, mense Februario uel Augusto intercalari Græci, Aegyptij

A ci, Aegyptij, Romaniq; pro suo quicq; captu iusserunt. Diuina autē, ut septima die sabbatum agi, septimo anno à rurali opere uacari, quinquagesimum annū Iubileum uocari in lege Dominus praecepit. Nam etsi barbaræ gentes hebdomadas habere probentur, à populo tamen dei mutuassee non latet. Consuetudine uero humana firmatum est, ut mensis XXX diebus computetur, cum hoc nec solis, nec lunæ cursui conueniat: Siquidem lunam duodecim horis minus, salua ratione saltus: solem uero X horis & dimidia plus habere, qui soler tius exquisiere testantur. Porro natura duce repertum est, solis annum CCC LXV diebus & quadrante confici. Lunæ uero annum, si cōmunis sit, CCC LIIII: Si embolismus, CCC LXXXIIII diebus terminari, totumq; lunæ cursum decennouenali circulo cōprehendi. Sed & errantia sydera suis quæque spacijs Zodiaco circumferri, quæ natura non iuxta ethnicorum dementiā dea creatrix una de pluribus, sed ab uno uero deo creata est, quando syderibus cœlo inditis praecepit, ut sint in signa, & tempora, & dies, & annos.

DE MINVTISSIMIS TEMPORVM SPA-
CIIS. CAP. III

Hora duodecima pars diei est: siquidē XII horæ diem complent, Domi no attestante, qui ait: Nōne duodecim horæ sunt diei: si quis ambulaue rit in die non offendet. Vbi quamuis allegorice se diem, discipulos uero qui à se illustrandi fuerant, horas appellauerit, solito tamen humanæ computationis ordine numerum definiuit horarum. Verum notandum est, quia si omnes an ni dies duodenis horis putentur, æstiuos necesse est dies longioribus, brumales uero breuioribus horis includi. Si uero omnes horas æquiparare, hoc est, æqui noctiales habere uolumus, brumali diei nihilominus pauciores, & æstiuo ne cesse est plures tribuamus. Recipit autem hora IIII punctos, X minuta, XV partes, XL momenta, & in quibusdā lunæ computis V punctos: Non enim hæ diuisiones temporum naturales, sed uidentur esse conditiuæ. Nam calculatores cum necesse esset uel diē in XII, uel horā in IIII, aut X, aut XV, aut XL, aut in alias quaslibet minores, maiores uē quid distribuere par ticulas, quæsiere sibi uocabula, quibus id quod uolebant nuncupare, & alteru trum dinoscere possent, horam uidelicet appellantes, quia certi temporis ora, id est terminus sit: sicut & uestimentorum, fluuiorum, maris quoque fines oras uocitare solemus. Punctos uero à paruo puncti transcensu, qui sit in horo logio. Minuta autem à minore interuallo uocantes. Partes à partitione circuli Zodiaci, quem tricenis diebus per menses singulos findant. Porro momenta à motu syderū celerrimo nuncupantes, cum aliquid sibi breuissimis in spacijs cedere atque succedere sentitur. Minimum autem omnium, & quod nulla ra tione diuidi queat tempus, atomum græce, hoc est, indiuisibile, siue insectibile nominant: quod ob sui pusillitatem grammaticis potius quàm calculatoribus usibile est: quibus cum uersum per uerba, uerba per pedes, pedes per syllabas, syllabas per tempora diuidant, & longæ quidem duo tempora, unum breui tri buant, ultra in quod diuidant non habentibus, hoc atomū nuncupari compla cuit. Attamen Mathematici in explorandis hominum genituris, ad atomum usque peruenire contendunt, dum Zodiacum circulum in XII signa, signa singula in partes XXX, partes item singulas in punctos XII, punctos sin

XII horæ
dici in Euan-
gelio quid si-
gnificent.

Hora unde.

Punctus.

Minuta.

Partes.

C gulos in momenta XL, momenta singula in ostenta LX distribuunt, ut considerata diligentius positione stellarum, fatum eius qui nascitur quasi absque errore deprehendūt. Quæ quia uana, & à nostra fide aliena est obseruatio, neglecta ea uideamus potius quod Apostolus ad celeritatem resurrectionis intimandam huiusmodi temporis uocabulo utitur, dicens: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur, in atomo, in ictu oculi, in nouissima tuba. Nec prætereundum, quia etsi calculatores necessariò discernant, plurimi tamen scriptores indifferenter breuissimum illud temporis spacium, quo palpebra oculi nostri moueri potest, quod in ictu pungentis transcurrit, quod secari & diuidi nequit, nunc momentum, nunc punctum, nunc atomum uocant.

DE RATIONE VNCIARVM. CAP. IIII.

V Nciarum quoque diuisionē nosse, quæ non minus temporibus rebus uel alijs, quàm numis est apta computandis, non ignobilis intentio est: Quibus quia & dispersæ passim historiarum, & ipsa sacra scriptura utitur, nomina earum paucis affigere curauimus. *As.* Libra, uel as, siue assis, XII uncia. *Decunx.* unx, siue iabus, XI uncia. *Dextrans.* Decunx, uel dextans, X uncia. *Dodrants.* drans, siue doras, IX uncia. *Semis.* Bes, siue bisillis, VIII uncia. *Quincunx.* Septunx, siue septus, VII uncia. *Triens.* Semis, VI uncia. *Quadrans.* Quincunx, siue cingus, V uncia. *Sextans.* Triens, siue trias, IIII uncia. *Sesquialtera.* Quadrans, siue quadras, III uncia. *Sextula.* Sextans, siue sextas, II uncia. *Sesquialtera.* Sescuns, siue sescuncia, uncia & semis. *Vncia.* Vncia, XXIIII scrupuli. *Semuncia.* Semuncia, XII scrupuli. *Sicilicus.* Duæ sextulæ, siue sescilæ VIII scrupuli, id est, tertia pars uncia. *Sextula.* Sicilicus, sex scrupuli. *Sextula.* Sextula, siue sescila, IIII scrupuli. *Sesquialtera.* Dimidia sextula, siue sescila, II scrupuli. *Vncia.* Scrupulus, VI filiquæ. Hæc, inquam, ponderum uocabula nō modo ad pecuniam mensurandam, uerum ad quæuis corpora, siue tempora dimetienda conueniunt. Vnde & ratio, & mos obtinuit, ut in cantione computorum pueri unum & duo sæpius asse & dipondio mutent: item tressis, quartus, quinquis, sexis, septus, & cætera huiusmodi, quasi tres asses, quatuor asses proferant, & in eundem modum sequentia numerorum quamplurima. Siue igitur horam unam, siue diem integrum, siue mensem, siue annum, seu certe aliud aliquod maius minusue temporis spacium in XII partiri uis, ipsa duodecima pars Vncia est: reliquas undecim Deuncem appellant. Si in sex partitur, sexta pars Sextans, quinque reliquæ Dextans, uel ut alij, Distas uocantur. Si in IIII, quarta pars Quadrantis nomen, residuæ tres Dodrantis accipiunt. Et huius disciplinæ regula soluitur, quod plerosq; turbat im peritos, quia PHILIPPVS in expositione beati Iob, æstum maris oceani quotidiè bis uenire describens, adiunxerit hunc unius æquinocctialis horæ dodrante transmissio, tardius sine intermissione siue diè uenire, siue nocte. Porro si per tria quid diuidere cupis, tertiā partem Trientē, duas residuas bessem nuncupabis. Si per duo, dimidiū Semis appellatur: Sic & cætera, quæ uerbo melius colloquentis, quàm scribentis stylo disci pariter & doceri queunt. Item de corporibus, siue miliarium, siue stadium, siue iugerum, siue perticam, siue etiā cubitū, pedemue, aut palmū partiri opus habes, præfata ratione facies. Deniq; & in Exodo dimidiū cubiti semis appellatur, narrāte Moyse, quod habuerit Arca testamenti duos semis cubitos longitudinis, & cubitum ac semissem altitudinis. Et

Is à nobis superiore anno est editus.

Anis. Et in Euangelio quarta pars totius mundani corporis, id est terra, mystice *Quadrans in*
 quadrantis nomine censetur, cum mittendo in poenam peccatori dicitur: Non *Euangelio.*
 exhibis inde donec reddas nouissimū quadrantē: id est, donec luas terrena pec-
 cata, ut beatus Augustinus exponit: Hoc enim, inquit, & peccator audit: ter-
 ra es, & in terram ibis. Quarta siquidem pars distinctorum membrorum huius
 mundi & nouissima terra inuenitur: ut incipias à coelo, secundum aërem nu-
 meres, aquam tertiam, quartam terram. Qui etiam in expositione Euangelij
 ubi scriptum est: erat autem parasceue Paschæ hora quasi sexta, huiusce discipuli
 nam meminit, dicens: Non enim iam plena sexta erat, sed quasi sexta, id est,
 peracta quinta, & aliquid etiam de sexta esse cœperat: Nunquam t̄ autem isti t̄ *aliter*
 dicrent: quinta & quadrans, aut quinta & triens, aut quinta semis, aut ali-
 quid huiusmodi.

DE DIE.

CAP. V.

Dies est aër sole illustratus, nomen inde sumens, quod tenebras à luce dis- *Dies unde.*
 iungat ac diuidat: Nam cum in primordio creaturarū tenebræ essent su-
 per faciem abyssi, dixit deus: fiat lux, & facta est lux: & uocauit deus lucē diem.
 Quæ definitio bisarie diuiditur, hoc est, uulgariter, & proprie. Vulgus enim
 omnem diem solis præsentia super terras appellat. Proprie autē dies *xxiiii*
 horis, id est circuitu solis totum orbem lustrantis impletur: qui secum semper
 & ubique lumen diurnum circumferens, non minore eorū spacio noctu subter
 terras, quàm supra terras interdū creditur exaltari. Quod multorū quidem &
 nostrorum, & secularium literarum testatur autoritas: Sed nos unius patris Au-
 gustini testimonium ponere sat est. Dicit in libro quæstionum Euangelij se-
 cundo, *Lxxii* discipulorum summam figuraliter explanans: Sicut
xxiiii horis totus orbis peragitur atq; lustratur, ita mysterium illustrandi
 orbis per Euangelium trinitatis in *Lxxii* discipulis intimatur: Vicies qua-
 ter enim septuagies terni dipondius. Dicit idem in libro de Genesi ad literam
 primo: An dicendum est, quod cum cito peractum esset hoc opus dei, tam diu
 stetit lux non succedente nocte, donec diurnum spacium perageretur: & tam
 diu mansit nox luci succedens, donec spacium nocturni temporis præteriret, &
 mane fieret diei sequentis, uno primoq; transacto: Sed si hoc dixerō, uereor
 ne ridear & ab hijs qui certissime cognouerunt, & ab hijs qui possunt facillime
 aduertere, quod eo tempore quo nox apud nos est, eas partes mundi præsentia
 lucis illustret, per quas sol ab occasu in ortum redit: ac per hoc omnibus *xx*
iiii horis non deesse per circuitum gyri totius alibi diem, alibi noctem. Et
 paulo post, commemorata Ecclesiastis sententia de sole: Australis ergo pars, in-
 quit, cum habet solem, nobis dies est: dum autem partem Aquilonis circūiens
 peruehitur, nobis nox est: Non tamen in aliā partē non est dies, ubi præsentia
 solis: nisi forte poëticis figmentis cor inclinandum est, ut credamus solem ma-
 ri se immergere, atque inde lotum ex alia parte mane surgere. Quanquam
 si ita esset, abyssus ipsa præsentia solis illustraretur, atque ibi esset dies: posset
 enim & aquas illuminare, quando ab eis non possit extingui: Sed hoc mōstro-
 sum est suspicari. Ante uero solis creationem primitiua lucis circuitu, quod
 nunc per solem fit agebatur: primo quidem secundoq; die aquas abyssi, quæ
 omnem

6 „ omnem terram texerant: tertia uero aëra uacuum sua circunuagatione lustran-
 tis. Sunt etenim quidam patrum, qui in eo quod scriptum est: in principio crea-
 uit deus coelum & terram, terra autem erat inanis & uacua, & tenebrae erant su-
 per faciem abyssi: informem coeli, terrae, & aquae, omniumque elementorum co-
 fusionem putent esse designatam, ita ut nec aqua, nec terra, nec coelum, sed
 eorum omnium una, ut ita dixerim, seminaria sit indicata materies. Ideoque
 non inuenientes mundi locum, primae lucis capacem, necessario cuncta quae
 de septem primis diebus legunt aliter, quam consuetudo nostri seculi se te-
 net, altius perscrutando dogmatizant. Sed multo facilius est sensus, si iuxta
 traditiones patrum atque catholicorum, coeli nomine circulus coeli superio-
 ris intelligatur esse monstratus: Terrae nomine tellus ipsa, suis quibusque, ut
 nunc est, finium spacijs inclusa: excepto quod nihil uiuentium germinum, ni-
 hil uiuentium produxerat animantium. Abyssi uocabulo infinita aquarum dif-
 fusio, omnem alluentium terram, in quarum medio postmodum firmamen-
 tum coeli esse factum commemoratur. Denique sanctus C L E M E N S
 Apostolorum discipulus, & Romanae ecclesiae tertius post Petrum Episcopus,
 in sexto historiarum suarum libro ita scribit: In principio fecit deus coelum
 & terram, terra autem erat inuisibilis & incomposita, & tenebrae erant super
 abyssum, & spiritus dei ferebatur super aquam: Qui spiritus dei iussu dei,
 quasi ipsa conditoris manus lucem separauit à tenebris, & post illud inuisibile
 coelum istud uisibile produxit: ut superiora quidem habitacula faceret ange-
 lis, inferiora uero hominibus. Propter te ergo iussu dei aqua, quae erat super fa-
 ciem terrae secessit, ut terra tibi produceret fructus. Consentit huic Ambro-
 sius Mediolanensis Antistes, in libro Hexameron secundo. Sed & Basilus
 Cæsareæ Cappadociae Episcopus, qui in quarto eiusdem operis libro: Congre-
 gantur, inquit, aquae, ut appareat arida. Velamentum subducitur, ut conspicua
 fieret quae interim non uidebatur. Hieronymus quoque sacrae historiae do-
 ctissimus interpres, in expositione propheticae sententiae, qua dictum est: Qui
 dicebas in corde tuo: in coelum ascendam, super sydera dei exaltabo solium meum:
 meminit coeli superioris, ita scribens: Vel antequam de coelo corrueret ista dicebat,
 uel postquam de coelo corruit: Si adhuc in coelo positus, quomodo dicit ascen-
 dam in coelum? Sed quia legimus: coelum coeli domino, cum esset in coelo, id
 est firmamento, in coelum, ubi solium domini est, cupiebat ascendere, non hu-
 militate, sed superbia. Sin autem postquam de coelo corruit ista loquitur, uer-
 ba arrogantiae debemus intelligere, qui nec praecipitatus quiescat, sed adhuc si-
 bi grandia repromittat: non ut inter astra, sed super astra dei sit. Quantum ergo
 nobis uestigia patrum sequentibus conijcere datur, cum diceret deus, fiat lux,
 mox tenebrae quae abyssum texerant abierunt, & lux ab oriente medias inter
 undas emergens, cunctam terrae superficiem operuit latitudine sui fulgoris,
 boreales simul australesque, nec non & occiduas oras attingens: paulatimque se
 completo diei unius spacio subducens, inferiora terrae girando subiit, atque
 aurora praecedente, diem secundum tertiumque simili ordine compleuit: Hoc tan-
 tum à solari luce differens, quod caloris fotu carebat, & quia sydera nondum
 erant, priscis adhuc tenebris noctes illas relinquebat obscuras. Quod si cui ui-
 detur incredulum, meatus aquarum luminis esse capaces, uideat opera nauar-
 um, qui olei aspergine perspicuum sibi profundum maris efficiunt, ut intelli-
 gat rerum

Nautae olei
 aspergine pro-
 funda mari
 rimantur.

Agat rerum cōditorem deum multo amplius sui oris afflatu quantamlibet aquarum profunditatem illustrare potuisse, maxime cum tenuiores tunc aquæ fuisse credantur, priusquam eas conditor in congregationem unam cogeret, ut appere posset arida. Et diem quidem uulgarem Dominus sententia quam & supra posui definiuit, dicens: Nonne duodecim horæ sunt diei? Moyses autem *Dici ratio.* proprium ita descripsit: Et factum est, inquit, uespere & factum est mane dies unus. Quem Hebræi, & Chaldæi, & Persæ sequentes, iuxta primæ conditionis ordinem diei cursum à mane ad mane deducunt: umbrarū uidelicet tempus luci supponentes. At contra Aegyptij ab occasu ad occasum: Porro Romani à medio noctis in medium: Umbri & Athenienses à meridie ad meridiem dies suos computare maluerunt. Diuina autem autoritas, quæ in Genesi dies à mane usque ad mane computandos esse decreuit, eadem in Euangelio totius diei tempus à uespere inchoari, & cōsummari sanxit in uesperam: Quia qui in exordio mundi prius lucem uocauit diem, deinde tenebras noctem, ipse in fine seculorum primo noctem gloriæ suæ resurrectionis illustrauit, & sic diē se discipulis ostendendo consecrauit: Quos etiam uespera procedente conuiscendo, & sepalandum offerendo, spiritus quoque sancti gratiam tribuendo plenius suæ resurrectionis fide confirmauit. Et quia tunc post creatam lucē factum est uespere & mane dies unus, nunc autem uespera sabbati luceſcit in prima sabbati, ipsa mutatio temporis nos quoque à paradisi quondam lumine translatos in conuallem lachrimarum iam modo à peccatorum tenebris ad cœleste gaudium transferendos esse designat: Neque enim aliter quā nocte diei præposita potest explicari, quod Dominus in exemplum Ionæ tres dies & tres noctes in corde terræ fuerit: ubi synechdochicōs si diei parascues partem, qua sepultus est, cum præterita nocte, pro nocte ac die accipies, hoc est pro toto die, sabbati noctem, & diem integram, & noctem dominicam cum eodem die il-
Blucescente, ac per hoc incipiente partem pro toto, habes profecto triduum, & tres noctes. Merito autem quæritur, quare populus Israël, qui diei ordinem iuxta Moyſi traditionem à mane semper usque ad mane seruabat, festa *Festi dies à uespere incipiūt* tamen omnia sua, sicut & nos hodie facimus, uespere incipiens, uespere cōsummarit, legislatore dicente: A uespere usque in uesperam celebrabitis sabbata uestra.

VBI PRIMVS DIES SECVLI

SIT.

CAP. VI.

Quo sanè in loco primus seculi dies sit, nonnulli quærentes, VIII Calendarum Aprilium: Alij XII Calendarum suprascriptarum die magis adnotandum putarunt, uno utriusque, hoc est æquinoctij argumento nitentes, quasi rationi congruat, ut quia deus æquis in principio partibus lucem tenebrasq; diuiserit, ibi præcipue tunc caput mundi, ubi nunc æquinoctiū fieri credatur: Bene quidem inquirentes, sed non plene quod dicerent præuidētes, multo utique peritius acturi, si tempus æquinoctij non primo diei quo lux, sed quarto quo luminaria sunt facta potius adsignarent: ibi nanque temporis initium statuit, qui luminaribus conditis dixit, ut sint in signa, & tempora, & dies, & annos: Nam præcedens triduum, ut omnibus uisum est, absque ullis horarum

C dimēſionibus, utpote necdum factis ſyderibus, æquali lance lumen tenebrasq̃ pendebat: Et quarto demum mane ſol à medio procedens orientis, oris umbratim ſuas per líneas currentibus, æquinoctium quod annuatim ſeruaretur inchoauit: poſitus uidelicet cum primo terris oriretur in eo cœli loco, quem Philoſophi quartam partem Arietis appellant, eundemq̃ peracto annuo circuitu, poſt dies CCC LXV, & ſex horas repetiturus, cuius augmento quadrantis efficitur, ut ipſe uernalis æquinoctij punctus modo mane, modo meridie, modo ueſpere, modo medio noctis occurrat. Luna è contrario ueſpere pleniffima: neque enim quid imperfectum creator æquiſſimus inſtituit, ſtellis unà fulgentibus, ac medio apparens orientis, quartam partem libræ, quæ æquinoctium autumnale adſeuerant, tenuit, initiumq̃ paſchale ſuo conſecrauit exortu: Neque enim alia ſeruandæ Paſchæ regula eſt, quàm ut æquinoctiũ uernale plenilunio ſuccedente perficiatur: at ſi uel uno die plenitudo lunæ præceſſerit æquinoctium, iam non primi menſis, ſed ultimi luna putetur: Oportet enim, ut ſicut tunc primo ſol poteſtatem diei, deinde luna cum ſtellis poteſtatem noctis accepit, ita & nunc ad inſinuandum noſtræ redemptionis gaudium, primo dies noctem longitudine adæquet, ac deinde luna pleniffima eam luce perfundat, certi utique myſterij gratia: quia uidelicet ſol ille creatus omniũ illuminator aſtrorum, æternam ueramq̃ lucem ſignificat, quæ illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. Luna autem & ſtellæ, quæ nō proprio ut debent, ſed aduentitio, & à ſole mutuato lumine fulgent, ipſum eccleſiæ corpus, & quosque uiritim ſanctos inſinuant: qui illuminari, non illuminare ualentes, cœleſtis gratiæ munus accipere ſciunt, dare neſciunt: Atqui in celebratione maximæ ſolennitatis Chriſtus eccleſiæ debuit anteponi, quæ non niſi per illum luceret. Nam ſi qui plenilunium paſchale ante æquinoctium fieri poſſe contenderit, oſtendat uel eccleſiam ſanctam priuſquam Saluator in carne ueniret, extitiſſe perfectam: uel quemlibet fidelium ante prouentum gratiæ illius aliquid poſſe ſupernæ lucis habere: Neque enim ſine ratione paſchalis obſeruantia temporis, qua mundi ſalutem & figurari & uenire decebat, ita diuinitus eſt procurata, ut neque prima die qua lux facta eſt: neque ſecunda, qua firmamentum: neque tertiã, qua arida apparuit: neque mox quarta inchoante, qua ſol æquinoctialis tanquam ſponſus è thalamo proceſſit, ſed ad ueſperam tandem oriente luna ſortiretur exordium. Expectata eſt enim hora, quæ illuminationem eccleſiæ olim in Chriſto uenturam designaret: Vt ſicut in myſterio ſacrificij cœleſtis nec uinum ſolum, nec aquam ſolam offerre licet: ne uidelicet ipſa oblatio uel deo tantum, uel homini tantum conueniat: ſed ſanguinem, qui torculari crucis expreſſus eſt, noſtræ fragilitatis aqua temperamus: Granum quoque frumenti, paſſionis mola contritum, aqua miſcemus, ut iuxta quod Apoſtolus ait, adhærentes Domino, unus cum eo ſpiritus effici ualeamus. Ita etiam in eiſdem ſacrificij tempore obſeruando, nec ſolis tantummodo curſum quæritemus, quaſi dominum quidem credentes, ſed ultra noſtri curam ſublimatum, iuxta eos qui dicunt: nubes latibulum eiſ: nec noſtra conſiderat, & circa cardines cœli perambulat. Nec itē lunæ ſolius plenū captemus exortũ, quaſi iuxta Pelagianos abſq̃ gratia ſuperna beati eſſe queamus: uerũ iuxta eum qui dixit: Deus meus miſericordia eiſ proueniet me. In noſtra Paſchæ celebratione æquinoctialem ſolis exortum, cuncta uidelicet tenebrarũ offendiçula

A offendicula deuincentes, plenilunio nostræ deuotionis euestigio sequente, dedicemus. Hanc Mosaicæ Paschæ rationem die propriæ resurrectionis persequitur, qui non uenit soluere legem, sed adimplere. De quibus singulis suo loco consequenti, prout Dominus dederit, exponemus: Nunc admonere contenti, XII Calendarum Aprilium die occursum æquinoctij, & ante triduum hoc est, XV Calendarum earundem, primum seculi diem esse notandum: cuius ad iudicium primitus ibi reor antiquos initium Zodiaci circuli uoluisse præfigere: Neque enim illa die uel Romanorum, uel Græcorum, uel certe Aegyptiorum mensis annus uel, cuius hoc causa fieret, oritur: sed nec ab hijs gentibus, quamuis se Græci iactitent, uerum ab antiquioribus Chaldæorum astrologia coepit, à quibus Abraham patriarcha, ut Iosephus testatur, edoctus, *Abrahâ astrâ ut deum cœli syderumq; conuersione cognouit, ipsam mox disciplinam uera logia peritus.* cuius intellectam Aegyptiorum genti aduexit, cum apud eos exularet. Nam & in libro beati Iob, qui non longe post Abraham extitit, mazaroth, id est si, *Liber Iob.* gna horoscopi legimus. Igitur iuxta Zodiaci quidam diuisionem XV Calendarum Aprilium die, quando facta est lux, sol Arietis signum ingreditur. Iuxta uero primæ suæ conditionis ordinem XII Calendas superscripti initium sui circuitus, & omnium simul temporum caput attollit, iuxta quod ANATHOLIVS Laodicæ Antistes de æquinoctio scribens euidenter adstruit: In qua, inquit, die inuenitur sol non solum conscendisse primam partem, uerum etiam quadrantem in [†] ea die iam habere, id est, in prima ex XII parti- [†] eadem. bus. Hæc autem particula prima ex duodecim uernale est æquinoctium, & ipsa est initium mensium, & caput circuli, & absolutio cursus stellarum, quæ planetæ, id est, uagæ dicuntur, ac finis duodecimæ particulæ, & totius circuli terminus. Vbi & uerissime intellexit, & elegantissime promisit, non nisi in æquinoctio uernali, quantum ad naturam, caput esse Signiferi, & ibi XII signa, quæ ab illo particulæ nuncupantur, initium ibi habere & terminum, ibi quadrantem, quem bissexum dicimus, ibi saltum lunæ incipere ac finire, ibi annum magnum, hoc est, planetarum cursum exordium finemq; sortiri.

DE NOCTE.

CAP. VII.

NOx dicta, quod noceat aspectibus uel negocijs humanis: siue quod in *Nox à no-* ea fures latronesq; nocendi alijs occasionem nanciscatur. Est autem nox *cendo.* solis absentia terrarum umbra conditi, donec ab occasu redeat ad exortum, iuxta quod naturæ eius & Poëta describens, inquit: Ruit oceano nox,

Inuoluens umbra magna terramq; polumq;.

Et Solomon sacris literis expressit: Qui pascitur inter lilia donec aspiet dies, & inclinentur umbræ. Eleganti utique sensu decessionem noctis inclinationem appellans umbrarum: Nam quoniam pro conditionibus plagarum, quibus solis cursus intenditur, & splendor eius à nobis obiectio terrenæ molis excludit, inumbratio illa, quæ noctis natura est, ita erigitur, ut ad sydera usq; uideatur extendi, merito contraria uicissitudine, id est lucis exortu umbras inclinari, noctem uidelicet deprimi pelliq; signauit: quæ uidelicet umbræ noctis ad aëris usq; & ætheris confinium Philosophi dicunt exaltari, & acuminatis instar pyramidum tenebris lunam, quæ infima planetarum currit, aliquando contingi, atque obscurari, nullumq; aliud sydus taliter eclypsim, id est defectum sui lu-

C sui luminis pati, eò quod circa fines telluris solis splendor undique diffusus, ea libere quæ tellure procul absunt aspiciat. Ideoq; ætheris quæ ultra lunam sunt spacia, diurnæ lucis plena semper efficiat: uel suo uidelicet, uel syderum radiata fulgore. Et quæadmodum nocte cæca procul accensas faces intuens, circūposita quæq; loca eodem lumine perfundi nō dubitas, tametsi tenebris noctis obstantibus, non amplius quàm solas facum flammæ cernere præualeas, ita, inquit, purissimum illud & proximum coelo inane, diffusis ubique syderum flammis, semper lucidum fit: sed præpeditis aëre crassiore nostris obtutibus, sydera quidē ipsa luce radiantia apparent, uerū reddita ex eis illustratio non apparet. Lunam uero aiunt, cum infimas sui circuli absidas plena petierit, nonnūquam umbra memorata fuscari, donec paulatim centrum terræ transgressa, rursus à sole cernatur. Verum ne hoc omni plenilunio patiat, latitudinem ei Signiferi, quæ XII partium est, diuersamq; absidum altitudinem succurrere. Nam quia in umbra faciendā tria simul concurrere necesse est, lucem, corpus, & obscuratū locū: & ubi lux corpori par est, ibi æqualis umbra iacitur: ubi lux corpore exilior, ibi umbra sine termino augetur: ubi lux corpore maior, ibi umbra paulatim rarefciendo deficit, argumentantur solem terræ esse maiorem, quāuis ob immensam longinquitatem modicus uideatur: atq; ideo noctis umbram quia sensim decrescat, priusquam ad æthera pertingat deficere. Meminit huius

D umbræ ac noctis & beatus Ambrosius in sexto Hexameron libro ita dicens:

- „ An nō ille, id est Moyses, putauit dicendum, quantum de spacio aëris occupat
- „ umbra terræ, cum sol recedit à nobis, diemq; obducit, inferiora axis illuminās?
- „ & quemadmodum in regionem umbræ huius incidens lunæ globus eclipsim
- „ faciat? Est autem noctis umbra mortalibus ad requiem corporis data, ne ope-

Noctis usus, ris auida continuato labore deficeret ac periret humanitas: & ut animantibus quibusdam, quæ lucem solis ferre nequeunt: ipsis etiam bestiis, quæ præsentia uerentur humanam, discursandi ubiq; ac uictum quaritandi copia suppeteret, iuxta quod in dei laudibus Psalmista decantat: Sol cognouit occasum suum, posuisti tenebras & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestię sylvarum, & cætera. Quam mira prouisio creatoris ita temperauit, ut ubi ob solis longinquitatem rigidior, ibi ad opera breuianda & fouenda sit membra prolixior: quia & hyeme quàm æstate uniuerso orbi longior: & in ipsa hyeme multo Scythiis quàm Afris est productior: Sicut etiam æstate multo longior in Scythia quàm in Africa dies flagrat. Nam si non tanto breuior quanto ardentior Libyæ dies ureret, totam nimirum iam dudum absumeret. Noctis sanè partes sunt

Crepusculum. VII: Crepusculum, uesperum, conticinium, intempestum, gallicinium, matutinum, diluculum. Crepusculum est dubia lux: Nam creperum dubium di-

Vesperum. cimus: hoc est, inter lucem & tenebras. Vesperum, apparente stella eiusdem nominis, de qua Poëta:

Ante diem clauso componet Vesper olympo.

Conticinium. Conticinium, quando omnia conticescunt, id est silent. Intempestum, me-

Intempestum. dia nox, quando omnibus sopore quietis nihil operandi tempus est. Gallici-

Gallicinium. nium, quando galli cantum leuant. Matutinum inter abscissum tenebrarum

Matutinum. & auroræ aduentum. Diluculum, quasi iam incipiens parua lux diei: hæc &

Diluculum. Aurora, pertingens usque ad solis exortum.

A **H**ebdomada græce à septenario numero nomen accepit, humana quidem consuetudine septenis solum acta diebus, sed scripturæ sacræ autoritate multis speciebus insignis, quæ tamen cunctæ, ni fallor, ad unū finem spectant: nos scilicet admonentes, post operum bonorum perfectionem in spiritus sancti gratia perpetuam sperare quietem. Prima ergo singularis illa hebdomada, & à qua ceteræ formam capessunt, diuina est operatione sublimis: Quia Dominus sex diebus mundi ornatum complens, septima requieuit ab operibus suis. Vbi notandum, quod non ideo senarius numerus est perfectus, quia Dominus in eo mundi opera perfecit, sed sicut Augustinus ait: Ideo Dominus, qui omnia simul creare ualebat, in eo dignatus est operari, quia numerus est ille perfectus, ut etiam per hunc opera sua probaret esse perfecta, qui suis partibus primus implet, id est sexta & tertia, & dimidia, quæ sunt unum, duo, & tria, & simul sex fiunt. Ad huius exemplum diuinæ hebdomadis secunda hominibus obseruantia mandatur, dicente Domino: Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septimo autem die sabbati domini dei tui non facies omne opus: Sex enim diebus fecit deus cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo. Quæ à populo dei hebdomada ita computabatur antiquitus: prima sabbati, uel una sabbati, siue sabbatorum: secunda sabbati, tertia sabbati, quarta sabbati, quinta sabbati, sexta sabbati, septima sabbati, uel sabbatum: Non quod omnes sabbatorum, hoc est, requietionum dies esse potuerint, sed quod à requietionum die, quæ suo nomine & cultu singularis excellebat, prima, uel secunda, uel tertia, uel ceteræ suo quæque censerent ex ordine. Verū Gentiles cum obseruationē à populo Israël hebdomadis addiscerent, innox hanc in laudem suorum deflexere deorum. Primā uidelicet diem Soli, secundam Lunæ, tertiam Marti, quartam Mercurio, quintam Ioui, sextā Veneri, septimam Saturno dicantes: eisdem utique monstris suos dies, quibus & errantia sydera consecrantes, tametsi diuerso ordine putantes. Existimabant enim se habere à Sole spiritum, à Luna corpus, à Marte feruorem, à Mercurio sapientiam & uerbum, à Ioue temperantiam, à Venere uoluptatem, à Saturno tarditatem: Credo quia Sol in medio Planetarum positus totum mundum spiritus instar calefacere, & quasi uiuificare uidetur, Ecclesiaste attestante, qui de ipso loquens ait: Girans girando uadit spiritus, & in circulos suos reuertitur. Luna per humoris ministerium cunctis incrementum corporibus suggerit. Martis stella, utpote Soli proxima, colore simul & natura est feruens. Mercurius perpetuo circa Solē discurrendo, quasi inexhausta sapientiæ luce radiari putabat. Iupiter frigore Saturni & ardore Martis, hinc inde temperat. Venus luminis uenustate, quā ex solis uicinitate percipit suo cernentes allicit aspectu. Saturnus eo tardior ceteris Planetis, quo & superior incedit. Nam xxx annis Signiferū cōplet, inde Iupiter xii annis, tertius Mars ii annis, quartus Sol cccxv diebus & quadrante, infra Solem Venus, quæ & Lucifer & Vesper, cccxl viii diebus à Sole nunquam absistens partibus xlvi longius. Proximū illi Mercurij sydus ix diebus, ocyore ambitu modo ante solis exortus, modo post occasus splendens, nunquā ab eo xxii partibus remotior. Nouissima luna xxvii diebus & viii horis Signiferū conficiens. Hæc igitur erat stultitia Gentiliū, falsa ratiocinatione subnixa, qui quasi iure primā diem Soli, quia maximū est luminare: secundā Lunæ, quia secundū luminare est, se cōsecrare putabant.

C putabant, de inordinata alternatione tertiæ diei primam à sole stellam, quartæ primam à luna, quintæ secundam à sole, sextæ secundam à luna, septimæ tertiā à sole præponebant. Ferias uero haberi dierum primus Papa Syluester edocuit: cui deo soli uacanti nunquam militiam uel negociationem liceat exercere mundanam, dicente Psalmographo: Vacate & uidete quoniam ego sum deus. Itemq; Apostolus: Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. Et primum quidem diem, qua & lux in principio facta, & Christi est resurrectio celebrata, dominicum nuncupauit: quod illi nomen iam primis Ecclesiæ temporibus fuisse inditum, testatur Ioannes, qui dicit in Apocalypsi: Fui in spiritu in die dominico. Deinde secundam feriam, tertiam feriam, quartam, quintam & sextam de suo adnectens, sabbatum ex uetere scriptura retinuit: Nihil ueritus grammaticorum [†] ferulas, qui sicut Calendas, Nonas, & Idus, ita etiam ferias plurali tantum numero proferendas esse decernunt. Tertia species hebdomadis in celebratione Pentecostes agitur: VII uidelicet septimanis dierum & monade, hoc est, L diebus impleta. Qua die & Moyse ardentem conscendens in montem, legem de cælo accepit, & Christus in linguis igneis spiritus sancti gratiam de cælo misit. Quarta septimi mensis erat hebdomada, qui solennitatibus præclaris penè totus expendebatur. Inter quas præcipue dies propitiationis eminebat, qua sola per annum Pontifex derelicto foris populo, sancta sanctorum intrabat, annuis antea fructibus, hoc est, frumenti, uini, & olei ex ordine collectis: Significans, Iesum Pontificem magnum impleta dispensatione carnis per proprium sanguinem cælestis regni ianuas ingressurum, ut appareat nunc uultui dei pro nobis, qui foris adhuc positi præstolamur & diligimus aduentum eius. Vbi notandum, quia sicut quidam immundi per legem prima, tertia, & septima die iuebantur lustrari, sic & primus, tertius, ac septimus mensis suis quicq; ceremonijs extitere solennes. Quinta hebdomada septimi anni, quo toto populus ab agricolandi opere legis imperio uacabat, dicente domino: Sex annis seres agrum tuum, septimo cessabis. Sexta, anni Iubilei, hoc est remissionis hebdomada est, quæ septem hebdomadibus annorum, hoc est, XLIX annis textitur: qua expleta, hoc est, quinquagesimo demum anno incipiente, tubæ clarius resonabant, & ad omnes, iuxta legem, possessio reuertebatur antiqua.

DE HEBDOMADIBVS LXX PROPHE-
TICIS. CAP. IX.

Septima species hebdomadis est, qua Propheta Daniel utitur, more quidē legis septenis annis singulas complectens hebdomadas, sed noua ratione ipsos annos abbrevians, duodenis uidelicet mensibus lunæ singulos determinans. Embolismos uero menses, qui de annuis XI Epactarum diebus ad crescere solent, non lege patria tertio uel altero anno singulos adiiciens, sed ubi ad duodecimum numerum augescendo peruenirent, pro integro anno pariter inferens. Hoc autem fecit nō ueritatis cognitionē quærentibus inuidendo, sed prophetiæ more ipsum quærentium exercendo ingenium: malens utiq; suas margaritas à filiis clausas fructuoso sudore uestigari, quàm profusas à porcis fastidiosa despectione calcari. Verum ut hæc apertius elucescant, ipsa iam Angeli ad Prophetam dicta uideamus: Septuaginta, inquit, hebdomades abbreviatae

C ita cum populo Romano & ciuitatem & sanctuarium dissipauit, ut non remaneret lapis super lapidem. Verum hijs per anticipationem praelibatis, mox ad exponendum hebdomadæ, quam omiserat, rediit euentum: Cōfirmavit autem patrum multas hebdomas una. Hoc est, in ipsa nouissima, in qua uel Ioannes Baptistista, uel Dominus & Apostoli prædicando multos ad fidem cōuerterunt: Et in dimidio hebdomadis deficiet hostia, & sacrificium. Dimidium hebdomadis huius xv annus Tiberij Cæsaris erat, quando inchoato Christi baptismo hostiarum purificatio fidelibus paulatim uilescere cœpit. Item quod sequitur: & in templo erit abominatio desolationis, & usq; ad consummationem & finem perseverabit desolatio: ad sequentia tempora respicit, cuius prophetiæ ueritatem & historia ueterum, & nostrorum hodie temporum testatur euentus. Totum ideo Prophetæ testimonium ponentes, quantum facultas suppetebat exposuimus, quia hoc & à plerisque lectoribus ignorari, & speciale genus hebdomadæ flagitare cognouimus. Fallunt autem qui putant Hebræos annis talibus usos, alioqui tota ueteris instrumenti series uacillat, nec ullius ætas tanta, quanta scripta est debet intelligi, sed ad lunæ cursum stringi. Et Græcos quidē ueteres legimus ccccliiii diebus, annū ad lunæ cursum cōputantes, octauo semper anno xc dies qui nascantur, si quadrans cum xi diebus Epactarum octies cōponatur pariter intercalasse, in tres uidelicet menses tricenarū dierū distributos. Iudæos autem nuncq; sed altero uel tertio anno mense lunæ tertiusdecimū quem embolismum uocitamus, inserere solitos, sicut notissima xiiii lunæ paschalis aperte ratio probat. Sciendum sanē quod Africanus hebdomadarū cursum, quem nos in xvii uel xviii Tiberij Cæsaris annū, quo Dominū passum credimus, iuxta Chronicam Eusebij perduximus, ab eodem quo nos incipiens exordio, xv eiusdem Imperatoris anno, quo eum passum credit, putat esse completum, ponens annos regni Persarum cxv: Macedonum ccc: Romanorum lx. Sed diligens lector quod magis sequendū putauerit, eligat.

DE HEBDOMADA AETATVM SE

CVLI. CAP. X.

O ctava species hebdomadis uniformis, & sola sine circuitu reuolutionis extans, ad figuram per omnia primæ hebdomadis labentibus huius seculi cōficit ætatibus: Prima em̄ die facta est lux, & prima ætate homo in paradisi amœnitate locat. Diuisa luce à tenebris factū est uesperū, et separatim dei filijs à semine nequā, nō longe post natis Gigantibus corrupta est omnis terra, donec Creator pœnitēs se hominem fecisse, mundū diluuiū perdere disponderet. Secunda die firmamentum in medio libratur aquarum: Secunda ætate arca in medio fertur aquarum, hinc fonte abyssi supportata, illinc coeli catartis compluta, quæ habuit uesperam, quando filij Adam pedes ab Oriente mouentes, qui in construenda superbiæ turre conuenerant, linguarum diuisione multati, & ab inuicem sunt dispersi. Tertia die aquis in congregationem unam coactis apparuit arida, syluis herbisque decora: & tertia ætate firmatis in cultu demonum nationibus, Abraham patriarcha cognationem patriamq; deserens, sanctorum semine fecundatur. Aduenit & uespera, quando gens hebræa malis coacta prementibus, contra dei uoluntatem regem sibi petit, qui mox ordinatus primo domini sacerdotes Prophetasq; trucidat, postmodum ipse cum tota gente gladio periit Allophilorum. Quarto die cœlum luminaribus ornatur: quarta ætate gens

- A** regens illa coelesti fide incluta, regno Dauid & Solomonis gloriosa, templi etiam sanctissimi altitudine totum nobilitata in orbem, sed accepit & uesperam quando crebrescentibus peccatis regnum illud à Chaldaeis dissipatum, templū dirutum, & tota gens est Babyloniam translata. Quinta die pisces auesq; aquis educta; hij patrijs manent undis, illa aëra terramq; peruolant: quinta ætate multiplicatus in Chaldaea populus Israël, pars coelestium desideriorum pennis fulta Hierosolymā petunt, pars uolatu destituta uirtutum inter Babyloniam fluentia resident. Successit & uespera, quando imminente iam Saluatoris aduētu gens Iudæa propter scelerum magnitudinem Romanis tributaria facta, insuper & alienigenis est regibus pressa. Sexta die terra suis animantibus implet, & homo primus ad imaginem dei creatur, moxq; ex eius latere dormientis sumpta costa foemina fabricatur: sexta ætate præconantibus Prophetis filius dei in carne, qui hominem ad imaginē dei recrearet apparuit, qui obdormiēs in cruce sanguinē & aquam de latere, unde sibi ecclesiam consecraret emanauit. Huius ætatis uespera ceteris obscurior in Antichristi est persecutione uentura. Septima die consummatū operibus suis deus requieuit, eamq; significans sabbatum nuncupari præcepit, quæ uesperam habuisse non legitur. Septima ætate iustorum animæ post optimos huius uitæ labores in alia uita perpetuò requiescunt, quæ nulla unquam tristitia maculabitur, sed maiori insuper resurrectionis gloria cumulabitur. Hæc ætas hominibus tunc cœpit, quando primus martyr Abel, corpore quidem tumultum, spiritu autem sabbatum perpetuæ quietis intrauit. Perficiet autē, quando receptis sancti corporibus in terra sua duplicia possidebūt, latitia sempiterna erit eis, & ipsa est Octaua, pro qua. vi. Psalmus inscribitur. Credo quia ei in sex huius seculi ætatibus pro septima uel octaua illius seculi est ætate supplicandum, in qua quia iusti gaudia, sed reprobī sunt supplicia percepturi, Psalmus hic ingenti pauore incipit, currit, finitur: Domine ne in ira tua arguas me, &c.

DE MENSIBVS CAP. XI.

Menses dicti à mensura, qua quisque eorum mensuratur. Sed melius à luna, quæ græco sermone ^{μήνη} uocatur: nam & apud eos menses uocantur ^{μήνες}. Sed & apud Hebræos Hieronymo teste, luna, quam ^{לְוִי} nomi-
nant mēsisbus nomē dedit: Vnde & Iesus filius Syrach, qui utiq; Hebraice scripsit, de luna loquens ait: Mensis secundum nomen est eius. Antiqui menses suos non à solis, sed à lunæ cursu computare solebant: unde quoties in scriptura facta, siue in lege, seu ante legem quota die mensis quid factum dictum uel sit indicatur, non aliud quàm lunæ ætas significatur, à qua semper Hebræi, quibus credita sunt eloquia dei, antiquo patrum more menses obseruare non cessant. Primum mensem nouorum, qui Paschæ ceremonijs sacratus est, Nisan appellant, qui propter multiuagum lunæ discursum, nunc in Martium mensem, nunc incidit in Aprilem, nunc aliquot dies Maij mensis occupat. Sed rectius Aprili deputat: quia semper in ipso uel incipit, uel desinit, uel totus includit, ea duntaxat regula, cuius & supra meminimus, obseruata, ut quæ xv post equinoctium luna extiterit, primum sequentis anni mensem faciat: quæ uero antea, nouissimum præcedentis, sicq; per ordinem. Secundus eorum mēsis Iar Maio: tertius Siuan Iunio: quartus Thamul Iulio: quintus Augusto: sextus Elul Septēbri: septimus Theseri Octobri, quem propter collectionem frugū, & celeberrimus.

Menses.

Menses

Hieronymus in Amos Prophetam.

Etas Lunæ

1200

11500 apud

* 1200
AB
1200 AB1200
Siuan
1200
2100Nisan
1200
Siuan
1200
Thamul
1200
Elul
1200
TheseriNisan
1200
Siuan
1200
Thamul
1200
Elul
1200
Theseri1200
rebet,

*Moresum
Kashu
Tebeth
Sabath
Adar*

C & celeberrimas in ipso festiuitates nouū annum appellāt. Octauus Maresuati, Nouembri, Nonus Casleu, Decembri, Decimus Tebeth, Ianuario. Vndecimus Sabath, Februario. Duodecimus Adar, Martio simili ratione comparat: Quos uidelicet menses propter lunæ circulum, qui XXI semis diebus constat, tricenis undetricenisq; diebus alternantes, secūdo demum uel tertio anno exacto, mensem superfluum, qui ex annuis XI Epactarū diebus confici solet, intercalant. Vnde nonnullo moueor scrupulo, quomodo maiores nostri diem, qua lex data est, quæ est tertia mensis tertij, quinquagesimā ab agni occisione cōputēt, ponentes uidelicet primi mēsis residuos dies numero X & VII , quia tredecim priores fuerant ante Pascha transacti, secūdi XXX , tertij III , qui fiunt simul dies L , cum constet duos menses lunares non LX , sed LIX diebus terminari. Ideoq; si paschalis mensis XXX diebus cōputatus, XVII sui cursus dies post Pascha retinuerit, secūdū iam mensem non XXX , sed XXIX diebus debere concludi, ac per hoc in summa temporis memorati nō plus quā XXXXIX dies inueniri: Nisi forte putandum est synechdochicōs, quæ est regula sanctæ scripturæ frequētissima, à parte totum cōputari. Verum hæc utcūq; acta, uel computata fuerint, claret tamen Hebræos ad lunæ cursum suos menses obseruare consueſſe. Nec aliter in Genesi recte sentient dum, ubi Noë cum suis XVII die secūdi mensis arcam ingressus, & XXVII eiusdem mensis die post diluuium egressus asseritur, quam annum solis integrum, hoc est CCCXLV dierum esse descriptum: quia uidelicet luna, quæ præſenti anno, uerbi gratia, per Nonas Maias septimadecima existit, anno sequēte uicesima septima pridie Non. Maias occurret. Notandū sanè, qd nimīū falluntur, qui mensem definiendū, uel ab antiquis definitum autumant, quam diu luna Zodiacum circulum peragat, quæ nimīum, sicut diligētior inquisitio naturarū edocuit, Zodiacum quidem XXVII diebus, & VIII horis, sui uero cursus ordinem XXIX diebus, & XII horis, salua sui saltus ratione conficit. Ideoq; rectius ita definiendū, quod mēsis lunæ sit luminis lunaris circuitus, ac redintegratio de noua ad nouā. Solaris autē mensis digressio sit solis per duodecimā partem Zodiaci, id est, signiferi circuli, quæ XXX diebus, & decē semis horis implet, uiginti uidelicet duabus horis ac dimidia, lunari mēse productior, è quibus XI Epactarum dies & quadrans annuatim sub crescere solent: duodecies enim uiceni & bini CCXLIII faciunt, quas esse horas XI dierū hinc facile patet, quia undecies uiceni & quaterni eandē summam conficiunt. Porro duodecies semis sex faciūt, quæ annuæ sunt horæ quadrantis: siquidē luna XII suos menses, XI diebus, ut dictum est, & quadrante breuiores totidem solis mensibus agens, in iisdem peragendis tredecies Zodiaci ambitum lustrat. Sed in utroq; mense cōputando, consuetudo, uel auctoritas, uel certe cōpendium calculandī naturæ præualuit: nam non solum lunæ mēses, quod calculandī necessitas cogit, tricenis undetricenisq; diebus ordinār, sed & lunam superfluā, quæ iuxta naturæ rationē in fine anni debuerat intercalari, pleriq; ubilibet intercalant, & quod est grauius, tantū inter se calculatores dissident, ut uno nōnunq; eodemq; die hic quartadecimā, ille quintadecimā, alius sextadecimā adseuerent lunā esse putandam, nec nō & solis annuos mēses dissimillima regula diuerso quæq; gens ordine metit. Deniq; Aegyptij, qui primi propter ocycorem lunæ discursum, ne uidelicet error calculandī eius uelocitate gigneretur, ad solis cursum, cuius motus tardior facilius poterat comprehendī,

huc in azaru tradit

ΜΕΣΕΡΙ ΤΑΥΝ ΤΗ ΓΗΤΑΝΟΥ
 ΛΕΩΝ
 Super Aetati de
 Mensibz aegypti
 p m dnt leonē
 1 ΕΠΙ ΤΩΝ ΤΟΥΤΩΝ
 2 ΕΠΙ ΤΩΝ ΤΟΥΤΩΝ
 3 ΘΩΤ ΣΑΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
 4 ΦΑΩΦΙ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
 5 ΑΘΥΡ ΝΟΒΕΜΒΡΙΟΥ
 ΛΕΩΝ ΕΠΙ
 ΕΠΙΦΙ

DE NARVRA RERV LIBER.

11

Aprehendi, suos menses putare coeperūt, sumpto ab autumnī tēpore primordio,
 tricenīs hos produntur includere diebus, quorū primus mensis Thoth, IIII
 Cal. Septembriū; secundus Phaofi, IIII Cal. Octob. tertius Athūr, V Cal.
 Nouēb. quartus Chogac, V Cal. Decēbriū: quintus Tybi, VI Cal. Ianu
 ariarū: sextus Mechir, VII Cal. Februariarū: septimū Phamenoth, V Cal.
 Martiarum: octauus Pharmuthi, VI Cal. Aprilium: nonus Bacho, VI Cal.
 Maiarū: decimū Pauni, VII Cal. Iuniarū: undecimū Epiphi, VII Calen
 darum Iuliarū: duodecimū Mesor, VIII Cal. Augustarum die sumit exordi
 um: quem decimo Cal. Septembres die terminantes, residuos quinque dies
 uel intercalares, siue additos uocant, quibus etiā quarto ariño di
 em sextum, qui ex quadrantibus confici solet adnectunt. Vnde fit ut eorum an
 ni primī ab bissexto tertio Cal. Septemb. ceteri uero IIII Cal. earundē die
 fortiantur initium: ipsi autem bissextilis anni IIII, ceteri V, Cal. memorata
 rum die terminētur. Porro dissonātia, quā bissextilibus annis a tempore inter
 calati ab eis quadrantis dicimus oriri, non ante nostrae tempus intercalationis,
 quā fit sexto Cal. die Martiarum in computo lunae, uel earundem festiuitate di
 erum potest cum nostri anni curriculo recipere concordiam, sed idem dies fe
 stus eadem luna, uerbi gratia, septima, quā apud nos secunda sabbati, apud il
 los tertia sabbati computantur, & cetera in hunc modum.

DE MENSIBVS ROMANORVM. CAP. XII.

BVare autem Romani tam diuersae longitudinis habeant menses, hanc, ut
 in disputatione Hori, & Prætextati legimus, causa extitit: Romulus cū
 ingenio acri quidē sed agresti, statum proprii ordinaret imperij, initium mensis
 ex illo sumebat die, quo nouā lunā contigisset uideri: quā uero nō continuo eue
 nit, ut eo die semper appareat, sed modo tardius, modo celerius ex certis causis
 uideri solet, cōtigit ut cum tardius apparuit, præcedēti mensi plures dies, aut cū
 celerius pauciores darentur, & singulis quibusq; mensibus perpetuā numeri le
 gem primus casus adduxit, sic factum est, ut alij xxx & i, alij xxxv for
 tirentur dies. Primum mensem Marti, cuius se filium credi uoluit, dicauit, eō
 quod hoc mense cōstet Iunonem Martem peperisse in Phrygia, quē mensem
 anni primum aliquando fuisse, uel ex hoc maxime probatur, quod ex eo septi
 mus, octauus, nonus & decimus inditū antiquitus a numero nomē usq; hodie
 seruant. Secundū mensem nominauit Aprilem, quasi aperilem, eō quod in illo
 remotis nubibus, pruinis, ac tēpestatibus hybernīs, coelū, terra, & mare nautis,
 agricolis & horoscopis aperiatur: arbores quoq; & herbae in germen, sed & ani
 mantia quæq; in prolem se aperire incipiant. Maium tertium, quartū Iuniū po
 suit, in honorem uidelicet maiorū ac iuniorum, in quos diuisit populum, ut al
 tera pars armis, altera cōsilio rempublicā tueretur. Contendūt alij Maiam Mer
 curij matrem, Maio nomen dedisse: hinc maxime probantes, quia hoc mense
 mercatores omnes Maia pariter Mercurioq; sacrificabant. Iunius mēsis aut ex
 parte populi, ut diximus, nominatur, aut ut Cincius arbitrabatur, Iunonius a
 pud Latinos ante uocatus est: Et hac appellatio mensi apud maiores diu per
 mansit, sed post detritis quibusdam literis ex Iunonio Iunius dictus est: nam &
 xdes Iunoni Monetæ Calendis Iunijs dedicata sunt. Iulius mēsis nomē Quin
 tilis, quod a numero sumpserat, etiā post præpositos Martio duos mēses serua
 uit, sed postea in honore Iulij Cæsaris Dictatoris legē ferēte Marco Antonio

d 3 Marci

ΑΕΓΥΠΤΙ ΘΩΤ Σεπ
 Χοιὰχ δεκέμβριος
 Τυβὶ ἰανουάριος
 Μεχίρ φεβρουάριος
 Φαμενώθ μάρτιος
 Φαρμοῦθ ἀπρίλιος
 Βαχὼ μαΐος
 Παυνὶ ἰούνιος

ΑΕΓΥΠΤΙ κρε theone
 μηνες πολαιες
 habuerunt, qn pl
 interuallum leonē
 tunc p m mēsem
 Vocatur, hoc ē
 ΕΠΙΦΙ

Ex Macrobio. theone

† XXIX

Martius.

Aprilis.

Maius.

Iunius.

Iuno Monetæ

Iulius.

C Marci filio Cōsule, Iulius uocatus est, quod hoc mense ad **IIII Idus Quintiles** Iulius procreatus sit, Augustus mensis Sextilis antea uocabatur, donec honor Augustus daretur ex senatusconsulto, eod quod ipse die primo huius mensis Antonium & Cleopatram superauerit, & imperium populi Romani firmauerit. **September.** September mensis, **October,** **November** & **December** principalem sui retinent appellationē, significantes nomine quoti sunt à uerno mense, id est Martio, uel quod imbres in eis immineant. Hæc Romuli fuit annua ordinata dimensio, qui annum **X** mensium, dierum uero **CCC & IIII** habendum esse constituit. Mensesq̃ ita disposuit, ut **IIII** ex hijs, Martius, Maius, Quintilis, **October** tricenos singuli, sex uero reliqui tricenos haberent dies, qui hodie quintanas habent nonas, cæteri septimanas. Septimanas autem habentibus, ab Idibus reuertebantur Calendæ ad diem septimū decimū: uerū habētibz quintanas, ad octauū decimū remeabat initium Calendarum: Sed cum hic numerus neq̃ solis cursui, neq̃ rationibus lunæ conueniret, nōnunquam usu ueniebat, ut frigus anni æstiuus mensibus, & contrā calor hyemalibus proueniret. Quod ubi contigisset, tantum dierum sine ullo mensis nomine patiebātur absumi, quantum ad id anni tempus adduceret, quo cœli habitus instanti mensi aptus inueniretur. Sed secutus Numa ita dies addit, ut in **CCCL & IIII** dies, quibus **XII** lunæ cursus confici credidit, annus extenderetur, atq̃ hijs **L** diebus à se additis, adiecit alios **VI** retractos illis **VI** mensibus, qui **XXX** habebant dies, id est, de singulis singulos, factosq̃ **L & VI** dies, in duos nouos menses par ratione diuisit, ac de duobus priorem Ianuarium nuncupauit, primumq̃ anni esse uoluit, tanquam bicipitis dei mensem, respicientem ac prospicientem transacti anni finem, futuriq̃ principia. Quidam autem Ianuarium nuncupatum ex eo, quod limes & ianua sit anni: Secundum dicauit Februario, id est, Plutoni, qui lustrationū potens credebatur: lustrariq̃ eo mense ciuitatē necesse erat, quo statuit, ut iura dijs manibus soluerentur. Sed hanc lustrandi consuetudinē bene mutauit Christiana religio, cum in mense eodē diem sanctæ Mariæ plebs uniuersa cum sacerdotibus ac ministris, hymnis modulata uocis per ecclesias, perq̃ congrua urbis loca procedit, datosq̃ à Pontifice cuncti cereos in manibus gestant ardentes, & augescere bona consuetudine, id ipsum in cæteris quoq̃ eiusdem beatæ matris, & perpetuæ uirginis festiuitatibus agere didicit, nō utiq̃ in lustrationē terrestris imperij quinquennem, sed in perennem regni cœlestis memoriā: quando iuxta parabolam uirginum prudentiū, omnes electi lucen-
tibus bonorū actuum lampadibus, obuiā sponso ac regi suo ueniētes, mox cū eo ad nuptias supernæ ciuitatis intrabunt. Paulo post Numa in honore imparis numeri unum adiecit diem, quē Ianuario dedit, ut tam in anno, q̃ in mensibus singulis, præter unum Februariū impar numerus seruaretur, quasi inferis & diminutio, & par numerus cōueniret. Cum ergo Romani ex hac distributione Pompili ad lunæ cursum, sicut Græci, annum propriū computarent, necessarium & intercalarem mensem instituerunt more Græcorum: Nam & Græci cum animaduernerēt temere se **CCCLIIII** diebus ordinauisse annū, quoniā apparet de solis cursu, q̃ **CCCLXV** diebus & quadrante Zodiacū conficit deesse anno suo **XI** dies & quadrantem, intercalares statuta ratione commentati sunt, ita ut octauo quoq̃ anno **XC** dies, ex quibus tres menses tricenorum dierū cōputauerunt, intercalaret. Hunc ergo ordinē Romanis quoq̃ imitari placuit, sed frustra: quippe fugit eos diem unum, sicut supra admonuimus, additū à se ad

Ianuarius
unde.

D

Februarius.

In prædā

plutoni
mensi
purificatio

CEREO-
RV MIN
ecclesia origo
lustrationibus
debetur.

Intercalandi
mos à Græcis
institutus.

A ^ā se ad græcum numerum in honorem imparis numeri ea re per octennium conuenire numerus atq; ordo nō poterat, sed qui ex inde sit error genitus, quāliterq; eidē sit succursum, in præfata Hori et Prætextati disputatiōe, unde & ista decerpimus, q; scire uult inueniet. Tandē Caius Iulius Cæsar imitatus Aegyptios, ad numerum solis annum, sicut hodie seruatur instituit, x uidelicet dies obseruationi ueteri superadiiciens, ut annum CCLXV dies, quibus ipse Zodiacum lustrat, efficerent. Et ne quadrans deesset, statuit ut quarto quoque anno sacerdotes, qui curabant, mensibus ac diebus unum intercalarent diem, eo scilicet mense ac loco, quo etiam apud ueteres mensis intercalabatur, id est, ante quinque ultimos mensis Februarij dies, idq; bissextum censuit nominandū. Omni enim intercalationi mensis Februarius deputatus est, quoniam is ultimus anni erat, quod etiam ipsum ex Græcorū imitatione faciebant: nam illi ultimo anni sui mensi superfluos interserebant dies. Verum una re à Græcis differēbant, nam illi confecto ultimo mense, Romani non confecto Februario, sed post uicesimū & tertium diem eius intercalabant, Terminalibus scilicet iam peractis, deinde reliquos Februarij mensis dies, qui erant v post intercalationem subiungebant, credo ueteri religionis suæ more, ut Februarium omnimodo Martius sequeretur.

Februarius
deputatus in
tercalationi.

DE CALENDIS, NONIS, ET IDUS

BVS. C.A.P. XIII.

B ^P Riscis temporibus Pontifici Minori hac prouidentia delegabatur, ut nouæ lunæ primum obseruaret aspectum, uisumq; Regi sacrificulo nūtiaret. Itaq; sacrificio à Rege & Minore Pontifice celebrato, idem Pontifex calata, id est, uocata in Capitoliū plebe, iuxta Curiam Calabram, quæ casæ Romuli proxima est, quot numero dies à Cal: ad Nonas superessent pronuntiabat, & quintanas quidem dicto quinquies uerbo καλῶ, septimanas repetito septies prædicabat. Verbum autem καλῶ Græcum est, id est uoco, & hunc diem qui ex hijs diebus, qui calarentur primus esset, placuit Calēdas uocari, & hinc ipsi Curia ad quam uocabantur, Calabræ nomen datum est, & Classi, quod omnīs in eam uocaretur populus: Ideo autem Minor Pontifex numerum dierū qui ad Nonas superessent calando prodebat, quod post nouam lunam oportebat Nonarum die populares, qui in agris essent, confluere in urbem, accepturos causas feriarum à Rege sacrorum, sciturosq; quid esset eo mense faciundū. Vnde quidam hinc Nonas existimāt dictas, quasi nouæ initium obseruationis, uel quod ab eo die semper ad idus IX dies putarentur. Porro Idus uocari placuit diem, qui diuidit mensem: Iduare enim Hetrusca lingua diuidere est: unde uidua, quasi ualde idua, id est, ualde diuisa: aut uidua, id est, à uiro diuisa. Nonnullis placet Idus dictas uocabulo græco, à specie, quæ apud illos ἰδύος uocatur, quod ea die plenam speciem luna demonstret. Notandum autem quod in scriptura sacra Calendas cum legimus, nihil aliud quàm nouæ ortum lunæ intelligere debemus, iuxta illud Numerorum: In Calendis autem, id est, in mensium exordijs offeretis holocausta Domino. Quia nimirū Hebræi, ut supra dictum est, non alia mensium exordia, quàm Neomenias, id est, nouilunia norunt.

Minoris Pontificis officium

Calendæ.

Calabra curia
classis.

Nonæ.

Idus.

uidua hetrusca
originis.

Calendæ in
scripturis.

aliter plurimè
& Theodorus
Bæza

horum

plurimè

d 4 DE MENSIBVS

Ut cum en facit nescit quib; adiutor
Gaudij nunc eidus ubi sunt agmina
Quid dies mensium uenit maxime
finitur apud

prehendit

ἡ δὲ αὖτὴ ἀρεμίσκος μὴν ἀρεμίσκος
τορπίαιος

ὁ περὶ βρεγανταίου, περὶ τερμίου ἡ δὲ
omnino falsa hanc mpsura

BEDAE ANGLORUM DE MENSIBVS GRAECORVM. CAP. XIII.

Sed & Graeci & Aegyptij, de quibus supra diximus, nullam in suis mensibus Calendarum, Nonarum, Iduum distinctionem obseruat: uerum ab incipiente cuiusque mensis exordio usque ad terminum eius, crescente simpliciter, & inerrabiliter dierum concurrentium ordine computando perueniunt: Siquidem Graeci, nam de Aegyptiorum anno & mensibus supra disseruimus, mutatis ex tempore & correctis praedictarum intercalationum ambagibus, cunctis fixum in XII mensibus anni uertentis ordinauere circulum, quorum plerique a Calendis Decembribus suum inchoantes annum, eodem quo Romani menses suos dierum numero perstringunt: nil quidem de Romanorum, ut praefati sumus, Calendis, Nonis, uel Idibus curantes, sed a primo usque ad extremum diem atque crescente paulatim numero, singulum quenque mensem computantes: Vocatur autem apud eos ipse December, ^{ἐλαφειών}: Ianuarius, ^{ἰανουάριος}: Februarius, ^{φεβρουάριος}: Martius, ^{μαρτίος}: Aprilis, ^{ἄπριλιος}: Maius, ^{μαῖος}: Iunius, ^{ἰούνιος}: Iulius, ^{ἰούλιος}: Augustus, ^{αὐγουστῖος}: September, ^{σεπτέμβριος}: October, ^{ὀκτωβριος}: Nouember, ^{νοεμβριος}: Quo illos ordine annum obseruare, uel menses, & nuper transmissus ad nos de Roma Computus eorum, annales ostendit, & Canones, qui dicuntur Apostolorum idem antiquioribus literis edocuere, ubi XII dies mensis ^{καὶ βρεγανταίου}, IIII Iduum Octob. esse memoratur: quo utique colligitur, utrumque mensem pariter incipere, qui uterque die XII habere probatur eundem. Quibus etiam liber sancti patris

Anatholius. Anatholij, quem de Pascha composuit, astipulat, ubi scriptum est: Est ergo in primo anno initium primi mensis, quod est X & IX annorum circuli principium, secundum Aegyptios quidem mensis Phamenoth XXVI die, secundum Macedones Distri mensis XXI: secundum Romanos uero XI Cal. April. Hic enim uicesima secunda diem Distri mensis aequae uicesimam secundam Martij fore commendans, indicat manifeste, quia simul uterque mensis initium sumit. Et ne quis dicat, quod Anatholius in hac sententia non scripserit XI Calendas, sed VIII Calendas Apriles, conuincet hoc non ita esse mensis Aegyptiorum Phamenoth, cuius uicesima sexta dies, non VIII Calendarum, sed XI Calendarum Aprilium dies est: utrique autem, id est, & qui VIII Cal. & qui XI Cal. Apriles, in Anatholio leguntur, XXVI die Aegyptij mensis in eadem sententia habent adnotatam, quae absque ulla dubietate in XI Calendas Apriles deuenire probatur, iuxta quod superius eorum annalem describentes signauimus.

DE SIGNIS XII MENSIVM. CAP. XV.

Singuli autem menses sua signa, in quibus solē recipiunt, habent: Aprilis, Arietis: Maius, Tauri: Iunius, Geminorum: Iulius, Canceri: Augustus, Leonis: September, Virginis: October, Librae: Nouember, Scorpionis: December, Sagittarij: Ianuarius, Capricorni: Februarius, Aquarij: Martius, Piscium, sicut quidam ueterum etiam uersibus explicauit heroicis.

Respicit Apriles Aries Phrixae Calendas.
Maius Agenorei miratur cornua Tauri.
Iunius aequatos caelo uidet ire Laconas.
Solstitio ardentis Cancrī fert Iulius astrum.
Augustum mensem Leo feruidus igne perurit.
Sydere Virgo tuo Bachum September opimat.
Aequat & October sementis tempore Libram.
Scorpius hybernū praecipit ire Nouembrem.

Terminat

Ἀρεμίσκος
ἀρεμίσκος
ἡ δὲ αὖτὴ
καρπίαιος
μαρτίος
ἀρεμίσκος

ἡ δὲ αὖτὴ
ἡ δὲ αὖτὴ
ἡ δὲ αὖτὴ
ἡ δὲ αὖτὴ
ἡ δὲ αὖτὴ

Demetrius

september galeno
& gnd
october galenodro
vib zindonnam

January rebeth 2edivwo tibi
 february wolpget c & 9 tet marm regizwo Mecht Mundscheiten adue
 March adax 15 regizwo 15 marm
 April wallo 15 15 15 15 15 15
 May dracholp 15 15 15 15 15 15

DE NATURA RERVM LIBER.

25

A Terminat Arcitenens medio sua signa Decembri.

Principium Iani sancit tropicus Capricornus.

Mense Numæ in medio solidi stat sydus Aquarij.

Procedunt duplices in Martia tempora Pisces.

Qui quod de uno Decembri specialiter dixit, de cæteris utique generaliter intelligendum signavit: quia uidelicet singula quæque signorum medio suo mense terminentur, à medio priore sumant exortum. De quorū positione strictim nescientes cū instruemur, obsecro scientibus oneri non sit. Vndiq; gyrū cœli rotundissimum per lineam Zodiaci circuli, quasi per zonam quandam amplissimæ sphaeræ circumdatam, distincti ordines gemmarum XII sese inuicem contingentium obsident: tantæ sunt magnitudinis, ut non minore quàm duarum spacio horarum, uel oriri, uel occidere, uel de loco possint moueri: Singulis tricenæ partes ob tricenos dies, quibus à sole lustrantur adscribuntur, decem semis horæ quæ plus sunt, quia plenam partem XXIII horarum non reddunt, simul computari negliguntur, attamen & ipsæ duodecies circumactæ, ubi dies quinque & quadrantem consummauerint, iam quātum ad tricenas partes addiderint patebit, completusque solis annus non CCC solum & LX diebus, sed additis V diebus, & quadrante perficietur. Primum igitur Arietis signū in illa cœli parte, quam in medio Martij mensis sol tenet, oriri incipit, consummatur in illa, qua in medio Aprilis ipse circumfertur, ideoq; in octaua sua parte iuxta quosdam, sed uerius iuxta Aegyptios, qui calculationis præ omnibus gnari sunt, in quarta sua parte locum æquinoctij uernalis ostendit. Secundum

B Tauri ab illa cœlestis circuli parte, qua in medio Aprilis sol circumfertur, ortus initium faciens, complet in ea, quam ipse in Maij medio seruat. Tertium Geminorum à parte Signiferi, quam sol in medio Maij. Quartum Cancrī, ab ea quā in medio lustrat Iunij, facit principium ortus, & ideo iuxta quosdam in octaua sua parte recipit solstitium. Iuxta uero sollicitiorem indaginem aliquot partibus prius inde deflexo ad inferiora situ Zodiaci, id est, signiferi circuli, quintum Leonis signum à parte qua sol in medio Iulij, sextum Virginis, ab ea qua in medio Augusti, septimum Libræ, ab ea qua in medio Septembri circumagitur, inchoat oriri. Quapropter & in octaua sua parte iuxta uulgarem opinionē, sed iuxta enucleatiorem sententiā aliquanto prius locum autumnali præbet æquinoctio, hinc uergente ad brumalem zonam Signifero, octauum Scorpionis signum à parte, quam in medio Octobri, nonum Sagittarij, ab ea quam in medio Nouembri, decimum Capricorni, ab ea quam in medio Decembri sol inhabitat, caput attollit, et ppter ea, ut uulgo credit, in octaua sua parte, ut uero Aegyptus mater artū docet, aliquot partibus antea brumali solstitio dedicat mationem. Dein reuerso ad altiora signiferi cursu circuli, undecimum Aquarij sydus à parte solari mediantis Ianuarij, duodecimū Piscium ab eadem parte Februarij uerticem erigens, finitur in medio Martij, ubi Aries subsequens ortus suipandit initium: siquidem omnia signa, etsi non formæ figura, regionum tamen suarum coniunctione, & computandi sibi ratione coherent, de quibus Poëta:

Idcirco certis dimensum partibus orbem,

Per duodena regit mundi sol aureus astra.

Signifer aut lacteū circulū in Sagittario recipit, et Geminis. Multa hinc dici poterāt, sed hæc melius à conloquēte, q̃ à scribente fiunt, Sanè quia de planetarū quarum

Aegyptus artium mater.

BEDAE ANGLO SAXONIS

C Quarum per signiferum circulum meatus est, ordine & tempore supra memo-
rauimus. Tantum nunc dicamus, quia sol actis LXV diebus, & VI horis,
luna XXIIII diebus, & VIII horis Zodiaci ambitū lustrant: singula uero
signa sol tricenis diebus, & denis horis ac semisse: Luna autem binis diebus &
senis horis, ac besse unius horæ perlabitur. Si autē quæris besse quid significet,
& in principijs huius opusculi de calculis diximus, & nūc breuiter repetimus:
Tanto minus est besse ab integra hora, quanto VIII à XII, XX à XXX,
X à XV: tertia enim parte subtracta, quoties duæ solum remanent, ipsæ duæ
partes besse, ipsa tertia triens nūcupatur. Errant ergo qui lunam tricenis diebus
tantum spacij cœlestis, quantum CCLX solem percurrere dicunt, cum ma-
nifesta ueritas prodatur, quod & supra perstrinximus, lunam XXVII diebus
& tertia diei parte tantum conficere cursum, quantum CCLXV diebus, &
quarta diei parte constat conficere solem, & quantum spacij in uno suo mense
lunam, tantum in tredecim suis solis explere circuitum.

DE LVNAE CURSV PER SIGNA.

C A P. XVI.

L Vna quotidie IIII punctis, siue crescens à sole longius abit, seu de-
scens soli uicinior quā pridie fuerat redditur: singula autem signa X pun-
Punctus. ctos habent, id est, duas horas, sicut & superius admonuimus, V puncti horā
faciunt. Et ideo si uis scire in quo signo luna est, sume lunam quam uolueris, ut
D puta quintā, multiplica per IIII, fiunt XX: partire per decē bis deni uies,
duobus ergo signis quinta luna semper à sole distat. Item sume octauam lunā,
multiplica per IIII, fiunt XXXII, partire per decem, ter deni tries, & re-
manent II: tribus ergo signis & duobus punctis, octaua luna semper à sole
dirimitur. Duos autem punctos VI partes intellige, id est, quantum sol in Zo-
diaco VI diebus conficit itineris: punctus siquidem habet tres partes, quia si-
gnum quodque X punctos, XXX autem habet partes. Item sume nonam de-
cimam lunam, multiplica per IIII, fiunt LXXVII: partire per decem, septi-
es deni septais, & remanent VI: septem ergo signis & hora una, quod est di-
midium signi ac puncto, id est tribus partibus, nonadecima semper in itinere
quo coeperat à sole digressa est. Et ne suspicio tibi forte argumenti fallentis in-
cidat, quære ad diametrum cœli, quod quintamdecimā lunā tenere nemo est
quid dubitet, multiplica XV per IIII, fiunt LX: partire per decem, sexies
deni sexais: sex enim signis XII luna semper, id est, dimidio sphaeræ cœlestis à
sole discernitur, siue ante, seu retro respexeris. Denique orbem lunæ quoties ple-
nissimus est, contra solem cernis oppositum, humilem uidelicet sole sublimi,
& sublimē humili: quia nimirum cum sole æstiuum tenēte circulum plena est,
ipsa te net brumalem cum sole deuexo in brumalem plena est, ipsam solstitiali
scandere circulo nox longissima prodit: At cum iste equinoctium in plenilu-
nio, tum illa alterum seruat, & quot partibus sol equinoctium, uel solstitium,
quod nuperrime lustrauerat transijt, totidem partibus luna plena, uel equino-
ctium, uel solstitium, quod contrā est, patet esse transgressa.

A DE LUNAE DISCVRSV SI QVI SIGNA

IGNORANT.

CAP. XVII.

Quod si quis signorum nescius, lunares tamen cursus agnoscendi cupi-
 dus est, nouerit & ipse solem quotidie partem unā Zodiaci sui comple-
 re; neque enim aliud partes Zodiaci, quam quotidianos solis in caelo debemus
 sentire progressus: lunā uero quotidie XIII partes eiusdem Zodiaci cōficere, id
 est, punctos IIII, & unā partem: Et quia illa XIII partes complēte sol unā
 complet, inde fieri, ut sicut supra docuimus, non plus quotidiano progressu à
 sole, quam quaternis punctis, hoc est, duodenis partibus elongetur. Ponat er-
 go lunam ubilibet computare uoluerit, utpote in Cal. Ianuarias primam: hanc
 ubi prima noctem diemque transegerit, illum caeli locum tenet, quem sol XIII
 mensis eiusdem die completo. Vbi secunda est, multiplica II per IIII, fiunt
 VIII. Item ut de punctis ad partes peruenias, multiplica VIII per III, fi-
 unt XXIII. Illam ergo caeli partem tenet luna II, in IIII Nonas Ianua-
 rias, quam sol XXIII ab hinc die cōfecto. Vbi tertia est, multiplica III per
 IIII, fiunt XII, partire per decem decies asse decus, & remanēt duo puncti,
 id est, VI partes: illam ergo caeli partem tenet luna III, quam sol mense to-
 to & diebus VI post tertiū Nonas Ianuarias exactis, id est, VI post tertiū No-
 nas Februarias die consummato. Vbi quarta est, multiplica hanc per IIII, fi-
 unt XVI, partire per decem decies asse decus, & remanēt VI puncti, id est,
 partes X & VIII: Illam igitur caeli partem tenet luna quarta, quam sol mē-
 se expleto ac X & VIII diebus post Pridie Nonas Ianuarias. Vbi quinta
 est, multiplica V per IIII, fiunt XX, partire per decē bis deni uies: duobus
 ergo mensibus expletis adueniet sol partem caeli, quam luna quinta tenet, id
 est, die Nonarum Martiarum. Vbi octaua est VI Idus Ianuarias, multiplica
 VIII per IIII, fiunt XXXII, partire per decem ter deni tries, & remanēt
 duo puncti, id est, VI partes caeli, illam partem caeli tenet luna VIII, in VI
 Iduum Ianuariatū die: quam sol aditurus est post tres ab hinc menses, & di-
 es VI, id est, VI die post VI Idus Apriles. Vbi XIX est XIII Calendas
 Februarias, multiplica per IIII, fiunt LXXVI, partire per decem septies
 deni septais, & remanent VI, multiplica hanc per III, fiunt X & VIII. Il-
 lam partem caeli circūuolat luna XIX in XIII Cal. Februarias, quam sol
 post VII ab hinc menses ac dies X & VIII, id est, XVIII die post XIII
 Cal. Septēb. qui est VIII Idū Septēb. dies. Et ne scrupulus tibi forte argu-
 menti fallētis incidat, proba ad diametrum anni, quod XV tenere lunam rarus
 qui nesciat, multiplica XV per IIII, fiunt LX: partire per decē sexies deni
 sexais: VI em̄ mensibus exactis, id est, medio circuitus anni cōfecto itinere,
 sol ingrediet partē caeli, qua luna XV circūfertur. Et quia tūc XV Ian. dies
 est, nimirū illā partē sol XV die Iulij mensis adibit. Et ut ad summū ueniamus,
 sume XXX lunū, quæ tunc fit in Cal. Feb. multiplica per IIII, fiunt CXX,
 partire per decē duodecies deni centuies, illa caeli parte luna XXX currit, quā
 XII mēsis exactis, id est, toto anni circulo trāfacto est sol obtēturus: Ipsa est
 em̄ pars eadē in qua & nūc cōuersatus lunā suo recipet in coitu. Quæ ut manife-
 stiora cuilibet etiā tardioris ingenij reddant, per singulas lunæ ætates quantum
 ea distet à sole distinctius adnotare curauimus. Prima ergo luna ubi suā pfece-
 ritatē, elōgatur à sole spacio dierū XII: secūda spacio dierū XXIII: tertia
 spacio

C spacio mēsis unius, & dierū vi: quarta spacio mēsis unius, & dierum xviii: quinta spacio mensiū ii: sexta spacio mensiū ii, & dierū xii: septima spacio mēsum ii, & dierū xxiiii: octaua spacio mensium iii, & dierum vi: nona spacio mensium iii, & dierum xviii: decima spacio mensium iii: undecima spacio mensium iii, & dierum xii: duodecima spacio mensiū iii, & dierum xxiiii: tredecima spacio mensium v, & dierum vi: quartadecima spacio mensium v, & dierum xviii: quindecima spacio mēsum vi: decimasexta spacio mensium vi, & dierum xii: decimasep-
 ma spacio mensium vi, & dierum xxiiii: decimaoctaua spacio mensium vii, & dierum vi: decimanona spacio mensium vii, & dierum xviii: uigesima spacio mensium viii: uigesimaprima spacio mensiū viii, & dierū xii: uigesimasecunda spacio mensiū viii, & dierum xxiiii: uigesima-
 tertia spacio mensium ix, & dierum vi: uigesimaquarta spacio mensium ix, & dierum xviii: uigesimaquinta spacio mensium x: uigesima se-
 xta spacio mensium x, & dierum xii: uigesimaseptima spacio men-
 sium x, & dierum xxiiii: uigesimaoctaua spacio mensium xi, & di-
 erum vi: uigesimanona spacio mensium xi, & dierum xviii: tricesi-
 ma spacio mensium xii.

DE EODEM SI QVI COMPTARE NON
 DIDICERINT. CAP. XVIII.

SI quis uero etiam calculādi minus idoneus, lunaris tamen circuitus existit
 curiosus, & huic ad capacitatem ingenioli sui commodamus argumentū,
 quo id quod quaerit inueniat: si quidē totam annalis circuitus seriem, quae xii
 mensibus continetur, alphabetis disiunximus, ita duntaxat, ut primus & secun-
 dus ordo uicenos & septenos dies, tertius autem uno amplius complectatur: il-
 lo uidelicet qui de tertio repetitis viii horis superfluis accrescit. Et ut diebus
 quos signare uolebamus literae sufficerent, non singulis has diebus, sed alternis
 apposuius, atq; ideo nō ultra o literam alphabetum tangere opus erat. Præ-
 posuius eidem operi paginam regularem, quae x & ix alphabeta huius
 modi à diuersis literis inchoantia, totidem annorum circuli decennouenalis ca-
 peret, simul & mensium singulorum signorumq; uocabula xii, quae hoc or-
 dine disposita est, iuxta numerum dierum, quibus luna Zodiacum peruolat,
 xxvii lineas habet in longitudine: nominibus signorum ante, nominibus ue-
 ro mensium retro adnotatas, ut qui signorum imperitus est, ex mensium tamē
 notitia possit inuenire quod quaerit: x uero & ix habet in latitudine lineas,
 quae ordinem decennoualis circuli supra adnotato annorum numero præmon-
 strent. Cum igitur anno quolibet diem quemlibet quo in signo, uel cuius men-
 sis in partibus lunam habeat, scire uolueris, aperto codice nota literam, quae ei-
 dem sit præposita diei, & recurrens ad regularem paginam, in qua literarum est
 distincta congeries, eodēq; statim anno ex titulo frontis inuento, illā quā qua-
 rebas literam eiusdem diei inuenies, atq; ante ac retro inspiciens, quod signum
 quemue mensem ē regione habeat adnotabis. Ponamus aliquod quod ad cate-
 ra, lector, cōualescat exemplū: Quaeris, ubi sit luna, uerbi gratia: In Cal. Apri-
 lis anno vi circuli decennouenalis: aperi codicem, quare diem Calendarum
 memoratarum, inuenies e literam præscriptam, recurre ad paginam regulare,
 uidebis annum vi, perspecto eius alphabeto e literā reperies, circumfer oculos ad

A los ad latera, hinc geminorum extrema, illinc Iunij mensis initia deprehendes esse notata. Et siue eruditus, siue simplex es lector, palam te quod cupiebas inuestigasse lataberis. Insuper & toto illo anno quibuscumque diebus e litera uideris adscriptam, siue crescentem, seu decrescentem, in iisdem coeli partibus lunam noueris esse conuersatam: Non enim hoc argumento in detrimento an cremento suae lucis in aduerso, an in coitu solis sit posita luna requiris, sed & si hoc scire desideras, aderit argumentum uetusta Aegyptiorum obseruatione traditum.

QVOTA SIT LVNA IN CALENDAS

QVASQVE.

CAP. XIX.

Primo decennouenalis circuli anno, in quo nullae sunt Epactae, in Calendas Ianuarias IX est luna, in Calendas Februarias X, in Calendas Martias IX, in Calendas Apriles X, in Calendas Maias XI, in Calendas Iunias XII, in Calendas Iulias XIII, in Calendas Augustas XIII, in Calendas Septembres XVI, in Calendas Octobres XVI, in Calendas Nouembres XVIII, in Calendas Decembres XVIII. Hos tibi numeros pro regularibus singulorum mensium sume, quibus annuas addens Epactas, luna quota sit per Calendas quasque sine errore reperies. Si enim uis scire quota sit luna in Calendas Ianuarias anno secundo circuli decennouenalis, tene IX regulares, adde Epactas XI, fiunt XX, uicesima est luna. Si uis scire quota est luna in Calendas Iunias anno tertio, tene regulares X, adde Epactas anni illius XXI, fiunt XXXI, tolle XXX remanet I, quarta est luna in Calendas memoratas. Quod si quis obiecerit uel huius, uel praecedentis argumenti alicubi ordinem uacillare, doceat ipse in huiusmodi quaestionibus indagandis ueracius & compendiosius argumentum, & nos libenter gratanterque accipiemus. Hoc autem praecedens quod commemorauimus argumentum, & nonnullis ad transscribendum iam dedimus, & in principiis huius nostri opusculi praefigendum esse censemus. Porro praesens argumentum quod de luna Calendarum quaerenda posuimus, hoc tantum loco commemorasse & docuisse sufficiat: Nam cognita quota sit in Calendas luna, facile etiam ceteris cuiusque mensis diebus qua sit aetate cantato ipso mense, & concurrentibus digitis apparebit. Sunt autem anni tres circuli decennouenalis, in quibus idem argumentum stabilitate sui tenoris conseruare nequeat: octauus uidelicet, undecimus, & nonusdecimus, cui causam nutandi uaria facit ac dispersa per annum embolismorum insertio. Si quidem anno octauo luna Calendarum Maiarum iuxta rationem quidem argumenti XXVIII computatur, sed propter embolismum, qui in Martio mense inseritur, XXVII probatur existere. Item in Calendas Iulias iuxta argumentum XXX fieri potuit luna, sed propter adiectionem diei, quem superfluitas embolismi attulerat, fit XXIX. Item anno X, quia luna embolismi pridie Nonas Decembres accenditur, facit lunam in Calendas Martias uigesimam esse & octauam; cum hanc ratio argumenti XXIX tunc existere doceat. Item anno XIX quia luna embolismi tertio die Nonarum Martiarum incipit, cogit lunam in Calendas Maias XVIII computari, cum XXIX secundum argumenti calculationem canatur: quo etiam anno ratio saltus lunaris, de quo in sequentibus dicemus, fidem eiusdem argumenti impugnat: Si enim ipsum argumentum iuxta Aegyptios a Septembri mense, ubi principium est anni eorum, inchoaueris, necesse est ut luna Iulij mensis eo anno XXIX dies ut nunquam alias habeat, uno uidelicet ratione saltus amisso, & ob id luna Calendarum Augustae

*Eam partem
quae ad nos
temporum in-
iuria imperfe-
cta peruenit
calci libri ad-
iecimus.*

e rum tertia

Cum tertia reddatur, quæ iuxta argumenti regulam secunda computabatur. Si uero, iuxta hoc quod nos supra docuimus, à Ianuario principium argumētī sumere mauis, eodem ordine luna in Calendas Decembres VII incurrit, quæ iuxta argumentum sexta fieri debuisse putabatur: quia nimirum luna Nouembris mensis unam amittit diem, & pro XXX consuetis XXIX solum diebus cogitur esse contenta. Quæ profecto omnia melius colloquēdo, quàm scribendo docentur. Non autem transitorie commemorandum, quod hoc argumentum à Septembri quidam incipiunt, ponentes eidem Septembri regulares V, Octobri V, Nouembri VII, Decembri VII, & cætera ut supra nos posuimus: Quod ob auctoritatem Aegyptiorum rationabiliter prorsus agunt, ut à quibus origo computandi sumpta est, horum quoque in computando anni principium imitentur. Verum alijs aptius multo & expeditius uidetur, ut computatio omnis, quantum non necessitas rationis obsistat, à principio anni sui etiam apud Romanos incipiat, & usque ad terminum anni rato atque intermerato ordine procurrat.

Q V A E S I T F E R I A I N C A L E N D I S.

C A P. X X.

Simile autem huic tradunt argumentum ad inueniendam diem Calendarū promptissimum, ita duntaxat, ut alijs utens regularibus, quod in hoc per Epactas facis, in illo facies per concurrentes septem dies. Habet ergo regulares Ianuarius III, Februarius V, Martius V, Aprilis I, Maius III, Iunius VI, Iulius I, Augustus IIII, September VII, October II, Nouember V, December VII: Qui uidelicet regulares hoc specialiter indicāt, quota sit feria per Calendas, eo anno quo septem concurrentes adscripti sunt dies: cæteris uero annis addes concurrentes quotquot in præsentī fuerint adnotati ad regulares mensium singulorū, & ita diem Calendarū sine errore semper inuenies: Hoc tantum memor esto, ut cum imminente anno bissextili unus concurrentium intermittendus est dies, eo tamen numero quem intermissurus es, in Ianuario Februarioq; utaris: ac in Calendis primū Martijs per illum qui circulo continetur solis computare incipias. Cum ergo diem Calendarum, uerbi gratia, Ianuariarum quærere uis, dicis Ianuarius II, adde concurrentes septimanæ dies, qui fuerunt anno quo computas, utpote III, fiunt V, quinta feria intrant Calendarū Ianuariæ. Item anno qui sex habet concurrentes, sume V regulares mensis Martij, adde concurrentes VI, fiunt XI, tolle VII remanent IIII, quarta feria sunt Calendarū Martiæ.

A R G V M E N T V M D E Q V A L I B E T L U N A

V E L F E R I A:

C A P. X X I.

Est etiam uetus argumentum, non modo de Calendarū, uerum & de quo, rumlibet inter Calendas dierum luna uel feria dinoscenda repertum, aliquāto quidem grauius ad discendum, sed maiorum tamen nobis auctoritate contraditum, atque ideo minoribus nostra æque solertia tradendum. Si ergo uis scire, hoc uel illo die quota sit luna, computa dies à principio mensis Ianuarij usque in diem de quo inquiris: & cum scieris, adde ætatem lunæ quæ fuit in Calendis Ianuarijs, partire omnia per LIX, & si amplius XXX remanserint, tolle XXX, & quod superest ipsa est luna diei quam quæris. Item si uis scire

- A** scire hoc uel illo die quota sit feria, computa dies à Calendis Ianuarijs usque in diem de quo inquiris: & cum noueris, adde feriam quæ fuit die Calendarum Ianuariarum: & si bissextilis annus est, etiam bissexti diem postquam transierit augmentare memento: partire omnia per septem, & quod remanet diem tibi septimanæ quæ sit ubicunque quaris ostendet. Quod ita solum sine labore currit argumentum, si numerum mensium singulorum per Calendas, Nonas & Idus memoriter decantare consuecas. Ianuarius in Calendas I, in Nonas V, in Idus XIII. Februarius in Calendas XXXII, in Nonas XXXVI, in Idus XLIII. Martius in Calendas LX, in Nonas LXVI, in Idus LXXIII. Aprilis in Calendas XCI, in Nonas XCV, in Idus CIII. Maius in Calendas CXXI, in Nonas CXXVII, in Idus CXXXV. Iunius in Calendas CLII, in Nonas CLVI, in Idus CLXIII. Iulius in Calendas CLXXXII, in Nonas CLXXXVIII, in Idus CXCVI. Augustus in Calendas CCXIII, in Nonas CCXVII, in Idus CCXXV. September in Calendas CCXLIII, in Nonas CCXLVIII, in Idus CC LVI. October in Calendas CCLXXIII, in Nonas CCLXXX, in Idus CCLXXXVIII. Nouember in Calendas CCCV, in Nonas CCC IIII, in Idus CCCXVII. December in Calendas CCCXXXV, in Nonas CCCXXXIX, in Idus CCCXLVII. Si ergo scire uis, uerbi gratia, anno quo per Calendas Ianuarias nona est luna, quota sit luna in Calendas Maias, dicito, Maias in Calendas CXXI, tolle Calendas remanent CXX, adde IX, fiunt CXXIX: partire per LIX, quinquagies nouies bini cendecus octos: tolle CXVIII, remanent XI: undecima est luna in Calendas Maias. Si uis scire quota est luna in XV Calendas Iunias, dicito, Iunius in Calendas CLII, tolle XV Calendas Iulias, remanent CXXXVII, adde IX, fiunt CXLVI: partire per LIX quinquagies nouies bini cendecus octos, tolle CXVIII, remanent XXVIII, uicesima octaua est luna in XV Calendas Iunias. Si uis scire quota est luna VII Idus Decembres, dicito, December in Idus CCCXLVII, tolle VII Idus, remanent CCCXI, adde IX, fiunt CCXLIX: partire per LIX, quinquagies nouies quini CC XCV, tolle CCXV, remanent LIIII, tolle XXX, remanent XXIIII, uicesima quarta est luna die memorato. Iuat huiusce argumenti usum, si calculator ultima quinquagesimæ nonæ partis diligentius memoriæ commendat: quinquagies nouies seni CCCLIIII, quinquagies nouies quini CCXCV, quinquagies nouies quaterni CCXXXVI, quinquagies nouies terni CLXXVII, quinquagies nouies bini CXVIII, quinquies nouies assis LIX. Eodem ordine diem septimanæ quocunque uolueris tempore adiuncto Calendarum Iuniarum die requiris. Si enim uis scire, uerbi gratia, anno quo Calendarum Ianuariæ quinta feria celebrantur, octauo Calendarum Octobrium die quota feria sit dicito: October in Calendas CCLXXIII, tolle VIII Calendas Octobres, remanent CCLXVI, adde quintam feriam quæ fuit in Calendis Ianuarijs, fiunt CCLXXI: partire per VII, septies triceni ducenti decus, septies octoni quinquagies sexis, remanent V, quinta est feria octauo Calendas Octobres.

DE AETATE LVNAE SI QVIS COMPVTA
RE NON POTEST. CAP. XXII.

QUod si adeo quis deses uel hebes est, ut absque omni labore computandi lunæ cursum scire uoluerit, innitatur alphabetis quæ in annali uidet libello iuxta cursum distincta lunarem, ubi duos lunæ circuitus, id est, quinquagenos & nouenos dies terna tenent alphabeta: & quamcunque literam luna in hac ætate semel habet, eandem per totum annum simili modo notatam in eadem semper ætate habere non desinit: nisi forte, quod tamen raro accidit, embolismorum hæc ratio immutet: Verbi gratia, anno tertio cycli decennouenalis, luna quæ XXX dies habitura est, semper ab a nudo incipit, secunda est in b, tertia in c, similiter nudis, id est, nullo puncto adnotatis: & sic ex ordine suâ litera quæque seruat ætatem lunæ. Item luna, quæ undetriginta dies habitura est, ab l subnotato incipit, secunda semper in m, tertia in n, simili figura notatis: Et sic ex ordine recurrens luna suam cuique literæ restituit ætatem. Discernendi enim gratia primum de ternis alphabetum nudis utrinque literis, secundum subnotatis, tertium supernotatis determinandum prouidit antiquitas.

Q V O T H O R I S L V N A L V C E A T.
CAP. XXIII.

TRadunt quoque argumentum ueteres, quo luna cuiuscunque ætatis quot horis luceat exploretur: Quia enim prima luna, inquit, IIII punctos lucet, adjicitur hic numerus à secunda luna quotidie usque ad plenilunium, detrahiturque dehinc paribus spatiis in diminutionem. Et ideo si nosse uis luna secunda quot horas luceat, multiplica per IIII duo, fiunt VIII: partire per v, quia quinque puncti horam faciunt, quinquies asse quinquis, & remanent III: horam ergo & tres punctos lucet luna secunda. Item multiplica III per IIII, fiunt XII: partire per v, quinquies bini decus, & remanent duo: duas horas, & totidem punctos tertia luna lucet. Item ubi ad decimam lunam perueneris, multiplica per IIII, fiunt XL: partire per quinquam partem, quinquies octoni quadrais: octo horas lucet decima luna. Et ne argumentum dubium fore arbitreris, tene xv, inquit, & ubi pernox luna candet exquire, multiplica per IIII, fiunt LX: partire per v, quinquies duodeni sexais XII horas, id est noctem integram decima quinta luna perlustrat. Item si nosse uis sextam decimam, & septimam decimam, & cæteras deinceps, quot horis luceat luna recale, per singulas quanto minus sint à XXX, & inde computandi crepidinem strue. Verbi gratia: Si nosse uis uicesima quinta quam diu luceat luna, dicito: quanto minus à XXX patebit, quia v multiplica per IIII, quater quini uies: partire per v, quinquies quaterni uies, quatuor ergo horis splendet uicesima quinta, quomodo & quinta luna. Et quidem hoc argumentum tempore æquinoctiali legitima fixum statione perlabitur: uerum longissimis in bruma noctibus, uel item æstate breuissimis, quarum alias XII horarum spacium longe transcendere, alias nequaquam ad hoc pertingere posse constat: qua ratione lunam XII horas lucere credamus: nisi forte putamus non æquinoctiales horas intelligendas, sed

A das, sed singulas quasque noctes pro sua mensura longitudinis, aut breuitatis in XII particulas, quas horas uocitemus æquā distributione findendas.

QVANDO VEL QVARE LVNA VEL PRONA,
VEL SV PINA, VEL VIDEATVR
ERECTA. CAP. XXIII.

S Vnt qui auras explorare conati, dicant lunam nouam quoties supino cornu utroq; uideatur, tempestuosum mensē: quoties erecto uno, serenū portēdere. Quod longe aliter esse naturalis ratio prodit. Quid enim: nunquid credibile est lunæ statum, qui fixus in æthere permanet, pro subiacentium mutatione flabrorum, uel nubium posse aliorum quā fuerat conuerti, & eam quasi futuræ metu tempestatis aliquanto altius cornu, quā naturæ ordo poscebat attollere? Maxime cum non omnibus in terris idem fluctuantium possit existere flatus aurarum: lunæ autem status idem, eademq; sit pro uariante solis digressu conuersio. Dicunt enim eam, sicut & beatus AVGVSTINVS in expositione Psalmi decimi docet, non habere lumen proprium, sed à sole illustrari. Sed quando cum illo est, eam partem ad nos habere, qua non illustratur, & ideo nihil in ea lucis uideri: cum autem incipit ab illo recedere, illustrari ab ea etiā parte, quam habet ad terram, & necessariò incipere à cornibus, donec fiat quindecima contra solem: Tunc enim sole occidente oritur, ut quisquis occidentem solem obseruauerit, cum eum cœperit non uidere, conuersus ad orientem lunam surgere uideat, atque inde ex alia parte, cum ei cœperit propinquare, illam partem ad nos conuertere, qua non illustratur, donec ad cornua redeat, atque inde omnino non appareat: Quia tunc illa pars quæ illustratur, sursum est ad cœlum, ad terram autem illa, quam radiare sol non potest. Cum ergo die crescente sol à meridianis plagis ad boreales paulatim partes ascenderit, necesse est luna, quæ eo tempore nata est, ocyori transitu solem ad borealia signa præcurrat: Atque ideo cum noua post occasum solis uidetur, quæ ad septentrionem solaris occasus occasura est, nimirum non iuxta, sed supra solem sita est, quo inferiora eius illustrante, æqualia penè cornua protendere, & instar nauis supina ire uidetur. At reuerso post solstitium æstiuum ad inferiora & australia cursu solis, luna quoque illis nata mensibus, ad inferiora cursum tendat necesse est: Vnde fit, ut quæ ad australem partem solis, qui occiderat occasura est, absque ulla dubietate cum primo post occasum solis apparet, non iam supra illum, sed iuxta illum ad meridiem posita uidetur. Atque ideo aquilonalia eius latera sole aspectante cernitur erecta progredi: semper enim luna auersis à sole cornibus, rotundam sui partem pandit ad illum, cuius rationis ordine agitur, ut quo dies longior, eò sit noua luna excelsior: & quò breuior atque ad meridiem decliuor est dies, eò deiectionior noua luna cernatur. Et inde uulgi creuit opinio, lunam cum supina & celsior incedit, turbines tempestatū; cum uero erecta, & in austros deiectionior, tranquillitatem desig-

C gnare, quia is nimirum status est anni uertentis, ut sex mensibus, quibus de-
crescit dies, multo clementior sit aëris motus, quam reliquis sex. Eadem ratio
est etiam lunæ decrescētis, quare matutino in exortu nunc erecta, nunc supi-
na appareat, eadem cur interdū saepe prona procedat: nimirum solis eam radijs
superiore ex loco tangentibus. Non ergo lunæ conuersio, quæ naturalis est &
fixa, potest futuri mensis portendere statum. Sed qui curiosi sunt, huiusmodi
rerum coloris, uel eius, uel solis, uel cœli ipsius, aut stellarum, siue nubium mu-
tatione, uel alijs quibushbet indicijs saepe statum aëris, qui sit futurus explo-
rant. Denique lunam quartam, si pura fuerit, neque obtusis cornibus, dare reli-
quis diebus usque ad exactum mensem indicium serenitatis existimant, & cæ-
tera talia.

Q V A R A T I O N E L V N A C V M S I T S I T V
I N F E R I O R , S V P E R I O R S O L E A L I

Q V O T I E S V I D E A T V R .

C A P . XXV .

D N Ec mirari opus est, cum lunam per australia signa currentem, multo in-
ferius ac uicinius terræ quam solem, cum ipsdem moratur in partibus, cir-
cuire uiderimus: quia uidelicet multo inferius non solum Soli, sed & Veneri, ac
Mercurio, quæ infimæ stellarum sunt, luna in confinio aëris huius turbulenti,
& puri decurrit ætheris. Denique multi Philosophorum solem abesse à luna
unde uiginti partes, quantas lunam ipsam à terra prodiderunt. P Y T H A G O
R A S uero uir sagacis animi, à terra ad lunā CXXVI milia stadiorum esse col-
legit, ad solem ab ea duplum, inde ad duodecim signa triplicatum. Sed merito
quærere ac mirari sollicitus quisque potest, quare luna in solstitiali circulo de-
currens, tanto altior æstiuo sole currere, quāto breuiiores uideat facere umbras.
Vnde paucis intimādum est, quod hunc lunæ progressum ultra solem in utra-
que cœli plaga, & australi uidelicet & septentrionali, Signiferi gignat latitudo.
Porro in australi ipsa quoq; lunæ eiusdem deiectio iuuat: siquidē Signifer idem
CCC quidem LXV partibus & quadrante per cœli ambitum longus, sed
XII est partibus latus: Harum duas tantum medias sol, luna omnes peruagari
consueuit: quæ cum australes illius deuenit in locos, aliquanto humilior hyber-
no sole apparet, non solum quia uicinius est terræ, sed etiam quia quinque
ferè partibus aliquoties, siue etiam sex solaris cursus terminos in meridiem
transijt, & quanto amplius interiora austri penetrat, tanto deiectior nostris, qui
eam ab aquilone speculamur paret obtutibus. Ac cum solstitiali graditur in cir-
culo, aliquanto saepe elatior sole uidetur æstiuo: quia cū propinquior sit terræ
quā sol, quinque etiam, uel sex partibus aliquando solis terminos ad aquilo-
nem transcendit, & idcirco nostris obtutibus, qui in terra positi utrunque sy-
dus de

Terra quantum
distet à sole &
luna.

A dus de inferioribus aspectamus, tanto eminentior cœli culmina petere uide-
tur, quanto magis boreales sese recipit in partes. Quod hoc probabitur exem-
plo: Intrabis noctu in aliquam domum prægrandem, certe ecclesiam longitu-
dine, latitudine, & altitudine præstantem, & innumera lucernarum ardentium
copia, pro illius cuius natalis est martyris honore repleam: inter quas duæ ma-
ximæ ac mirandi operis pharis suis quæque suspensæ ad laquearia catenis, sed
quæ tibi ex hijs intranti uicinior, ipsa quoque est subiacenti pauimento uicini-
or, tanta autem uastitas domus, tanta est longe distantium celsitudo pharorū,
ut magis nocturno uisu lucem comasq; flammarum, quàm ipsa ignium ua-
leas uasa dinoscere: nimirum ubi pharis adpropinquare incipiens, recto intus
itu oculos ad pharos, & per pharos ad contraposita laqueariorū uel parietis lo-
ca sustuleris, illa tibi altior, quæ uicinior est pharus apparebit: & quāto accesseris,
tanto tibi quæ submersior est uidebitur esse suspensior, donec perspecta cer-
tius ueritate, cuncta ut sunt posita cognoscas. Ita ergo & nos infra duo ma-
gna cœli luminaria siti, quia utrunque habemus ad meridiem, quo hoc quod
inferius est in septentrionem se subrigendo magis magisq; nobis adpropiat,
eò nobis oculos ad illa & per illa dirigentibus, ad cœlum uidetur esse illo sub-
limius, quo deiectius incedere manifesta ratione patebit.

DE MAGNITUDINE, VEL DEFECTU

SOLIS ET LUNAE.

CAP. XXVI.

D E magnitudine, uel defectu solis, siue lunæ Plinius Secundus in opere
pulcherrimo Naturalis historię ita describit: Manifestum est solem in-
teruentu lunæ occultari, lunæq; terræ obiectu, ac uices reddi, eosdē solis radios
lunæ interpositu suo auferente terræ, terræq; lunæ. Hac subeunte repentinis ob-
duci tenebras, rursumq; illius umbra sydus hebetari: Neque enim aliud esse no-
ctem, quàm terræ umbram. Stati autem, atque non menstrui sunt utriq; defe-
ctus, propter obliquitatē Signiferi, lunæq; multiuagos, ut dictū est, flexus, non
semper in scrupulis partium congruēte syderum motu. Hæc ratio mortales a-
nimos subducit in cœlum, ac uelut inde contemplantibus, trium maximarum
rerum naturæ partium magnitudinem detegit: Non posset quippe totus sol a-
dimi terris intercedente luna, si terra maior esset quàm luna. Certior ex utroq;
uastitas solis aperitur, non sit ut necesse amplitudinem eius oculorum argu-
mentis, atque coniectura animi scrutari immensum esse, qui arborum in-
limitibus porrectarum in quodlibet passuum milia umbras paribus iaciat
interuallis, tãquam toto spacio medius. Et paulo post: Certum est, inquit, solis
defectū, non nisi nouissima, primæue fieri luna, quod uocant coitū, lunæ autem
nō nisi plena semperq; citrà quàm proxime fuerit: Omnibus autem annis fieri

Coitus lunæ

C utriusque syderis defectus, statutis diebus horisq; sub terra: nec tamen cum
 superne fiant ubique cerni, aliquando propter nebulam, sapius globo terræ
 obstante conuexitatibus mundi intra ducētos annos **HIPPARCHI** sa-
 gacitate compertum est. Sed ne gentilis tantum uiri dictis uideamur consumi-
 mare capitulum, etiam ecclesiæ doctores quid de hoc senserint quæramus.
 Beatus **HIERONYMVS** interpretans Euangelij sententiā, qua di-
 „ctum est in Domini passione tenebras factas super terram: Qui scripserunt,
 „inquit, contra Euangelia, suspicantur deliquium solis, quod ueris æstatisq;
 „temporibus accidere solet, discipulos Christi ob imperitiā super resurrecti-
 „one Domini interpretatos, cum defectus solis nunquam nisi ortu lunæ fieri
 „soleat: Nulli autem dubium est, Paschæ tempore lunam fuisse plenissimā.

DE EFFECTIVA LUNAE POTEN-

TIA. CAP. XXVII.

D Effectiua lunæ potentia beatus antistes **AMBROSIVS** in li-
 „bro quarto Hexameron ita commemorat: Similia de lunæ ratione con-
 „ueniūt, quæ de consorte eius ac fratre memorauimus: Siquidē in id se induit mi-
 „nisteriū in quod & frater, ut illuminet tenebras, foueat semina, augeat fructus.
 „Habet etiam pleraque à fratre distincta, ut quem tota die calor humorem ter-
 „ræ siccauerit, eundem exigux noctis tempore ros reponat: Nam & ipsa luna
 „larga roris adseritur. Denique cum serenior nox est, & luna pernox, tunc largi-
 „or ros fertur arua perfundere, & plerique sub aëre quiescentes, quo magis sub
 „lumine fuissent lunæ, eò plus humoris se capite collegisse senserunt. Vnde
 „& in Canticis dicit Christus ad ecclesiam: Quoniam caput meum repletum
 „est rore, & crines mei guttis noctis. Tum deinde minuitur & augetur, ut
 „minor sit cum resurgit noua, & cum sit imminuta cumuletur. In quo gran-
 „de mysterium est: Nam & defectui eius compatiuntur elementa, & pro-
 „cessu eius quæ fuerint exinanita cumulantur, ut animantium cerebra mariti-
 „morum humida: Siquidem pleniores Ostrea reperiri ferantur, multaq; alia,
 „cum globus lunaris adolescit. De arborum quoque internis idem allegant,
 „qui hoc usu proprio compererunt. Hæc beati Ambrosij uerba etiam archi-
 „tectorum omnium ars, & quotidianus usus adfirmat, qui obseruandum præ-
 „cipue docent, ut à quintadecima luna usque ad uicesimā & secundā arbo-
 „res præcidantur, ex quibus uel liburnæ texendæ, uel publicæ quæque sunt ope-
 „ra faciendæ: Hijs enim octo diebus cæsa materies immunis seruatur à carie,
 „reliquis autem diebus præcisa, etiam in eodem anno, interna uermium labe
 „exesa in puluerem uertitur. Qui hoc quoque obseruant, ut post solstiti-
 „um æstiuum, id est post mensem Iulium, & Augustum, usque ad Calen-
 „das Ianuarias materias cadant: Hijs nanque mensibus arescente humore,
 „sicciora, & ideo fortiora sunt ligna. Sed & lapis Selenites in Perside potentia
 „lunaris

Can. 5.

Plin. lib. 37.

cap. 10.

A lunaris effectum mirifice demonstrat, qui lunæ continens imaginem, fulgore candido nitescitque translucet, atque iuxta cursum astri ipsius uel augeri diebus singulis perhibetur, uel minui. His consentanea Basilii Cæsareæ Cappadociæ reuerendissimus Antistes in sexto Hexameron libro scribit, dicens: Opinor autem quod & animalibus creandis, cæterisque omnibus quæ terra producit non parua confertur ex lunæ mutatione formatio: modo autem laxiora eorum corpora uidentur & uacua, cum senescit: modo integra & repleta, cum crescit: quoniam humorem quendam cum calore permixtum interius his latenter infundit: Quod ita esse demonstrant hi, qui sub dio dormientes lucente luna, postquam surrexerint inueniunt capita sua largissimo rore madentia. Sed & recentes carnes si sub luna iacuerint, fluida mox putredine corrumpuntur. Idemque significat pecorinum cerebrum, uel etiam uiscera mariorum animalium, quæ sunt humectiora, nec non arborum medullæ. Et paulo post: Sed æris motus iisdem ipsis commutationibus continetur, sicut lunæ nouitas attestatur, quæ ex longa plerunque serenitate subito nubium glomerationes & perturbationes exuscitat. Euriporum quoque meatus refluus *Euripus* hoc indicat, uel etiam reciprocatio Syrtium, quæ uicinæ habentur oceano, quas pro lunæ schematibus concitari locorum accolæ prodiderunt: Euripi etiam in utraque parte soliti sunt propria leniter fluentia conuertere reliquo omni tempore, cum uero luna nascitur, nullo modo possunt quiescere, sed uehementi feruore semper exarsuant, donec luna rursus appareat, sedationem commotis turbinibus allatura.

B DE CONCORDIA MARIS ET LV
N AE. CAP. XXVIII.

Maxime autem præ omnibus admiranda tanta oceani cum lunæ cursu societas, qui ad omnem eius ortum, omnemque occasum ipse quoque emissio sui feruoris, quod Græci *ῥύμα* uocant, impetu litora late contegat, eodemque reuocato detegat, ac dulces fluminum occurfus salis abunde comiscet at simul & accumulet undis: Nec mora prætereunte luna recedens & ipse, naturæ has dulcedini mensuræque relinquat, tanquam lunæ quibusdam aspirationibus inuitus protrahatur, & iterum eiusdem uicessante in mensuram propriam refundatur: Sicut enim luna, iuxta quod & supra docuimus, IIII punctorum spacio quotidie tardius oriri, tardius occidere quam pridie orta est uel occiderat solet, ita etiam maris æstus uterque, siue diurnus sit, siue nocturnus, seu matutinus, siue uespertinus eiusdem penè temporis interuallo tardius quotidie uenire, tardius redire non desinit. Punctus autem quinta pars horæ est, quinque enim puncti horam faciunt. Vnde fit, ut quia luna in duobus suis mensibus, id est, diebus LIX, quinquagies & septies terræ orbem circuit, æstus oceanus per tempus idem geminato hoc numero, id est, CXIII uicibus exundet ad superiora, & tot æque uicibus suum relabatur in alueum: quia luna in XXIX diebus uicies octies terræ ambitum lustrat: & in XII horis, quæ ad naturalis usque mensis plenitudinem supersunt, dimidium terræ circuit orbem: ut quæ, uerbigratia, præterito mense super terram meridie, nunc media nocte sub terra solem accendenda consequatur, per tantundem temporis geminatis æstus sui uicibus, quinquagies septies *Maris alta tumescunt,*
Obicibus

C Obicibus ruptis, rursusq; in seipsa residunt.

Quia luna in dimidio mēsis spacio, hoc est, in XV noctibus ac diebus quater decies terrā circumlabitur, insuper & dimidiū terrā semel. Vnde fit ut orientem plena uespere teneat, quā pridem noua uespere occidentem tenuerat. Mare per id temporis uicies nouies adfluit simul & remeat: & sicut luna per dies XV, ut diximus, naturali cursus sui tarditate de occidente in orientem uespertina refunditur: & quā matutina hodie orientem tenebat, post dies XV matutina in occidente uidebitur, ita etiam æstus oceani nunc uespertinus post dies XV fit matutinus, ac contrā matutinus, quotidiano detractus impedimētouespertinus adsurgit. Et quoniam luna per annum, id est menses XII, suos qui sunt dies CCCLIII, duodecim uicibus minus, hoc est, trecenties quadragies & bis terrā ambīt orbē, æstus oceani tempore eodem DCLXXXIII uicibus & ipse terras adluit ac resilit. Imitatur autem lunæ cursum mare non solum communi accessu & recessu, sed etiam quodam sui status profectu defectuq; perenni, ita ut non tardior solum quā pridē, uerum etiam maior minorue quotiē die redeat æstus, & crescentes quidem Malinas, decrescētes autem placuit ap-
Malinae.
Ledones. pellare Ledones: qui alternante per septenos octonōsue dies successu, mensē inter se quenque quadriformi suæ mutationis uarietate dispertunt. Sæpe quidem æqua uterque sorte septenis diebus ac dimidio cursum consummant: sæpe uel uentis impellentibus, aut repellentibus, uel alia qualibet accedente siue naturali uicogente tardius citiusue uenientes, aut minus ampliūse solito feruentes, ita ut aliquoties ordine turbato Malina plures sibi æstus hoc mensē,
D se, pauciores uindicet in alio: unde uterque motus nunc uespertino nasci, nunc matutino consueuit in æstu. Et si quidem æstu uespertino uel nouilunio, uel plenilunio instante Malinam nasci contigerit, idem æstus quotidiē per VII Malinæ dies subsequentes fit maior & uiolentior æstu matutino. Similiter matutino si fuerit Malina orta sub æstu, matutinus iam maiori per dies contegit æquore terras. Porro uespertinus finibus quos matutinus æstus cœperat contentus, ulterius cursum extendere negligit: quamuis quibusdam in mensibus uterque æstus in dissimili per omnia clemento proficit. Quanto autem plus æstus maior littora terrasq; contexerit, & fluuios ac freta compleuerit, tanto latius recedēs eadem littora maris exhaurire atque enudare consueuit. Vnde uideat qui potest, an uerum sit quod Philippo teste ferunt quidam atque confirmant, illam immensam maris oceani effusionem per omnium regionum ac patriarum fluuios iturā, uno puncto temporis fieri: Scimus enim nos qui diuersum Britannici maris littus incolimus, quod ubi hoc æquor æstare cœperit, ipsa hora aliud incipiat ab æstu deferuere: Et hinc uidetur quibusdam, quia recedens aliunde aliorum unda recurat, iterumq; relictis quos adierat sinibus, priores festina repetat. Ideoque se ad tempus maior Malina hīs littoribus abiens amplius abducatur, ut alibi adueniens amplius exundare sufficiat: quod ex lunæ cursu potest facillime deprehendi. Verbi gratia: hoc mare, posita circa brumalem solis ortum, uel solstitialē eius occasum luna, cuiuscunq; ætatis, siue super terram, seu sub terra sit, æstum solet attollere: at posita circa brumalem solis ac cubitum, uel solstiale eius exortum, reflectere. Porro alijs in partibus ab ea cœli plaga recessum maris luna, qua hic signat accessum: non solum autem sed & in uno eodemq; littore quo ad Boream mei habitant, multo me citius æstum maris omnem: qui uero ad Austrum, multo serius accipere pariter & refundere

A fundere solent, seruante quibusq; in regionibus luna semper regulam, societates ad mare quamcunq; semel acceperit, erga Malinam quinq; ferè ante nouam siue plenam lunam diebus, Ledonem totidem ante diuiduam sapius incipere comperimus, & circa æquinoctia duo maiores solito æstus adsurgere, inanes uero bruma, & magis solstitio, semperq; luna in Aquilonia, & à terris longius recedente mitiores, quàm cum in Austro digressa propiore nisu uim suam exercet, æstus adfluere naturalis ratio cogit. Per denos autem & nouenos annos iuxta lunaris circuli ordinem, etiam maris cursus ad principia motus, & paria incrementa recurrit.

DE AEQVINOCTIIS ET SOLSTITIIS. CAP. XXIX.

DE æquinoctiis, quod octauo Calendarum Aprilium, & octauo Calendarum Octobrium; & de solstitiis, quod octauo Calendarum Iuliarum, & octauo Calendarum Ianuariarum die sint notanda, multorum late & sapientium seculi, & Christianorum sententia claret. Deniq; Plinius Secundus, idem *Plinius.*
 orator & philosophus, in libro secundo Naturalis historiae: Sol autem, inquit, ipse quatuor differentias habet, bis æquata nocte diei: uere & autumno in centrum incidens terræ, octauis in partibus Arietis ac Libræ, bis permutatis spatiis in auctum diei bruma octaua in parte Capricorni: noctis uero solstitio totidem in partibus Cancræ. Inæqualitatis causa obliquitas Signiferi est, cum pars æqua mundi super subterq; terras omnibus fiat momētis. Sed quæ recta in exortu suo confurgunt signa, longiore tractu tenent lucem: Quæ uero obliqua, ocyore transeunt spacio. Sed & Hippocrates *ἁπλῶς* Antigono regi scribens, per *Hippocrates.*
B anni spacium qualiter ad præcauendas imbecillitates se obseruare deberet, ita dicit: Itaque exordium incipiamus à solstitio, id est VIII Calendas Ianuarias, ex qua die humor corporibus crescit usque ad æquinoctium uernum, qui sunt dies XC: Hoc tempus auget hominis phlegma, ex quo frequenter nascitur hominibus catarrus, & distillatio uux, & punctio laterum, caligo, & tinnitus aurium, & odorari nihil possunt. Tali igitur tempore utere calidis & laferatis, & optimis cibis, piper habentibus & sinape: Raro laua, caput uero sine intermissione purga: uino indulge, Veneri non parcas dies XLV proxime. Sequentes autem sunt ex supradicto die usque ad æquinoctium uernum dies XC, ex supradicto die XII Calendas Aprilis usque ad VIII Idus Maias sunt dies XLV: Hijs diebus augentur hominibus humores dulces, id est sanguis: Vtere bene olentibus cibis & acerrimis. Item ex die octauo Idus Maias usq; in diē octauū Calendas Iulias XLV: Hijs diebus crescit bilis amara, id est cholera rubea: Vtere cibis dulcibus, uino indulge, Veneri parce, ieiunia minime exequere. Item incipit tempus æstiuum ex die octauo Calendas Iulias, ipso momento incrementa fellis rubei amittuntur, & cholera nigra adcrescit, quod esse constat usq; ad æquinoctium autumnæ, id est, usq; ad tempora frigoris: Vtere cibis dulcibus [†]cunctis, & bene olentibus, & frigidioribus, & qui uentrem molliant per dies XC. Ab æquinoctio autumnæ, quod est ex die VIII Calendarū Octobriū usq; in diem octauum Calendarum Ianuariarum, desinit nigri fellis amaritudo, & humoris crassitudo augetur: Vtere cibis calidis & acerrimis omnibus, & abstine Venere, & minus lauabis. Ex die suprascripto usque in occasum uergiliarum, hoc est in diem sextum Idus Februarias sunt [†]conditis.

C sunt dies XLVI in occasum Pleiadum: De hac hora hominibus sanguis ad-
 crescit: Conuenit ergo comedere latissimos cibos, & indulgere uino & Vene-
 ri: dies sunt hi hiberni XLVII. Hæc quidem Gentiles, quibus non dissimi-
 lia de tempore etiam per plures ecclesiæ tradidere magistri, dicentes: VIII Ca-
 lendas Aprilis in æquinoctio uerno Dominum conceptum & passum, eundem
 in solstitio brumali VIII Calendas Ianuarias natum. Item beatum præcurso-
 rem & baptistam Domini VIII Calendas Octobres in æquinoctio autumn-
 ali conceptum, & in æstiuo solstitio VIII Calendas Iulias natum: addita insu-
 per expositione, quod autorem lucis æternæ cum cremento lucis temporariæ cō-
 cipi simul & nasci deceret. Pœnitentiæ uero præconem, quem oportebat mi-
 nuī, cum inchoata minoratione lucis generari pariter & concipi. Verum quia
 sicut in ratione paschali didicimus æquinoctiū uernale duodecimo Calendarū
 Aprilium die cunctorum Orientalium sentētijs, & maxime Aegyptiorū, quos
 Aegyptij arith- calculandi esse peritissimos constat, specialiter adnotatum, ceteros quoque tres
 metice peri- temporum articulos putamus aliquanto plus quàm uulgaria scripta continent
 tiffimi. esse notandos. Vt enim de æquinoctio uerno, quod caput esse memoratarum
 quatuor mutationum annalium mundi origo docet, breuiter loquamur, re-
 gula tenet ecclesiasticæ obseruationis, à Nicæno confirmata Concilio, ut Pa-
 schæ dies ab XI Calendas Apriles usq; in VII Calendas Maias inquiratur.
 Item catholicæ institutionis regula præcipit, ut ante uernalis æquinoctij trans-
 gressum Pascha non celebretur. Qui igitur VIII Calendarum Aprilium die
 putat æquinoctium, necesse est idem aut ante æquinoctium Pascha celebrari li-
 citum dicat, aut ante septimum Calendarum Aprilium diē Pascha celebrari li-
 citum neget. **D** Ipsum quoq; Pascha, quod Dominus pridie quàm pateretur cum
 discipulis fecit, aut IX Calendarum Aprilium die non fuisse, aut ante æqui-
 noctium fuisse confirmet: non enim nostritantum temporis, sed etiam legalis
 & Mosaica decernit institutio, non ante transcensum huius æquinoctij diem fe-
 sti paschalis esse celebrandum, sicut attestante Anatholio euidenter docet Phi-
 lo & Iosephus, sicut eorum antiquiores AGATHOBOLVS, & ab eo eru-
 ditus ARISTOBOLVS ex Paneade, qui unus ex illis LXX Seniori-
 bus fuit, qui missi fuerunt à Pontificibus ad Ptolemæū regem, Hebræorum li-
 bros interpretari in græcum sermonem: quicq; multa ex traditionibus Mosi pro-
 ponenti Regi percunctantiq; responderunt. Ipsi ergo cum quæstiones Exodi
 exponerent, dixerunt Pascha non prius esse immolandum, quàm æquinoctium
 uernale transiret. Vnde nos necesse est ob conseruandam ueritatis regulam, di-
 camus aperte, & Pascha ante æquinoctiū tenebrasq; deuictas non immolandū,
 & hoc æquinoctium duodecimo Calendarum Aprilium diei ueraciter adscri-
 bendum, sicut non solum autoritate paterna, sed & horologica consideratione
 docemur: Sed & cætera tria temporum huiusmodi cōfinia simili ratione aliquot
 diebus ante octauum Calendarum sequentium esse notanda.

Agathobolus.
Aristobolus.

DE DISPARI LONGITVDINE DIERVM ET
 VARIO STATV VMBRARVM.
 CAP. XXX.

EQuidem æquinoctialis dies omni mundo æqualis & una est: uerum sol-
 stitialis & ceteri omnes diuersæ longitudinis pro ratione climatum dispa-
 rium sunt & umbrarum: quod & libri uel Christianorum, uel Gentilium indu-
 stria

A frida editi, & testes idonei, qui de utrisq; partibus, & borealibus scilicet & meri-
 dianis aduenire, luce clarius pandunt. Deniq; beatus Ambrosius in libro quar-
 to Hexameron de temporibus & discursu solis disputans, ait inter cetera: Medio
 quoq; die minor umbra, q̄ uel in principio est diei, uel fine, & hoc apud nos in
 parte occidentis. Ceterum sunt qui per duos totius anni dies sine umbra fue-
 rint in partibus meridianis, eò quod solem habentes super uerticē suū, undique
 per circuitum illuminētur, unde & ^{ἀντικει} dicuntur græce. Pleriq; etiā ferunt sic ē
 regione ex alto ferri solem, ut per angustia puteorum aquam, quæ in profundo
 est, uiderint refulgere: Esse autem dicuntur in meridiano, qui ^{ἀντικει} uocant,
 eò quod umbram ex utroq; latere transmittāt. Et paulo post: Sunt enim in hoc
 quem nos incolimus orbe terrarum, circa meridiem positi, qui in australem pla-
 gam uideantur umbram transmittere: hoc autem fieri dicitur summo æstu, cū
 in Aquilonē sol dirigitur. Cui paria scribit Basilius, & ipse in expositione Ge-
 neseos. Sed & Plinius secularibus literis, sed non contemnendis, hæc ipsa latius
 exequens ita scribit: Vasaque horoscopi non eadem sunt usui in trecentis sta-
 diis, aut ut longissime in quingentis, mutantibus semet umbris solis: Itaq; umbili-
 ci, quem gnomonē appellant, umbra in Aegypto meridiano tempore, æquino-
 ctij die, paulo plus q̄ dimidiam gnomonis mensuram efficit. In urbe Roma no-
 na pars gnomonis deest umbræ. In oppido Ancona superest quinta tricesima:
 In parte Italix, quæ Venetia appellatur, n̄sem horis umbra gnomoni par fit.
 Simili modo in Syene, qd est super Alexandriā v milibus stadiorū solstitij die
 medio nullam umbrā iaci, puteumq; eius experimenti gratia factum, totum in-
 luminari. Ex quo apparere tum solem illi loco supra uerticem esse: quod & in
 India supra flumen Hypasim fieri tempore eodem Onesicritus scripsit: Con-
B statq; in Berenice urbe Troglodytarū, unde stadiis IIII DCCCXX in eadē
 Ptolemaide oppido, quod in margine rubri maris ad primos elephantorum ue-
 natus conditum est, hoc idem ante solstitium quadragenis quinīs diebus, to-
 tidemq; postea fieri, & post eos XC dies in meridiem umbras iaci. Rursus in
 Meroë insula quæ caput est gentis Aethiopum, v milibus stadiorū à Syene, in
 amne Nilo habitas, bis anno absumi umbras, sole duodeuicesimā Tauri par-
 tē, & quartam decimam Leonis obtinente. In India gente Oretum, mons est
 Malæus nomine, iuxta quem umbræ æstate in austrum, hyeme ad septentrionē
 iaciuntur, XV tantum noctibus ibi apparet Septentrio. In India Patalis cele-
 berrimo portu sol de xter oritur, umbræ in meridiem cadunt: Septentrionem ibi
 Alexandro morante adnotatum, prima tantum parte noctis aspici. Onesic-
 ritus dux eius scripsit, quibus in locis [†]Indiæ umbræ non sint, septentrionē nō
 conspici, & ea loca appellari Ascia, nec horas dinumerari ibi. Et tota Troglody-
 tice, umbras bis XLV diebus in anno Eratosthenes in contrariū cadere prodi-
 dit. Sic fit, ut uario lucis incremento in Meroë longissimus dies XII horas æ-
 quinoctiales, & VIII partes unius horæ colligat. Alexandria uero XIIII
 horas; in Italia XV: in Britannia XVII, ubi æstate lucidæ noctes haud du-
 bie repro mittunt id quod cogit ratio credi, solsticij diebus accedente sole pro-
 prius uerticem mundi, angusto lucis ambitu subiecta terræ cōtinuos dies haberi
 senis mēsis, noctesq; è diuerso ad brumā remoto. Quod fieri in insula Thy-
 le Pythias Massiliensis scribit, VI dierum nauigatione in septentrionē à Britā-
 nia distante. Hæc de longitudine dispari solstitialiū dierum Plinius intexendo,
 etiam brumaliū dierum, quæ sit in partibus longitudo subintelligendum reli-
 quit.

† In die

Cquit. Sed & noctis utroque tempore quæ sit mensura, æque clarum reddidit, quia necesse est cuiuscunque sint longitudinis dies simul & nox **XXIIII** horarum spacium compleant. Sed notandum quod de Thyle aliter scripsit **Solinus**: Thyle, inquit, ultima, in qua æstiuo solstitio, sole de cancri sydere faciente transitum, nox nulla: brumali solstitio perinde nullus dies. Quod **Plinius** quoque in libro septimo non prætermisit: Ultima, inquit, omnium quæ memorentur Thyle, in qua solstitio nullas esse noctes indicauimus, Cancrī signū sole transeunte, nullosq; contrā per brumam dies: Hoc quidam senis mensibus fieri arbitrantur.

**CAUSA INAEQUALITATIS DIERVM
EORVNDem. CAP. XXXI.**

CAusa autem inaequalitatis eorundem dierum terræ rotunditas est: neque enim frustra & in scripturæ diuinæ, & in communium literarum paginis orbis terræ uocatur: Est enim reuera orbis idem in medio totius mundi positus, non in latitudinis solum gyro, quasi instar scuti rotundus, sed instar potius pilæ undique uersum æquali rotunditate per similes: Neque autem in tantæ mole magnitudinis, quamuis enormē montium ualliumq; distantiam, quæ quantum in pila ludicra unum digitum, tantum addere uel demere crediderim. Talis ergo schematis terra mortalibus ad inhabitandum data, solis circuitus semper in hoc mundo lucentis certa ratione constitutionis dei, alibi diem exhibet, alibi noctem relinquit. Et quia sicut **Ecclesiastes** ait: Oritur sol, & occidit, & in locum suum reuertitur, ibiq; renascens gyrat per meridiem, & flectitur ad aquilonem, necesse est circūiens orientalibus quibusque prius quā occidentalibus sub eadem linea positīs mane meridiem uesperam adducat, eiusdem tamen longitudinis dies utrisque toto anno, sicut & noctes faciat. Item necesse est omnibus sub aquilonis & austri plaga contra inuicem in eadem linea positīs, per totū anni uertentis circuitum, uno eodemq; temporis puncto.

Sol medium cœli conscendat igneus orbem. Nec tamen eodem utrisque puncto uel hora oriatur, aut occidat, sed cum plagam austri circumiens hyberno tempore peruehitur, eos qui meridianum terræ latus inhabitant, ante oriens adit, sed serius dimittit occidens, quā nos, qui ad septentrionem positi, globo terrarum obstante, tardius eius ortum, sed citius sortimur occasum: At contrā idem in æstiuo degens circulo, multo nobis qui sub eodem habitamus ante ortus apparet: multo diutius uidetur occasurus, quā eis qui in meridiano terræ sinu conuersi, & prius illum eiusdem terræ obiectu cernere uetantur, & post ocyus amittere coguntur. Ideoq; illi breuiiores nobis dies æstate, longiores habent in hyeme, quod non de solari gyro tantummodo, sed de stellarum quoque omnium, sub diuersis poli plagis currentium potest situ cognosci: eadem quippe facit terræ rotunditas, ut nonnulla etiam clarissima australis sydera climatis nobis nunquam pareant, contrā nostra septentrionalia illis non parua ex parte celentur. Denique ipsos Septentriones, qui nobis supra uerticem ascendunt, neque occidunt unquam, non cernit **Troglodytes**, & confinis **Aegyptus**. Porro ipsorum sydus per maximum

A ximum, & dei quondam nomine cultum: non solum nos Britanni, sed nec Italia quidem potest uidere Canopum: non quia lux stellarum longinquioribus paulatim minorando subtrahitur & deficit, sed quia terræ moles opposita spacium præcludit aspectandi. Quæ cuncta de monte quolibet pergrandi undique circumhabitato ualent facillime probari.

Canopus.

QVIBVS IN LOCIS PARES SINT VM-
BRAE VEL DIES. CAP. XXXII.

ET quia supra distantiam dierum solstitialium inter eos, qui ad meridiem & septentrionem ab inuicem sunt remoti, **PLINII** Secundi dictis ostendimus, uidetur oportunitatem & eadem nunc latius, & consonantiam quoque dierum inter eos, qui in quacunque mundi parte sub eadem ab oriente in occidentem ducente linea commorantur, eiusdem declarare sermonibus. Igitur in sexto Naturalis historiarum libro de hijs scribens: Plura sunt, inquit, segmenta mundi, quæ nostri circulos appellauere, Græci παραλλήλους: Principium habet India pars uersa ad austrum, patet usque Arabiam, & rubri maris accolæ, continentur Gedrosi, Carmani, Persæ, Elymæi, Parthyæne, Aria, Sussiane, Mesopotamia, Seleucia, cognominata Babyloniam, Arabia ad petras usque, Syriacæ, Pelusium Aegypti: inferiorque ora quæ uocatur Alexandria, Africæ maritima, Cyrenaica oppida omnia, Tapsus, Hadrumetum, Clupea, Carthago, Utica, utraque Hippo. Numidia, Mauritania utraque, Atlanticum mare, columnæ Herculis. In hoc cœli circumplexu æquinoctij die media umbilicus, quæ gnomonem uocant, VII pedes longus, umbram non amplius IIII pedes longam reddit. Noctes uero diesque longissima spatia XIII horas æquinoctiales habent, breuissima el contrario. X: Sequens circulus incipit ab India uergente ad occasum, uadit per medios Parthos, Persopolin, citima Persidem, Arabiam, citeriorem Iudæam, Libani montis accolæ. Amplectitur Babylonem, Idumæam, Samariam, Hierosolimam, Ascalonem, Ioppen, Casariam, Phœnicen, Ptolemaidem, Sydonem, Tyrum, Berytum, Botrin, Tripolim, Byblum, Antiochiam, Laodiceam, Seleuciam, Ciliciæ maritima, Cyprum, austrinam Cretam, Lilibæum in Sicilia, septentrionale Africæ & Numidiæ. Umbilicus æquinoctio XXXV pedum, umbram XXIIII pedes longam facit. Dies autem noxque maxima XIII horarum æquinoctialium est, accedente bis quinta parte unius horæ. Tertius circulus ab Indis Imao proximis oritur. Tendit per Caspias portas Mediæ proximæ, Cataoniam, Cappadociam, Taurum, Amanum, Issum, Ciliciæ portas, Solos, Tarsum, Cyprum, Pisidiam, Pamphiliæ Siden, Lycaoniam, Lyciæ Patarum, Xanthum, Caunum, Rhodum, Coum, Halicarnasum, Gnidum, Doridam, Chium, Delum, Cycladas medias, Gythium, Maleam, Argos, Laconiam, Elin, Olympiam, Messeniam Peloponnesi, Syracusas, Catinam, Siciliam mediam, Sardiniam austrinam, Cartegiam, Gades. Gnomonis cunctæ umbram LXVII uncularum faciunt. Longissimus dies est æquinoctialium horarum XIII, atque dimidia cum tricesima unius horæ. Quarto subiacent circulo, quæ sunt ab altero latere

Plinius libro

6. Cap. 34.

C tere Imai. Cappadociæ auſtrina, Galatia, Myſia, Sardis, Smyrna, Sipylus, Tmolus mons Lydiæ, Caria, Ionia, Trallis, Colophon, Ephesus, Miletus, Chios, Samos, Icarium mare, Cyclades ſeptentrionales, Athenæ, Megara, Corinthus, Sycion, Achaia, Patra, Iſthmus, Epirus, ſeptentrionalia Siciliæ, Narbonenſis Galliæ exortiuæ, Hiſpaniæ maritima à Carthagine noua, & inde ad occaſum gnomoni xxi pedum, reſpondent umbræ xvii pedum. Longiſſimus dies habet æquinoctiales horas xiiii , & tertias duas unius horæ. Quinto continentur ſegmento ab introitu Caſpij maris, Baſtria, Iberia, Armenia, Myſia, Phrygia, Hellespontus, Troas, Tenedos, Abydos, Scepiſ, Ilium, Ida mons, Cyzicum, Lampſacum, Sinope, Amiſum, Heraclea in Ponto, Paphlagonia, Lemnus, Imbrus, Thaffus, Caſſandria, Theſſalia, Macedonia, Lariffa, Amphipolis, Theſſalonice, Pella, Edeſus, Berœa, Pharſalia, Caryſtus, Euboëa, Boeotum, Chalcis, Delphi, Acarnania, Aetolia, Apollonia, Brundisium, Tarentum, Thurij, Locri, Rhegium, Lucani, Neapolis, Puteoli, Thufcum mare, Corſica, Baleares, Hiſpania mediæ. Gnomoni vii pedes, umbræ vi . Magnitudo diei ſumma, horarum æquinoctialium xv . Sexta comprehenſio, qua continetur urbs Roma, amplectitur Caſpias gentes, Caucaſum, ſeptentrionalia Armeniæ, Apolloniam ſupra Rhyndacum, Nicomediam, Nicæam, Chalcedonem, Byzantium, Lyſimachiam, Cherroneſum, Melanenſinum, Abderam, Samothraciam, Maroneam, Oenum, Beſſicam, Thraciam, Mediam, Præoniam, Illyrios, Dyrrachiũ, Canuſium, Apulix extrema, Campaniam, Hetruriam, Piſas, Lunam, Lucam, Genuam, Liguriam, Autipolin, Maſſiliam, Narbonem, Tarraconem, Hiſpaniam, Tarraconenſem mediam, & inde per Luſitaniam. Gnomoni pedes ix , umbræ viii . Longiſſima diei ſpacia, horarum æquinoctialium xv , addita nona parte unius horæ, aut ut Nigidio placuit quinta. Septima diuiſio ab altera Caſpij maris ora incipit, ut uadit ſuper Callatim, Boſphorum, Boryſthenem, Tomos, Thraciæ auerſa, Triballos, Illyrici reliqua, Adriaticum mare, Aquileiam, Altinum, Venetiam, Vicentiam, Patauium, Veronam, Cremonam, Rauennam, Anconam, Pice-
D num, Marſos, Pelignos, Sabinos, Vmbriam, Ariminum, Bononiam, Placentiam, Mediolanum, omniaq; ab Apennino, tranſq; alpes, Galliam Aquitaniam, Viennam, Pirenæum, Celtiberiam. Vmbilico xxxv pedum, umbræ xxxvi . Vt tamen in partem Venetiæ exæquetur umbra gnomoni, ampliſſima dies horarum æquinoctialium xv , & quintarum partium horarum trium. Haſtenus antiquorum exacta celebrauimus. Sequentium diligentiffimi quod ſupereſt terrarum tribus assignauere ſegmentis. A Tanai per Mæotin lacum, & Sarmatas uſque Boryſthenem, atque ita per Dacos partemq; Germaniæ, Gallias oceani litora amplexi, quod eſſet horarum xvi . Alterum per Hyperboreos & Britanniam, horarum xvii . Poſtremum Scythicum à Riphæis iugis in Thylen, in quo dies continuarentur, ut diximus, noctesq; per uices. Iidem & ante principia quæ fecimus, poſuere circulos duos. Primum per inſulam Meroën, & Ptolemaiden, in rubro mari ad elephantorum uenatus conditam, ubi longiſſimus dies xix horarum eſſet, dimidia hora ampliior. Secundum per Syenen Aegypti euntem

Callann : [†] uaditq;

35: 36

16

Atem, qui esset horarum XIII. Hæc de Plinij Secundi scriptis excerpta, hunc in nostris opusculis habeant locum.

DE QVINQVE CIRCVLIS MVNDI, ET SVB
TERRANEO SYDERVM MEATV.

C A P. XXXIII.

SANÈ quoniam de temporibus loquentes, necesse habuimus aliquoties æquinoctialis, uel solstitialis, uel brumalis meminisse circuli, uel zonæ, & de hijs paulo latius dicendum putauimus: Solent enim Philosophi inæqualitates temporum, uel cursum solis annuorū hijs distinguere uocabulis, ut æquinoctialem uocent zonam, uel circulū, illam cœli regionē, qua sol circa æquinoctia: solsticialem, qua circa solstitium: brumalem, qua in hyeme mundum conſuevit ambire. Circuli autem, uel zonæ uocantur ex eo, quod circuitu solis efficiuntur, è quibus æquinoctialis, quæ media est zona, æquali ſpacio terras ſuper ſubtusq; circumſlectitur: at ſolſticialis tam parum ſpacijs ſub terris, quàm brumalis agit ſuper terras. Itemq; brumalis, qui ſuper terras anguſtus eſt, tantam habet amplitudinē circuitus ſub terra, quantam ſolſticialis ſupra terram: quia nimirum ſol in æquinoctio tantum ſpacijs noctu ſub terris, quantum interdiu ſuper terras exigit, tanto utique diſcrimine ſub Boreas partes occultus, quanto uiſus iter ſuum deſlectens ad auctros. Porro in bruma tantum ſub terræ inferiora longe lateq; circumfertur, quantum in ſolſtitio ſupra terrā edita, longo latoq; circumlabitur flexu: Similiter æſtiuo, id eſt, ſolſticiali decurrens in circulo, tam breuē ſub aquilonia terræ loca noctu facit digreſſum, quàm ſuper meridiana eius loca diebus hybernīs breuē facit aſcenſum: Sicut enim quælibet anni uertentis nox illam habet longitudinē, quam ante VI meſes habuit, & poſt VI meſes habitura eſt dies: ita omni nocte ſol tantum agit iter ſub terra, quantum ante VI meſes egit, & poſt VI meſes acturus eſt ſuper terram: Tantum nunc noctu ad aquilonem, quantum tunc interdiu gyrans ad meridiem. Sed & ſtellæ omnes expleto VI meſium curriculo, illam cœli plagam interdiu, quam noctu antea luſtrando circumeunt, eādē replicato totidē meſium tempore repetentes, ſolitis noctu tranſigunt excubijs, tanto latiorē quæque ſub terris, quanto anguſtiorē ſupra: itemq; tanto breuiorē ſubtus, quanto productiorē ſupra terras curſum peragentes. Vnde fit, ut in anno ſolari, Arcturus, Orion, & Canis, ſed & lacteus circulus, cæteraq; militia cœli una uice plus terræ orbem, quàm ſol ipſe circumſeat. Extra hos ſanè circulos ſolis tres, duos utrobique circulos, ſeptentrionalem ponunt & australem: quorum ſeptentrionalis ſemper noſtris uiſibus apparens, non ſolis, ſed Arcturi, & quæ circa eum ſunt ſtellarum ambitu conficitur: & quia uicinitate caret ſolis, frigidus eſſe non ceſſat. Cui ſimilis eſt australis, & ipſe ob longinquitatem ſolis gelidus, obq; terræ obiectum nobis ſemper abſconſus: De quo utroque in dei laude dicitur: Qui facit Arcturum & Oriona, & Hyadas, & interiora auctri. Et alibi: Qui extendit aquilonem ſuper uacuum. Meminit horum & Poëta:

Quinq; tenent cœlum zonæ, quarum una coruſco

f

3

Semper

Circuli quare.

C Semper sole rubens, & torrida semper ab igni.

Ipsa est ægnoctialis, quā q̄a semper sol aut præsens, aut hinc uel inde uicinus illustrat, nimirū subiecta terrarū exusta flāmis et cremata, cominus uapore torrēt

Quam circum extremæ dextra læuāq̄ trahuntur

Ceruleæ glaciēs concretæ, atque imbribus atris.

Septentrionalē dicit & australē, quibus subiecta omnia ob solis, molliorumq̄ syderum absentiam, infesta rigore, & gelu premuntur æterno, teste ipso mari congelato, quod ab insula Thyle diei unius nauigatione distat ad Boream.

Has inter mediāq̄ duæ mortalibus ægris

Munere conce ssa Diuūm.

Solstitialem & brumalem significat, quæ uicina utrinque feruentis & gelidarum sunt ui temperatæ: ideoq̄ ambas dicunt habitabiles, id est, habitationi habiles, & nec frigoris immanitate, nec caloris mortalium à se repellentes accessum: quamuis unam solummodo probare possunt habitatam: Neque

Antipodes.

enim uel Antipodarum ullatenus est fabulis accommodandus assensus, uel alius quis refert Historicus uidisse, uel audisse, uel legisse se, qui meridianas in partes solem transierunt hybernū, ita ut eo post tergum relicto, transgressis Aethiopum feruoribus, temperatas ultra eos hinc calore, illinc rigore, atque habitabiles mortalium repererint sedes. Denique solertissimus naturalium inquisitor **PLINIVS**, qui non negat terram etsi sit figura pinæ nucis,

„ nihilominus undique incolī, uide quid de hīs scribens zonis dicat: Circa, inquit, duæ tantum inter exustam & rigentes temperantur, exq̄ ipsæ inter se non

D peruiæ propter incendium syderis. Facillimum sanè harum zonarum dant exemplum, qui gelidissimo hyemis rigore ad focum oblongo schemate factum sese calefiant, ubi ignis ipse, quasi media zona & proxima, quæque illi prorsus intangibilia sunt ob ardorem: quæ uero sunt longius à flammis hinc uel inde remota, communi frigore torpent. Porro quæ inter hæc utrinque temperata sunt, & ad calefaciendum accommoda, siue ex una, siue ex utraq̄ ignis parte stare uoluerint, qui hunc sibi algidæ noctis in tenebris sub diuo ad lucem focumq̄ pararunt, qui si circumire ignis in modum solis posset, quinque nimirum circulos redderet: quia uero stat, líneas quinque facit, unam in medio feruidam, duas circum gelidas, totidem inter has temperatas.

DE QVATVOR TEMPORIBVS, ELEMEN
TIS, HV MORIBVS. CAP. XXXIIII.

Tempora unde.

T Empora sunt anni quatuor, quibus sol per diuersa cœli spacia discurrendo subiectum temperat orbem: diuina utique procurante sapientia, ut nō semper eisdem commoratus in locis, feruoris ariditate mūdānum depopuletur ornatum, sed paulatim per diuersa commigrans, terrenis fructibus nascendis maturandisq̄ temperamenta custodiat. A quo temperamento uidetur temporibus inditū nomen, uel certe quia quadā suæ similitudine qualitatis ad inuicem contemperata uoluūtur, tempora recte uocantur: Hyems enim, utpote longius sole remoto, frigida est & humida: Ver, illo super terras redeunte, humidum & calidum: Aestas, illo superferuente, calida & sicca: Autumnus, illo ad inferiora decedente, siccus & frigidus: sicq̄ fit, ut amplexantibus singulis medio moderamine quæ circa se sunt, orbis instar ad inuicem cuncta concludantur, quibus æquæ qualitibus disparibus quidem per se, sed alterutra ad inuicem societate

A etate connexis, ipsa quoque mundi elementa constat esse distincta. Terrarum que sicca & frigida: aqua frigida & humida: aer humidus & calidus: ignis est calidus & siccus: ideoque hæc autumno, illa hyemi, iste ueri, ille comparatur æstati. Sed & homo ipse, qui à sapientibus microcosmos, id est, minor mundus appellatur, iisdem per omnia qualitatibus habet temperatum corpus, imitantibus nimirum singulis eius, quibus constat humoribus, modum temporum quibus maxime pollet: sanguis siquidem qui uere crescit, humidus & calidus: Cholera rubea, quæ æstate, calida & sicca: Cholera nigra, quæ autumno, sicca & frigida: Phlegmata, quæ hyeme, frigida sunt & humida. Et quidem sanguis in infantibus maxime uiget, in adolescentibus cholera rubea, melancholia in transgressioribus, id est, fel cum fece nigri sanguinis admixtū, phlegmata dominantur in senibus. Item sanguis eos, in quibus maxime pollet, facit hilares, lætos, misericordes, multum ridentes & loquentes. Cholera uero rubea, facit macilentos, multum tamen comedentes, ueloces, audaces, iracundos, agiles: Nigra bilis, stabiles, graues, compositos moribus, dolososque facit: Phlegmata, tardos, somnolentos, obliuiosos generant. Horum autem principia temporum diuerse ponunt diuersi. **ISIDORVS** nanque Hispaniensis Episcopus, hyemem IX Calen. Decemb. Ver VIII Calen. Mart. Aestatem IX Calendas Iunias, Autumnum X Calendas Septembres habere dixit exortum. Græci autem & Romani, quorum in huiusmodi disciplinis potius, quam Hispanorum autoritas sequi consueuit, Hyemem VII Id. Nouemb. Ver VII Id. Febr. Aestatem VII Id. Maij. Autumnum VII Id. Augusti. inchoare decernunt, hyemis uidelicet & æstatis initia, uespertino uel marutino Vergiliarum ortu occasuque signantes. Item ueris & autumnī, cum Pleiades media ferè die uel nocte oriuntur & occidunt, ponentes ingressum. Denique & in libris Cosmographorum authenticis ac nobilissimis, ita eadem tempora ad lineam distincta reperimus, adnotato etiam ortu Vergiliarum VII Id. Maij: occasu quoque eorundem VII Id. Nouemb. Et Plinius Secundus in libro secundo naturalis historię, eodem modo distinguenda iudicauit. Sed & homo ecclesię sanctus Anatholius in opere suo Paschali, cū de æquinoctijs & solstitijs, deque horarum ac momentorum incrementis subtilissime disputasset, ita disputationē suam simul & ipsum libellum terminauit: Hoc autē non ignores, quod ipsa quatuor, quæ prædiximus temporū confinia, licet mensium sequentiū Calendis approximentur, usū quodque tamē medium temporū, id est, uerni & æstatis, autumnī & hyemis teneat, & nō exinde temporū principia inchoentur, unde mensiū Calendæ initiantur, sed ita unum quodque tempus inchoandum est, ut à prima die ueris tempus æquinoctiū diuidat, & æstatis IX Cal. Iul. & autūni VIII Cal. Octob. & hyemis VIII Calen. Ian. similiter diuidat. Vbi autē dei populus in lege temporū faceret initia, testatur scriptura, quæ præcipit dicēs: Obserua mensem nouorum, frugum, & uerni primū temporis, & facies Phase domino deo tuo. Quē secuti esse Aegyptij uidetur, ex eo quod eruditissimus eorū Antistes **PTOTERIVS** ait: Illud etiā oportet attendere, quod errent nemiū, qui primi mensis initium lunaris cursus à XXV die mensis Phamenoth, qui est XII Cal. April. omnino esse constituūt, eò quod tunc initium uerni temporis, ab hijs qui hoc inuenire uoluerunt, cum omni diligentia præfixū esse uideatur. Vocatur Ver. autem uer, quod in eo cuncta uernent, hoc est, uirescant, Aestas ab æstu, qui

Sanguis.

Cholera.

Atrabilis.

Phlegma.

Anatholij

opus pa

schale.

Proterius Ale

xandrinus.

Vocatur Ver.

Aestas.

C in ea maturandis fructibus datur. Autumnus, de autumatione fructuum, qui in eo colliguntur. Porro hyems à doctoribus frigus interpretatur, & sterilitas. Et hæc quidem nostris partibus temporum uocabula congruunt. Verum *India.* dos, ubi alia cœli facies, alij sunt ortus syderum, binas æstates in anno, binas habere perhibent messes, mediâ inter illos hyeme Etesiarum flatu, nostra uero bru-
Aegyptus. mali lenes ibi auras, & mare nauigabile narrant. Sed & Aegyptus nostra hyeme mediâ, maxime campos herbis floeos, & syluas fertur habere pomis onustas.

DE ANNIS NATURALIBVS.

CAP.

XXXV.

Annus. **A** Nnus uel ab innouando cuncta quæ naturali ordine transierant, uel à circuitu temporis nomen accepit, quia ueteres am p̄io circum ponere solebant, ut **C A T O** dicit in Originibus Oratorum, am terminum, id est, circum terminum: & ambire dicitur, pro circumire: Est autem annus lunaris, est & solaris, est & errantium discretus stellarum, est & omnium Planetarum unus, quem Magnum specialiter nuncupant. Sed lunaris annus quadrifarie accipitur: primus est nanque, cum luna **XXVII** diebus, & **VIII** horis Zodi-
Magnus annus. acum percurrent, ad id signum ex quo egressa est reuertitur. Secundus duobus diebus, et quatuor horis prolixior, qui consue- Mensis adpellatur, cum solem, à quo noua digressa est, **XXIX** diebus & **XII** horis exactis iam defectare petit. Tertius, qui **XII** mensibus huiusmodi, id est, diebus **CCCLIII** expletur, & uocatur Communis, eò quod duo sæpissime tales pariter currant.
Annus communis. Quartus qui *ἑμβόλιμος* græce dicitur, id est, superaugmentum, & habet **XIII** menses, id est, dies **CCCLXXXIII**, qui uterque apud Hebræos à principio mensis paschalis incipit, ibidemq; finitur. Apud Romanos uero ab incipiente luna mensis Ianuarij sumit initium, ibiq; terminatur. Item solis est annus, cū ad eadem loca syderum redijt, peractis **CCCLXV** diebus & **VI** horis, id est, quadrâte totius diei, quæ pars quater ducta cogit interponi diem unum, quod Romani bissextum uocant, ut ad eundem circuitum redeatur. Quartus solaris gyri annus bissextilis est, cæteris tribus uno die prolixior, quo confecto sol ad cuncta signorum loca eisdem dierum noctiumq; quibus ante quadriennium reuertitur horis. Annus errantium stellarum est, quo illarum quæque Zodi-
Annus planetarum. ci ambitum perlustrat, de quo supra diximus. Annus magnus est, cum omnia simul errantia sydera ad sua quæque loca, quæ simul habuere, recurrunt: De quo **IOSEPHVS** in primo Antiquitatum libro, cum longauitatem primorum hominum describeret, ita meminit: Nullus autem ad uitam modernam, & annorum breuitatem, quibus nunc uiuimus, uitam comparans antiquorum, putet falsa quæ de illis sunt dicta, & eò quod nunc uita tanto non ducatur tempore, credat neque illos ad uitæ illius longitudinem peruenisse. Illi nanque cum essent religiosi, & ab ipso deo facti: cumq; eis pabula oportu-
niora ad maius tempus existerent preparata, tantorum annorum curriculis rite uiuebant: deinde propter uirtutes & gloriosas utilitates, quas iugiter perscrutabantur, id est, Astrologiam, & Geometricā, deus eis amplius uiuendi spacia condonauit.

A condonauit, quæ nunc haud ediscere potuissent, nisi sexcentis uiuerent annis: per tot enim annorum curricula magnus annus impletur. Annum autem ciuilem, id est, solarem, Hebraei ab æquinoctio uerno, à solstitio Græci, Aegyptij ab autumno, à bruma incipiunt Romani.

DE DISPARIBVS ANTIQVORVM

ANNIS. CAP. XXXVI.

HAec de annis sint dicta naturalibus, cæterum antiquos diuersarum gentium populos diuerse in obseruatione annali à uero deuiasse etiam beatus AVGVSTINVS edocet: qui cum in duodecimo de Ciuitate dei libro contra eos ageret, qui etiam sanctam scripturam putabant aliter primis seculi temporibus annos computasse, id est, tantæ breuitatis, ut unus annus noster decem illos habuisse credatur, dicentes: Cum audierit quisque, uel legerit non gentos annos quæque uixisse, debet intelligere nonaginta: decem quippe illi anni unus est noster: & decem nostri, centum illi fuerint: Dicit inter alia: Ut autem aliter annum tunc fuisse computatū non sit incredibile, adiiciunt quod apud plerosque Scriptores historiarum reperitur, Aegyptios habuisse annum IIII mensium, Acarnanas VI mensium, Lauinios XIIII mensium. PLINIVS Secundus cum commemorasset relatum fuisse in literas, quendam uixisse CLII, alium decem amplius, alios ducentorum annorum habuisse uitam, alios trecentorum annorum, quosdam ad quingentos, alios ad sexcentos, nonnullos ad octingentos etiam peruenisse, hæc omnia in scititia temporum accidisse arbitratus est: Alij quippe, inquit, æstate determinabant annum, & alterum hyeme: alij quadripartitis temporibus, sicut Arcades inquit, quorum anni trimestres fuerunt. Adiecit etiam aliquando Aegyptios, quorum paruos annos quaternorum mensium fuisse supra diximus, lunæ fine limitasse annū. Itaque apud eos, inquit, & singula milia annorum uixisse produntur.

*Annalis ratio
uaria habita.*

DE RATIONE BISSEXTI.

CAP. XXXVII.

DE ratione bissexti non noua nunc cudere, sed quæ in Epistola roganti amico quodam dixi, etiam hijs inserere opusculis placuit, ubi post præfationem congruam ita subieci: Sicut, inquam, saltum lunæ quem dicunt, locus & hora citior incensionis eius per X & IX annos efficit: ita e contrario bissextū nō alia causa, quàm tarditas solaris cursus generat. Sunt enim nonnulli qui facilitate computandi absque labore comprehendant, quanta bissexti crescentis particula per singulos annos, uel menses, uel etiam septimanas, & dies incessanter adimpleatur: Nec tamen dicere nouerint, qualiter eadem particula crescat, uel quæ sit causa, quæ uel ratio crementi ipsius, quid uel nascetur erroris infesti, si non ipse dies bissexti suo iuxta morem necessarium intercaletur in ordine. Bissexthus igitur ex quadrantis ratione per quadrienniū conficitur: Quadrantem nanque solent appellare quartam partem cuiuslibet

- C** uslibet rei, uerbi gratia, pecuniæ, temporis, loci: & ideo quarta pars diei, qui **XXIIII** horis cum sua nocte completur, id est, horæ **VI**, quadrans consue re uocatur. Quadrantis autem huiusce per quadriennium in diem integrum col ligendi, & in loco suo intercalandi hæc est ratio, quia sol annum coeli ambi tum, id est, **XII** signa circuli Zodiaci notissima, non in **CCCLXV** diebus, sed superadditis **VI** horis adimplere cognoscitur: unde fit, ut si uerbi gratia, nunc æquinoctialem coeli locum mane oriens intrauerit, in hunc anno sequen te meridie, tertio uespere, quarto media nocte, quinto rursus in exortu diei, ut pote completo diei totius circuitu recurat, sicq; necessariò diem superfluum admoneat ubilibet interponendum, anniq; quarti plenitudini esse copulandū. Quem Aegyptij anno suo solenniter expleto, id est, **IIII** Calendarum Se ptembrium, Romani autem **VI** Calendarum Martiarum die, unde & bisse xtum uocant, intercalare consuerunt. Quod si quis calculatorum facere ne gligens **CCC** solum ac **LXV** diebus omnes se annos agere debere putaue rit, magnum sibi mox inueniet annui circuitus occurrere dispendium, ita ut post aliquot annorum uertetium curricula, æstiuus mensibus uernum tempus, uernis brumale, brumalibus autumnale, autumnalibus æstiuum se offendisse peruersus computator horrescat. Si cui sanè quæ de Signifero & coeli ambitu paucis diximus, forte habentur incognita, huic uulgari, & fortassis compendi osiori, ac manifestiori ratione satisfacere curauimus, ut qui coeli signis inten dere puerili in schola non didicit, saltem horologi lineis in terra, quæ necessa ria quærere apprehendat. Et hic ergo sciât, solem morulis suis & tarditate quoti diana quadrantis huius annui disponente opere Creatoris esse ministrum, quem diligentior inquisitio declarat, non ad eandem horologi lineam per **CCCLXV** dies post se plene reduci, sed si, uerbi gratia, præsentis anno in æqui noctio uernali, quod iuxta Aegyptios, qui calculatorum palmam tenent, **XII** Calendarum Aprilium die solet uenire, à medio orientis surrexerit, eadem die post annum aliquanto inferius oriri, & tertio, quarto, quintoq; anno eadem di minutione in tantum naturali sui cursus augere temperantia, ut nisi dies bisse xtilis antea iuxta morem intercaletur, iam **XI** Calendarum Aprilium die fa cturus æquinoctium à medio surgat orientis, eandem nihilominus tarditatis suæ constantiam in cæteris quoque per totum annum seruaturus ex ortibus si mul & occasibus.
- D**

DE MENSURA CREMENTI BISSE
XTILIS. CAP. XXXVIII.

S Ed & de mensura crementi bissextilis ne te nostra lateat sententia, dici mus quadrantem eius diei, id est, **VI** horas per annum ad crescere, ho ram autem per duos menses, dimidium uero horæ per unum mensem, solis di co naturalem. Porro quartam partem horæ, id est, punctum per medium men sis, quia solem nouimus Zodiacū circum, id est, **XII** signa horoscopi per **CCCLXV** dies, & **VI** horas ambire. Singula autem signa eiusdem Zodia ci per **xxx** dies, & **x** horas, ac semissem naturali cursu peragere: dimidium uero

A uero signi cuiusque per XV dies V horas & quadrantem unius horæ percurrere: Nec omnino putamus eorum suscipiendam esse sententiam, qui quasi nocti nihil tribuentes, tres tantum horas per annum bissexto ad crescere confirmant. Quod si ita esset, non ante annorum VIII circuitum dies, qui creuerat totus compleretur: diem nanque totum, id est, cum sua nocte XXIIII habere horas, etiã uulgus ignobile nouit. Qui dum totus per quadriennium non negetur impleri, qua ratione quartapars eius per singulos IIII annorum negatur impleri: Verum si quis nostram in hoc spernendam putat assertionem, legat beati AVRELII AVGVSTINI quartum de sancta trinitate libellum, ubi de senarij numeri, in quo mundus factus est, perfectione differens, etiam huius quadratis mentionem facere, imò & eum certi mysterij gratia per omnipotentem conditoris sapiẽtiam prouisum factumq; docere non omisit. Vnum enim, inquit, & duo & tria, sex fiunt, qui numerus propterea perfectus dicitur, quia partibus suis completur: Habet enim eas tres, sextã tertiam & dimidiam, nec ulla pars alia, quæ dici possit quota sit inueniẽt in eo: Sexta ergo eius unum est, tertia duo, dimidia tria. Vna autẽ & duo & tria consummant eundem senarium, cuius perfectionem nobis scriptura sancta commendat in eo maxime, quod deus VI diebus fecit opera sua, & sexto die factus est homo ad imaginẽ dei, & sexta ætate generis humani, filius dei uenit, & factus est filius hominis, ut nos reformaret ad imaginem dei. Annus etiam unus, si XII menses integri considerentur, quos triceni dies complent, talem quippe mensem ueteres obseruauerunt, quem circuitus lunaris ostendit, senario numero pollet: Quod enim ualent sex in primo ordine numerorum, qui constat ex unis ut perueniatur ad X, hoc ualent LX in secundo ordine, qui constat ex denis, ut perueniatur ad centum: Sexagenarius ergo numerus dierũ, sexta pars anni est. Et paulo post: Proinde, inquit, per senarium primi uersus multiplicatur, tanquam senarius secundi uersus, & fiunt sexies sexageni triceni & sexaginta dies, qui sunt integri XII menses: Sed quoniam sicut mensem circuitus lunæ ostendit hominibus, sic annus circuitu solis animaduersus est: restant autem V dies, & quadrans diei, ut sol impleat cursum suum, annumq; concludat: quatuor enim quadrantes faciunt unam diem, quem necesse est intercalare ex cursu quadriennio, quod bissextum uocant, ne temporum ordo turbetur. Etiam ipsos V dies & quadrantem si consideremus senarius numerus in eis plurimum ualet: primo, quia sicut fieri solet, ut à parte totum computetur, non sunt iam dies V, sed potius sex, ut quadrans ille accipiatur pro die. Inde quia in ipsis V diebus sexta pars mensis est, ipse autem quadrans VI horas habet: totus enim dies, id est, cum sua nocte XXIIII horæ sunt, quarum pars quarta, qui est quadrans diei, VI horæ inueniuntur, ita in anni cursu senarius numerus plurimum ualet. Hæc de tanti autoris excerpere dictis libuit, ut de natura bissexti meæ pusillitatis sensum relegens, non solum hunc per senas horas annuatim crescere, sed & multiplicem eiusdem senarij numeri perfectionem, qua & annus ipse constat ex ore doctissimi Tractatoris intelligas.

QVARE

C **QVARE SEXTO CALENDAS MARTIAS IN-**
TERCALETVR. CAP. XXXIX.

O hoc autem bissexti diem in mense Februario placuit intercalare Romanis, quia hic breuior ceteris, & extremus anni mensis erat. Verum ideo nondum expleto eo, quemadmodum Aegyptij & Graci de cursu totius anni sui curriculo facere uolebant, ne omnino discissa lege sua ueteri, initium Martij mensis a Februarij fine seiungerent: ideo non ante sextum Calendarum Martiarum diem, quia deum Terminum colentes, Terminalia sacra, quae uicesimo tertio mensis eiusdem die semel instituerant, in alium diem mutare prorsus non audebant. Sed hijs rite celebratis, sic tandem necessario aliquandiu per plures, crescente autem per aetates seculi peritia, unum quadrantis interponebant diem. Heu misere desipientes, qui nescientes eum, cuius regni non erit finis, qui dixit: Ego sum principium, quod & loquor uobis, Terminum diuino cultu honorandum, & ei sacra ac sacrificia credebant agenda. Sed multo miseriorum dementes, qui habentes promissionem regni coelestis, hijs potius, quae termino sunt obnoxia adherere perituri, quam ad aeterna uolunt properare, sine fine uiicturi.

QVOD ET LVNA QUADRANTEM HABEAT. CAP. XL.

D Inter haec autem meminisse debet calculator, ut lunam mensis Februarij ceteris annis **XXVIII** dierum, anno autem bissextili computet **XXX**, siue illam ante intercalatum quadrantem, seu postmodum terminari contingat. Cuius adiectio diei efficit lunarem tunc annum, si communis sit, **CCCLV**, si embolismus, **CCCLXXXV** diebus compleri: Palam namque apparet quadrantem, de quo sermo est, non ad solis tantummodo, sed & ad lunae cursum &que pertinere: quia si lunae quoque quadrantem accommodare negaueris, sed bissextili anno eiusdem quantitatis mensem lunarem Februario, cuius & antea solebas aptaueris, sit profecto ut & quartadecima luna paschalis eiusdem anni, pridie quam debuerat adueniat: Ideoque paschalis ratio uacillet, & totius mox anni cursus titubet, statusque ille semper inuiolabilis circuli decennouenalis magis magisque turbatus euertatur. Quare oportet, ut sicut dictante quadrantis ratione, quarto anno, quem bissextilem dicimus, in una eademque sexta Calendarum Martiarum linea, uerbi gratia, tertiam quartamque solemus ponere feriam, ita etiam tunc ibidem lunam, uerbi gratia, tertiam simul ac quartam computare meminerimus. Hac semper industria peruiigiles, ut cum lunam mensis Februarij tunc uno die plus quam solebat habere fecerimus, in diebus tamen Calendarum Martiarum, excepto solum undecimo circuli decennouenalis anno, ipsam quam & ante consueuerat luna seruet aetatem: Nam & ideo maxime lunae quadrantem dandum monemus, ne maior solito in Calendas Martias existendo, ratum paschalis obseruantiae cursum recto a tramite deflectat: Quibus autem quantis uet temporum particulis idem lunae quadrans ad crescat, maiore quaesitu indiget: namque cum ipso quadrante etiam crebra embolismorum interruptio, & salutus quoque ratio, ne tota discursus lunaris mensura ad purum dinosci queat, obsistit.

A

DE quo tamen saltu uerisimile apparet, quod eum citior quàm uulgo putatur lunaris inscensionis locus & hora procreet: Nam quomodo fieri posset, ut per annos denos & nouenos unum necesse esset solito dierum lunæ numero auferri, si non hoc uelocitas aliqua lunaris gyri paulatim toto circuli decennouenalis tempore procuraret: Quo modo econtra tarditate cursus solaris agi probatum est, ut unus per quadriennium eius cursui dies augeatur. Huius autem uelocitatis, & ut ita dicam, anticipationis, tametsi ordo nō facile patet, mensura nequaquam latet: Constat enim quia diminutio illa, atq; ablatio diei unius, quæ quoquo modo agitur, per denos & nouenos annos tota conficitur, hora per annos singulos, & uno puncto, & nonadecima parte unius puncti augetur. Dies namq; XXIIII habet horas, è quibus cum XIX totidem annis circuli decennouenalis distribueris, remanent V: hos per IIII multiplicata, quia uidelicet hora quatuor punctis constat, fiunt XX: da singulos annis singulis, & remanet unus: hunc diuide per XIX, & uidebis quod ad saltū lunæ complendum, ut diximus, annuatim, hora & punctus, & nonadecima pars puncti unius adcrefcit. Non ergo unis iisdemq; uel articulis temporum, uel cœli climatibus lunæ celebratur ascensio, sed semper aliquāto citius quàm præcedenti mense prouenerat, ut sit unde unus anno nonodecimo transiliatur dies. Diuersis autē locis circuli decennouenalis, diuersi quicq; calculatores hunc eundem lunæ saltum interponendum, id est mensem lunarem, qui cæteris annis tricenos dies habere consueuerat, undetriginta dierum esse faciendum putaueret.

B & ratio quidem naturalis in promptu est, cuncta huiusmodi crementa, uel detrimenta solis & lunæ in partibus æquinoctiorum, ubi primo creata sunt, initium finemq; sortiri: solis quidem in uerni, lunæ uero in autumnalis loco æquinoctij. Deniq; ANATHOLIVS, qui uerissime in æquinoctio uerno initium mensis, & caput circuli totius, terminūq; decernit, non ipse hanc in capite uel fine sui circuli decennouenalis, sed decimo quarto eius anno, qui est ultimus ogdoadis, mutationem lunæ posuit, faciens illam ascendere in æquinoctio de octaua in uicesimam. At contra VICTORIUS tertio ante finem ogdoadis anno, hanc interferendam censuit lunam Calendarum Ianuariarū, de quarta in sextamdecimam conuertens. Porro Aegyptij, in quorum sententiam catholica nunc consentit ecclesia, eandem mutationem primo anno circuli decennouenalis adfigunt, facientes epactas lunæ annuas, quarū locus est in XI Calendas Aprilis, de octaua decima in nullam facere saltum. Ideoq; annum eundem, si nō bissextus adsit, diebus trecentis quinquaginta tribus consummantes, quod etiā Dionysius in epistola tangere uidetur, cum ait: A decima quinta luna paschalis festi, anni, uerbi gratia, præcedentis, usque ad decimā quartam sequentis, si cōmunis annus est CCCLIIII dies habebit: si embolismus, CCCLXXXIIII. Quod si unus dies, plus minusue contigerit, euident error est: excepto uidelicet anno primo sæpe dicti decennouenalis cycli, quē à decima quarta luna paschæ ultimi, id est nonidecimi anni usq; ad quartamdecimā lunam eiusdem primi numerare curamus. Propter quod idem ultimus Epactas, id est adiectiones lunares XVIII tunc retinet: Primo anno nō XI, ut in cæteris annis fieri solet, sed XII dies accommodat. Et quia XXX dierū fine uoluuntur, nulla epacta in principio ipsius cycli ponitur. Secundus autem annus epactas XI suscipit. Et ideo sicut diximus, à quintadecima luna paschæ primi cycli, usq; ad finē eius in

*Initium mensis
sum in æquinoctio uerno.*

g

communibus

Communibus & embolismis annis præfixos dies nos inuenire non dubium est. Huiusmodi ergo cogit diuersitas, sex solū primos circuli decennouenalis annos æquali nobiscum ætate lunā putare Victoriū. Nam deinceps inserta mutatione saltus, una semper die maiorem nobis eam usq; dum etiam nos finito eam circulo toto inferimus habere non cessat; qui profecto saltus non alibi aptius quā XII Calendarū Aprilium die uidetur anno reddendus, propter originem uidelicet quā præfati sumus conditionis siderum, ut luna mensis Martij, quæ eo fit die uicesima nona, dehinc uertatur in nouā. Sed sunt qui hoc nobis in luna Nouembris mensis agendū magis autument: quatenus huiusmodi impedimentis cum præcedentis anni sine absolutis, nouū de cætero annū libero possint computu ingredi, iuxta exemplum uidelicet Aegyptiorum, qui hoc in penultimo anni sui mense, qui est noster Iulius facere perhibentur. Sed siue hic, siue illic, siue alibi feceris, necesse est ibidem nī fallor tres pariter menses undetricenorum computare dierum.

QVARE LVNA ALIQVOTIES MAIOR QVAM
COMPUTATUR APPAREAT. CAP. XLII.

NOtandum sanē, quod huius ratio saltus lunaris, longa sui facit exundantia crementi lunam aliquoties maiore quā putatur uideri, adeo ut etiam die tricesima uespere ascendente illam non gracilem in cœlo apparere contingat, & quanto circuli decennouenalis terminus amplius instat, tanto hoc crebrius patitur, causa existēte perspicua, quod saltus ille, de quo loquimur iam, maxime tūc sit ex parte perfectus. Sed in naturalis assertionē ueritatis, quæ & Nicæno Concilio probata firmatur, hæc est specialiter regula tenenda, ut lunæ ætatem non iuxta quosdam à meridiana uel dimidia post meridiē, sed à uespertina potius hora mutare nouerimus: quia nimirū luna quæ uespere primū mundo exorta est, uespertinis ex eo semper horis necesse est aliā aliamq; sumat ætatē, singulas quasq; uicenis & quaternis explicans horis, sicut ē cōtrario sol qui mane primo ortus est teste Genesis scriptura, à mane usq; ad mane diem compleuit unum. Quid enim rationis est, lunæ mutationem meridianis computari ab horis, cum nec imposita tūc in cœlo, nec sit regessa super terrā, sed nec ulla legis solennia meridianis uel pomeridianis, sed omnia uespertinis incipiāt simul & cōsummant in horis? Nisi forte quia Adam peccans ad auram post meridiem increpatus à Domino, & de paradisi gaudijs est pulsus, ad rememorationē cœlestis uitæ, quā seculi huius erumna mutauimus, mutatio lunaris, quæ cremētis detrimentisq; perennibus labores nostros imitatur, in ea specialiter qua exulare cœpimus debuit hora notari: ut ex ipsa lunaris hora mutationis quotidie uersiculi illius admoneremur: quia stultus ut luna mutatur: nam sapiens cum sole permanebit, suspiraremusq; ad illam ardentius uitam pace æterna beatissimā, quādo erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septemplex sicut lux VII dierū. Verum quia sicut scriptū est, à luna signum diei festi, & quo modo prima lunæ lux à uespere mundum irradiauit, ita omnis dies festus in lege à uespere initiari, in uesperam perfici debere præcipitur, congruentius ætas lunaris à uespertina hora quā aliunde noua computabitur: eandemq; ætatē quam uespere inchoat, sequentem usq; seruabit ad uesperam. Et si quidem eam paulo ante uesperā accendi à sole contigerit, mox sole occidente primā cōputari & esse necesse est: quia uidelicet illam tēporis horā, qua primū terris fulgere cœpit adiit. Sin aut post occubitus solis accendat, nō tamen prima priusquam

A prius quā uesperā uiderit, sed tricesimā potius oportet aestimare, etiamsi **XXIII** horas post occasum solis accensa suppleuerit, illā tamen quā occidente sole habuerat, ne primæ cōditionis ordo turbet, usq; ad aliū eius occasum retinere debet ætatem. Nec mirum lunā cum tot horas noua trāsegerit manī festam in cœlo monstrari, cum aliquoties etiā sexta uel septima post accensionem appareat hora. Sæpe nanque euenit, maxime posita ea in Ariete, una eademq; die illa mane simul et uespere cerni, motu uidelicet accensionis circa meridiem facto. Quod si qui grauius huic insistent quæstioni, dixerit se nouam lunam eo anno quo salutus inferendus est, hoc est, ultimo circuli decennouenalis biduo prius quā prima caneretur multis cum testibus uidisse, id est, quarto Nonarū Aprilium die, cum eiusdem anni **XIIII** luna paschalis in circulo memorato **XV** Calendarum Maiarum sit adnotata, ideoq; non nisi pridie Nonas Apriles esse prima ualeat, rationemq; à nobis huius causæ exegerit, hic nostra pusillitas, ne sui fragilitate deficiat, ad paternæ, imò diuinæ autoritatis auxilium concurrat. Paternæ etenim autoritatis subsidio fulcimur, dum Nicænæ Synodi scita sectamur, quæ quatuor decimas festi paschalis lunas tam firma stabilitate præfixit, ut decennouenalis eorum circuitus nusquā uacillare, nunquam fallere possit. In quo uidelicet circuitu, lunam paschalem anni de quo agitur **II** Nonas Aprilis fieri primā nulli calculantiū in dubio est. Ideoq; hanc aliter definire nulli fidelium fas est. Quid enim? nunquid credendū est quia illam quā nos **IIII** Nonas Aprilis nouam uidimus lunā, nemo uiderit de illis **CCCXVIII** Pontificibus, qui in Nicæno Concilio residebant? Nemo de minorum cœtu graduum, qui illorum consilijs aderant et statutis? Et non potius intelligendum, quia cum lunam anni illius paschalem à pridie Nonas Aprilis incipere signabāt, aliud maius periculū per hoc declinauerint, ne uidelicet si aliter decernerent, indissolubilis ille cōmunium annorum & embolismorum status solueretur, quem inuiolabiliter obseruandum diuinæ legis autoritate Hebræis tradentibus agnouerant, Sed & specialibus diuinæ autoritatis indicijs obseruantiam lunarem quā tenemus defendimus. Legimus nanq; scribente beato Cyrillo Alexandriæ Episcopo, quia **BACHOMI** *Bachomij litera de Pascha.* **V.S.** monachus insignis apostolicæ gratiæ, fundatorq; Aegypti cœnobiolorum ediderit ad monasteria quæ regebat literas, quas angelo dictante perceperat, ut non errorem incurrerent in solennitatis paschalis ratione, scirentq; lunam primi mensis in anno cōmuni & embolismo. Legimus eodē referente Cyrillo, quia si non scripsisset Synodus Nicæna cyclum lunarem primi mensis, sufficeret cyclus lapidis Silenitis in Perfide ad exemplum rationis paschalis, cuius candor interior cum luna primi mensis crescit & decrescit. Legimus item scribente sancto Paschasino Lylibæo Antistite ad beatissimum Papam Leonem, quia tempore Zosimi Papæ cum esset ultimus circuli decennouenalis annus, & declinarent quidam decimo Calendarum Maiarum die Pascha tenere, celebrantes octauo die Calendarum Aprilium, id est, pro embolismo cōmunem tenentes annum, quæ esset paschalis obseruantix ueritas. multiplici miraculo supernæ uirtutis claruerit. Quædā, inquit, uilissima possessio Melthinas appellatur, in montibus arduis ac syluis densissimis constituta, illic perparua atque uili opere constructa ecclesia est, in cuius baptisterio nocte sacrosancta paschali baptizandi, hora [†] cum nullus canal, nulla sit fistula, nec aqua omnino uicina, fons ex sese repletur, paucisq; qui fuerint consecratis, cum deductorium nullum habeat, ut uenerit aqua ex sese discedit. Tunc ergo sub sanctæ memoriæ Papa Zosimo usque ad lucem

*Melthinas.**† In Paschastimo qui penes nos est uictus simus: legiur: nullus locus canali.*

C aqua non ueniente, non consecrati qui baptizandi fuerant recesserunt. Illa uero nocte quæ lucebat in diem dominicam decimo die Calendarum Maiarum, fons sacer hora competentī repletus est, euidenti ergo miraculo claruit, occidentaliū partium fuisse errorem. Liqueat itaq; quia uetus hæc de hac ætate lunari quæstio est, etiam olim beati Papæ Leonis industria diligenter exquisita, ipsa est quæ longam inter orientis & occidentis ecclesias grauemq; controuersiam fecit. Hæc & Hilarum Papā post tot Nicæni Concilij tempora nouum petere, & Victorium paschalē nouum condere persuasit. In huius certamine præfatus Prosper, Papa Leo adnitente Prospero uiro doctissimo ac disertissimo uincere sedulus, instans tandem unanimitate eorum qui Nicænæ Synodi decretis inuincibiliter adhærebant, laudabiliter uinci gaudebat. Vnde mihi meisq; in eadem quæstione nil melius agendum, nil dicendum reperio, quàm quod illum fecisse compertio, qui nobis in tantū scientia, merito, autoritate præcellit, certam uidelicet patrum reuerendissimorū sententiā in eis quæ nobis dubia sunt & incerta sectari. Neq; enim putandum est, nos uel acutius antiquis diuersitatem lunaris discursus deprehendere, uel salubrius posse dinoscere, quæ in eadē diuersitate potissimum sit uia sequenda.

DE CIRCVLO DECENNOVENALI. CAP. XLIII.

Eusebius inuentor circulorum decennouenaliū.

D Ecennouenalis circuli ordinē primus Eusebius Cæsariæ Palæstinæ Episcopus, ob quartas decimas lunas festi paschalis, ipsumq; diem Paschæ inueniendum composuit, eod quod luna cuiuslibet ætatis post tantū temporis ad eundem redeat anni solaris diem: non quod Aegyptus, uel cætera per orientem Christi ecclesia uerum eatenus lunæ cursum, uel diem nescierit rite inuenire paschalē, sed quia ea quæ ipsis tēporibus annuatim cum labore inuestigata, & per orbem mandata sæpius in quæstionē uenire solebāt, facilius præfixa semel regula circulari semper obseruari, & sine scrupulo ambigendi poterēt edisci. Deniq; fertur antiquitus Alexandrinæ ecclesiæ delegatū, ut officiose operam curamq; inuestigationi computi paschalis impēderet, quatenus Pontifici apostolicæ sedis adnuntiāns, per eam diem Paschæ solennem cæteros ecclesiarum principes agnoscere faceret. Vnde beatissimus Papa Leo Martiānū principem postulans, ut Alexandrino Antistiti delegaret, quatenus Paschale sancti Theophili, in quo VIII Calendarū Maiarum die Pascha uidetur adfixum, diligenti perscrutaretur examine, arbitratus ab eo non recte memoratū diem fuisse conscriptū, inter alia hæc dicit: Studuerunt quidem sancti patres occasionē huius erroris auferre,

Alexandrini Episcopi officium.

omnem hanc curam Alexandrino Antistiti delegantes, quoniam apud Aegyptios huius supputationis antiquitus tradita uidebat esse peritia, per quē quotannis dies prædictæ solennitatis sedi apostolicæ indicaretur, cuius scriptis ad longinquiores ecclesias indicium generale percurreret. Verum ut huiusmodi labor aliquando quiesceret, composuit memoratus uir circulum nūc longe lateq; notissimū, quo decimas quartas lunas primū mensis ex ordine cōprehēdendo, diem Paschæ, qui mox sequenti dominica futurus erat, facillime cuilibet inueniendū relinqueret. Cuius circuli PROTERIVS Alexandrinæ urbis Antistes, ad inquisitionē sancti Papæ Leonis luculentissimā reddens rationē, talis rescripti ab eo meruit tenor: Latificauerunt me literæ Dilectionis tuæ, quas frater & coepiscopus noster NECTARIVS pio adportauit officio. Oportebat enim ut ab Alexandrinæ ecclesiæ Præsule talia scripta ad sedem apostolicā mitterentur, quæ ostendunt

A quæ ostenderent magisterio beatissimi Petri Apostoli hoc ab initio per beatum Marcum eius discipulum didicisse Aegyptios, quod constat credidisse Romanos.

Aegyptij hauserunt multa ex Marco.

DE EMBOLISMIS ET COMMVNIBVS

ANNIS.

CAP. XLIIII.

Dividitur autem circulus idem in embolismos, annosque communes, quos Hebraeorum quoque priscorum autoritate constat observatos: communes quidem annos, id est, CCCLIIII dierum XII, embolismus autem, id est, CCCLXXXXIIII dierum, continens VII. Primus namque & secundus communes, tertius est embolismus: quartus & quintus communes, sextus embolismus: septimus communis, octavus embolismus: nonus & decimus communes, undecimus embolismus, duodecimus & tertiusdecimus communes, quartusdecimus embolismus: quintusdecimus & sextusdecimus communes, septimusdecimus embolismus: octavusdecimus communis, nonusdecimus embolismus. Qui utriusque sicut & supra dictum est, ab exordio primi mensis, quem Hebraei Nisan uocant, hoc est, ab ascensione lunæ paschalis initium sumunt, cuius exordium mensis hac regula debet observari, ut nunquam lunæ paschæ XIII uernum præcedat æquinoctium, sed uel in ipso æquinoctio, hoc est, XII Calendarum Aprilium die, uel eo transgresso legitima procedat. Unde fit, ut ab octavo Iduum Martiarum, usque in Nonarum Aprilium diem lunaris anni sint querenda primordia. Ipsa autem luna decimaquarta, cum primum XII Calendas Aprilis cum nouissime XIII Calendas Maias, occurrendo diem festi paschalis ab XI Calendas Aprilis, usque in VII Calendas Maias faciat inquirendum. Embolismorum autem sicut Dionysius ait, ista ratio probatur existere, quod annorum communium uidetur damna supplere, quatenus ad solare tempus lunaris exæquetur excursio. Quauis enim solis annuum cyclum per singulos menses luna circumeat, tamen eius perfectione XII suis mensibus implere non proualeat. Denique in annis communibus ad rationem solaris anni XI dies lunæ deesse cernuntur: In embolismis uero X & IX diebus eundem annum uidetur solarem luna transcendere. Et Hebraei quidem, qui solos lunares in lege nouerant & obseruabant menses, iuxta naturalem lunæ cursum tricenis, undetricenisque diebus communium annorum menses duodenos explicabant, & tertio uel secundo ubi decebat anno, tertiusdecimum in fine anni mensem XXX dierum adponebant embolismum. Porro Romani qui dispares habent menses, non unoquoque libet in loco embolismos computando interponere uoluerunt, sed potius ubilibet medijs anni temporibus uacuum congruumque inter Calendas locum inuenire potuissent. Primam igitur embolismorum lunam IIII Nonas Decembris, secundam IIII Nonas Septembris, tertiam pridie Nonas Martias, quartam pridie Nonas Decembris, quintam IIII Nonas Nouembris, sextam IIII Nonas Augusti, septimam III Nonas Martias nasci dixerunt, solertissime quantum potuerunt curantes, ut cuiuscunque ætatis luna in Calendas occurrisset, ipsa eiusdem mensis luna diceretur esse putanda. Quod tamen non usquequaque ualuerunt obtinere propter præfixum paschalis lunæ cursum, cuius cum extrema nonnunquam in Calendas Maias incurrant, & secundum quoque uel etiam tertium post Calendas diem teneant, non tantum Maii mensis, sed etiam Aprilis lunæ sicut semper esse dicenda est.

Anni communes.

Embolismi.

Hebraei lunares tantum menses obseruant.

DE OGDOADE ET HENDECADE. CAP. XLV.

Et alia præfati circuli diuisio, qua in ogdoadem & hendecadem, id est, in VIIII & in XI distinguuntur annos, eo quod octauo & undecimo anno luna paschalis supremas suæ natiuitatis metas subeat, & utrunque eorum in solito embolismis

C lismis more unus communis præcedat annus: uel certe quia antiquis uisum est. VIII annos solares totidem lunaribus annis dierum numero æquari, quod ab eruditionibus æuo sequente doctoribus expertum est, nisi annis XI adiectis, nequaquam fieri posse, ad indicium utriusque observationis ogdoadibus est & hendecadibus tota lunæ digesta cōuersio. Nam & Græci quondā, quos & antiquissimi Romanorum perhibentur imitati, cum ad lunæ cursum adhuc annos cōputarent, VIII annis cōmunibus pari ratione confectis, embolismos trium mensium pariter intercalabant: Si enim octies undecim, & quartā partem uolueris supputare, XC dies, hoc est tres menses efficies. Verum etiā nunc sunt qui solis octo annos totidem annis lunaribus, itēque solis XI totidē putant annis lunaribus dierum æqualitate cōponi. Vbi primo dicendū, quod absque ulla cōtradictione est: Si octoni anni utriusque sideris aliquādo longitudine concordant, semper idem facere habebūt, neque ullum undenorum annorum æqualitas locum inueniet. Si autem uel semel XI anni amborum simul incipiunt, simulque terminantur, semper ipsum facturi sunt, nec erit quando octonorum concordia redire possit annorum. Deinde numerus ipse pulsandus, uidendumque quia octo anni solares habent dies, exceptis bissextis, II DCCCCXX: octies enim trecenteni sexageni & quini, faciunt II DCCCCXX. At lunares anni totidē uide quot habeant dies, octies trecenteni quinquageni & quaterni, faciunt II DCCCCXXII, adde XC trium mensium embolismorum dies, fiunt II DCCCCXXII. Sed duoqui minus habentur in ogdoade solari duorum bissextorum sperant adiectione supplenda. Videamus & hendecadē utriusque sideris, si forte ibi sol bissextile quærat auxiliū: Vtrunque enim tempus necesse est una regula cōplectatur, undecies trecenteni sexageni & quini, fiunt III DCCCXCV. Item undecies trecenteni quinquageni & quaterni, fiunt III DCCCXCIII. Adde embolismorum mensium dies CXX, fiunt III DCCCXIII. Tolle unum saltus diem, remanet III DCCCXII. Vide igitur si hic opus habeat hendecas solis subsidio bissextile, ut additis uidelicet duobus uel tribus diebus, lunare compensare sufficiat hendecadem. Non utique eget quadratili iuuamine ad æquiparandam lunæ hendecadem, quam duobus insuper diebus exuperare probatur, sed suis potius quibus superabundat diebus, quod minus est in ogdoade solis adimplet: Liquidoque patet in horum cōcordatione temporum nihil præiudicari bissextis, sed quotquot in circulo decēnouenali incurrerint, omnes utroque sideri, iuxta quod supra docuimus, æqualiter esse proficuos. Denique ut rei ipsius euisceremus internam, primo anno circuli decēnouenalis nullæ sunt epactæ, quia in XI Calendarum Aprilis lunæ finitus est cursus. Item nono eiusdem circuli anno, id est, post dies II DCCCCXXII nono Calendarum Aprilium die trigesima est luna, quod etiam epactarum, quæ tunc XXVIII sunt, ordo manifeste testatur. Quid ergo opus erit ad completionem lunaris ogdoadis duos solaris cursus superadiicere dies, id est, decimum & nonum Calendarum Aprilium, si hoc duo bissextiles poterant perficere dies? Non ergo duos dies, qui in ogdoade solis à lunari ogdoade minus sunt, duorum intercalatione bissextorum, sed duorum magis qui in hendecade eius à lunari plus sunt adiectione supplentur. Nec nocet quod saltum lunæ, quem quidam in ogdoadis initio ponunt, in hendecade ponendum memorauimus. Vbicunque enim interposueris, eodem proposita quæstio sine soluetur, & habet circulus decēnouenalis menses solares CCXXVIII, lunares CCXXXV dies, exceptis bissextis VI DCCCCXXXV: decies nouies enim duodeni CCXXVIII, adde VII, fiunt CCXXXV. Itē decies nouies trecenteni sexageni & quini VI DCCCCXXXV: Decies nouies trecenteni

A teni quinquageni & quaterni $\overline{\text{VIDCCXXVI}}$, adde embolismos VII mensum dies CCX , fiunt $\overline{\text{VIDCCCCXXXVI}}$, subtrahe unum saltus lunaris diem, & uno eodemq; dierum numero solis & lunæ cursum decennouenalem cyclum includere probabis. Item ogdoas solis habet menses XCVI , lunæ autem XCIX ; hendecas uero solis menses habet CXXXII , lunæ autem CXX XVI . De numero dierum supra dictum est.

DE ANNIS DOMINICAE INCARNATIONIS. CAP. XLVI.

Primo decennouenalis circuli uersu temporū ordo præfigitur, quem Græci calculatores à Diocleciani principis annis obseruauere. Sed **DIONYSIVS** *Diocletianus.* uenerabilis abbas Romanæ urbis, et utriusq; linguæ, græcæ uidelicet ac latinæ nō ignobili præditus scientia, paschales scribēs circulos, noluit eis, sicut ipse testatur, memoriā impij & persecutoris innectere, sed magis elegit ab incarnatione dñi nostri Iesu Christi annorū tempora prænotare, quatenus exordiū spei nostræ notius nobis existeret, & causa reparationis humanæ, id est, passio redemptoris nostri euidentius eluceret. Qui in primo suo circulo quingentesimum tricesimum secundū dominicæ incarnationis annū in capite ponēdo, manifeste docuit secundum sui circuli annū ipsum esse, quo eiusdē sacrosanctæ incarnationis mysteriū cœpit. Quia enim lunaris circulus decennouenalis est, solaris autē XX & VIII conficitur annis, multiplicatis per se inuicem ambobus, summa DXXX & II colligitur annorum. Qua tandem replicata, totus solaris lunarisq; recursus ordo in se sua per uestigia reuoluitur, eundemq; decennouenalis lunarisq; cycli annū, easdem epactas lunæ, solis quoq; dies cōcurrentes, eandē quartamdecimā lunā, eundē dominicæ Paschæ diē ac lunā ipsius ex ordine restituens. Quod etā Victorius, quāuis alterius institutionis paschalem cōdens, descripto tot annorū circulo manifeste probauit. Quia ergo secundo anno circuli quē primū Dionysius scripsit, quingentesimus tricesimus tertius ab incarnatione Dñi cōpletus est annus, ipse est nimirū iuxta concursus siderū ille, in quo incarnari dignatus est: quia hic secundus annus decennouenalis octauusdecimus est cycli lunaris, XI habēs epactas, V concurrētes septimanæ dies, lunā paschæ decimāquartā VIII Calendas Apriles, omnia tunc fuere similima, & si esset qui tunc Pascha more nūc ecclesijs usitato diē dominica faceret, ipsa nimirū diē quo modo hic adnotatum est VI Calendas Apriles ueniret, ac lunā haberet decimāsextā. Deniq; Dionysius ipse nobis quodāmodo tacite quæ Dñs in paschalibus, quæ scripsit argumentis ostendit, ubi ad inueniendū quotus sit annus circuli decennouenalis, sumere annos Domini, & priusq; hos per X & IX partiamur unū præcipit adijcere, significans illo incarnato unum circuli decennouenalis annum iam fuisse completum. Item ad sciendū quotus sit annus cycli lunaris, sumere monet annos Domini, & subtrahere semper duo, ac sic per X & IX partiri, ut uidelicet duobus qui reliqui tunc eran, tannis sublati, ceteros calculatos per nonam decimā partem diuidens, quod reliquū foret teneret. Porro ad inuestigandum quot sint epactæ lunares, annos Domini rite sumere, diuidere, multiplicare. Itē diuidere, sed nullo dempto uel addito iubet: quia nimirum secundo decennouenalis cycli anno, incipientes epactæ ad inueniendū suum statū, addi quid uel demī de annis Dñi qui secū inchoauerant minime poscebant. Item si uelimus scire adiectiones solis, id est, concurrentes septimanæ dies, sumere annos Domini iuber, & addita quarta parte, IIII insuper regulares semper adijcere docet, ac sic tandē per VII

C partiri: quia nimirū v erant concurrentes anno quo natus est Dominus, & ut cōputandi fixa series procurrere posset, necesse habebat computator IIII quæ præcesserunt annectere. Hijs igitur ita se habētibus, annum passionis dominicæ diligenter inquirere nec ignota quærendi uia est, si non computus errat alicubi: Habet enim, ni fallor, ecclesiæ fides, Dominū in carne paulo plus q̃ XXXIII annis usq̃ ad suæ tēpora passionis uixisse, quia uidelicet XXX annorum fuerat baptizatus, sicut Euangelista Lucas testatur, & tres semis annos post baptismum prædicauerit, sicut Ioannes in Euangelio suo non solum commemorato redeuntis Paschæ tempore perdocet, sed & idem in Apocalypsi sua. Daniel quoq̃ in suis uisionibus prophetice designat. Sancta siquidem Romana & Apostolica ecclesia hanc se fidem tenere & ipsis testatur indiculis, quæ suis in cereis annuatim scribere solet, ubi tempus dominicæ passionis in memoriā populis reuocans, numerum annorum triginta semper & tribus annis minorē quā ab eius incarnatione Dionysius ponat, adnotat. Deniq̃ anno ab eius incarnatione iuxta Dionysium septingentesimo primo, Indictione quartadecima, fratres nostri qui tunc fuere Romæ, hoc modo se in natali Domini in cereis sanctæ Mariæ scriptum uidisse, & inde descripsisse referebant: A passione domini nostri Iesu Christi anni sunt DCLXVIII. Quomodo igit̃, ut supra memorauimus, DXXXII annis circulus paschalis circumagitur: Hijs adde XXXIII, uel potius XXXIIII, ut illum ipsum quo passus est Dominus attingere possis annum, fiunt DLXVI. Ipse est ergo annus dominicæ passionis & resurrectionis à mortuis. Quia sicut quingentesimus tricesimus tertius primo, ita quingentesimus sexagesimus sextus tricesimo quarto per uniuersos solis & lunæ concordat discursus. Et ideo circulus beati Dionysij apertissime quingentesimū sexagesimū sextum ab incarnatione Domini contingens annū, quartadecimā lunā in eo IX Calendarū Aprilium quinta feriā reperiēs, & diē Paschæ dominicū VI Calendarū Aprilium luna decima septima. Age deo gratias, quia quod quærebas, sicut ipse promisit, te inuenire donauit. Nam quod Dominus XV luna feriā sexta crucem ascenderit, & una sabbatorū, id est diē dñica resurrexerit à mortuis, nulli licet dubitare catholico, ne Legi, quæ per agnū paschalē decimaquarta diē primi mensis ad uesperā immolari præcipit, pariter & Euangelio, quod Dominū eadē uespera tentum à Iudæis, & mane sexta feriā crucifixū ac sepultū, prima sabbati resurrexisse perhibet, uideatur incredulus. Quod autē VIII Calendarū Aprilium crucifixus, VI Calendarū earundem diē resurrexerit, multorū late

Theophilus
Cæsariensis.

Doctorū ecclesiasticorū constat sententiā uulgatū. Quāuis THEOPHILVS Cæsariensis, antiquus uidelicet uicinusq̃ apostolicorū temporū Doctor, in epistola synodica, quā aduersus eos qui decima quarta luna cum Iudæis Pascha celebrabant, unā cum cæteris Palæstinæ Episcopis scripsit, ita dicit: Et impiū nō est, ut passio dominica tanti sacramenti mysteriū foras limitē excludatur: Passus namq̃ Dominus ab XI Calendas Apriles, qua nocte à Iudæis est traditus, & ab VIII Calendas Apriles resurrexit. Quomodo tres diēs foras terminū excludentur? Constitutūq̃ est in illa synodo, ut ab XI Calendas Apriles usq̃ in XI Calendas Maias Pascha debeat obseruari. Et in eodē libro superius scriptū est: Nā Galli quacūq̃ diē VII Cal. Aprilis fuisset, quādo Christi resurrectio fuisse trahebāt, Pascha semper celebrabāt. Sin uero annū qualē quærebas, in loco quē putabas inuenire non poteris, uel Chronographorū incuriæ, uel tuæ potius tarditatis culpā adscribe, tantū diligētissime cauēs, ne Chronicorū scripta defensando intemerabile legis uel Euāgelij testimoniū uidearis impugnare, dicēdo dñm saluatorē uel XV, uel XVI imperij Tiberij Cæsaris, uel XXXIX, aut XXX suæ

atatis

Aetatis anno sacrosanctum crucis subisse mysterium, cum Euangelia manifeste significant, xv anno Tiberij Præcursoꝝ Domini prædicare cœpisse, ipsumq; mox inter alios baptizasse Iesum, incipientē iam fieri quasi xxx annorū.

DE INDICTIONIBVS. CAP. XLVII.

Secundus ordo circuli decennouenalis complectitur Indictiones xv, annorum circuitu in sua semper uestigia reduces, quas antiqua Romanorū industria comperimus ad cauendum errorem, quide temporibus forte oboriri poterat institutas: Dum enim, uerbi gratia, quilibet Imperator medio anni tempore uita uel regno decederet, poterat euenire ut eundem annum unus historicus eiusdem regis adscriberet temporibus, eò quod eius partem regnaret: alter uero historicus eundem successorī illius potius attitulandum putaret, eò quod & hic partem æque eius haberet in regno. Verum ne per huiuscemodi dissonantiam error temporibus inolesceret, statuerunt Indictiones, quibus uterque scriptor, imò etiam uulgus omne, temporum cursum facillime seruaret, quas pro facilitate quoq; calculandi quindecim esse uoluerūt, ut planissimo numero, & ad multiplicandum promptissimo compendiosius transacti temporis status in memoriam possit reduci. Quidam autem putant, quia quondam in republica post censum quinto anno peractum Vrbs Roma lustrabatur, ad indicium ter-
*Indi-
ctioes.*
*Lustratio quin-
to quoq; anno.*
 næ lustrationis & census Indictiones esse conditas. Incipiunt autem Indictiones ab viii Calendas Octobris, ibidemq; terminantur.

ARGVMENTVM INVENIENDI QVOTA SIT

INDICTIO. CAP. XLVIII.

BHoc autem argumento quota sit anno quocunq; computare uolueris Indictio reperies: sume annos ab incarnatione Domini quotquot fuerint in præsentī: uerbi gratia, dccxxv, adde semper tria, quia quarta Indictione secundum Dionysium natus est Dominus, fiunt dccxxviii: hæc partire per xv, quindecies quadragenī, sexcentī, quindecies octonī ceniēs, remanent octo: octaua est Indictio. Si uero nihil remanserit, decima quinta est.

DE EPACTIS LVNARIBVS. CAP. XLIX.

Tertia præfati circuli linea continet epactas lunares, quæ ad cursum solis annuatim undenis diebus accrescere solent, inde epactæ græco uocabulo, id est adiectiones dictæ, quod per annos singulos xi dierum, ut diximus, accumulentur augmento. Vel certe quia ad inueniendas quotæ sint lunas Calendarum, xi per totum adijciuntur annum, ut supra docuimus: epactæ iure, id est adiectiones uocantur, & quidem per totum anni uertentis orbem suos quæque dies habet adiectiones lunares xi. Nam, uerbi gratia, si hodie cū scribo quinta est luna, isto ipso die post annum decima sexta erit luna, post duos annos uigesima septima: post tres, octaua: nec eadem huc quæ nunc est priusquā xxix annorum peracto circulo redit. Sed proprie quæ in circulo decennouenali annotatæ sunt epactæ, lunā quota sit in xi Calendas Apriles, ubi paschalis est festi principium signant: hanc præfixam sui cursus regulam semper obseruantes, ut quoties minorem xvi numerum habent, paschalem lunam præferant: quoties autem maiorem, insequentem lunam Pascha quærendum præmonstrent: quia nimirum lunæ paschalis plenitudo non æquinoctium præire, sed sicut in principio creaturarum ordinatum est, sequi potius debet, quando primum
*Epactæ unde
dicantur.*

C quando primum ortus est sol in inchoatione diei uernumtenens æquinoctium: Deinde orta est luna in inchoatione noctis autumnalis æquinoctij tenens ipsa particulam. Vnde multum errare constat eos, qui lunæ paschalis initium à tertio Nonarum Martiarum die quærendum definiunt: quia uidelicet ibi nata luna ante tempus æquinoctij plenilunium ostendit. Ideoq; solennitati paschali inhabilis est, in qua, sicut diximus, primo solem primitiæ creationis statum, ac deinde lunam necesse est conscendere, ut & hic per æquinoctij transgressum longitudinem noctis superet, & illa per plenilunium totam eius quantulacunque est longitudinem illustret. Quod ad Christi & ecclesiæ sacramentū respicere nemo est ferè qui ambigat: de quo & in primordijs huiusce opusculi aliqua perstrinximus, & nunc paucis replicemus: Quia sicut luna & stellæ non à seipsis, ut perhibent, sed à sole habent ut luceant, sic & ecclesia, sanctiq; omnes non suæ merito uirtutis, sed gratia largitoris habeant bonum quo uiuunt. Et sicut non nostri uigore arbitrij fortitudinem nostram, sed illo nos suscipiente, illius misericordia præueniente custodimus, nec sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est, ita etiam in tempore quo nostræ redemptionis insignia celebramus, solaris perfectio splendoris quæ illuminat, lunarem quæ illuminatur antecedere debet.

QVOMODO ERRENT QUIDAM IN PRIMO
MENSIS INITIO. CAP. L.

Sed error eorum qui aliter sapiunt, uide an ipsis saltem qui huiusmodi cōdunt leges iniquas, & scribes iniustitiam scribunt, fatis hac ueritate uideatur esse suffultus. Victorius qui illorum circulos scripsit, dicit in prologo
D eiusdem operis inter alia sic: Latini nanque à III Nonarum Martiarum usq;
in IIII Nonas Aprilis, diebus scilicet XXIX obseruandum maxime censuerunt, ut quocunq; eorum die luna fuerit nata efficiat primi mensis initium, cuius luna decima quarta si feria sexta prouenerit, subsequens dominicus, id est luna decima sexta festiuitati paschali sine ambiguo deputetur. Sin autem die sabbati plenilunium esse contigerit, & consequenti dominico luna decima quinta reperiri, eadem hebdomada transmissa, in alterum diem dominicum, id est lunam uigesimam secundam transferri debere Pascha dixerunt: ne minus eiusdem dominici peragendo mysterio destinarent quàm sextamdecimam, nec amplius quàm uigesimam secundam lunam aliquando recipiunt, eligentes potius in lunam uigesimam secundam diem festi paschalis extendi, quàm dominicam ante lunam quartamdecimam ullatenus inchoari. Quartasdecimas porro lunas mensis eiusdem à XV Calendarum Aprilium, usque in XVI Calendas Maías adserunt esse seruandas. Item in fine eiusdem prologi: Cum uero contigerit, inquit, lunam uicesimam septimam sabbato, uel maxime die Calendarum Ianuariarum prouenire absque bissexto, nouerit Sanctitas uestra, quod Pascha XIII Calendas Apriles secundum Latinos haud unquam celebrandum, etiamsi luna conueniat, penitus inuenitur: Aut VIII Calendas Maías secundum Aegyptios, quod aliquoties obseruandū est, reperiri non posse. Videamus ergo Latinos suos quomodo cōmendat Victorius: Dicit eos maxime censuisse à III Nonas Martias natā lunā efficere primi mensis initium, & decimasexta luna die dominico Pascha celebrandum. Et iterū dicit, nunq; XIII Calendas Apriles, etiamsi luna cōueniat, Pascha celebrandū secundū Latinos, sed magis secundum

Agis secundum Aegyptios VIII Calendas Maias. Constat autem lunam III Nonas Martias natam, XIII Calendas Apriles esse sextamdecimam. Obsecro te sancte frater VICTORI, si III Nonas Martias nata luna facit primi mensis initium, quid rationis est, ut nō in eo Pascha celebremus, sed potius alium differamus in mensem? cum lex toties imperet, ut omnes qui possint in primo mense Pascha faciant. Soli autem qui in uia fuerint & immundi secundo hoc mense celebrent. Quid est, rogo, quod addis, absq; bissexto? An forte quia quando Calendae Ianuariæ sabbato sunt, tertiadecima Calendarum Aprilium dies in dominicum occurrit, si bissextilis annus non est? Si autem bissextus intercesserit, eadem dies secunda feria prouenit, docere uis cum secunda feria fuerit XIII Calendas Aprilis in luna decima sexta, sequenti dominica VI Calendas Apriles luna uigesima secunda Pascha rite celebrari? Cum uero eadem dies XIII Calendas Aprilis lunam decimam sextā dominica die habuerit, non posse in ea Pascha celebrari: quia necdum æquinoctium transierit? Sed nec in sequenti dominica, quia luna superadulta, hoc est uicesima tertia illam incidat in diem, atque hac cogente necessitate in secundi tempora mensis Paschæ differenda solennia? Mirus calculandi præceptor, qui principaliter doceas, lunam III Nonas Martias natam efficere primi mensis initium. Et rursum ratione ipsa superatus compelleris fateri, nisi interueniente bissexto nullatenus lunam hac die natam, sed potius eam quæ post XXIX dies fuerit accensa, paschalibus festis congruam. Si uero adfuerit bissextus, tunc effici lunam sequentis anni primam, quæ absq; illo fieri poterat extrema transacti. Et quid est quod ais: etiamsi luna conueniat, XIII Calendas Aprilis nunquā Pascha celebrandum penitus inueniri? Quomodo enim potest luna conuenire paschalibus solennijs, ubi nunquam paschalia sunt celebranda solennia? Et si nunquā XIII Calendarū Aprilium Pascha celebrandum, etiāsi sextadecima prouenerit, errant profecto Latini, qui lunam paschalem à III Nonas Martias inchoare decernunt: in qua XVI uel XVII, eò quod æquinoctium non transierint, non licet Pascha fieri. Et merito illorum contempta obseruatione, cum Aegyptijs potius eo anno in VIII Calendas Maij Pascha differendum suades: Si autem magis obseruandum quod Aegyptij docent autumas, quare non illorū per omnia scientiam sectaris? Verum quia hoc facere non uis, sed inter utrosque medius incedens, magis Latinorum quos uituperas, quàm Aegyptiorum quos præfers, calculum tuis legendum sequendumq; contradis, nos Aegyptiam calculandi disciplinam, quæ & tuo iudicio, & uniuersalis ecclesiæ consensu uerior apparet, omnibus sequendam nouimus, initium uidelicet primi mensis ab VIII Iduum Martiarum usque in Nonarum Aprilium diem. Quartas decimas uero lunas Paschæ, à XII Calendarum Aprilium usque in XIII Calendas Maias. Porro diem Paschæ dominicum ab XI Calendarum Aprilium usque in VII Calendarum Maiarum: & hoc in luna decima quinta usq; ad uigesimam primam esse quærendum. Verum ne nos amatores Victorij temere illum aggressos esse lacerent, legant librum doctissimi & sanctissimi uiri, VICTORIS uidelicet Capuani Episcopi de Pascha, quod XV Calendas Maias putabatur celebrari debere, Indictione decima tertia[†] decies: præterea Basilij, & quanti à prudentibus, & catholicis ecclesiæ Doctoribus æstimatus sit suus magister inuenient, cuius principium libri est: Cum paschalis ueneranda solennitas, quam die potissimum proueniret per anni præsentis Indictionem, nem tertiamdecimam à nobis sollicitè quæreretur, & iuxta patrum uenerabilium

[†] Sic legebat
tur in exemplari: nouies per
Basilij.

C lium constituta VIII Calendarū Maiarū diceremus resurrectionem Domini proculdubio celebrandam. Aliquibus minime rationabilis uisa est nostra respoſio, eò quod VICTORIVS quidā in circulo Paſchali quē edidit aliter diē dominicæ resurrectionis adfixerit, licet & hunc designauerit quem nos celebrandum pariter profiteamur & in proceſſu operis. Sed nunc, inquam, ordo expetit, ut cyclorum quos Victorius edidit patefaciam euidenter errores, dum nescit legitimum diem definire Paſchalem, ut cum in præteritis oſtenſus hoc modo fuerit deliquiſſe, in præſentibus ac futuris & autoritate careat, & occaſionē prauæ perſuaſionis amittat.

Victorij
error.

ARGVMENTVM QVOT SINT EPACTÆ
LVNARES. CAP. LI.

SI autem uis cognoscere per annos ſingulos quot ſint epactæ, ſume annos Domini quot fuerint, utputa in præſenti octaua Indictione DCCXXV, hos partire per XIX: decies nouies triceni, DLXX, decies nouies octoni, cenquinguaſ dipondius, remanent III, hos item multiplica per XI, fiunt XXXIII, tolle XXX remanent tres: Tres ſunt epactæ, id eſt, adiectiones lunares.

DE EPACTIS SOLIS. CAP. LII.

Q Varto decennouenalis circuli tramite designantur epactæ ſolis, id eſt, concurrentes ſeptimanæ dies unius ſemper ternos per annos, duorum autem per annum biſſextilem uſque ad ſeptimum numerū adiectione crescentes, quarū circulus habet annos quater ſeptenos, id eſt, XXVIII, quia nimirum non ante poteſt conſummari, quā biſſextus qui quarto redire ſolet anno cunctos ſeptimanæ dies contingat, dominicam uidelicet, ſextam feriam, quartā feriam, ſecundam feriam, ſabbatum, quintam feriam, tertiam feriam: hoc etenim illos ordine percurrit. Cumq; ſuas quæq; anni dies habeat concurrentes, hæ quæ in circulo adfixæ concurrentes ſunt, ſpecialiter quæ ſit nono Calendarū Aprilis feria designant, uidelicet ut propius feſtiuitatis Paſchalis exordio poſitæ, facilius diem epactarum, uel decimæ quartæ lunæ quota ſit feria pandant, ac per hoc ad Paſchalis inuentionem diei dominici planum faciant iter. Contingit autem eadem concurrentium annua dies, quod calculatorem meminiffe iuuat, etiam II Calendas Aprilis, VII Idus Aprilis, XVIII Calendarū Maiarū, & XI Calendarū earundem. Cuius circuli talis eſt curſus, ut quæcunq; biſſextili anno ſunt concurrētes, ipſæ & ante quinquennium fuerint, & poſt VI annos futuræ ſint: Quæ primo poſt biſſextū anno ſunt, eadem & ante annos XI tranſierint, & poſt VI redeant: Quæ ſecundo poſt biſſextū, eadem & ante VI annos ierint, & poſt XI remeēt: Quæ tertio poſt biſſextum, ipſæ & ante VI annos præterierint, & poſt V reuertantur. Et huius ordo diſcretionis cunctos annorum uertentium complectitur dies. Notandum ſanè quod huius gyri ſolaris, qui XXVIII annis peragitur, cauſa facit decēnouenales circulos XXVIII debere compleri, priuſquam idem per omnia paſchalis obſeruantix curſus in ſeipſum redeat, ut omnis nimirum huius circuli annus caput circuli decennouenalis inſtituat. Itemq; annus quiſque circuli decennouenalis huius caput adſequatur, ac per hoc tota paſchalis obſeruantix ſeries non minus quingentis triginta duobus annis explicetur.

ARGVMENTVM

A ARGVMENTVM QVOT SINT EPACTAE
SOLIS, ET QVANDO BISSEXTI
ANNVS. CAP. LIII.

QVoniam uero cōmunis atque indiscretus epactarū, id est adiectionū solis, cum bissexto cursus est, amborum pariter qui sit status argumento condice. Si ergo uis scire quādo bissextus dies sit, sume annos Domini DCCXXV, partire hos per IIII, & si nil remanserit bissextus est: si uero unū, aut duo, uel tria remanēt, primus, aut secundus, aut tertius est annus à bissexto, ut puta quater centeni, CCCC, quater octogeni, CCCXX, quater alle quarta, remanet unum, quia primus est annus à bissexto. Si uis nosse adiectiones solis, id est, concurrentes septimanæ dies, sume annos ab incarnatione Domini quot fuerint, ut puta DCCXXV per indictionem octauam, & annorū qui fuerint quartā partem semper adijce, id est, nunc CLXXXI, qui fiunt simul DCCCCVI, hīs adde IIII, fiunt DCCCCX. Hos partire per VII, septies centeni DCC, septies tricenī CCX, et non remanet aliquid, quia VII sunt epactæ solis, id est, concurrentes septimanæ dies.

DE REDITV ET COMPVTV ARTICVLARI
VTRARVNQVE EPACTARVM.
CAP. LIIII.

VErum quia facillime diem Paschæ, uel ceteros temporū recursus comprehendit, qui solis & lunæ circulum memoriter tenet, excepto eo quod eisdem circulos per X & IX, & per XXVIII multiplicandos partiendosq; nouit, omnis calculator meminisse debet, easdem concurrentes solis tricesimo ab hinc anno quas & proximo secuturas, easdē sexagesimo quas & quarto, easdē nonagesimo quas & sexto, easdē centesimo uigesimo quas & octauo, easdem centesimo quinquagesimo quas & decimo: & ceteras in hunc modū esse redituras. Quocunq; enim numero annorū transacto concurrentes scire desideras, eundem numerū uide quoties habeat XXX, & tricesima parte geminata concordia uertentiū cognoscis annorū. Verbi gratia, trecenti decies habent XXX, & propterea eadem cōcurrentes trecentesimo anno quæ uicesimo sunt futurae, si quid residui fuerit & hoc adijcies. Eodem modo etiā in præterita tempora concurrentiū ordo respicit. Item quia circulus lunaris decennouenalis est præsentis anni, epactæ uicesimo anno redeunt, sequentis ab hinc quadragesimo tertij, sexagesimo quarti, octuagesimo quinti, centesimo sexti, centesimo uigesimo septimi, centesimo quadragesimo octauī, cētesimo sexagesimo noni, cētesimo octuagesimo decimi, ducentesimo &c. Similiter quod & de luna decima quarta Paschæ, ceterisq; quæ decennouenali circulo includunt æque sentiendū est, poterit diligens calculator hoc modo etiā prolixiores sibi temporū sequentiū annotare recursus, quibus semper meminerit etiam præteriti xui congruere statū. Memoratu autem dignū uidetur, quia quidā ob cōpendiū calculandī utriusq; ordinem circuli, & solaris uidelicet & lunaris transferunt in articulos: nam quia manus humana articulos habet adiunctis unguibus X & IX, singulis hīs singulos aptantes annos, lunare cursum in laua manu, intrinsecus à radice pollicis incipiunt, & in ungue minimi digiti intrinsecus eundē consummant. Itemq; manus binæ articulos, exceptis unguibus, habent XXVIII, hīs singulos annos singulis

C gulis aptant, inchoantes à minimo lxx digito, & in dextera pollice cōplentes, non ut in lunari cyclo singulos ex ordine digitos expediētes ad numerū, sed ob rationem quadrantis per quaternos transuersim digitos quadrienniū omne signantes, ita ut minimorū bis terni articuli digitorū totidem bissextilis contineāt annos. Item proximorū, à minimis bis terni articuli digitorū proximos à bis ternis bissextilis annos totidem explicent, secundi similiter secundos, & tertij digiti tertios totidē annos æqua ratione cōplectantur. Porro septimus bissextilis cum tribus se sequentibus annis bis binos sibi pollicum uindicet articulos. Hæc siue alia quisq; sibi calculator ordinare uoluerit, modo nihilominus circulū utriusq; sideris libēter capient manus. Sed innumera huiusce disciplinæ, sicut et cæterarū artium, melius uiuæ uocis alloquio quàm stili signantis tradunt officio.

DE CYCLO LVNARI. CAP. LV.

Romanorū
cyclos. **Q**uinta circuli decennouenalis regione lunaris cyclus includitur, à quarto eas incipiens, & tertio cōpletur in anno, qui proprie Romanorū est, & ad mensē Ianuariū pertinens: nam sicut annus quisq; decennouenalis circuli propter legalem Hebræorū obseruationem à paschali mense inchoat, ibidemq; finitur: ita & hic Romanorū institutione à luna Ianuarij mensis inchoat, atq; ibi desinit, sicut ille, sic & iste, primū, & secundū cōmunes annos tertium habet embolismum, quartū & quintū cōmunes, sextū embolismū, septimū cōmunem, octauū embolismū. Hendecas quoq; cycli lunaris instar decennouenalis circuli VII annos cōmunes, & IIII habet embolismos. Et habent cōmunes anni menses lunares XII, id est, dies CCCLIII. Embolismi autē menses XIII, dies uidelicet CCCLXXXIII, præter unū duntaxat septimumdecimū cycli huius annū, qui est decennouenalis primus, in quo unus dies ratione saltus lunaris intercipitur. Quod ut manifestius fiat, singulorū ex ordine cursum uideamus annorum, & quod Dionysius in mense paschali, nos in Ianuario facere curemus: Anno lunari primo, decennouenali quarto, à Calēdis Ianuarijs usque in XII Calendas Ianuarias, quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari II, decennouenali V, à XII Cal. Ian. usq; V Idus Decemb. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari III, decennouenali VI, à IIII Idus Decemb. usq; in V Cal. Ian. quia embolismus est, fiunt dies CCCLXXXIII: Anno lunari IIII, decennouenali VII, à IIII Cal. Ian. usq; in XVI Cal. Ian. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari V, decennouenali VIII, à XV Calen. Ian. usq; in VIII Idus Decembris, quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari VI, decennouenali IX, à VII Idus Decemb. usq; in VIII Cal. Ian. quia embolismus est, fiunt dies CCCLXXXIII: Anno lunari IX, decennouenali X, à VII Calen. Ian. usq; in XIX Cal. Ian. quia cōmunis est, fiūt dies CCCLIII: Anno lunari VIII, decennouenali XI, CCXVIII Cal. Ian. usq; in IIII Nonas Ian. quia embolismus est, fiūt dies CCCLXXXIII: Anno lunari IX, decennouenali XII, à III Nonas Ian. usq; in XI Cal. Ian. quia cōmunis, fiūt dies CCCLIII: Anno lunari X, decennouenali XIII, à X Cal. Ian. usq; in III Idus Decemb. quia cōmunis est, fiūt dies CCCLIII: Anno lunari XI, decennouenali XIII, à II Idus Decemb. usq; in III Cal. Ian. quia embolismus est, fiunt dies CCCLXXXIII: Anno lunari XII, decennouenali XV, à II Cal. Ian. usq; in XIII Cal. Ian. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari XIII, decennouenali XVI

A XVI, à XIII Cal. Ian. usq; in VI Idus Decemb. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari XIII, decennouenali XVII, à V Idus Decemb. usq; in VI Cal. Ian. quia embolismus est, fiunt dies CCCLXXXIIII: Anno lunari XV, decennouenali XVIII, à V Cal. Ian. usq; in XVII Cal. Ian. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari XVI, decennouenali XIX à XVI Cal. Ian. usq; in Nonas Decemb. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari XVII, decennouenali I, à Nonis Decembris usq; in X Cal. Ian. quia embolismus est, fiunt dies CCCLXXXIIII: Anno lunari XVIII, decennouenali II, à IX Cal. Ian. usq; in II Idus Decemb. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari XIX, decennouenali III, ab Idibus Decemb. usq; in II Calen. Ian. quia embolismus, fiunt dies CCCLXXXIIII. Idcirco autē septimidecimi lunaris anni cōputus ab ipso quo prior explicitus est annus die incipit, & non à se sequente ut ceterorū, ne ppter saltū lunæ, quē dicunt, unus eidem anno dies deesse uideat. Quod ipsum Dionysius decennouenalem cyclum huiusmodi ordine percurrrens edocuit, ab eodem die quo ultimi conclusit anni metas primi inchoando principium.

ARGVMENTVM DE EO, QVOTA SIT LVNA IN
CALENDIS IANVARIIS. CAP. LVI.

POtest qui uult à cyclo lunari facere argumentū, ad inueniendum quota sit luna Calendarū Ianuariarū. Sume em cyclum lunæ quēlibet, utputa quintū, multiplica per XI, fiunt LV, adde unū semper regularem, fiunt LVI, partire per XXX, remanent XXVI, uicesima sexta est luna in Calen. Ian. anno quinto cycli lunaris. Item sume octo, multiplica per XI, fiunt LXXXVIII, adde unum regularem & partire per XXX, remanent XXIX, uicesima nona est luna in Calendas suprascriptas anno cycli lunaris octauo. Tantū memor esto, septimodecimo, octauodecimo, & nonodecimo cycli memorati anno non unū, ut in reliqs, sed duos adijcere regulares, et lunā Cal. Ian. sine errore reperies.

ARGVMENTVM QVOTVS SIT ANNVS CY-
CLI LVNARIS, VEL DECENNOVE-
NALIS. CAP. LVII.

IPse autem cyclus lunæ si uis nosse quotū agat annum, sume annos Domini, utputa DCCXXV, & subtrahe semper duo, remanēt DCCXXIII, hos partire per X & IX, remanet unū, primus annus est cycli lunaris. Quoties autem nihil remanet, nonusdecimus est. Et quia decennouenalis circulus cōmunem cum lunari uiam quāuis ocyor currit, si uis scire et eius quotus sit annus, sume annos Domini, utputa DCCXXV, & unum semper adijce, fiunt DCCXXVI, hos partire per X & IX, remanent IIII, quartus est annus cycli decennouenalis. Quod si nihil remanserit, ultimus est.

DE XIII LVNA PASCHAE. CAP. LVIII.

SExtus saepe dicti circuli locus, amplectitur lunas XIII primī mensis, quæ paschalis dominicæ diem singulis annis absque omni ambiguitate demonstrent: nam quæ post XIII lunā dominica dies occurrit, ipsa est paschalis dominicæ resurrectionis dies. Quæ quidē decimaquarta luna primū in æquinoctio, id est, duodecimo Calendarū Aprilii, ultimo uicesimo nono ab hinc die, id est, XIII Calendarū Maiarū suum uespere processum terris ostendit, quibus termi-

C nis per annos denos & nouenos legali tempore paschalis obseruantix discursus constat esse cōprehenfos : & si fieri posset, ut eadem omnibus annis sabbati die luna decima quarta cōtigisset, nil nostræ paschalis obseruantix tempus à legali discreparet: Nā & ipsi iuxta legis edicta semper decima quarta luna primī mensis ad uesperā immolantes, & comedentes agni immaculati carnē, sanguinemq; illius ad repellendū exterminatorem nostris postibus aspergentes, id est, baptis mi & paschaliū celebrantes solennia missarū, spiritalem superaremus Aegyptū, atq; illucescente mane in luna decima quinta eiusdē mensis primū azymorū diē intraremus, septemq; dies eiusdem celebritatis legitimos à mane quinti decimi diei usq; in uesperū uicesimi primī mensis ipsius, id est, à dominico Paschæ usq; in dominicū octauarum Paschæ debita cum ueneratione cōpleremus. Sed quoniam lunæ dies eadem diuersas septimanæ deuoluī in ferias, inde fit, ut qui propter resurrectionē nostrī redemptoris in dominicū diem Paschæ initium referuare docemur, aliquoties nostra festiuitas septimo post legaliū azymorū exordium dieumat ingressum: non tamen unquā contingat, ut non nostra solennitas paschalis aliquem legaliū paschæ dierum, sæpe autē omnes intra se cōplectatur. At cōtrahi qui dominicū Paschæ diem à decima sexta luna, usq; ad uigesimā secundā celebrandū æstimant, duplici miseria laborant, quia & legitimū Paschæ principiū nunquā habent, & crebro euenit, ut nullum dierū, qui in lege præscripti sunt, in sua paschali obseruatione consequantur: dum & uesperam quartidecimi diei, quo Pascha initiari statutum est, & mane quintidecimi, quo septima azymorū dierū solennitas inchoari præcepta, à sua prorsus festiuitate repudiant: Atq; insuper in huius pœnam peccati uicesimū secundum diem, qui in tota paschali institutione per Moysen nec semel appellatus inuenitur, frequēter in sui Paschæ principiū sanciri præcipiunt. Sunt qui in alterā partem à uia ueritatis, sed non minore labantur errore, cum scriptura præcipiat uia regia gradiendum, & neq; ad dexteram, neq; ad sinistram ab ea diuertendū. Qui à decima quarta luna usq; uigesimā dominicū Paschæ obseruandū decernendo, præoccupant sapius initiū Paschæ legalis, dum quod ipsa in decima quarta luna fieri statuit, illi in decimā terciā cōuertunt: & quod de uigesima statuit, sanctam eam & celeberrimā consecrans, quasi hæc ad Pascha minime pertineat, funditus contemnat. Quos inter alios fidei & actionis catholicæ defensores, etiā beatus THEOPHILVS Alexandrinæ Antistes ecclesiæ manifesta ratione deuincit, scribens Imperatori ad Theodōsio maiori: Sed quia accidere, inquit, interdū solet, ut occasione decimæ quartæ lunæ mensis primī nōnulli in errorem cadant, si decima quarta ipsa luna in dominicū diem ueniat: quo facto, necesse est iam ieiunium solui sabbati die, quādo decima terciā luna uenire monstratur, et incipimus legi contraria facere. Conuenit itaq; diligēter aduertere, ut quoties decima quarta luna in dominicū incurrit diem, in sequentem septimanā paschalem diem potius differamus, duplici hoc modo: Primū quidē, ne decima terciā luna inuenta in sabbati die soluamus ieiunium, quod consequens non est, quod nec ipsa lex præcipit, maxime cum & lumen ipsius lunæ imperfectum adhuc in proprio globo esse uideatur. Deinde, ne dominica die luna decima quarta cōstituta ieiunare cogamur, indecentem rem illicitamq; facientes: hoc enim Manichæorū sectæ consuetudo possedit: Quoniā igitur nec decima quarta luna ueniente in dominicū diem ieiunare debemus, neq; consequens est, ut si in sabbati die decima terciā eueniat soluamus ieiunium, necessariō asserimus hoc in septimanā sequentem deberi differri, sicuti

A sicuti paulo superius comprehendī: non tamen ex hac dilatione prauaricatione aliqua circa paschalem calculum perpetrata: quēadmodū enim decimus numerus cōplectitur nonum, sic & quoties decima quarta luna in dominicū incurrit diem, eō quod in eo ieiunare non liceat, in proximam septimanā differri necesse est diem Paschæ: nulla enim ex hoc imminutio fieri Paschæ uidetur, quia ipsi sequentes dies cōplectuntur & reliquos.

ARGVMENTVM INVENIENDI EAM.

CAP. LIX.

O Portet autē calculatorem quencūq; peritum decimas quartas lunas primi mensis, sicut et epactas lunæ annuas retinere memoriter. Sed et si quis has quoq; argumēto inuenire desiderat, uideat quot sint epactæ lunares anni cuiuscūq; cōputare uoluerit, & si quidem XIII aut XV sunt, XI Calendarum Aprilium uel XII Calendarū earundem die decimā quartā lunam uenire cognoscat: quia nimirum XI Calendarū suprascriptarū, sicut saepe dictum est, proprius est omnium locus epactarū. Sin autem pauciores sunt epactæ, dimittat eas crescere per dies usq; dum quartū decimū impleant numerū, & ibi semper lunam Paschæ decimā quartam habere non dubitet. Porro plures quindenario numero si habuerit epactas, & has usq; ad tricesimū numerū, id est, ipsius terminum mensis per dies crescere sinat, & sic à noua luna inchoans, atq; usq; ad decimam quartā ex ordine percurrentes, diem uotis paschalibus aptum rite reperiet. Sed & hoc notandū, quia decima quarta luna si cōmunis est annus XI diebus prius: si uero embolismus, XIX tardius quā pracedente anno transierat semper redire consuevit, excepto uno duntaxat primo circuli decennouenalis anno, in quo propter rationem saltus lunaris XII diebus anno unum cursum præcurrere solet.

DE DIE DOMINICO PASCHAE.

CAP. LX.

S Eptimo decennouenalis circuli titulo dies Paschæ dominicus cōprehenditur, qui de dominica nostri Saluatoris resurrectione à mortuis exordiū cōcipit: Nam cum in ueteri testamēto tribus argumentorū indicij paschale tempus sit obseruari præceptū, uidelicet ut post æquinoctium, ut mense primo, ut tertia eius septimana, id est, à uespera decimæ quartæ lunæ, quod est initiū decimæ quintæ, usq; in uesperum, id est, terminū uigesimæ primæ celebretur, quarta in eiusdē obseruatione regula est nobis à tempore dominicæ resurrectionis imposita, ut cum æquinoctio transenso lunam primi mensis decimā quartā uespere ortum facere uiderimus, non statim ad faciendum Pascha profiliamus, sed dominicū diem quo ipse Pascha, id est, transitū de morte ad uitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna ad gloriam resurgendo facere dignatus est, expectantes, in ipso tandem congrua Paschæ solennia celebremus. Quod si quis obiecerit, non æquinoctij memoriā, sed tantū primi mensis & tertiæ in eo septimanæ posuisse legiferum. Sciat, quia etsi æquinoctium nominatim non exprimit, in hoc tamen ipso quod à plenilunio primi mensis Pascha faciendū præcipit, æquinoctiū transcensum plenaria ratione depromit: quoniam absq; ulla dubietate constat, eam quæ prima transito æquinoctio plenū suū globū ostenderit, primi mensis existere lunam. Quoties ergo diem dominicū mox aduentante decima quinta luna habemus, nil nostrū tempus paschale à legali dissonat, quāuis alijs sacramentorū generibus eiusdem Paschæ solennia colimus. Quoties uero secundo, uel tertio, uel quarto, uel quinto, uel sexto, uel septimo, ab hinc die idem dominicus occur-

Cerit, ne sic quidē legem aut Prophetas soluimus, sed euangelicā potius gratiā
Theophilus. sacramentis adimplemus: quia enim & Saluator noster, sicut Theophilus cuius
 supra memini, uenerabilis Alexandria Episcopus scribit, decima quarta quidē
 est traditus luna, hoc est, quinta post sabbatum: decima quinta autē crucifixus
 die tertia resurrexit, hoc est, decima septima luna, quæ tunc in dominica die ui-
 detur inuenta, sicuti & ex Euangeliorū obseruatione comperimus. Habemus
 ergo solatium quo recte facere Pascha possimus, etiam si dilatio fuerit consecu-
 ta propter incurrentem necessitatē, ut si decima quarta primi mensis in sabbato
 euenerit luna, aut si in alijs ante sabbatū diebus septimanæ sequentis acciderit,
 sine dubitatione Pascha celebremus. Si uero in dominicum inciderit, omni mo-
 do in septimanā sequentem, ut sapius dictum est, differamus, propter eas quas
 præfati sumus causas. His ergo demonstratis atque patefactis, hoc etiam consi-
 derandū est, quod & lex frequenter causa necessitatis eos qui constrictione tem-
 poris quadam non potuerunt in primo mense Pascha celebrare, secundo idem
 facere præcipit: melius enim est in necessitate positos superiora quā inferiora
 sectari: quoniam inferiora à superioribus continentur, superiora autem ab infe-
 riori numero nō includuntur. Illud iterū quod iam posuimus declarantes, quod
 decimus numerus nonum intra se contineat, nonus autē decimū continere non
 possit. Quod si lex ad secundū mensem transire nos præcipit, si nō possimus san-
 ctum Pascha primo mense celebrare propter quasdam necessitates, nō intelligo
 cur non si decima quarta in dominicū diem incurrerit luna, in septimanā sequen-
 tem rationabiliter dilationem Paschæ facere debeamus, manente & primo men-
 se & decima quinta luna in qua Saluator crucifixus est, manente etiam & septi-
 ma decima quando post triduum resurrexit. Vbi autē primum dominicus resur-
 rectionis Christi dies fuerit, uarie refertur: & quidem, ut supra memorauimus,
 quidam VIII Calendarum Aprilium, sed alij VI, nonnulli V Calendarū
 earundem die fuisse adseuerant. Vbi notandū, quia si octaua Calendarū memo-
 ratarū, ut antiquiores scripsere, resurrectio Domini facta est, quintus profecto
 circuli decennouenalis tunc agebat annus, habens concurrentes VII, & lunā
 decimā quartā, sicut semper XI Calendarū Aprilū. Si autem VI Calendarū
 Aprilū Dominus resurrexit, tertiusdecimus circuli præfati annus extitit, V ha-
 bens concurrētes, & lunam decimā quartā, ut semper VIII Calendarū Apri-
 lium. Porro si V Calendarū superscriptarū resurrectio celebrata est Christi, se-
 cundus circuli decennouenalis existens annus concurrentes habebat IIII, &
 lunam decimā quartā: sicut semper VIII Calendarū Aprilū, quæ cunctæ de-
 cimæ septimæ lunæ, in qua die dominica prima sacrosanctæ resurrectionis sunt
 acta mysteria, cursu panduntur, indubio tantū diligentissime cauendū, ne hanc
 decima sexta luna, ut quidā patratam confirmando, non solū ineuitabile nostræ
 calculationis dispendiū, sed & grauissimū catholicæ fidei incurramus periculū.

DE LVNA IPSIVS DIEI.

CAP. LXI.

Vltima sæpe memorati circuli meta panduntur lunæ dominici Paschæ pro-
 pter uariantem eiusdem dominici occursum septem dierū ambitu inclusæ,
 id est, à XV usq; ad XXI, qui pro certo dies creberrima legis sunt adnotati-
 one præfixi, dicēte Domino: Primo mense XIII die mēsis comedetis azyma,
 usq; ad diem XXI eiusdem mensis ad uesperā: VII diebus fermentatū non
 inuenietur in domibus uestris. Cuius primi mensis septemq; eius dierū azymo-
 rum nunc regula talis est, ut quæ post æquinoctium decima quinta luna oc-
 currerit

A ccurrerit, primi mensis intelligatur, & hæc quencunq; VII dierum usque ad uicesimum primum dominicum acceperit, paschalis festi gaudijs aptum porrigat. Quod ideo toties repeto, quia fuere quidam qui dominicum Paschæ diem, uerbi gratia, à VII Calendarum Aprilium die luna uicesima notantes, dicerent: et quid peccare nos ostenditis in constituendo tempore Paschæ, cum nullus unquam calculator uetuerit VII Calendas Apriles Pascha celebrari: omnibus æque consentientibus tunc æquinoctium esse transcendendum, nullus negauerit lunam uicesimam dominico paschali aptam. Quibus respondendum, quia & VII Calendas Apriles, ubi luna congruerit, & luna uicesima, ubi dies oportunus arriuerit, dominicum Pascha rite actitabitur. Sed quia luna, quæ VII Calendas Apriles die XX est, pleniluniū ante æquinoctium habuit, non licet luna existente uicesima VII Calendas Apriles dominicum Paschæ diem celebrari. Quæ uero in æquinoctio, uel post æquinoctium plena est, mox ubi dominicus aderit dies, pascha legitimum dabit. Idem error, eadem est responsio, cum memorati calculatores XI Calendas Apriles, luna decima sexta: X Calendas Apriles, luna decima septima: IX Calendas Apriles, luna decima octaua: VIII Calendas Apriles, luna decima nona: VI Calendas Apriles, luna uicesima prima: V Calendas Apriles, luna uicesima secunda Pascha faciendum decernunt. Quod eo sapius anno faciunt, cum in Calendas Ianuarias XXV habuerint lunam. Cum uero hanc ibi uicesimam septimam habuerint, tunc longius à ueritate deuiant: quia nimirum primo mensis deputant lunam, quæ III Nonas Martias nata, triduo ferè ante æquinoctium plena existere monstratur. Et quia decima quinta, decima sexta, & decima septima diem Paschæ dominicum facere non ualet, eò quod has ætates XIII, XIII, & XII Calendarum Aprilium die tenuerit, profecto nec reliquas suas ætates quamuis æquinoctium sequentes, eiusdem dominicæ resurrectionis conuenientes potest habere solennijs.

QVID INTER PASCHA ET AZYMA DISTINET
CAP. LXII.

ET quoniā de Paschæ obseruatione aliquanta perstrinximus, etiam hoc intimare placuit, quod iuxta legis scripturam alia Paschæ, alia solennitas est azymorum: Vna quippe dies Paschæ, id est transitus, est quattadecima uidelicet primi mensis, in quo uesperascente agnus immolari iussus est: & mox sequenti nocte transiit Dominus Aegyptiorum primogenita percutiēs, & signatas agni sanguine domus filiorum Israël liberās: sequētes uero dies VII, id est à XV usq; ad XXI mensis eiusdē, azymorum proprie uocant: scriptum namq; est in Exodo, ubi agnus immolari XIII die primi mensis ad uesperam mandatur: Et comedetis festinantes: est enim Pascha, id est transitus Domini. Et: Trāsibo per terram Aegypti nocte illa, percutiāq; omne primogenitum in terra Aegypti. Et paulo post: Et cum dixerint uobis filij uestri: Quæ est ista religio? dicetis: Victimam transitus Domini est, quando transiit super domos filiorum Israël in Aegypto, percutiēs Aegyptios & domus nostras liberās. Item in Leuitico: Mense primo, inquit, XIII die mensis ad uesperam phase Domini est, & XV die mēsis huius solennitas est azymorum Domini: VII diebus azyma comedetis, dies primus erit uobis celeberrimus sanctusq;. Omne opus seruile nō facietis in eo, sed offeretis sacrificium in igne Domino VII diebus. Et ne nos quispiam uerba legis aliter quā ueritas habet intellexisse autumet, uideat doctissimus legalium literarum & Sacerdos quid de hijs sentiat. IOSEPHVS scribit in libro Antiquitatum in hunc

Paschæ dies.

Azymorum
dies.

C modū decima quarta luna primī mensis agnus immolat, decima quinta autē fuc-
cedit festiuitas azymorum, quæ VII diebus celebratur. Secunda uero azymo-
rum die, quæ est sextadecima, frugum primitias quas metunt offerunt. Quem
legalium morem sacrorū etiam nunc ecclesiæ consuetudo non ignobiliter imi-
tatur, unam uidelicet noctem transitus dominici, id est resurrectionis eius à mor-
tuis, quā pius triumphando fideles saluare dignatus est, principaliter obseruās,
in cuius exortum sanguis ipsius, uidelicet agni immaculati, populum eius fon-
te regenerationis ablutum mundat ab omni peccato. Ac deinde alios septē dies
in memoriā eiusdem dominicæ resurrectionis congrua festiuitate subiungens.
Verum quia ipsa quoque dies Paschæ à fermento castigari præcipitur, hanc Euan-
gelij scriptura aliquando primā azymorū cognominat: Et primo, inquit, die
azymorū quando pascha immolabant dicunt ei discipuli: Quo uis eamus & pa-
remus tibi ut manduces Pascha? Item die XV mensis primī, à qua VII dies
azymorū inchoant, propter uicinā Paschæ nomine uocat illius cum dicit: Et
ipsi non introierunt in pratoriū, ut non contaminarentur, sed manducarent Pa-
scha: non quia legi contraria est euāgelica scriptura, sed quia sacramentū quod
decebat hac nobis societate uocabulorū uiuacius inculcare curauit. Salua enim
subtiliore discussione, possumus intelligere quod mystica Paschæ solennia sin-
guli nostrū in die baptismatis egerint: spiritalem uidelicet exterminatorem si-
gno pretiosi sanguinis euadendo, spiritales transeundo tenebras, toto autē uitæ
proficientes tempore, quod deinceps in hac peregrinatione gerimus, septē dies
azymorum celebremus: quibus sicut Apostolus edocet, non in fermento maliti-
æ & nequitie, sed in azymis synceritatis & ueritatis epulari debemus. Et quia
nos in baptismo, ut de potestate Satanæ in partem sortis sanctorū transire quea-
mus, synceritatē ac ueritatem necesse est tenere, itemque toto nostræ peregrina-
tionis tempore, quod septenario dierum numero uoluitur, quotidiano profectu
ad meliora transire præcipimur, quasi & in Pascha azymis uesci, & in diebus azy-
morum Pascha spiritualiter agere cognoscimur.

T Y P I C A P A S C H A E I N T E R P R E T A -

T I O . C A P . L X I I I .

N Am sicut tota paschalium obseruantia ceremoniarū, ita etiā tempus quo
agi præcepta est totū mysterio sacro redolet. In primis namque æquinoctiū
transgredi in dominicæ Paschæ celebratione iuxta legis decreta curamus, ut ui-
delicet solennitas, in qua mediator dei & hominum destructa potestate tenebra-
rum mundo lucis iter aperuit, etiam temporis ordine foris quid intus habeat
ostendat. Et quæ nobis æternæ beatitudinis lumen promittit, tunc maxime cele-
bretur, cum solis lumen annuo proficiens incremento, primam sumit de noctis
umbra uictoriam: Deindeensem primum anni, qui & Nouorum uocatur, in
quo Pascha celebremus attendimus. Ipse autem est mensis, in quo mundus iste
formatus, & homo est primus in paradisi sede locatus: Quia per huius myste-
ria solennitatis primam nos stolam recepturos, primum supernæ beatitudinis
regnum, à quo in longinquam regionem discessimus, nos repetituros esse spe-
ramus. De cuius gloria regni beatus Apostolus Petrus: Coelos autem nouos,
inquit, & terram nouam, & promissa ipsius expectamus, in quibus iustitia ha-
bitat. Sed & Ioannes in Apocalypsi sua: Et dixit qui sedebat in throno: Ecce
noua facio omnia. Deinde etiam tertiam mensis eiusdem septimanam in Pa-
scha obseruamus, quod resurrectionis dominicæ gaudijs aptissime congruit:
Quia

A Quia & eadem sacrosancta eius resurrectio tertia die facta est, & tertiotempore seculi, id est cum gratiæ coelestis aduentu tota eius in carne dispensatio, quæ per resurrectionis consummata est gloriam, mûdo apparuit. Prima seculi nanque tempora lege naturali per Patres, media lege literali per Prophetas, extrema charismate spiritali per seipsum ueniens illustrare dignatus est. Sed & ipsa tunc lunæ conuersio pulcherrimū nobis sacramenti coelestis spectaculum præbet: namq; luna, quæ rotundi facta schematis, à sole lumen, ut supra diximus accipit, ideoq; semper ex dimidio orbe, quem ad solem habet, lucida est: ex altero autem dimidio semper obscura, à prima usq; ad xv lucis clementum ad terras, defectum uero habet ad cœlos. A xv autem usque ad nouissimam clementum eiusdem suæ lucis à terrenis auersum, paulatim ad coelestia reuertitur: Quæ nimirum eius conuersio recte paschalis gaudiij mysteria signat, quibus omnem mentis nostræ gloriam à uisibilibus auertere delicijs, caducisq; fauoribus, atq; ad solam coelestis gratiæ lucē suspendere contemplando docemur: Vel si utranq; eius conuersionem in bonum delectat interpretari, possumus intelligere, q; crescens ad oculos humanos lumen lunæ uirtutum gratiā, quibus apparens in carne Dominus mundo illuxit, insinuet, de quibus dicitur: Et Iesus proficiebat sapientia & ætate, & gratia apud deum & homines. Recrescēs uero ad cœlos, resurrectionis ascensionisq; illius gloriā designet, quæ in se quidem ipsa mox perfecta prouenit, sed in animo fidelium quibusdam lucis suæ profectibus usq; ad finem seculi crescere non desinit. Resurgens enim Dominus à mortuis primo singulis ac binis, ac deinde pluribus, modo septem, modo undecim, modo duodecim, modo plus quàm quingentis fratribus simul, ad ultimū discipulis omnibus apparuit: quibus uidentibus ascēsurus in cœlū præcepit eos suæ dispensationis esse testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & usq; ad ultimum terræ. Et bene luna cum nostros crescit ad oculos paulatim à sole recedit: cum uero ad cœlos, paribus ad eum spatijs redit. Hoc enim est quod ipse dixit: Exiui à patre & ueni in mundum, iterū relinquo mundum & uado ad patrē. Et quod de ipso psalmus: A summo cœlo egressio eius, & occursum eius usq; ad summum eius. Quia ergo luna eo suæ lucis incremento, quod exiens à sole ad nostros euoluitur obtutus, domini Saluatoris in carne, usq; ad tēpora passionis doctrinam uirtutesq; significat, eò autem quod ad solem rediens paulatim ad inuisibilem nobis cœli faciē recolligit, resurrectionis illius ac posterioris gloriæ miracula demonstrat, merito à decima quinta paschalis uoti gaudijs apta prædicatur. Hijs quidem paschalis temporis à legis obseruatione sumptis indicijs, hæredes noui testamenti etiā diem dominicā, quam scriptura unam siue primam sabbati cognominat, adnectimus: nec immerito, quæ & conditione primitiæ lucis excellens, & triumpho dominicæ resurrectionis insignis, & nostra quoq; nobis resurrectione manet semper exoptabilis. Septem quoq; dies lunæ, id est, à xv usq; ad xxi, per quos eadem dominica naturali ordine discurret, uniuersitatē ecclesiæ, quæ per totū mundum paschalibus est redempta mysterijs, aperte denuntiant: Nam & septenario saepe numero uniuersitatem designare scriptura consueuit. Vnde quod ait Propheta: septies in die laudem dixi tibi, nil melius intelligitur, quàm quod alibi ait: Semper laus eius in ore meo. Et specialiter totam catholicæ ecclesiæ perfectionem eo figurari Ioannes testatur, qui ad septem Asiæ scribens ecclesias, uniuersalis per orbem ecclesiæ mysteria patefecit. Vnde & per omnia quæ singulis septem scribit hortamenta, hunc uersiculum intexere curauit: Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesijs: quod

Septenarius
numerus.

C quod unicuique dixerat hoc omnibus se dixisse palam probās ecclesijs. Nec mi-
nus etiam moralem nobis commendat paschalia tempora sensum, in nomine
Pascha my- quidem Pascha, ut de uitijs ad uirtutes transitum quotidie faciamus spiritalem.
sticum. In mense autem nouorū, in quo adulti fructus aduentu suo pronuntiant ueterū
Mensis nouo- cessationem, ut exuentes ueterem hominē cum actibus eius, renouemur spiritu
rum quid si- mentis nostrae, & induamus nouum hominē qui secundum deū creatus est, in iu-
gnificet. stitia & sanctitate, & ueritate. Et ut uegetati diuersarum uarietate uirtutū, earūq;
folijs ueluti amoenae arboris adumbratione uelati, tanq; late atq; fructiferæ sege-
res pullulemus in plenilunio, ut perfectum splendore fidei & sensus gerentes, a
peccati tenebris segregemur, in reuersa eadē luce lunari ad coelos, quod a quin-
tadecima luna fieri incipit, ut quanto magni sumus humiliemur in omnibus, di-
centes cum Apostolo singuli: Gratia autem dei sum id quod sum. Quae profe-
cto gratia muneris superni, quae tertio tempore seculi manifestius effusa est, pul-
cherrima figurarū consequentia tertiae lunae hebdomade, lumen ipsius quod ea-
tenus ad terras creuerat, ad coelestia iam crescere inchoat, pulchre hanc in pascha
obseruare praecipimur, ut gratiae quam accipimus nuncq; obliti, per singulos gra-
dus spiritualis transitus largitori illius obediēdo uicem rependere meminerimus:
uel certe in crescente ad homines luna, uitae nobis actiuae, in reuersa uero ad coe-
los speculatiuae typus ostendit: Vel in hac nobis cōuersione dilectio proximi, in
illa nostri signatur autoris: Aut huc cōuersus lucis eius profectus, ut bona foris
operemur admonet, porro illuc, ut eadē bona opera solo supernae mercedis in-
tuitu geramus: Huc, ut luceat lux nostra coram hominibus, & uideant bona no-
stra opera, illuc, ut glorificent patrē nostrū qui in coelis est. In una sabbati, quae
Vna sabbati. noui testamenti propria solennitas est, instruimur, ut spe futurae nostrae in Chri-
sto resurrectionis patienter in praesenti omnia aduersa pro Christo, & ipsam mor-
tis toleremus iniuriā, audientes ab Apostolo: Quia si spiritus eius qui suscitauit
Iesum a mortuis habitat in nobis, qui suscitauit Iesum a mortuis uiuificabit &
mortalia corpora nostra, per inhabitantē spiritū eius in nobis. Cuius spiritus qua-
septiformis est gratia, potest eadem VII dierum lunariū numero, quo praefata
una sabbati, id est dies dominica circumfertur intimata, non inconuenienter in-
telligi. Verum de mysterio temporis Paschae, si quis plenius scire uult, legat be-
ati Aurelij Augustini ad Ianuariū epistolam de ratione paschali.

DE CIRCVLO MAGNO PASCHAE. CAP. LXIIII.

Magnus circulus Paschae. **C**irculus Paschae magnus est, qui multiplicato per inuicē solari ac lunari cy-
clo, DXXXII conficitur annis. Siue enim decies nouies uiceni & octo-
ni, seu uicies & octies deni ac noueni multiplicentur, DXXXII numerū com-
plent. Vnde fit, ut idē circulus magnus decennouenalis, lunae circulos XXVIII,
Solis autē, qui uicenis octonisq; consummari solent annis, X & IX habeat cir-
culos: bissextus decies nouies septenos, id est CXXXIII, menses solares, ui-
cies octies, CCXXVIII, id est VICCCLXXXIII. Menses autē lunares, ui-
cies octies CCXXV, id est VIDLXXX dies, exceptis bissextis, uicies
octies VIDCCCCXXV, id est CXCIIII CLXXX: appositis autē bissextis
CXCIIII CCCXIII. Qui ubi memoratā ex ordine mensium dierumq; sum-
mam compleuerit, mox in seipsum reuolutus, cuncta quae ad solis uel lunae cur-
sum pertinent, eodem quo praeterierant semper tenore restaurat: tantū anni do-
minicae incarnationis suo certo tramite proficiūt in maius, & Indictiones quo-
quo ferantur in ordine, nil siderū cursum, atque ideo nihil paschalis calculi or-
dinem

A di nem mouent. Quod ut apertius clarescat, placuit eundem plenario ordine *cir* No: *in finem*
culū præsenti opusculo præponere, sumpto exordio à quingentesimo tricesi mo *reticimus cer*
secundo dominicæ incarnationis anno, ubi primū Dionysius circulum cœpit, & *to consilio.*
perducto opere usq; ad millesimū sexagesimū tertium eiusdem sacrosanctæ in-
carnationis annū; quatenus legentes quicq; non solum præsente uel futurū pro-
spicere, sed & præteritū omnem paschalis statū temporis inerrabili possent
intuitu respicere, atq; ad dilucidationē priscæ lectionis annos o-
mnes, qui aliquando in quæstionē uenerant, quando uel
quales fuerint euidentius agnoscant.

BEDAE ANGLO

SAXONIS DE TEMPORVM RA
TIONE, CAPVT LXV.

B **D**E sex huius mundi ætatibus, ac septima uel octaua quietis, uitæq; *Homo minor*
coelestis, & supra in cōparatione primæ hebdomadis, in qua mūdus *mundus.*
ornatus est, aliquāta perstrinximus, & nunc in cōparatione xui u-
nius hominis, qui *μικρόκοσμος* græcè a philosophis, hoc est minor mū-
dus solet nuncupari, de eisdē aliquāto latius exponemus. Prima est ergo mun-
di huius ætas, ab Adam usq; ad Noē, continens annos iuxta hebraicā ueritatē,
I DCLVI: iuxta LXX Interpretes II CCXLII: generationes iuxta utrāq;
editionē numero X, quæ uniuersali est deleta diluuiō: sicut primā cuiusq; homi-
nis obliuio demergere consueuit ætatē: Quotus enim quisq; est qui suam recor-
detur infantia. Secunda ætas a Noē usq; ad Abrahā generationes iuxta he- *Secunda ætas.*
braicā autoritatē complexa X, annos autē CCXCII. Porro iuxta LXX In-
interpretes annos I LXXII: generatiōes uero XI. Hæc quasi pueritia fuit gene- *cel. xxi.*
ris populi dei, & ideo in lingua inuenta est, id est, hebræa. A pueritia nanq; in-
cipit homo nosse loqui post infantia, quæ hinc appellata est q; dari non potest.
Tertia ab Abrahā usq; ad Dauid generationes iuxta utrāq; autoritatē XIII, *Tertia ætas,*
annos uero DCCCCXLII cōplectens. Hæc uelut quædā adolescentia fuit po-
puli dei, à qua ætate q; incipit homo posse generare, propterea Matthæus Euan-
gelista generationū ex Abrahā sumpsit exordiū, qui etiam pater gentiū constitu-
tus est, quando mutātū nomen accepit. Quarta a Dauid usq; ad trāsmigra *Quarta ætas.*
tionē Babylonis, annos habens iuxta hebraicā ueritatē CCCCLXII: iuxta
LXX translationē XII amplius: generationes iuxta utrosq; codices XVII.
Quas tamen Euangelista Matthæus certi mysterij gratia XIII ponit. A qua
uelut iuuenili ætate in populo dei regūtēpora cœperūt: Hæc nāq; in hominibus
ætas apta gubernando solet existere regno. Quinta quasi senilis ætas, à trans- *Quinta ætas.*
migratione Babylonis usq; in aduentū domini Saluatoris in carnē, generatiōes
& ipsa XIII. Porro annis DLXXXCX extēta, in qua ut graui senectute fessa
malis crebrioribus plebs hebræa quassatur. Sexta, quæ nunc agitur ætas, nul- *Sexta ætas,*
la gene-

C la generationū uel temporū serie certa est, sed ut aetas decrepita ipsa totius seculi morte consummāda. Has ærumnosas, plenasq̃ laboribus mundi aetates quicq̃ felici morte uicerunt, septima iam sabbati perennis aetate suscepti, octauam beatæ resurrectionis aetatem, in qua semper cum Domino regnent, expectant.

DE CVRSV AETATVM EARVNDEM.

CAP. LXVI.

Prima igitur aetate seculi nascentis, prima huius die, fecit deus lucem quā apellauit diem: Secunda firmamentum cœli in medio librauit aquarū, ipsis aquis ac terra, cum cœlo superiore, ac uirtutibus quæ in eo Conditorē laudarēt, ante horum sex dierum exordium creatis. Tertia die congregatis in suum locū aquis, quæ cuncta contexerant, aridam iussit apparere. Quarta sidera in firmamento cœli posuit, quæ nunc, quantū æquinoc̃ij coniectura colligimus, XII Calendarum Aprilium uocatur. Quinta natalitia & uolatilia creauit animātia. Sexta animalia terrestria, & ipsum hominem formauit Adam, de cuius latere dormientis matrem omnium uiuentiū produxit Euam, quæ nunc quantū mihi uidetur esse credibile, decima Calendarum Aprilium dies appellatur. Vnde merito creditur, si non uerior sententia uincit, quod beatus Theophilus cum cæteris, non solum Palæstina, sed & permultis aliarum regionum Episcopis de Palæstina disputatione scripsit, eodem X Calendarum Aprilium die Dominum fuisse crucifixum. Decebat enim una eademq̃ non solum hebdomadis, sed & mensis die, secundū Adam pro generis humani salute uiuifica morte sopitū, de productis è latere suo sacramentis cœlestibus sponsam sibi sanctificare ecclesiam: qua uidelicet die primum Adam, patrem uidelicet humani generis ipse creauerat, eiq̃ de latere costam tollens ædificauit mulierem, cuius adiutorio genus propagaret humanum.

ANNO
MVNDI
CXXX.

Seth.
Abel.

CCXXXV.

† DCCVII

Enos.

CCCXXV.

CCCXCV.

CCCXL.

CCCCIX.

DCXXII.

Enoch quedā
diuine scripse
rat.

CLXII

CLXV

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

CLXX

Adam annorum CXXX genuit Seth, cui superuixit annis DCCC. Verū LXX Interpretes ante natum Seth posuere annos CCXXX, postea DCC. Seth interpretatur resurrectio, significans resurrectionē Christi à mortuis, cuius mortē illatā à Iudæis significat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occisus. Seth annorum CV genuit Enos, cui superuixit annis DCCCVII. Porro ante natū Enos annos CCLV, postea posuere † DCCVI. Enos interpretatur homo, de quo benedicitur. Iste cœpit inuocare nomen Domini: Quia hominum est proprium, ut suæ fragilitatis memores inuocent Conditoris auxiliū, eorū duntaxat qui in fide Christi uiuentes filij resurrectionis esse lætant. Enos annorū XC genuit Cainan, cui superuixit annis DCCCXV. Sed LXX ante natum Cainan CXC annos, postea DCCXV posuere. Cainan annorum LXX genuit Malaleel, post cuius ortum uixit annis DCCCXL. LXX ante natū Malaleel CLXX, postea dixere DCCXL. Malaleel annorum LXV genuit Iareth, cui superuixit annis DCCCXXX. LXX ante natum Iareth CLXV, postea posuere DCCXXX. Iareth annorum CLXII genuit Enoch, cui superuixit annis DCCC. In hac generatione nusquam utriq̃ codices discrepant. Hunc Enoch nonnulla diuine scripsisse, Iuda Apostolo attestante comperimus. Sed ut beatus Augustinus dicit: Non frustra nō sunt in eo canone scripturarum, qui seruabatur in templo Hebræi populi succedentiū diligentia sacerdotū, nisi quia ob antiquitatem suspectæ fidei iudicata sunt, nec utrum hæc essent quæ ille scripsisset poterat inueniri.

A ueniri. Vnde illa quæ sub eius nomine proferuntur, & continent illas de gigantibus fabulas, quod non habuerint homines patres, recte à prudentibus iudicantur non ipsius esse credenda.

Enoch annorum **LXV** genuit Mathusalam, post cuius ortum ambulauit cum deo **CCC** annis **LXX**. Ante natum Mathusalam posuere **CLXV** annos, postea **CC**. Et bene in septima generatione Enoch, qui interpretatur dedicatio, tulit à mortalibus deus, quia ciuitas electorum in sex huius seculi pro deo laborans ætatibus, in septima sabbati futuri gloriam dedicationis expectat, atq; reprobi sola præsentis sunt felicitate contenti. Cain ciuitatem quã statuit non in septima generatione, sed in primogenito Enoch filio consecrat.

Mathusalam annorum **CLXXXVII** genuit Lamech, cui superuixit annis **DCCCLXX** **III**. **DCCLXXXII**, id est, usq; ad diluuium. **LXX** ante natum Lamech **CLXVII** ponunt annos, postea **DCCC & II**. Qui numerus, ut lector facillime uidebit, iuxta Hebraicam ueritatem **XX** annis, iuxta ipsorum uero auctoritatem **XIIII** annis diluuij tempora transit. De qua famosissima quæstione doctissimi patres, Hieronymus in libro quæstionum Hebraicarum, Augustinus in libro de Ciuitate dei quinto decimo plenissime disputant.

Lamech annorum **CLXXXII** genuit Noë, cui superuixit annis **DXCV**. **LXX** ante natum Noë ponunt annos **CLXXXVIII**, & postea **DLXV**. In hac sola generatione summa uniuersitatis discrepat, quia **XXIIII** annis plus uixisse Lamech in Hebræis, quàm in **LXX** translatorum codicibus inuenitur.

B Noë anno **DC** uenit diluuium mense secundo, **XVII** die mensis. Sanè de differentia annorum inter Hebræam & **LXX** interpretum auctoritatem, ne quis nos laceret nouas mouisse quæstiones, legat præfatorum patrum memorata opuscula, & intelliget hanc iam olim notissimam fuisse distantiam, cuius originem distantia cum beatus Augustinus solertissime quæsisset, dixit in libro superscripto capitulo **XIII** inter alia sic: Credibilis ergo quis dixerit, cum primo de bibliotheca Ptolemæi describi ista cœperunt, tunc aliquid tale fieri potuisse in codice uno, sed primitus inde descripto, unde iam latius emanaret, ubi potuit quidem accidere etiam scriptoris error. Et hoc in illa quæstione de uita Mathusalæ non absurdum est suspicari. Et post aliquanta: Recte fieri, inquit, nullo modo dubitauerim, ut cum diuersum aliquid in utrisq; codicibus inuenitur, quandoquidem ad fidem rerum gestarum utrunq; esse non potest, uerum ei linguæ potius creditur, unde est in aliam per interpretes facta translatio.

SECUNDA seculi ætate prima huius diei, quæ est uicesima septima mensis secundæ, egressus est Noë de arca, in qua pauci, id est, **VIII** animæ saluæ factæ sunt per aquam. Quod commemorans in Epistola beatus Apostolus Petrus mirifice statim exponere curauit, cum subiunxit, quod & nos nunc similis formæ saluos fecit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientia bonæ interrogatio in deum, per resurrectionem Iesu Christi qui est in dextera dei. In aqua diluuij baptismum, in arca & hijs quæ continebat, ecclesiam & fideles illius, in octonario animarum numero, mysterium dominicæ resurrectionis in cuius fide baptizamus, docens esse figuratum.

Sem **C** annorum genuit Arphaxad biennium post diluuium. Ab Arphaxad Chaldaeos originem duxisse Hieronymus scribit. Superuixit autem Sem nato Arphaxad **D** annis, id est, usq; ad quinquagesimum annum natiuitatis Iacob.

Arphaxad annorum **XXXV** genuit Sale. Hic **LXX** interpretes una generatione

Lucas

C ratione plus quam Hebraica ueritas posuere, dicentes quod Arphaxad cum esset annorum CXXXV genuit Cainan. Quicum CXXX annorum fuerit, ipse genuit Sale. Quorum translationem Euangelista Lucas hoc in loco uideatur esse secutus. Verum Chronographi Græcorum cum generationum seriem ad auctoritatem hebraicam castigassent, ablata una generatione Cainan, nec tamen numerum annorum in generationibus, quas cum eis habuere communes, ad eorum auctoritatem castigare curassent, propriam secuti auctoritatem dederunt huic ætati annorum summam minorem quidem LXX translatorum editione annis CXXX, sed hebraica ueritate annis DC & L maiorem, id est, annis DCCCC & XLII. Vixit autem Arphaxad post natum Sale annos CCC & CCCC III: cui tamen LXX post natum Cainan scribunt annos CCCCXXX, & XXX. Cainan post natum Sale CCCCXXXVIII.

Ebu

MDCCXX
III.

Sale annorum XXX genuit Heber, cui superuixit annis CCCCIII. LXX ante natum Heber posuere annos CXXX, postea CCCXXX. Ab hoc Heber Hebræorum nomen & genus oritur.

MDCCLVII.

Phalech.

Heber annorum XXXIII genuit Phalech, cui superuixit annis CCCXXX. LXX ante natum Phalech annos posuere CXXXIII, postea CCLX. Phalech interpretatur diuisio, cui propterea tale nomen imposuere parentes, quia tempore natiuitatis ipsius terra per linguarum confusionem diuisa est. Cuius di-

Arnobio

Sapientia

27

206

Sem, asiam, minore
orientem amari

uisionis Arnobius rhetor in expositione Psalmi CIIII ita meminit: Sem pri-

mogenito Noë pars facta est à Persida & Bactris usque in Indiam longe & usque

Rhinocoruras. Quæ spatia terrarum habent linguas sermone barbarica XX &

VII. In quibus linguis Gentes sunt patriarum CCCC & VI non diuersarum

linguarum, sed ut dixi, diuersarum patriarum. Verbi gratia, cum una lingua

latina sit, sub una lingua diuersæ sunt patriæ Brutiorum, Lucanorum, Apulorum, Ca-

labrorum, Picentum, Tuscorum, Et hijs atque huiusmodi similia si dicamus.

Cham uero secundus filius Noë à Rhinocoruris usque Gadira habet linguas

sermone Punico à parte Garamantum, latino à parte Boreæ, Barbarico à parte

Meridiani Aethiopum & Aegyptiorum, ac barbaris interioribus uario sermone

XX duabus linguis in patrijs CCCC & IIII. Iapheth autem tertius, à Media

usque ad Gadira ad Boream. Habet autem Iapheth flumen Tigridem, qui diuidit

Mediam & Babyloniam in patrijs ducentis, sermone uario, in linguis XX &

III. Fiunt ergo omnes simul linguæ LXXII, patriæ autem generationum

M, quæ in tripartito seculo hoc ordine sitæ sunt. Habet, ut diximus, Iapheth flu-

men Tigridem, qui diuidit Mediam & Babyloniam, Sem autem Euphraten,

Cham uero Geon, qui uocatur Nilus.

MDCCLX

XXVII.

linguae:

Phalech annorum XXX genuit Reu, cui superuixit annis CCIX. LXX ante natum Reu CXXX annos ponunt, postea CCIX. Hijs temporibus primum templa constructa, & quidam principes Gentium tanquam dii sunt adorati.

MDCCCIX.

alias 1819.

Reu annorum XXXII genuit Seruch, cui superuixit annis CCIX. LXX ante natum Seruch CXXXII annos ponunt, postea CCVII. Scytharum regnum dicitur exortum, ubi primus regnauit Taurus.

Taurus.

MCCCCXL

IX.

Seruch annorum XXX genuit Nachor, cui superuixit annis CC. LXX ante natum Nachor ponunt annos CXXX, postea CC. Aegyptiorum imperium dicitur inchoare, primo eis regnante Zoues.

Zoues.

MDCCCL

XXVIII.

Nachor annorum XXIX genuit Thare, cui superuixit annis CXIX. LXX ante natum Thare ponunt annos LXXIX, postea CXXIX. Assyriorum Sicyoniorumque

Diuisio, iuxta arnobium phm &
rhetorem

Tuscor, 2 linguae:

dam

A cyoniorumq; regnum nascitur: hijs primum Belo, illis Aegialo regnante.

Thare annorum LXX genuit Abraham, cui superuixit annis CXXXV. MDCCCXL VIII.

Hactenus secunda seculi ætas protenditur, cuius tota serie recensita beatus Augustinus in libro de Ciuitate dei XVI, capitulo decimo, hoc modo conclusit:

- » Fiunt itaque anni à diluuiò usque ad Abraham MLXXII secundum uulgaram editionem, hoc est, interpretum LXX. In Hebræis autē codicibus longe pauciores annos perhibent inueniri, de quibus rationem aut nullam aut difficil-

1656
292

limam reddunt. TERTIA mundi ætas à natiuitate cœpit Abraham Patriarchæ, qui LXXV IIXXXIII. 1940
annorū cum esset, relicta gente patria, ad imperiū dei uenit in terram Chanaan, accipiens promissionem nascituri de suo semine Saluatoris, in quo benedicerentur omnes Gentes, simul & seipsum in gentem magnam esse futurum, quarum una spiritalis, altera est promissio carnalis. Hijs temporibus Ninus & Semiramis Assyrijs regnant.

Abraham annorum LXXXVI genuit Ismaël, à quo Ismaëlita: genuit autē IIXXXIII.
tem Ismaël XII duces, & uixit annos CXXXVII.

Idem Abraham annorum C genuit Isaac, qui primus & solus in tota testamenti ueteris serie legitur octaua die circumcisisus. Quod non sine magno mysterio priuilegium est filio promissionis donatum. 1540

Isaac annorū LX genuit Esau & Iacob Patriarchas Idumææ & Israëlita: gentis, post quorū ortum uixit annos CXX. Hijs temporibus primus apud Argos regnauit Inachus annis L, cuius filia Io, quæ Aegyptij mutato nomine Isidem colunt. 1140

- B Iacob annorū CXXX descendit in Aegyptū in animabus LXX. Huius temporibus Memphis in Aegypto ab Ape Argiuorum rege condita. Sparta quoq; à Sparto filio Phoronæi regis Argiuorum conditur. 1140

Habitatio filiorū Israël qua manserunt in Aegypto fuit CCCCXXX annorū, quibus expletis eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Aegypti, ut scriptura testatur Exodi: quorū tamen summam annorum chronographi à septuagesimo quinto anno natiuitatis Abraham, quando terram re-

4 75

- » promissionis intrauit computant, sequentes editionem LXX interpretū, quæ dicit: habitatio autem filiorum Israël qua habitauerunt in Aegypto & in terra Chanaan, ipsi & patres eorum, anni CCCCXXX. Quæ necessariò sequendam & ipsa hebraica ueritas ostendit, quæ narrat Chaath filium Leui, quem natum esse constat in terra Chanaan, uixisse annos CXXXIII, & filium eius Amram patrē Mosis annos CXXXVII, & ipsum Mosen LXXX fuisse annorū tempore egressionis de Aegypto. Quia nimirū horum summā annorum constat CCCC & XXX implere non posse. Annuit autē horū translationi & Apostolus cum ait: Abraham dictæ sunt promissiones & semini eius, nō dicit, & seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo qui est Christus. Hoc autē dico testamentum confirmatū à deo, quæ post CCCC & XXX annos facta est lex, non irritum facit ad euacuandas promissiones patrum.

133
137
80

350

Moses annis XL eductum ex Aegypto regit populum Israël in deserto, quorū primo anno tabernaculum Domino construit, & VII mensibus opus perficiens, mense primo anni secundi prima die mensis erexit. Huc usq; ut Eusebius cōmemorat, quinque libri Mosis continent gesta annorum IIIDCCXXX, secundum LXX Seniorū interpretationem. Quot uero annos huius tempo-

A promissione data

Cris hebraica ueritas contineat, Iosephus in primo cōtra Appionem grammaticū libro ita cōmemorat: Neq; igitur innumera apud nos habentur uolumina inter se inuicem discordantia, sed II tantum & XX sunt libri, qui omnium temporum seriem continent, qui & iuste creduntur diuinitus inspirati. Ex quibus quinq; sunt Mosi, continentes leges uitæ, & successionis humanæ profapiam, usq; ad ipsius Mosi terminum pertendentes. Qui paulo minus ad tria milia annorum continentiam gerunt.

¶ **NDIX.** Iosue annis XXVI regit populum Israël, ut Iosephus docet: nam scriptura sancta quot fuerint anni ducatus illius tacet. Quare uero Eusebius in Chronicis XXVII posuerit, infra dicemus. Primo autē sui ducatus anno, Iosue primo mense decima die mensis populum patefacto Iordanis alueo in terram repromissionis induxit, quo uidelicet anno, ut in Chronicis præfati Eusebii reperimus, principium erat quinquagesimi primi Iubilei secundum Hebræos, id est, IID anni erant ab initio mundi completi, singulis Iubiliorū ordinibus per quinquagenos annos deputatis. At uero hanc temporis huius esse summā nostra inquisitio nequaquā inuenire ualuit, constat enim quia MDCLVI ad diluuiū usq; fuere anni. Inde ad Abraham CCXCII, qui LXXV erat annorum quando promissionem dei accepit. Promissionis anni CCCCXXX, ducatus Mosi anni XL, qui profecto numerus non IID, sed VII minus, id est, IICCCCXCIII, ut prænotauimus, annos implet.

¶ **IIDLIX.** Othoniel annis XL de tribu Iuda primus Israëlī Iudex Domino iubente constituitur. Huius temporibus primis filij Israël seruire Chusan Rasathaim regi Mesopotamiæ VIII annis.

¶ **IIDCXXXIX.** Aoth annis LXXX filius Gera, filij Gemini, qui utraque manu utebatur pro dextera, cuius in principijs seruiuit Israël Eglon regi Moab annis XVIII, donec eum ipse percusso Eglon liberauit. Hoc tempore Cyrene ciuitas condita est in Libya.

¶ **IIDCLXXIX.** Debbora annis XL prophetissa de tribu Ephraim, cum Barach de tribu Neptalim, cuius in initio ducatus oppressit filios Israël Iabin rex Chanaan XX annis, qui regnauit in Asor. Sed occiso ab Israël principe militiæ eius Sisara, humiliatus tandem ac deletus est. Hoc tempore Miletus condita.

¶ **IIDCCIX.** Gedeon annis XL ex tribu Manasse. Sub quo seruiuit Israël Madianitis & Amalechitis VII annis, sed Gedeon pugnante liberatus est. Tyrus condita ante templum Hierosolymorum annis CCXL, ut scribit Iosephus.

¶ **IIDCCXXII.** Abimelech annis tribus, filius Gedeonis, qui regnabat in Sychem, Hercules Ilium uastat.

¶ **IIDCCXLII.** Thola annis † XXXIII filius Phoa patruī Abimelech, uir de Issachar, qui habitabat in Sanir montis Ephraim, Bellum Laphitarum & Centaurorum, quos scribit Palephatus primo de incredibilibus libro nobiles fuisse equites Theffalorum. In Troia post Laomedontem regnauit Priamus.

¶ **IIDCCLXVII.** Iair annis XXII, ex tribu Manasse. Hercules agonem olympiacum constituit, à quo usque ad primam Olympiadem supputantur anni CCCCXXX.

A Iepse Galathites annis VI. Philistini & Ammonitæ deprimunt Israël, II DCC
LXXIII.
ex quibus Ammonitæ debellatur ab Iepse, qui in libro Iudicum ab ætate Moſis
uſque ad ſemetipſum ait ſupputari annos CCC.

Abefan de Bethleem annis VII. Agamemnon imperat Mycenis annis I DCCCL
XXX
XXXV, cuius anno XV Troia capitur. Agamemnon.

Achialon Zabulonites annis X. Hic cum annis decem ſuis in LXX II DCCXC.
Interpretibus non habetur, pro quorū damno ſupplendo Eusebius Iosue filio
Nun, Samueli & Sauli, quorum annos ſcriptura non dicit, plures annos quā
in Iosepho legebat adnotauit, quatenus ab egreſſu Iſraël ex Aegypto uſque
ad ædificationem templi CCLXXX annorum ſummam quam ſcriptura
prædicat haberet.

Labdon de tribu Ephraim annis VIII. Huius anno tertio Troia capta II DCCXC
VIII.
eſt, completis à primo anno Cecropis, qui primus apud Atticam regnauit, an
nis CCLXXV. A quadrageſimo autem & tertio regni Nini Aſſyriorum
regis annis DCCCX†XXVI. Mortuo Labdon ſeruiuit Iſraël Philistiis † XXV.
annis XL.

Samſon de tribu Dan annis XX. Haſtenus liber Iudicum tempora II DCCC
XVIII.
ſignat, habens annos CCXCIX, Iudices autem XII. Latinis, qui po
ſtea Romani nuncupati ſunt, poſt tertium annum captiuitatis Troiæ, ſive ut Reges Latini.
quidam uolunt octauum, regnauit Aeneas annis tribus, poſt quē Aſcanius
annis XXXVIII: Ante Aeneam Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Lati
nus in Italia regnarunt annis circiter CL. Aſcanius Aeneæ filius Albam
urbem condidit.

B Heli ſacerdos annis XL. In Hebræorum libro XL anni inueni II DCCC
LVIII.
untur: In LXX autem interpretatione XX. Hectoris filij Ilium re
ceperunt, expulſis Antenoris poſteris, Heleno ſibi ſubſidium ferente. Latinorū
tertius Syluius Aeneæ filius regnat annis XXIX, qui quod poſt mortem
patris editus, ruri fuerat educatus, & Syluij, & Poſthumi nomen accepit. A quo
omnes Albanorū reges Syluij uocati ſunt. Reges Sicyonijs defecerunt, qui ab Reges Sicyo
niorum.
Aegealeo uſque ad Zeuxippum regnauerunt annis DCCCLXII. Poſt
quos ſacerdotes carni conſtituti ſunt.

Samuel annis XII, ut docet Iosephus. In ſcriptura enim ſacra quā II DCCC
LXX.
diu præfuerit minime patet: Ab hoc tempora Prophetarum incipiunt. Latino
rum quartus Aeneas Syluius regnauit annis XXXI.

Saul primus Hebræorum rex annis XX. Et huius quia in Canonica ſcri II DCCCXC.
ptura non habetur de antiquitatum Iosephi tempus regni notauiſimus. In Lace
dæmone regnauit primus Euriftheus annis XLII. Corinthi primus Ale Corinthiorum
imperium.
this annis XXXV.

Q V A R T A mundi ætas non ſolum cum inchoato Iudææ gentis impe
rio, ſed & cum innouata promiſſione, quæ patribus olim data eſt, imperij Chri
ſtiani ſumit exordium, iurante Domino Dauid ueritate, de fructu uentris eius
ſedere ſuper ſedem eius.

Dauid primus ex tribu Iuda rex annis XL. Latinorum Quintus Lati II DCCC
XXX.
nus Syluius annis L. Ephesus condita ab Andronico, Carthago condita eſt, Ephesus.
i 3 ut quidam Carthago.

- C ut quidam uolunt, à Charcedone Tyrio; ut uero alij, à Didone filia eius anno
CXLI. post Troianum excidium.
- II DCCCC
LXX. Solomon filius Dauid annis XL. Qui quarto regni sui anno mense se-
cundo templum Domino adificare cepit in Hierusalem, collectis ab egressu
Israëlis ex Aegypto annis CCCC LXXX, ut Regum quoque liber testi-
monio est: quod in figuram uniuersi temporis, quo in hoc seculo Christi adi-
ficatur ecclesia, quæ in futuro perficitur, septem annis perfecit, & septimo
octauæ anni mense dedicauit. Latinorum sextus Alba Syluius, Syluij Aeneæ
filius regnauit annis XXXIX. Regina Saba uenit audire sapientiam So-
lomonis.
- II DCCCC
LXXXIII. Roboam filius Solomonis annis XVII. Hieroboam de tribu Ephraim,
separauit decem tribus à domo Dauid & à Domino, in figuram Hæreticorum,
† à Christo
& ecclesia. qui suos sequaces † à Christi ecclesia segregant. Huius quinto anno Sefac rex
Aegypti ueniens Hierosolymam templum spoliavit. Latinorū septimus Aegy-
ptus Syluius, Albæ superioris regis filius regnat annis XXIII. Samus con-
dita, & Smirna in urbis modum ampliata.
- II DCCCCXC
Abiam filius Roboam annis III. Hic pugnantem contra se Hieroboam
superauit, occisis de exercitu eius milibus quingentis, eò quod sperasset in
Domino.
- III XXXI. Afa filius Abiam annis XLI. Ab hoc conductus Benedab rex Syriæ Da-
masci contra Israël, percussit omnem terram Neptalim. Latinorum octauus
Capys Syluius Aegypti superioris regis filius regnat annis XXVIII. Afa
D idola destruit, templum mundat, egredientem contra se Zara Aethiopem cum
3. Reg. 16. suo sternit exercitu. Ambri rex Israël emit montes Samaritæ à Somer duobus
talentis argenti, & adificat eam. Achiel de Bethel Hiericho instaurat.
- III LVI. Iosaphat filius Afa annis XXV. Helias Thesbites tres semis annos plu-
uiam cōtinuit propter peccata Achab & populi Israël, & inter cætera magnalia
Helisæum filium Sophath, qui erat de Abel in aula pro se unxit prophetam.
† Capetus. Latinorum Nonus † Carpentus Syluius superioris regis Capys filius regnauit
annis XIII. Post quem filius eius Tiberinus Syluius annis VIII, à quo
& fluuius appellatus est Tiberis, qui prius Albula dicebatur. Post quem Agrip-
pa Syluius filius eius annis XL. Iosaphat fecit rectum corā Domino.
- III LXIII. Ioram filius Iosaphat annis VIII. Helias curru igneo rapitur quasi us-
que in cælum, & Helisæus haeres prophetiæ derelictus primo miraculo aquas
Hiericho sanat. In diebus Ioram recessit Edom, ne esset sub Iuda, & constituit
sibi regem. Ambulauit autem Ioram in uis domus Achab, filia quippe Achab
uxor erat eius.
- III LXV. Azarias filius Ioram anno uno. Ionadab filius Rechab clarus habetur. Aza-
riam cum filio suo Ioas & nepote Amasia ob enormitatem scelerum, & quia
nec patrem filiumue quispiam eorum bonū habebat, Euangelista Matthæus
à domini Saluatoris genealogia secludit.
- III LXXI. Athalia mater Azariæ annis VI, quæ uidens interfectum ab Hieu rege
Israël filium suum Azariam, interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram,
Præter solum Ioas filium Azariæ, quæ Iosabeth soror Azariæ uxor Ioas Pon-
tificis

A tificis furata est de medio filiorum regis, cum interficerentur. In LXX inter-
pretibus VII annis regnasse Athalia narratur.

Ioas filius Azariae annis XL. Iste bono principio, & fine usus pessi- III CXI.
mo, in principiis sui regni templum innouat, in extremis inter cetera facino-
ra Zachariam quoque filium Ioadae, tutoris quondam ac regnificatoris sui,
inter templum & altare lapidari praecepit: Quem ob meritorum gratiam Do-
minus in Euangelio filium Barachiae, id est, benedicti Domini cognominat.
Latinorum XII Aremlus Syluius Agrippae superioris regis filius regna-
uit annis XXXIX; qui praesidium Albanorum inter montes, ubi nunc Ro-
ma est posuit. Huius filius fuit Iulius, proauus Iulij Proculi, qui cum Ro-
mulo Romam commigrans fundauit Iuliam gentem.

Amasias filius Ioas annis XXXIX. Helisaeus Propheta defunctus se III CXL.
pelitur in Samaria. Azahel rex Syriae adflixit Israel. Latinorum XIII
Auatinus Syluius Aremlus superioris regis maior filius regnauit annis XXX
VII, atque in eo monte qui nunc pars urbis est mortuus & sepultus, ater-
num loco uocabulum dedit.

Azarias qui & Ozias, filius Amasiae annis LII. Assyriorum XXX III CXCII.
VI Thonosconcoleros, qui uocatur graece Sardanapalus, Tharsum at-
que Anchialem condidit, & in praelio uictus ab Arbace Medo semet incendio
concremauit. Usque ad id tempus reges fuisse Assyriorum historia refert, &
fiunt simul anni MCCXCVII. Omnes autem anni Assyriorum a primo
anno Nini supputantur MCCXL. Latinorum XIII Procus Syl-
uius Auentini superioris regis filius regnauit annis XXXIII. Post quem
XV Amulius Syluius annis XLIII. Arbaces Medus Assyriorum im-
B perio destructo regnum in Medos transtulit, ubi primus ipse regnauit annis
XXVIIII. Macedonum regnum inchoat, primum habens regem Cara-
num annis XXVIIII. Lacedaemoniorum reges deficiunt, Lydorum in-
cipiunt.

Ioatham filius Oziae annis XVI. Olympias prima ab Eliensibus con- III CCVIII.
stituitur post annos Troianae captiuitatis CCCC V. Remus & Romulus
generantur Marte & Ilia. Ioathan inter cetera uirtutum bonarum opera por-
tam domus Domini sublimissimam aedificauit, quae in Actibus Apostolorum
Speciosa uocatur. Omnes siquidem portae templi in terra fuerunt, excepta Spe-
ciosa quae pendeat, quae ab Hebraeis porta uocabatur Ioathan.

Achaz filius Ioathan annis XVI. Ab hoc conductus Theglath Pha- III CCXX
Iasar rex Assyriorum Rasin regem Syriae interfecit, & habitatores Damasci IIII.
transtulit Cyrenen. Roma condita in monte Palatino XI Calendas
Maij a geminis Remo & Romulo filiis Rheae Syluae, quae erat filia Numito-
ris fratris regis Amulij, uirgo uestalis sed constuprata. Consualibus ludis Sa-
binae raptae anno ab urbe condita tertio. Remus rastro pastoralis a Fabio Ro-
muli duce occisus est.

Ezechias filius Achaz annis XXXIX. Huius anno VI Salmanassar rex As- III CCLIII.
syriorum capta Samaria transtulit Israel in Assyrios, cuius regnum a primo Hiero-
boam steterat annis CCCLX. Mortuo Romulo, qui XXXVIII regnauit annis,

- C per quinos dies Senatores rempublicam rexerunt, atque ita unus expletus est
Numa Pom- annus. Post quos Numa Pompilius annis **XLI**, qui Capitolium à fun-
pilius. damentis ædificauit.
- III CCCVIII.** Manasses filius Ezechiae annis **LV**. Hic ob scelera sua catenatus, &
 compeditus in Babyloniam ducitur, sed ob poenitentiam & preces restituitur
Tullus Ho- in regnum. Romanorum tertius Tullus Hostilius regnauit annis
stilius. **XXII**. Qui primus Regum Romanorum purpura & falcibus usus est,
 & adiecto monte Caelio urbem amplauit.
- III CCCX.** Amon filius Manasse annis **II**. In Hebraica ueritate **II** annis:
Histrus. in **LXX** legitur regnasse **XII**. Histrus ciuitas in Ponto condita. Amon
 à seruis suis interficitur.
- III CCCXLI.** Iosias filius Amon annis **XXII**: Hic mundata Iudæa & Hierusalē,
 templo etiam innouato, post abiectas idololatriæ sordes Pascha Domino
 celeberrimum facit **XVIII** anno regni sui, & cum Nechaone Aegypti-
Maximiano= orum rege congressus occiditur in campo Maggedo, quæ nunc Maximiano-
polis. polis uocatur. Romanorum quartus Ancus Martius Numæ filia nepos,
Ancus Mar- regnauit annis **XXIII**. Qui Auentinum montem & Ianiculum Vrbis ad-
tius. didit, & supra mare sextodecimo ab urbe miliario Hostiam condidit. Post
Tarq: Priscus. quem Tarquinius Priscus annis **XXXVII**. Qui Circum Romæ ædifica-
 uit, numerum Senatorum auxit, Romanos ludos instituit, muros & cloa-
 cas ædificauit, Capitolium extruxit. In Hebræo **XXXI** annis regnasse
 Iosias legitur: In **LXX** Interpretibus **XXXII**. Sed & Eusebius inter
 regnum eius & Ioachim alium de suo adiecit annum, propter menses bis ter-
 D nos, quibus Ioachaz, uel Ioachim regnauerat. Verum quid ueritas habeat
 Hieremias pandit, qui se à decimo tertio anno Iosie usque ad annum quar-
 tū Ioachim **XXIII** annis prophetaſſe perhibet, & Nabuchodonosor quarto
 anno Ioachim regnare cœpiſſe. Nonodecimo autem regni eius anno Hierosoly-
 mam fuiſſe deſtructam.
- III CCCLII.** Ioachim filius Iosie annis **XI**. Post Iosiam regnauit Ioachaz filius
 eius tribus menſibus: Quem Nechao uinctum ducens in Aegyptum, Ioachim
 conſtituit regem. Huius anno tertio Nabuchodonosor capta Hieruſalem, &
 plurimis captiuatis, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias, & Miſaël,
 partem uasorum templi Babyloniam transfert. A quarto Ioachim anno ſcri-
 ptura Regum Nabuchodonosor computat, quia ex eo non ſolum Chaldaeis
 & Iudæis, ſed & Aſſyrijs, Aegyptijs, Moabitjs, alijsq; innumeris gentibus inci-
 pit regnare. Ioachim qui & Iechonias filius Ioachim, menſibus tribus, & die-
 bus **X**. Hic circumdata à Chaldaeis Hieruſalem exijt ad regem Babylonis &
 mater eius, & ductus eſt in Babylonem cum populo ſuo anno octauo regni Na-
 buchodonosor.
- III CCCLX** Sedechias qui & Mathias filius Iosie annis **XI**. Huius anno **XI**, Re-
 gis autem Babylonis **XIX** Iudæa captiuata in Babyloniam, & templum
 Domini incenſum eſt, anno ex quo fundari cœpit **CCCCXXX**. Qui
 autem reliqui fuerant Iudæi transfugerunt in Aegyptum, quæ poſt annos **V**
 percuffa à Chaldaeis in Babyloniam ſunt & ipſi tranſmigrati.
- †extremo.** **Q V I N T A** mundi ætas ab **†extremio** cœpit regni Iudaici: Quod iux-
 xta

A xta prophetiam Hieremiæ LXX annis permanſit.

Anno XI III postquam percussa est ciuitas, qui est uicesimus quintus annus transmigrationis regis Ioachim, cum quo & Ezechiel captiuatus est, ipse Ezechiel in uisionibus dei adductus in terram Israël, uidit renouationem ciuitatis ac templi, ceremoniarumq; eius. Romanorum sextus Seruius regnauit annis XXXIIII, qui tres montes Vrbi addidit, Quirinalem, Aesculinum, Viminalem. Fossas circum muros duxit. Census Romanorum ciuium primus instituit.

Anno XXVI post euerſionem Hierosolymorum, qui est annus XXXVII transmigrationis regis Ioachim, subleuauit Euilmerodach rex Babylonis anno quo regnare coeperat caput Ioachim regis Iudæ de carcere, & posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in Babylone. Meminit huius temporis adhuc futuri propheta Hieremias ita scribens: Ecce ego mittam

Hierem. 25.

& adsumam uniuerſas cognationes Aquilonis, ait Dominus, & ad Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & adducam eos super terram istam, & super habitatores eius, & super omnes nationes, quæ in circuitu illius sunt, & interficiam eos, & ponam eos in stuporem, & in sibilum, & in solitudines sempiternas, & seruient omnes gentes istæ regi Babylonis LXX annis. Cumq; impleti fuerint anni LXX, uisitabo super regem Babylonis, & super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, & super terram Chaldæorum, & ponam illam in solitudines sempiternas. Et alibi scribens ad transmigrationem, quam transduxerat Nabuchodonosor de Hierusalem in Babylonem cum Iechonia rege: Cum coeperint, inquit, impleri in Babylone

B LXX anni, uisitabo uos, & suscitabo super uos uerbum meum bonum, & reducam uos ad locum istum, ait Dominus. Rursus eiusdem temporis iam præteriti uerba dierum ita recordantur: Si quis euaserat gladium, ductus in Babylonem seruiuit regi & filiis eius, donec imperaret rex Persarum, & compleretur sermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra sabbata sua: Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatū, usque dum cōplerentur LXX anni. Anno autē primo Cyri regis Persarum, ad complendum sermonem Domini quem locutus fuerat per os Hieremiæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, & cætera. Quibus uerbis ostenditur, quia uastata Chaldæi Iudæa non ut Assyrii in Samariam alios misere colonos, sed desertā reliqueret terram, donec ipsi post annos LXX in eam redire Iudæi. Consentit hijs Iosephus in decimo Antiquitatum libro, scribens templum & Hierusalem, & omnem Iudæam LXX annis permansisse desolatam: qui rursus enumerando reges Babylonis, si tamen ipse sic scripsit, & non codex fallit mendosus, ceterè annos ab euerſa Hierusalem usque ad euerſionem regni Chaldæorum facit colligi: Scribit enim, post Nabuchodonosor, qui teste scriptura sacra, XXV post euerſam Hierusalem uiuit annis, Euilmerodach filium eius regnaſſe annis XV III. Post quem Egesar filium eius XL, cui successisse † filiū eius Labosordiach mensibus IX. Hoc defuncto ad Balthasar, qui Naboan nuncupatur, transiſſe imperiū. Qui cum iam XVIII regnauerit annis captam, à Cyro Persarum, & Dario Medorum rege Babyloniam exequitur. Darius autem Aſtyagis filius, qui Babyloniorum destruxit imperiū, cum Cyro cognato suo agebat

† fratrem

C agebat annum sexagesimum & secundum, cum Babylon fuisset inuasa, qui tamē alio nomine uocabatur à Græcis, quiq; Daniele prophetam sumens ad se in Mediam duxit, & omni eum honore celebrauit. Huius Darij Daniel ipse ita meminit: In anno primo Darij filij Asueri de semine Medorum, qui imperauit super regnum Chaldæorum. Ego Daniel intellexi in libris numerum annorū, de quo factus est sermo Domini ad Hieremiā prophetam, ut compleretur desolationis Hierusalē LXX anni. EUSEBIUS in temporum libro, XXX annos ab euerfione Hierusalem usque ad initium Cyri regis Persarum, Iulius autem Africanus LXX computat. Porro Hieronymus in expositione Prophetæ Danielis ita dicit: Tradunt Hebræi huiusmodi fabulam usque ad septuagesimum annum, quo Hieremias captiuitatem populi Iudæorum dixerat esse soluendam. De quo & Zacharias in principio uoluminis sui loquitur: Irritam putans dei pollicitationem Balthasar, falsumq; promissum, uersus in gaudium fecit grande conuiuium, insultans quodammodo spei Iudæorum, & uasis templi dei. Sed statim ultio consecuta est.

III CCCC
XXIII.

Persarum primus Cyrus regnauit annis XXX. Hic ut impleretur uerbū Domini ex ore Hieremiæ, primo sui regni anno laxata Hebræorum captiuitate, quinquaginta ferme hominum milia regredi fecit in Iudæam, restituens eis uasa templi Domini aurea & argentea V CCCC. Qui congregati in Hierusalem mense septimo ædificauerunt altare, & à primo die mensis eiusdem cœperunt offerre holocaustum Domino. Anno autem secundo aduentus sui mense secundo templi fundamenta iecerunt, anno incensionis eius iuxta Africanum

D LXXII, iuxta autem Chronica Eusebij XXXII. Sed impediētib; Samaritis, intermissum est opus usq; ad annum Darij secundum, qui etiam in regno Asueri & Artaxerxis scripserunt accusationem aduersum Iudæos. Et rescripsit Artaxerxes ne ædificaretur Hierusalem. Romanorum septimus Tarquinius regnauit annis XXXV, quia causa Tarquinij iunioris filij sui, qui Lucretiam corruerat, à regno expulsus est.

III CCCC
XXXI.

(Iudæi)

Cambyfes Cyri filius annis VIII. Hic deuicta Aegypto cunctā eius religionem abominatus, ceremonias eius & templa deposuit. Babylonem in Aegypto ædificauit. Hunc aiunt ab Hebræis Secundum Nabuchodonosor uocari, sub quo Iudith historia conscribitur.

III CCCC
XXXII.

Fratres Magi mensibus VII. Iesus sacerdos magnus & princeps gentis, Zorobabel, Aggeus, Zacharias, & Malachias prophetæ clarescunt. Pythagoras physicus philosophus clarus habetur.

III CCCC
LXVIII.

Darius annis XXXVI. Inter Dariū & Cambyfen regnasse duos fratres Magos in libris Chronicorū Eusebij reperimus. Verū Hieronymus in expositione Danielis scribit post Cambyfen Smerdem magnū regnasse, qui Pantapthen, inquit, filiā Cambyfis duxit uxore, qui cum à septē Magis fuisset occisus, & in locum eius Darius suscepisset imperium, eadem Pantapthes nupsit Dario, & ex ea Xerxen filium genuit. Secundo anno Darij septuagesimus captiuitatis Hierusalem annus impletur, ut uult Eusebius, testem adhibens Zachariā prophetam, apud quem secundo Darij anno loquitur angelus: Domine exercitū usque quo tu non misereberis Hierusalem & urbium Iuda quibus iratus es: iste septuagesimus annus est. Item quarto Darij regis anno dicit idem Propheta: Cum ieiunaretis & plangeretis per hos LXX annos: Nunquid ieiunium ieiunastis mihi? Sexto Darij anno templi ædificatio cōpletur, die tertia mensis Adar, qui

A qui est quadragesimus sextus annus, ex quo eius sub Cyro fundamenta sunt iacta. Vnde in Euangelio dicunt Iudæi: Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc. Cœperunt autem ædificare anno secundo Darij, mense sexto, die uicesima quarta; & anno sexto, ut dictum est, mense duodecimo, die tertia compleuerunt. Ex quo apparet opus templi & antea non parua ex parte peractum; Annos autem LXX à destructione illius usque ad perfectam restaurandam licentiam esse computandos. Pulsis urbe regibus, qui imperauerunt annis CCXLIII, uix usque ad decimum quintum lapidem Roma tenebat imperium. Romæ post exactos Reges primum Consules à Bruto esse cœperunt: Deinde Tribuni plebis ac Dictatores: Etrursum Consules rempublicam obtinuerunt per annos ferme CCCCLXIII, usque ad Iulium Cæsarem, qui primus singulari arripuit imperium Olympiade CLXXX†III.

Xerxes filius Darij annis XX. Hic Aegyptum quæ à Dario discesserat cepit, & aduersus Græciam pugnaturus, septingenta milia armatorum de regno, & trecenta de auxilijs, rostratas etiam naues mille ducentas, onerarias autem tria milia numero habuisse narratur. † Attamen uictus patriam refugit. Herodotus historiarum scriptor, Zeuxis pictor agnoscitur. Artabanus mensibus VII. Socrates nascitur.

Artaxerxes, qui & Longimanus, id est, μακρόχην, annis XI.

B Huius anno VII, prima die mensis primi Eldras sacerdos & Scriba legis dei ascendit de Babylone cum epistolis regis, & in prima mensis quinti uenit in Hierusalem cum uiris MDCC. Et inter alia strenue gesta castigauit filios transmigrationis ab uxoribus alienigenis. Eiusdem anno uicesimo Neemias pincerna de Susis castro adueniens, murum Hierusalẽ LII diebus restituit, & ducatum genti XII annis præbuit. Huc usque diuina scriptura temporum seriẽ continet. Quæ autem post hæc apud Iudæos sunt gesta, de libro Machabæorum & Iosephi atque Africanis scriptis exhibentur, qui deinceps uniuersam historiam usque ad Romana tempora profecuti sunt. Et quidẽ Africanus in quinta temporum uolumine huius temporis ita meminit: Mansit itaque imperfectum opus usque ad Neemiã & uicesimum annum regis Artaxerxis, quo tempore regni Persarum C & XV anni fuerunt euoluti: Captiuitatis autem Hierusalem ceterimus octogesimus & quintus annus erat. Et tunc primũ Artaxerxes iussit muros extrui Hierusalem, cui operi præfuit Neemias, & ædificata est platea, & muri circumdati. Et ex illo tempore si numerare uelis, LXX annorum hebdomadas usque ad Christum poteris inuenire. Xerxes menses II. Post quem Sogdianus menses VII. Plato nascitur. Hippocrates medicus insignis habetur.

Darius cognomento Nothus annis XIX. Aegyptus recessit à Persis. Reuerfis de captiuitate Iudæis, non reges sed Pontifices præfuerunt usque ad Aristobolũ, qui cum dignitate Pontificis etiã regale sibi cœpit usurpare uocabulum.

Artaxerxes, qui cognominatus est Memnon, Darij & Parisatidis filius, annis XL. Sub hoc rege uidetur Hester historia cõpleta. Ipse quippe est qui ab Hebræis Asuerus, & à LXX Interpretibus Artaxerxes uocatur. Athenienses XXIIII literis uti cœperunt, cum antea XVI tantum literas haberent. Carthaginensium bellum famosum. Galli Senones duce Brenno Romam inuasunt, excepto Capitolio, & incensam VI mensibus uastauerunt. Tribuni militares pro Consulibus esse cœperunt. Aristoteles auditor est Platonis, octauum decimum ætatis annum gerens.

Artaxerxes

III DCXIII. Artaxerxes, qui & Ochus, annis XXVI. Iste Aegyptum suo iunxit imperio, Nectanebo rege in Aethiopiam pulso, in quo Aegyptiorum regnum destructum est. Demosthenes orator omnium rumore celebratur. Romani Gallos superant. Plato moritur. Post quem Academiam Speusippus tenuit.

Speusippus. Arses Ochi filius annis IIII. Iudaeorum Pontifex maximus Iaddus clarus habetur, cuius frater Manasses templum in monte Garizi construit. Speusippus moritur: Cui succedit Xenocrates IIII Ochi anno. Alexander Philippi & Olympiadis filius, uicesimum aetatis annum gerens Macedonibus regnare incipit.

IIIDCXXIII. Darius Arsami filius annis VI. Alexander aduersum Illyrios & Thracas feliciter dimicans, subuersis Thebis in Persas arma corripuit, & apud Granicum flumen regis ducibus oppressis, urbem Sardis capit. Idem capta Tyro Iudaeam inuadit, a qua fauorabiliter exceptus deo uictimas immolat, & Pontificem templi Iaddum honoribus plurimis prosequitur, Andromacho locorum custode dimisso. Septimo regni sui anno Alexandriam in Aegypto condidit. Nec mora Babylonem obtinuit, interfecto Dario, in quo Persarum regnum destructum est, quod steterat annis CCXXXI. Quo tempore etiam Latini a Romanis perdomiti sunt.

Alexander III DCXXVIII. Alexander post mortem Darij annis V regnauit: nam antea VII. Alexander Hircanos & Mardos capit, reuertensq; in Hammone condidit Paretonium. Idem Indicum usque Oceanum uictorijs potius quam bellis peruenit, ac Babylonem reuersus, XXXII uitae, regni autem sui XII anno ueneni haustu periit. Post quem translato in multos imperio, Aegyptum Ptolemaeus Lagi filius tenuit. Macedonas Philippus, qui & Arideus, frater Alexandri, Syriam & Babylonem, & omnia regna orientis Seleucus Nicanor. Asiae regnauit Antigonus, qui apud Daniele per quatuor hirci, qui Arietem coteretur, cornua designantur.

III DCLXVI. Aegypto primus regnauit Ptolemaeus Lagi filius annis XL. Appius Claudius Cacus Romae clarus habetur, qui aquam Claudiam induxit, & uiam Appiam strauit. Ptolemaeus Hierosolymis & Iudaea in ditionem suam dolo redactis, plurimos captiuorum in Aegyptum transtulit. Iudaeorum Pontifex maximus Onias Iaddi filius clarus habetur. Tertio decimo Ptolemaei anno Syriae & Babylonis, & superioribus locis regnare incipit Seleucus Nicanor, a quo tempore Machabaeorum hebraea historia Graecorum supputat regnum, a quo & Edesseni sua tempora computant. Seleucus Seleuciam, Laodiciam, Antiochiam, Apamiam, Edessam, Beroeam & Pellam urbes condidit. Iudaeorum Pontifex maximus religiosissimus ac piissimus Simon Oniae filius clarus habetur. Post quem Eleazarus frater eius suscepit templi ministerium, filio eius Onia paruo admodum derelicto. Seleucus in eas urbes quas extruxerat Iudaeos transfert, ius eis ciuium, & municipalem ordinem cum Graecis aequali honore concedens.

III DCCVI. Ptolemaeus Philadelphus annis XXXVIII. Sostratus Cnidius Pharum in Alexandria construxit. Ptolemaeus Iudaeos qui in Aegypto erant liberos esse permittit, & Eleazaro Pontifici multa Hierosolymam & in templi donaria uasa transmittens, LXX Interpretes petit, qui scripturam sanctam in graecum uerterent eloquium. Aratus agnoscitur. Iudaeorum pontificatum post Eleazarum auunculus eius Manasses accepit. Tanta autem potentia fuisse narratur Ptolemaeus iste Philadelphus, ut Ptolemaum patrem uinceret. Narrant autem historiae, ha-

A rix habuisse eū peditū CC milia, equitū XX milia, curruū duo milia, elephantos, quos primus adduxit ex Aethiopia, quadringentos, & cetera hīs similia.

Ptolemæus Evergetes frater superioris regis annis XXVI. Qui inde Evergetes ab Aegyptijs est uocatus, quia capta Syria & Cilicia, & propemodū uniuersa Asia, inter innumera argenti pondera ac uasa preciosa quæ cepit, etiam deos eorum quos Cambyfes capta Aegypto in Persas portauerat, retulit. Iudæorum Pontifex Onias Simonis Iusti filius clarus habet, cuius item filius Simon non minore gloria fulget, sub quo Iesus filius Sirach sapientiæ librum componens, quem uocant Panareton, etiam Simonis in eo fecit mentionem.

III DCC
XXXII.

παραγεγον

Ptolemæus Philopator filius Evergetis annis XVII. Antiochus rex Syriæ uicto Philopatore Iudæam sibi sociat. Iudæorum Pontifex maximus Onias filius Simonis insignis habetur, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legatos mittit.

III DCCCL.

Ptolemeus Epiphanes filius Philopatoris annis XXIII. Secundus liber Machabæorum apud Iudæos huius temporis gesta continet. Onias sacerdos adsumptis Iudæorum plurimis fugit in Aegyptum, & à Ptolemæo honorifice susceptus accepit eam regionē quæ Heliopoleos uocabatur, & concedente rege templum extruxit in Aegypto simile templi Iudæorum, quod permansit usque ad imperiū Vespasiani annis CCL. Sub occasione igitur Oniæ Pontificis infinita examina Iudæorum in Aegyptum confugerunt, eo tempore & Cyrenæ eorum multitudine repleta est. Hæc autem uel Oniæ uel cæteris fuit causa Aegyptum petendi, quia pugnantibus contra se magno Antiocho & ducibus Ptolemæi, posita in medio Iudæa in contraria studia incidebatur, alijs Antiocho, alijs Ptolemæo fauentibus.

III DCC
LXXIII.

B Ptolemæus Philometor annis XXV. Aristobolus natione Iudæus, Peripateticus philosophus agnoscitur, qui ad Philometorem Ptolemæum explanationum in Mosē cōmentarios scripsit. Antiochus Epiphanes, qui post Seleucum cognomento Philopatorem annis XI regnauit in Syria, Iudæorū legem impugnans, omniāq; sordibus idolorum complens, in templo Iouis olympij simulacrum ponit. Sed & in Samaria super uerticem montis Garizi Iouis Peregrini delubrum ædificat, ipsis Samaritanis ut id faceret precantibus. Verum Mathathias sacerdos leges patrias uindicat, aduersus Antiochi ducis arma corripens, quo mortuo ducatum Iudæorum suscepit filius eius Iuda Machabæus, anno CXLVI regni Græcorum, uicesimo autem Ptolemæi, Olympiade CLV. Qui mox Antiochi duces de Iudæa expellens, & templum ab idolorum imaginibus emundans, patrias leges post triennium suis ciuibus reddidit. Vnde post secessum Oniæ sacerdotis in Aegyptum, de quo supra diximus, & mortem Alchimi, qui effugato Oniæ Pontificatum indignus inuadere tentabat, omnium fauore Iudæorum Machabæo sacerdotium decernitur, quod post mortem eius frater Ionathas sortitus, XVIII annos summa ministravit industria.

III DCCCIX.

Iupiter Pea
regrinus.

Ptolemæus Evergetes annis XXIX. Ionathas dux Iudæorum & Pontifex cum Romanis & Spartiatis amicitias facit, quo à Triphone interfecto, in sacerdotium frater Simon assumitur, anno regni Evergetis VII, quod VIII annis strenuissime gerens filio Ioanni reliquit. Hic aduersus Hircanos bellum gerens Hircani nomen accepit, & à Romanis ius amicitiae postulās, decreto Senatus inter amicos relatus est. Samariam, quæ nostro tempore Sebasste uocatur,

III DCCC
XXXIX.

k obsidione

C obsidione captam solo corquauit, quam postea Herodes instaurans Sebasten in honorem Augusti appellari uoluit.

III DCCCLV. Ptolemæus Physcon, qui & Soter, annis XVII. Cicero Arpini nascitur ma-
M. Cicero. tre Heluia, patre equestris ordinis ex regio Volscorum genere. Hyrcano in pon-
tificatum, quod ipse XXVI annis tenuit, Aristobolus annū unum succedit,
qui rex pariter & Pontifex primus apud Iudæos diadematis sumpsit insigne,
post CCCCLXXXIIII annis Babylonæ captiuitatis. Post quem regnauit
† Ianares alibi
legitur, &
Ianeus. † Ionaëus, cognomento Alexander, annis XXVII, qui pontificatum quoq;
administrans crudelissime ciuibus præfuit.

III DCCC
LXV. Ptolemæus qui & Alexander annis X. Huius anno septimo Syria in Ro-
manam ditionem cessit, capto Philippo à Gabinio. Expulsus de regno Ptole-
mæus Physcon per matrem Cleopatram in Cyprum secedit.

III DCCC
LXXIII. Ptolemæus, qui à matre fuerat eiectus annis VIII, regressus de fuga regnū
obtinuit, quia Alexandrum qui ante eum fuerat, ob interfectionē matris ciues
pepulerant. Sylla Athenienses uastat.

III DCCC
CIII. Ptolemæus Dionysius annis XXX. Ab huius anno quinto Alexandra
uxor Alexandri Pontificis post mortem eius regnauit Iudæis annis IX, ex
quo tempore Iudæos rerum confusio & uariæ clades oppresserunt. Post cuius
mortem Aristobolus & Hyrcanus filij eius contra se de imperio dimicantes, oc-
casionem præbuere Romanis ut Iudæam inuaderent. Itaque Pompeius Hiero-
solymam ueniens, capta urbe, & templo resecrato usque ad Sancta sanctorum
accedit, Aristobolum uinctum secum abducit, Pontificatum confirmat Hyrca-
no, deinde Antipatrum Herodis Ascalonitæ filium Procuratorem Palæstinæ

Virgilius. facit, mansitq; in Pontificatu Hyrcanus annis XXXIIII. Virgilius Maro
D in pago qui Ander dicitur, haud procul à Mantua, nascitur, Pompeio & Crasso
Consulibus, Pompeius captis Hierosolymis tributarios Iudæos facit. Virgilius
Cremonæ studijs erudit. Cæsar Germanos & Gallos capit, & Britannos quo-
que, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitū fuerat, uictos
obsidibus acceptis stipendiarios fecit.

III DCCCCV. Cleopatra soror Ptolemæi annis XXII. Orto enim bello ciuili inter Cæsa-
rem & Pompeium, uictus Pompeius Alexandriam petit, ibiq; ab ipso à quo
sperabat auxilia Ptolemæo percussus interiit: mox Cæsari ubi Alexandriā uenit
ipse quoque Ptolemæus parare uoluit insidias, unde bello ei inlato, uictus in illo
periit. Cæsar Alexandria potitus regnum Cleopatæ dedit, cum qua consuetu-
dinem stupri habuerat: cuius tertio regni anno ipse primus Romanorum singu-
lare obtinuit imperium, à quo Cæsares Romanorum principes appellati. Cleo-
patra regio comitatu urbem ingressa.

III DCCCCX C A E S A R ob insolentiam morū consurantis in eum LX uel amplius
† IIII Senatoribus equitibusq; Romanis in Curia confossus interiit, post annos † V
& menses VI quā regnare cœperat. Cassius Iudæa capta templū spoliāt.

III DCCCC
LXVI. O C T A U I A N V S Cæsar Augustus Romanorū secundus, regnauit
annis LVI, & mensibus VI, A quo Augusti appellati reges Romanorum,
quorum XV uiuente Cleopatra, XL & unū postea uixit annos. Undecimo
Augusti anno deficiente in Iudæa Pontificatuū principatu, Herodes nil ad eum
pertinens, utpote Antipatri Ascalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius, à Ro-
manis Iudæorum suscepit principatum, quod tenet annos XXXVI, qui ne
ignobilis forte & à Iudæorum semine argueretur extraneus, combussit libros
omnes,

A omnes, quibus nobilitas gentis Iudææ in templo seruabat adscripta, ut deficientibus probamentis, & ipse ad hanc pertinere putaretur. Insuper etiã ut suam sobolem regio illorũ generi cõmisceret, projecta Doside fœmina Hierosolymitana, quam priuatus acceperat uxorem, & nato ex eo filio Antipatro, sociat sibi Mariamnem filiã Alexandri, neptem Aristoboli fratris Hyrcani, qui ante eum rex erat Iudæorum. Hæc quinq; ei genuit filios, quorum duos Alexandrum & Aristobolum ipse necauit in Samaria; nec mora, post etiam matrem illorũ, quam nil charius nouerat, simili scelere peremit. E quibus Aristobolus Herodem ex Beronice suscepit filium, quem in Actibus Apostolorum ab angelo percussus legimus. Tertio inter Augustum & Antonium orto bello, quod Antonius, qui Asiam & Orientem tenebat, repudiata sorore Augusti, Cleopatram duxisset uxorem, Antonius & Cleopatra uicti, semet interficiunt. A quo tempore quidam primũ annum Augusti monarchiæ supputant. Hactenus qui uocabantur Lagidæ in Aegypto regnauerunt, annis CCXCV.

Anno Cæsaris Augusti XLII: à morte uero Cleopatæ & Antonij, quando & Aegyptus in prouinciam uersa est, anno XXVII, Olympiadis CXC LII.

III DCCCC 28 53929

B III anno tertio: ab urbe autem condita anno DCCLII, id est, eo anno, quo compressis cunctarum per orbem terræ gentium motibus, firmissimam uerissimamq; pacem ordinatione dei Cæsar composuit, IESVS CHRIS TVS filius dei sextam mundi ætatem suo consecrauit aduentu, anno imperij Augusti XLVII. Herodes morbo intercutis aquæ, & scatentibus toto corpore uermibus miserabiliter & digne moritur, pro quo substitutus ab Augusto filius eius Archelaus regnauit annis IX, id est, usque ad ipsius Augusti finem. Tunc enim non ferentibus ultra, sed accusantibus apud Augustum ferocitatem eius Iudæis, in Viennam urbem Galliæ relegatur, & ad minuendam Iudaici regni potentiam, insolentiamq; domandam, quatuor fratres eius pro eo sunt Tetrarchæ creati, Herodes, Antipater, Lyfias & Philippus: quorum Philippus & Herodes, qui Antipas prius nuncupabatur, etiam uiuente Archelao Tetrarcha fuerant ordinati.

TIBERIVS priuignus Augusti, hoc est, Liuiæ uxoris eius filius ex superiore genitus coniuge, regnauit annis XXIII. Huius anno XII Pilatus Iudææ procurator ab eodem dirigitur. Herodes Tetrarcha, qui Iudæorum principatum tenet annis XXIIII, in honorem Tiberij & matris eius Liuiæ Tiberiadem condidit & Libiadem.

Anno XV imperij Tiberij Dominus post baptismum, quod prædicauit Ioannes, mundo regnum cœlorum adnuntiat, peractis à principio mundi secundum Hebræos annis, ut Eusebius in Chronicis suis signat, quatuor milibus, adnotando quod XVI Tiberij anno principiũ fuerit LXXXI Iubilei, secundum Hebræos. Quare autem nostra supputatio unde uiginti minus ponendos æstimauerit annos, facile qui superiora libelli huius legerit inueniet. Iuxta uero Chronica eadem quæ ipse Eusebius de utraq; editione, ut sibi uidebatur composuit, anni sunt VCCXXVIII.

Anno XVIII imperij Tiberij Dominus sua passione mundum redemit, & prædicaturi per Iudææ regiones Apostoli, Iacobum fratrem Domini Hierosolymis ordinant Episcopum, ordinant & septem Diaconos, & lapidato Stephanano ecclesiæ per regiones Iudææ & Samariæ disperguntur. Agrippa cognomento Herodes filius Aristoboli filij Herodis regis, accusator Herodis Tetrarchæ Romam

III DCCCC LXXXI.

19

C chæ Romam profectus à Tiberio in uincula conijcitur, ubi plurimos sibi adsciu-
uit ad amicitiam, & maxime Germanici filium Caium.

III DCCCC
XCIII.

CAIVS cognomento Caligula, regnauit annos IIII, & menses X,
dies VIII. Hic Herodem Agrippam amicū suum uinculis liberatum regem
Iudææ facit, qui permanet in regno annis VII, id est, usque ad quartū Claudij
annum: quo ab angelo percussio successit in regnum filius eius Agrippa, & usq;
ad exterminium Iudæorum XXVI annis perseuerat. Herodes Tetrarcha &
ipse Caij amicitiam petens, cogente Herodiade Romam uenit, sed accusatus
ab Agrippa etiam Tetrarchiam perdidit, fugiensq; in Hispaniam cum Hero-
diade, moerore periit. Pilatus qui sententiam damnationis in Christum dixerat,
tantis irrogante Caio angoribus coartatus est, ut sua se manu peremerit. Caius
in deos se referens Iudæorum loca sancta sordibus idolorum prophanat. Mat-
thæus in Iudæa prædicans Euangelium scripsit.

III VII.

CLAVDIVS annos XIII, menses VII, dies XXVIII. Petrus
Apostolus cum primus Antiochenam fundasset ecclesiam, Romā pergit, ibiq;
XXV annis cathedram tenet Episcopalem, id est, usque ad ultimum Neronis
annum. Marcus Euangelium quod Romæ scripserat, Aegypto Petro mittente
prædicat. Quarto Claudij anno fames grauissima, cuius Lucas meminit facta
est. Eodem anno ipse Britanniam adiens, quā neque ante Iulium Cæsarem, neq;
post eum quisquam attingere ausus fuerat, sine ullo prælio ac sanguine intra
paucissimos dies plurimam Insulæ partem in ditionem recepit. Orcadas etiam
Insulas Romano adiecit imperio, ac sexto quā profectus erat mense Romam
rediit. Nono regni sui anno Iudæos tumultuantes Roma expulit, quod & Lu-
cas refert. Sequenti anno fames maxima Romam corripit.

III XXI.

NERO annos XIII, menses VII, dies XXVII. Huius secundo
anno Festus Iudææ procurator successit Felici, à quo Paulus Romam uinctus
mittitur, & biennium in libera manens custodia, post hæc ad prædicandum di-
mittitur, necdum Nerone in tanta erumpente scelera, quanta de eo narrant hi-
storix. Iacobus frater Domini cum XXX annis Hierosolymorū rexisset ec-
clesiam, septimo Neronis anno lapidatur à Iudæis, uindicantibus in illo quod
Paulum interficere nequiuissent. Festo magistratui Iudææ succedit Albinus,
Albino Florus, cuius luxuriā & avaritiā, ceteraq; flagitia non ferentes Iudæi,
contra Romanos rebellauerunt, aduersum quos Vespasianus magister militiæ
transmissus, plurimas urbes Iudææ cepit. Primus Nero super omnia scelera sua
etiam Christianos persequitur, quorū eximios Romæ Petrum cruce, Paulum
occidit gladio. Hic iure militari nihil omnino ausus, Britanniam penè amisit:
nam duo sub eo nobilissima oppida illic capta atque euerfa sunt.

III XXX.

VESPASIANVS annos IX, menses XI, dies XXII. Hic
apud Iudæam Imperator ab exercitu appellatus, & bellum Tito filio cōmen-
dans Romam per Alexandriam proficiscitur: qui secundo anno Iudææ regnum
subuertit, templumq; solo strauit, post annos primæ ædificationis eius MLX
XXIX. Consummatū est hoc bellum annis IIII: duobus quidem Nerone
uiuente, & duobus alijs postea. Vespasianus inter alia magnorum operum in
priuata adhuc uita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio missus,
trices & bis cum hoste conflixit: duas ualidissimas gentes, XX oppida, Insu-
lam Vectam Britannix proximam imperio Romano adiecit, Colossus erigitur,
habens altitudinis pedes CVII.

Iudæorū re-
gnum sub-
uersum.

TITVS

A TITVS annos II, menses II, uir omnium uirtutum genere mirabi III XXXII.
lis, adeo ut amor & delitix humani generis diceretur. Hic Amphitheatrum Ro
ma edificat, & in dedicatione eius v ferarum milia occidit.

DOMITIANVS frater Titii iunior annos XVI, menses v. Hic III XLVIII.
secundus post Neronem Christianos persequitur: sub quo Apostolus Ioannes † XV,
in Pathmū Insulam relegatus est. Et Flauia Domicilla Flauij Clementis Con- Flauia Domi-
sulis ex sorore neptis, in Insulam Pontianam ob fidei testimoniū exulatur. Qui cilla.
& ipsum Ioannem fertur in feruentis olei dolium misisse, sed Ioannem tam im-
munem redisse à poenis, quàm à corruptione carnis manebat semper immunis.

NERVA annum I, menses IIII, dies VIII. Hic primo edicto suo III XLIX.
cunctos exules reuocauit, unde & Ioannes Apostolus hac generali indulgentia Ioannes
liberatus, Ephesum redijt. Et q̃a cōcussam se absente per Hereticos uidit ecclesiæ Euangelista.
fidem, confestim hanc descripta in Euangelio suo uerbo dei æternitate stabilijuit.

TRAIANVS annos XIX, menses VI, dies XV. Ioannes Apo III LXVIII.
stolus sexagesimo octauo anno post passionem Domini, ætatis autē suæ nona-
gesimo octauo Epheso placita morte quieuit. Traiano aduersum Christianos
persecutionē mouente, Simeon qui & Simon filius Cleopha, Hierosolymorū Simeon.
Episcopus crucifigitur: & Ignatius Antiochiæ Episcopus Romam perductus, Ignatius.
bestijs traditur. Alexander quoq; Romanæ urbis Episcopus martyrio coronat, Alexander
& septimo ab urbe miliario uia Numentana ubi decollatus est sepelitur. Plinius Romanus
Secundus Nouocomensis orator & historicus insignis habetur, cuius plurima Episcopus.
ingenij opera extant. Pantheū Romæ quod Domitianus fecerat fulmine con- Plinius.
crematum: cui nomen inde datum est, quod omnium deorū sit ipsa domus ha- Pantheum.
bitaculum. Iudæi per diuersas terrarum partes seditionem mouentes digna cade
sternuntur. Traianus Romani imperij, quod post Augustum defensum magis
fuerat quàm nobiliter ampliatum, fines longe lateq; diffudit.

ADRIANVS consobrinæ Traiani filius annos XXI. Hic per Qua III LXXX
dratum discipulum Apostolorū, & Aristidem Atheniensem, uirum fide sapien IX.
tiæq; plenū, & per Serenū Granium legatū, libris de Christiana religione cōpo- Quadratus.
sitis instructus, præcepit per epistolam Christianos sine obiectu criminum non Aristides.
damnari. Idem Iudæos secundo rebelles ultima cade perdomuit, etiā introeundi
eis Hierosolymam licentia ablata, quā ipse in optimū statum murorum extru-
ctione reparauit, & Acliam uocari de nomine suo præcepit. Idem eruditissimus
in utraq; lingua bibliothecā Athenis miri operis extruxit. Hierosolymæ primus
ex gentibus constituit Episcopus Marcus, cessantibus hijs qui fuerāt ex Iudæis, Marcus pri-
qui sunt numero XV, et præfuerūt à passione Domini per annos ferè c & VII. Hierosolym. mus Episco.

ANTONINVS cognomento Pius, cum filijs suis Aurelio & Lucio an III CXII.
nos XXII, menses III. Iustinus philosophus librum pro Christiana reli- Iustinus phi-
gione cōpositum Antonino tradidit, benignumq; eum erga Christianos homi- losophus.
nes fecit. Qui nō longe post suscitante persecutionē Crescente Cynico pro Chri- Crescens
sto sanguinē fudit sub Pio Romæ Episcopo. Hermes scripsit librum qui dicitur Cynicus.
Pastoris, in quo præceptum angeli continet, ut Pascha die dominico celebrare. Pastoris liber
tur. Polycarpus Romam ueniens, multos ab heratica labe castigauit, qui Valen Polycarpus.
tini & Cerdonis fuerant nuper doctrina corrupti.

M. ANTONINVS Verus cum fratre Lucio Aurelio Cōmodo annos III CXXXI
XVIII, mensem unū. Hij primum æquo iure imperiū administrauerunt, cum
usq; ad hoc tempus singuli Augusti fuerint: bellum deinde contra Parthos ad-

- C** mirabili uirtute & felicitate gesserunt. Persecutione orta in Asia Polycarpus & Pionius fecere martyrium: in Gallia quoque plurimi gloriose pro Christo sanguinem fudere. Nec multo post uindex scelerum lues multas late prouincias, Italiam maxime Romamque uastauit. Defuncto Commodo fratre, Antoninus Cōmodus filium suum cōsortem regni facit. Antonino Imperatori Melito Asianus Sardenis Episcopus Apologeticum pro Christianis tradidit. Lucius Britannia rex missa ad Eleutherium Romae Episcopum epistola, ut Christianus efficiat impetrat: Apollinaris Asianus Hierapoli, & Dionysius Corinthi clari habent Episcopi.
- III CXLIII** L. ANTONINVS COMMODVS post mortem patris regnauit annos XIII. Hic aduersum Germanos bellum feliciter gessit, ceterum ipse per omnia luxuriae & obscenitati mancipatus nihil paternae uirtutis & pietatis simile gessit. Irenaeus Episcopus Lugdunensis insignis habetur. Commodus Imperator Colossi capite sublato suae imaginis caput ei iussit imponi.
- III CXLV** AE LIVS Pertinax menses VI. Hic Iuliani iurisperiti scelere occiditur in palatio, quem mense septimo postquam coeperat imperare Seuerus apud pontem Miluium bello ciuili uictum interfecit. Victor decimus tertius Romae Episcopus datis late libellis constituit Pascha die dominico celebrari, sicut & praedecessor eius Eleutherius à XV luna primi mensis, usque in XXI: Cuius decretis fauens Theophilus Caesarea Palaestinae Episcopus, scripsit aduersus eos qui decima quarta luna cum Iudaeis Pascha celebrabant, cum ceteris qui in eodem Concilio aderant Episcopis Synodicam & ualde utilem epistolam.
- III CLXIII** D SEVERVS Pertinax annos XVIII. Clemens Alexandrinae ecclesiae presbyter, & Panthenus Stoicus philosophus in disputatione dogmatis nostri disertissimi habent. Narcissus Hierosolymorum Episcopus, & Theophilus Caesariensis, Polycarpus quoque & Bachylus Asianae prouinciae Episcopi insignes habentur. Persecutione in Christianos facta plurimi per diuersas prouincias, inter quos & Leonides pater Origenis martyrio coronati sunt. Clodio Albino, qui se in Gallia Caesarem fecerat, apud Lugdunum interfecto, Seuerus in Britannias bellum transfert, ubi ut receptas prouincias ab incursione barbarica faceret securiores, magnam fossam firmissimumque uallum, crebris in super turribus communitum per CXXXII milia passuum à mari usque ad mare duxit, & Eboraci obiit. Perpetua & Felicitas apud Carthaginem Africae in castris bestiis deputatae pro Christo Nonis Martijs.
- III CLXX** ANTONINVS cognomento Caracalla Seueri filius annos VII. Alexander Episcopus Cappadociae, cum desiderio locorum sanctorum Hierosolymam uenisset, uiuente adhuc Narcisso eiusdem urbis Episcopo, per senilis aetatis uiro, & ipse ibi ordinatur Episcopus, Domino ut id fieri deberet per reuelationem monente. Tertullianus Afer Centurionis Proconsularis filius omnium ecclesiarum sermone celebratur.
- III CLXXI** MACRINVS annum unum. Abgarus uir sanctus regnauit Edessa, ut uult Africanus. Macrinus cum filio Diadumeno, cum quo imperium inuasit, apud Archilaidem militari tumultu occiditur.
- III CLXXV** M. AVRELIVS ANTONINVS annos III. In Palaestina Nicopolis quae prius Emmaus uocabatur urbs condita est, legationis industriam pro eo suscipiente Iulio Africano scriptore temporum. Haec est Emmaus, quam Dominus post resurrectionem suo ingressu, sicut Lucas narrat, sanctificare dignatus est. Hippolytus Episcopus multorum conditor opusculorum, temporum canonem quem scripsit hucusque

A hucusq; perduxit: Qui etiā sedecennouenalē Paschæ circulū reperiēs, Eusebio, qui super eodem Pascha decennouenalem circulū cōposuit, occasionē dedit.

A V R E L I V S Alexander annis XIII. Hic in Mammeā matrem suā IIIICLXXXVIII.
unice pius fuit, & ob id omnibus amabilis. Urbanus Romæ Episcopus multos Urbanus.
nobiliū ad fidē Christi & martyriū perduxit. Origenes Alexandriæ, imō toto Origenes.
orbe clarus habetur. Deniq; Mammea mater Alexandri eum audire curauit, &
Antiochiā accitum summo honore habuit.

M A X I M I N V S annis III. Hic aduersus ecclesiā sacerdotes & cleri IIIICXCI.
cos, id est doctores, persecutionē exercet, maxime propter Christianā Alexādi
cui successerat, & Mammeæ matris eius familiā: uel præcipue propter Origenē
presbyterū. Pontianus & Antheros Romanæ urbis Episcopi martyrio corona- Pontianus.
ti, & in cemiterio Calixti sunt sepulti. Antheros.

G O R D I A N V S annis VI. Iulius Africanus inter scriptores ecclesiasti- IIIICXCVII.
cos nobilis habetur: qui in Chronicis quæ cōscripsit, refert se Alexandriam pro- Iulius Afri-
perare, Heracliæ opinione celeberrima prouocatū, quem & in diuinis, & in phi- canus.
losophicis studijs, atq; omni Græcorum doctrina instructissimū fama loquere, Heraclius.
tur. Origenes in Casarea Palæstinæ Theodorum cognomento Gregorium, Theodorus
& Athenodorum adolescentulos fratres Pontī, postea nobilissimos Episcopos Athenodorus
diuina philosophia imbuūt.

P H I L I P P V S cum Philippo filio annis VII. Hic primus Imperato- IIIICCHII.
rum omniū Christianus fuit, ac post tertium imperij eius annū millesimus à con-
ditione Romæ annus expletus est, ita magnificis ludis augustissimus omnium
præteritorū, hic natalis annus à Christiano Imperatore celebratus est. Origenes Origenis
B aduersus quendam Celsū Epicurē philosophū, qui contra nos libros conscri- libri.
pserat, octo uoluminibus respondit: qui ut breuiter dicā, tantū scribendi sedulus
fuit, ut Hieronymus quodam loco, v librorū eius milia se legisse meminerit.

D E C I V S anno I, mensibus III. Hic cum Philippus patrem & fi- IIIICCV.
liū interfecisset, ob odiū eorū in Christianos persecutionē mouet, in qua Fa- Fabianus.
bianus in urbe Roma martyrio coronatus sedem sui Episcopatus Cornelio dere Cornelius.
liquit, qui & ipse martyrio coronatus est. Alexander Hierosolymorū Episcopus
apud Casaream Palæstinæ & Antiochiæ Babylas interficiuntur. Hæc persecu-
tio, ut Dionysius Alexandriæ Episcopus refert, nō ex præcepto Imperatoris su- Dionysius Ale-
mpsit exordiū, sed anno, inq; integro principalia præuenit edicta minister dæmo- xandrinus.
nū, q; dicebat in ciuitate nostra diuinus, supstitiosum cōtra nos exagitās uul-
gus.

G A L L V S cū Volusiano filio annis II, mēsis III. Huius imperij Dio IIIICCHII.
nysius Alexandriæ Antistes ita meminit: At ne Gallus quidē malū Decij aut ui-
dere potuit, aut cauere, sed in eundem lapidē offensionis impexit: cuius cum re-
gnū floreret initio, & cunctæ ei ex sententia cederēt, sanctos uiros qui pro pace
regni eius deo summo supplicabāt persecutus est, cū qbus & prosperitatē suā fu-
gauit & pacē. Origenes LXX ætatis anno nō ad integrū impleto defunctus, & Origenes
in urbe Tyri sepultus est. Cornelius Romæ Episcopus rogatus à quadā matro moritur.
na Lucina, corpora Apostolorum de catacumbis leuauit noctu, & posuit Pauli
quidem uia Hostiensis, ubi decollatus est; Petri autem iuxta locū ubi crucifixus
est, inter corpora sanctorum Episcoporum in templum Apollinis, in mōte † Au- † aureo.
relīo, in Vaticano Palatiū Neroniani, III Calendas Iulias.

V A L E R I V S cū filio Gallieno annis XV. Hic in Christianos psecutione IIIICCXII.
cōmora statim à Sapore Persarū rege capitur, ibiq; luminibus orbatus seruitute
miserabili cōsenescit. Vnde Gallienus tam claro dei iudicio territus pacē nostris
reddidit,

- C reddidit, sed ob meritum tamen uel propriæ libidinis, uel paternæ theomachia^æ innumera à Barbaris adfurgētibus Romani regni detrimēta sustinuit. Hac per-
- Cyprianus.* secutione Cyprianus Carthaginensis Episcopus, cuius doctissima extant opu- scula, martyrio coronatur: cuius uita & passionis uolumen egregiū reliquit Pon- tius Diaconus eius, qui usq; ad diem passionis eius cum ipso exilium sustinuit.
- Theodorus* Theodorus, cuius supra meminimus, cognomēto Gregorius, Neocæsaria Pon- ti episcopus, magna uirtutū gloria claret. E quibus unum est, quod ut ecclesiæ faciendæ locus sufficeret, montem precibus mouit. Stephanus & Xistus Ro- mæ Episcopus martyrium passi.
- III CC XXIII.* CLAUDIUS annis I, mensibus IX. Iste Gothos iam per annos XV Illyricum Macedoniamq; uastantes, superat: Ob quæ in Curia clypeus ei au- reus, & in Capitolio statua aurea collocata est. Marcion disertissimus Antio- chena presbyter ecclesiæ, quippe qui in eadem urbe rhetoricā docuerat, aduer- sus Paulum de Samosata, qui Antiochiæ Episcopus, dogmatizabat Christū cō- munis naturæ hominē tantum fuisse, accipientibus notarijs disputauit, qui Dia- logus usque hodie extat.
- III CC XXIX.* AVRELIANVS annis V, mensibus VI. Hic cum aduersum nos persecutionem mouisset, fulmen ante eum magno pauore circumstantium ruit, ac nō multo post à militibus occisus est itinere medio quod inter Constantino- polim & Heracleā est stratae ueteris loco Cenofrurium appellatur. Eutychia- nus Romæ Episcopus martyrio coronatus, in cemiterio Calixti sepelitur, qui & ipse CCCXIII martyres manu sua sepeliuit.
- III CC XXX.* TACITVS menses VI: Quo apud Pontū occiso obtinuit Florianus im- peritū diebus LXXXVIII, & sic apud Tarsum interficitur. Anatholius natio- ne Alexandrinus, Laodicæ Syriæ Episcopus, Philosophorū disciplinis erudi- tus, plurimo sermone celebratur: cuius ingenij magnitudo de libro quod super Pascha composuit, & de decē libris arithmeticæ institutionis potest apertissime cognosci. Infana Manichæorū hæresis hijs temporibus oritur.
- III CC XXXVI.* PROBUS annis VI, mensibus IIII. Hic Gallias iam dudum à Barba- ris occupatas, per multa & grauiā pralia deletis, tandem hostibus ad perfectum liberauit, secūdo huius anno, ut in Chronicis Eusebij legimus, iuxta Antioche nos CCCXXV annos fuit: iuxta Tyrios CCCII: iuxta Laodiceños CCC IIII: iuxta Edeffenos DLXXXVIII: iuxta Ascalonitas CCCLXXX: secundum Hebræos initium LXXXVI Iubilei, quod significat annos IIII CCL. Archelaus Mesopotamiæ Episcopus, librum disputationis suæ quam ha- buit aduersus Manichæum exeuntem de Perside, Syro sermone cōposuit, qui translatus à Graecis habetur à multis.
- III CC XXXVIII.* CARVS cum filijs Carino & Numeriano annis II. Caius Romanæ ec- clesiæ fulget Episcopus, qui à Diocletiano martyriū passus est. Phierius presby- ter Alexandriæ sub Theone Episcopo florentissime populos docuit, & tantā ser- monis diuersorūq; tractatū, qui usq; hodie extant, inuenit elegantiam, ut Orige- nes iunior uocaretur: Vir miræ parsimonix, & uoluntariæ paupertatis appetitor, qui post persecutionem omni tempore uita Romæ uersatus est.
- III CCLVII.* DIOCLETIANVS cū Herculio Maximiano annis XX. Carausius su- mpta purpura Britānias occupauit. Narseus rex Persarū Orienti bellū intulit. Quinquegentiani Africā uastauerūt. Aegyptū Achilleus obtinuit: ob qd Con- stantius & Galerius Maximinus Cæsares assumūt in regnū. Cōstantius priui- gnā Herculi Theodorā accepit, ex qua postea VI liberos Constantini fratris habuit.

A habuit Galerius filiā Diocletiani Valeriā. Post x annos per Asclepiodotum Praefectum pratorio Britanniae receptae. xix anno Diocletiani ipse in oriente Maximianus, Herculus in occidente vastari ecclesias, affligi, interficiq; Christianos praecipunt. Secundo autem persecutionis anno Diocletianus Nicomediae, Maximianus Mediolani purpurā deposuerunt. Attamen coepta semel persecutio usq; ad septimū Constantini annū feruere non cessat. Constantius xvi imperij anno, summā mansuetudinis & ciuilitatis uir, in Britannia die obiit Eboraci. Hae persecutio tam crudelis & crebra flagrabat, ut intra unum mensem xvii milia martyrum pro Christo passa inueniantur: Nam & oceani limbum transgressa, Albanū, Aaron, & Iulium Britanniae, cum alijs pluribus uiris ac foeminis felici cruore damnavit. Passus est hac Pamphilus presbyter, Eusebij Caesariensis Episcopi necessarius, cuius uitam ipse tribus libris comprehendit.

Tertio anno persecutionis, quo & Constantius obiit, Maximinus & Severus à Galerio Maximiano Caesares facti, è quibus Maximinus maleficia & stupra sua Christianorū persecutionibus accumulat. Passus est ea tempestate Petrus Alexandria Episcopus, cū pluribus Aegypti Episcopis. Lucianus quoq; uir moribus, & continētia, & eruditione praecipuus, Antiochenus presbyter, passus est, & Timotheus Romae x Calendas Iulias.

CONSTANTINVS Constantij ex concubina Helena filius, in Britannia creatus Imperator regnavit annis xxxi, & mensibus x. Anno persecutionis quarto Maxentius Herculi Maximi filius Romae Augustus appellatur. Licinius Constantiae sororis Constantini uir, Carnunti Imperator creatur. Constantinus de persecutore Christianus efficitur. In Nicæno Concilio fides catholica exponitur, anno post Alexandrum dcccxxxvi die mensis secundum Græcos Desij nonodecimo, quod est x Calendarum Iuliarum, Consulatu Paulini & Iuliani vv cc. Constantinus fecit Romae, ubi baptizatus est, basilicam beati Ioannis Baptistae, quae appellata est Constantiniana. Item basilicā beato Petro in templo Apollinis: nec non & beato Paulo corpus utriusq; xre Cyprio circundans quinq; pedes grosso. Item basilicam in palatio Sororiano, quae cognominatur Hierusalem, ubi de ligno crucis Domini posuit. Item basilicam sanctae martyris Agnæ, ex rogatu filiae suae: Et baptisterium in eodem loco, ubi & baptizata est soror eius Constantia cū filia Augusta. Item basilicam beato Laurentio martyri, uia Tiburtina in agro Verano. Item basilicā uia Labicana inter duas lauros beato Petro & Marcellino martyribus: Et Mausoleū, ubi matrē suā posuit in sarcophago purpureo. Item basilicā in ciuitate Hostia iuxta portā urbis Romae, beatorū Apostolorum Petri & Pauli, & Ioannis Baptistae. Item basilicam in ciuitate Albanensi sancti Ioannis Baptistae. Item basilicam in urbe Neapoli. Idem Constantinus Depranam Bithyniae ciuitatem in honorē martyris Luciani ibi conditi instaurās, ex uocabulo matris suae Helenopolim nuncupauit. Idem urbem nominis sui statuens in Thracia sedem Romani imperij, & totius caput orientis esse uoluit. Idem statuit citra ullam hominē eadem Paganorum templa claudi.

CONSTANTIVS cum Constantino & Constante fratribus, annos xxiiii, menses v, dies xiii. Iacobus Nisibenus Episcopus agnoscitur, ad cuius preces saepe urbs discrimine liberata est. Impietas Ariana Constantij regis fulta praesidio, exilijs, carceribus, & uarijs afflictionum modis primū Athanasium, deinde omnes non suae partis Episcopos persecuta est. Maximinus Treuorū Episcopus clarus habetur, à quo Athanasius Alexandria Episcopus cū à Constan-

- C** à Constantio quæreretur ad pœnam, honorifice susceptus est. Antonius monachus CV ætatis anno in eremo moritur. Reliquiæ Apostoli Timothei Constantinopolim inuectæ. Constantio Romam ingresso, ossa Andræ Apostoli & Lucæ Euangelistæ à Constantinopolitanis miro fauore suscepta. *Hilarius*. Hilarius Pictaviensis Episcopus, qui pulsus ab Arianis in Phrygia exulauerat, cum apud Constantinopolim librū pro se Constantio porrexisset, ad Gallias rediit.
- III CCCXV.** **IULIANVS** annis II, mensibus VIII. Iulianus ad idolorum cultū conuersus Christianos persequitur. Pagani apud Sebasten Palæstinæ urbem sepulchrum Ioannis Baptistæ inuadunt, ossa dispergunt, eadem rursus collecta & cremata latius dispergunt: Sed dei prouidentia adfuerunt quidam ex Hierosolymis monachi, qui mixti colligentibus, quæcūq; ipsi poterant ablata ad patrem suum Philippum pertulere. Ille confestim hæc, supra se enim ducebat tantū thesaurum proprijs seruare uigilijs, ad Pontificem maximum tunc Athanasium, per Iulianum Diaconum suum mittit. Quæ ille suscepta paucis arbitris, sub cauato sacrarij pariete inclusa, prophetico spiritu profutura generationi posteræ conseruauit: Cuius præagium sub Theodosio principe per Theophilum eiusdem urbis Episcopum cōpletur, qui destructo Serapis sepulchro, sancti Ioannis ibidem consecrauit ecclesiam.
- III CCCXVI.** **IOVINIANVS** mensibus VIII. Synodus Antiochiæ à Melitio & suis facta, in qua *ἐμμενείη καὶ ἐμμεσίω* reiecto, medium inter hæc *ἐμμενείη* Macedonum dogma uindicauerunt. Iouinianus lapsu Constātij prædecessoris admonitus, honorificis & officiosissimis literis Athanasium requirit, ab ipso formam fidei & ecclesiarū disponendarum suscepit modum. Sed eius pia lataq; principia mors immatura corrupit.
- III CCCXXVII.** **VALENTINIANVS** cum fratre Valente annis XI. Apollinaris Laodicens Episcopus multimoda nostræ religionis scripta cōponit, qui postea à fide deuians hæresim sui nominis instituit. *Damasus*. Damasus Romæ Episcopus fecit basilicam iuxta theatrum sancto Laurentio, & aliam in Catacumbas, ubi iacuerunt corpora sancta Apostolorum Petri & Pauli. In quo loco platoma ipsam ubi iacuerunt corpora sancta uersibus adornauit. *Eudoxius*. Valens ab Eudoxio Arianorum Episcopo baptizatus nostros persequitur. Gratianus Valentiniani filius tertio eius anno Ambianis Imperator factus est. Constantinopoli Apostolorum martyrium dedicatur. *Ambrosius*. Post Auxentij seram mortē Mediolani Ambrosio Episcopo constituto, omnis ad fidem rectam Italia conuertitur. Hilarius Episcopus Pictaui moritur.
- III CCCXXXI.** **VALENS**, cum Gratiano & Valentiniano, Valentiniani fratris sui filijs, annis IIII. Valens lege data, ut monachi militarent, nolentes fustibus iussit interfici. Gens Hunorum diu inaccessis reclusa mōtibus, repentinè arabe percita, exarsit in Gothos, eosq; sparsim conturbatos ab antiquis sedibus expulit. Gothi transito Danubio, fugientes à Valente sine armorum depositione suscepti, mox per auaritiā Maximi ducis fame ad rebellandum coacti sunt, uictosq; Valentis exercitu per Thraciam sese miscentes simul omnia cædibus, incendijs, rapinisq; fuderunt.
- III CCCXXXVII.** **GRATIANVS** cum fratre Valentiniano annis VI. Theodosius à Gratiano Imperator creatus, maximas illas Scythicas gentes, hoc est, Alanos, Hunos & Gothos magnis multisq; prælijs uincit: cuius concordia non ferentes Arianæ, post XL annos ecclesias quas ui tenere, reliquerūt. Synodus CL Patrum congregatur urbe Augusta aduersus Macedoniū sub Damaso Romæ Episcopo.

A scopo. Theodosius Arcadium filium suum consortem facit imperij, à secundo Gratiani anno ipso sexies & Theodosio C O S S. Theophilus Paschalē *Theophilus.* computum scribit. Maximus, uir quidē strenuus & probus, atq; Augusto dignus, nisi contra Sacramenti fidem per tyrannidem emerisset in Britannia, inuitus propemodum ab exercitu Imperator creatus, in Gallia transit, ibiq; Gratianum Augustum dolis circumuentū apud Lugdunum occidit, fratremq; eius Valentinianum Italia expulit: qui tamen iustissimā cum matre eius Iustina poenam luit exilij, quia & ipsum Ariana polluit hæresis, & eminentissimam catholicæ fidei arcem Ambrosium perfida obsidione uexauit, nec prius quā prolatis beatorum Geruasij & Protasij martyrum deo reuelante reliquijs incorruptis, nefanda cepta deferuit.

THEODOSIUS, qui Gratiano uiuente VI annis iam orientem regebat, post mortem eius regnat annis XI ipse & Valentinianus, quem Italia expulsum benigne suscepit. Maximum tyrannum tertio ab Aquileia lapide interficiunt: Qui quoniam Britanniam omni penē armata iuuentute copijsq; militaribus spoliauerat, quæ tyrannidis eius uestigia secuta in Gallias, nunquā ultra domum rediere. Videntes transmarinæ gentes sæuissimæ Scotorum à Circio, Pictorum ab Aquilone destitutam milite ac defensore insulam, adueniunt, & uastatam direptamq; eam multos per annos opprimunt. Hieronymus *Hieronymi Catalogus.* sacre interpret historiarum librum, quem de illustribus ecclesiæ uiris scribit, usque ad decimum quartum totius imperij Theodosij annum perduxit.

ARCADIUS filius Theodosij cum fratre Honorio annis XIII. *Cor.* pora sanctorū † Ambacij & Michæ prophetarum diuina reuelatione produntur. Gothi Italiam, Vandali atq; Alani Gallias aggrediuntur. Innocentius *LXI.* Romæ Episcopus dedicauit basilicam Geruasij & Protasij martyrum beatissimorum, ex deuotione testamenti cuiusdam illustris fœminæ Vestinæ. Pelagius Brito dei gratiam impugnat. *† Abacij*

HONORIUS cum Theodosio minore, fratris sui filio, annis XV. *III CCC LXXVI.* Halaricus rex Gothorum Romam inuasit, partemq; eius cremauit incendio, IX Calendas Septembres, anno conditionis eius millesimo centesimo sexagesimo quarto, ac † sexto die quā ingressus fuerat, deprædata urbe egressus est, *Lucianus.* Lucianus presbyter, cui reuelauit deus septimo Honorij principis anno, locum sepulchri & reliquiarum beati protomartyris Stephani, & Gamalielis ac Nicodemi, qui in Euangelio & in Actibus Apostolorū leguntur. Scripsit ipsam reuelationē græco sermone ad omnium ecclesiarum personam. Quam reuelationem Auitus *Auitus.* presbyter, homo Hispanus genere, in latinum uertit eloquiū, & adiecta epistola sua per Orosium presbyterum occidentalibus dedit. Qui etiam Orosius ad loca sancta perueniens, quod eum Augustinus ad Hieronymum pro discēda animæ ratione miserat, reliquias beati Stephani accepit, & patriam reuersus primus intulit occidenti. Britanni Scotorum Pictorumq; infestationem non ferentes Romam mittunt, & sui subiectione promissa contra hostem auxilia flagitant, quibus statim missa legio magnam barbarorum multitudinem sternit, ceteros Britannia finibus pellit, ac domum reuersura præcepit socijs † ad arcendos hostes murum trans insulam inter duo maria statuere, qui absque artifice magistro magis cespite quā lapide factus nil operantibus profuit. Nam mox ut discessere Romani, aduectus nauibus prior hostis, quasi maturam segetem obuia quæque sibi cecidit, calcat, deuorat. Iterum petiti auxilia *Romani.*

C Romani aduolant, & caesum hostem trans maria fugant, cōiunctisq; sibi Britan
 † puluere nis murum nō terra ut ante † puluereū, sed saxo solidum inter ciuitates quā ibi
 dem ob metum hostium fuerant factae, à mari usque ad mare collocant. Sed &
 in littore meridiano maris, quia & inde hostis timebatur, turres per interualla ad
 prospectum maris statuunt, sic ualedicunt socijs tanquam ultra non reuersuri.
 Bonifacius Romae Episcopus fecit oratoriū in cemiterio sanctae Felicitatis, &
 ornauit sepulchrum eius, & sancti Syluanij. Hieronymus presbyter obiit XII
 Honorij anno, pridie Calendas Octobres, anno ætatis suae XCI.

III CCCII. THEODOSIUS minor Arcadij filius annis XXVI. Valentinianus
 iunior Constantij filius Rauennae Imperator creatur. Placidia mater eius Augu
 sta nuncupatur. Effera gens Vandalorum, Alanorum, & Gothorum ab Hi
 spanis ad Africam transiens omnia ferro, flamma, rapinis, simul & Ariana im
 pietate foedauit. Sed beatus Augustinus Hipponensis Episcopus, & omnium
 doctor eximius ecclesiarum, ne ciuitatis suae ruinā uideret, tertio obsidionis eius
 mense migravit ad Dominum v Calendas Septembres, cum uixisset annis
 LXXVI: in clericatu autem uel episcopatu annos ferme XL compleisset,
 quo tempore Vandali capta Carthagine Siciliam quoq; deleuerunt. Cuius ca
 ptiuitatis Paschasinus Lilybitanus Antistes in epistola, quam de ratione pascha
 li Papae Leonis scripsit, meminit. Ad Scotos in Christum credentes ordinatus à
 Papa Celestino Palladius primus Episcopus mittitur, anno Theodosij VIII.

Palladius. Recedente à Britannia Romano exercitu, cognita Scoti & Picti reditus denega
 tione, redeunt ipsi, & totam ab Aquilone insulam pro indigenis murotenus ca
 pessunt. Nec mora, caesis, captis, fugatis custodibus muri, & ipso interrupto etiā
 intra illum crudelis praedo grassatur. Mittitur epistola lachrymis ærumnisq; re
 ferta ad Romanæ potestatis uirū, Accium † ter Cōsulem, uicesimo tertio Theo
 dosij principis anno, petens auxilium, nec impetrat. Interea fames dira ac famo
 sissima profugos infestat: qua coacti quidā hostibus dedere manus. Alij de mon
 tibus, speluncis ac saltibus strenue repugnabant, ac strages hostibus dabāt. Re
 uertuntur Scoti domum, post non multum tempus reuersuri. Picti extremam
 insulae partem tum primum & deinceps inhabitaturi detinent. Famem praefatam
 magna frugum opulentia, opulentiam luxuria & negligentia, negligentia lues
 acerrima, & acrior mox hostium nouorum, id est Anglorum, plaga secuta est:
 quos illi unanimo consilio cum rege suo Vertigerno quasi defensores patriae ad
 se inuitandos elegerūt: sed exceptos mox impugnatores atq; expugnatores sen
 serunt. Xistus Romae Episcopus fecit basilicam sanctae Mariae matris Domi
 ni, quae ab antiquis Liberi cognominabatur. Eudoxia uxor Theodosij princi
 pis ab Hierosolymis remeauit, beatissimi Stephani primi martyris reliquias, quae
 in basilica sancti Laurentij positae uenerantur, secum deferens. Bletla & Attila
 fratres, multarumq; gentium reges Illyricum Thraciamq; depopulati sunt.

III CCCIX. MARTIANVS & VALENTINIANVS annis VII. Gens An
 glorum siue Saxonum Britannia tribus longis nauibus aduehitur, quibus dum
 iter prosperatū domi fama referret, mittitur exercitus fortior, qui † iunctis pro
 ribus, primo hostes quos petebat abegit, deinde in socios arma uertēs totā pro
 pe insulam ab orientali eius plaga usque ad occidentalem igni uel ense subegit,
 conficta occasione, quod pro se militantibus Britones minus sufficienter stipen
 dia darent. Ioannes Baptista caput suum duobus monachis orientalibus, qui
 ob orationē uenerant Hierosolymā, iuxta Herodis quōdam regis habitaculum
 reuelat,

A reuelat, quod deinceps Emisam Phœniciz urbem perlatū, & digno honore cultum est. Hæresis Pelagiana Britannorū turbat fidē, qui à Gallicanis Episcopis auxiliū quærentes, Germanū Altiodorensis ecclesiæ Episcopum, & Lupum Trecafenū æque Apostolicæ gratiæ Antistitem fidei defensores accipiūt: confirmant Antistites fidem uerbo ueritatis simul & miraculorū signis. Sed & bel- lum Saxonū Pictorumq; aduersus Britones eo tempore iunctis uiribus suscep- tum diuina uirtute retundunt: Cum Germanus ipse dux belli factus, nō tubæ clangore, sed clamore alleluia totius exercitus uoce ad sydera leuato, hostes in fugā uertit immanes; qui deinceps ad Rauennā perueniens, & summa reueren- tia à Valentiniano & Placida susceptus migrauit ad Christū: Corpus honorifi- co agmine comitantibus uirtutū operibus Altiodorū defertur. Aëtius Patricius magna occidentalis reipublicæ salus, & regi quondā Attilæ terror, à Valentinia- no occiditur, cum quo Hesperii cecidit regnū, neq; hætenus ualuit releuari.

Germanus
Episcopus.
Lupus.

LEO annos XVII. Hic pro Tomo Chalcedonēse per uniuersum orbē singulis orthodoxorū Episcopis singulas consonantesq; misit epistolas, quid de eodem Tomo sentirent rescribi sibi postulans. Quorum adeo consonantia de uera Christi incarnatione suscepit omniū rescripta; ac si uno tempore unoq; dictante fuissent uniuersa conscripta. Theodoretus Episcopus ciuitatis, quæ à Cyro Persarum rege condita Cyriæ nomen habuit, scribit de uera incarnatione domini Saluatoris aduersus Eutychen & Dioscorū Alexandriæ Episcopū, qui humanam in Christo carnem negant. Scripsit & historiam ecclesiasticam à fine librorum Eusebij usq; ad suum tempus, id est, usq; ad imperiū Leonis huius, sub quo & mortuus est. Victorius iubente Papa Hilario scripsit paschalem cir- culum DXXXII annorum.

III CCC
XXVI.

Theodoretus

Theodoretus
Ecclesiasticam
historiam scri-
bit.

D XXXII

Zenon

Odagrus

Odagrus

B **ZENON** annos XVII. Corpus Barnabæ Apostoli, & Euāgelii Matthæi eius stylo scriptū ipso reuelante reperitur, † Odoacer rex Gothorū Romam ob- tinuit, quā ex eo tempore diutius eorum reges tenuere. Mortuo Theodorico Triarij filio alius Theodoricus cognomento Valamer Gothorum suscepit re- gnum, qui utranq; Macedoniā Thessaliāq; depopulatus est, & plurima regiæ ciuitatis loca igne succendens, Italiam quoq; infestus occupauit. Honoricus rex Vandalorum Arianus in Africa exulatis diffugatisq; plusquam CCCXX XIII Episcopis catholicis ecclesias eorū clausit, plebē uarijs affecit supplicijs, & quidem innumeris, manus abscindens linguas præcidit, nec tamen loquelā catholicæ confessionis eripere potuit. Britones duce Ambrosio Aureliano uiro modesto, qui solus forte Romanæ gentis Saxonum cædi superfuerat, occisis in eadem parentibus purpura indutis, uicticem eorum gentem prouocantes ad prælium, uincunt, & ex eo tempore nunc hī, nunc illi palmam habuere, donec aduena potentior tota per longum potiretur Insula.

III CCC
XL.

Odoacer le-
git Casiodo-
rus Senator.

Ambrosius
Aurelianus.

ANASTASIUS annos XXVIII. Thrasamundus Vandalorum rex catholicas ecclesias clausit, & CCCXX Episcopos exilio Sardiniam misit. Sym- machus Papa inter multa ecclesiarum opera, quæ uel à fundamentis creauit, uel prisca renouauit, ad beatum Petrum, & beatum Paulum, & beatum Laurentiū pauperibus habitacula construxit, & omni anno per Africam uel Sardinia Episcopis qui in exilio erant pecunias & uestes ministrabat. Anastasius, quia hæ- resi fauens Eutychetis catholicos infecutus est, diuino fulmine periit.

III CCC
LXIX.
Symmachus.

IUSTINVS senior annos IX. Ioannes Romanæ ecclesiæ Pontifex Constantinopolim ueniens, ad portam quæ uocatur Aurea populorū turbis ei

III CCC
LXXVIII.

C occurrentibus in conspectu omnium roganti cæco lumen reddidit, qui dum rediens Rauennam uenisset, Theodoricus eum cum comitibus carceris afflictione peremit, inuidia ductus, quia catholicæ pietatis defensor Iustinus eum honorifice suscepisset, quo anno, id est, Consulatu Probi iunioris & Symmachû Patritium Rauennæ occiderat, & ipse anno sequente ibidem subita morte periit, succedente in regnum Athalarico nepote eius. Heldericus Vandalorum rex, Episcopos ab exilio reuerti & ecclesias instaurare præcepit, post annos **LXX** **III** hæreticæ prophanationis. Benedictus Abbas uirtutum gloria clauit, quas beatus Papa Gregorius in libro dialogorum scripsit.

III DXXVII. **IUSTINIANVS** Iustini ex sorore nepos, annos **XXXIX**. Bilisarius Patritius à Iustiniano in Africam missus, Vandalorû gentem deleuit. Carthago quoq; anno excessionis suæ **XC VII** recepta est, pulsus deuictisq; Vandalis & **†** Gelismero rege eorû capto Constantinopolim missus. Corpus sancti Antonij monachi diuina reuelatione repertû Alexandriam defertur, & in ecclesia beati Baptistæ Ioannis humatur. Dionysius paschales scribit circulos, incipiens ab anno dominicæ incarnationis **DXXXII**, qui est annus Diocletiani **CCXLVIII**, post Consulatu Lampadij & Orestis, quo anno Codex Iustinianus orbi promulgatus est. Victor quoq; Capuanus Episcopus librum de Pascha scribens, Victorij arguit errores.

III DXXX. **IUSTINVS** minor annos **XI**. Narsis Patritius Totilam Gothorum regē in Italia superauit & occidit, qui deinde per inuidiam Romanorû, pro quibus multa contra Gothos laborauerat, accusatus apud Iustinum & coniugem eius Sophiā, **†** quod seruitio premeret Italiam, secessit Neapolim Campaniæ, & scripsit genti Langobardorum, ut uenirent & possiderent Italiam. Ioannes Romanæ ecclesiæ Pontifex ecclesiam Apostolorum Philippi & Iacobi, quâ prædecessor eius Pelagius cœperat, fecit & dedicauit.

III DXXXIII. **TIBERIVS** Constantinus annos **VII**. Gregorius tunc Apocrisarius, in Constantinopoli, post Romanus Episcopus, libros expositionis in Iob condidit, & Eutychium eiusdem urbis Episcopû in fide nostræ resurrectionis errasse Tiberio præsentem conuicit: Ita ut ipse Augustinus librû eius quem de resurrectione scripsit, suis quoq; catholicis allegationibus destruens, deliberaret flammis cremari debuisse: Docebat enim idem Eutychius corpus nostrum in illa resurrectionis gloria impalpabile, & uentis aëreque subtilius esse futurû, contra illud dominicum: Palpate & uidete, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me uidetis habere. Gens Langobardorum comitante fame & mortalitate omnem inuadit Italiam, ipsamq; Romanam uastatrix obsidet urbem, quibus tempore illo rex præerat Albuinus.

III DLIII. **MAVRICIVS** annos **XXI**. Hirminigildus Leuigildi Gothorum regis filius, ob fidei catholicæ confessionē inexpugnabilē, à patre ariano regno priuatus, **†** in folis & in carcerem ac uincula proiectus, ad extremû nocte sancta dominicæ resurrectionis securi in capite percussus, regnum cœlestē pro terreno rex & martyr intrauit. Cuius frater Richardus mox ut regnû post patrem accepit, omnem Gothorum cui præerat gentem instante Leandro Hispalitano Episcopo, qui & Hirminigildum docuerat, catholicā conuertit ad fidem. Gregorius Romanæ ecclesiæ Pontifex & doctor eximius, anno Mauricij imperij decimo tertio, Indictione decima tertia, Synodû Episcoporû **XXIII** ad corpus beati Apostoli Petri congregans, de necessarijs ecclesiæ decernit. Idem missis Britanniam

Ex scripto Codicis
2. 10. 6. 1. 1.

13

2:

20

Leander
Hispalensis.
Gregorius
Pontifex.

A Britanniam Melito, Augustino, & Ioanne, & alijs pluribus cum eis monachis timentibus deum, ad Christum Anglos conuertit. Et quidem Edilbertus mox ^{Edilbertus rex Anglorum.} ad Christi gratiam conuersus cum gente Canthuariorū, cui præerat, proximisq; prouincijs, etiam Episcopum doctoremq; suum Augustinum, sed & ceteros sacros Antistites Episcopali sede donabat. Porro gentes Anglorum ab aquilone Vmbri fluminis sub regibus Aelle & Aedilfrido sitæ nec dum uerbum uitæ audierant. Gregorius XVIII anno Mauricij, indictione IIII scribens Augustino, Londoniæ quoq; & Eboraci Episcopis, accepto à sede apostolica pallio, Metropolitanos esse debere decernit.

PHOCAS annos VIII. Huius secundo anno, Indictione VIII, Gregorius Papa migravit ad Dominū. Hic rogante Papa Bonifacio statuit sedem Romanæ & Apostolicæ ecclesiæ caput esse omnium ecclesiarum, quia ecclesia Constantinopolitana primam se omnium ecclesiarū scribebat. Idem alio Papa Bonifacio petente, iussit in ueteri Fano quod Pantheum uocabatur, ablati idolatriæ sordibus ecclesiam beatæ semper uirginis Mariæ & omnium martyrum fieri: ut ubi quondam omnium non deorum, sed dæmoniorū cultus agebatur, ibi deinceps omnium fieret memoria sanctorum. Persæ aduersus rempublicam grauissima bella gerentes, multas Romanorum prouincias & ipsam Hierosolymam auferunt, & destruentes ecclesias, sancta & quæq; prophanantes, inter ornamenta locorum uel sanctorum uel cōmunium quæ abstulere, etiam uexillum dominicæ crucis abducunt. ^{† quog; Annus A fua ad e}

HERACLIVS annos XXX. Anastasius Persa monachus nobile pro Christo martyrium patitur, qui natus in Perside magicas à patre puer artes disciebat, sed ubi à captiuis Christianis Christi nomen acceperat, in eum mox animo toto conuersus relicta Perside, Chalcedoniam Hierapolimq; Christū querens, ac deinde Hierosolymam petit, ubi accepta baptismatis gratia, quarto ab eadem urbe miliario monasteriū Abbatis Anastasij intrauit, ubi ^{† VII} annos ^{† VII} regulariter uiuens, dum Casaream Palæstinæ orationis gratia uenisset, captus à Persis, & multa diu uerbera inter carceres & uincula Marzabana iudice perpeffus est: tandem mittitur Persidem ad regem eorū Chosronem, à quo tertio per interualla temporis uerberatus, ad extremū una suspensus manu per tres horas diei, sic decollatus cum alijs LXX martyrium compleuit. Mox tunica eius indutus quidam dæmoniācus, curatus est. Interea superueniens cum exercitu Heraclius princeps, superatis Persis, Christianos qui erant captiuati reduxit gaudentes. Reliquiæ beati martyris Anastasij primo monasteriū suum, deinde Romanam aduectæ, uenerantur in monasterio beati Pauli Apostoli, quod dicitur ad aquas Saluias. Anno Heraclij regni XVI, Indictione XV. Aeduinus excellentissimus rex Anglorum in Britannia transumbranz gentis ad aquilonem, prædicante Paulino Episcopo, quē miserat de Cantia uenerabilis Archiepiscopus Iustus, uerbum salutis cum sua gente suscepit, anno regni sui XI. Aduentus autem Anglorum in Britanniam plus minus an: CLXXX, eiq; Paulino sedem Episcopatus Eboraci [†] donauit, cui profecto rei in auspitiū uenturæ fidei & regni cœlestis, potestas quoq; terreni creuerat regni, ita ut uniuersos Britannia fines, quod nemo Anglorum ante eum, qua uel ipsorum uel Britonum gentes habitabant sub ditione acciperet. Eo tempore exortū apud Scotos in obseruatione Paschæ errorem quartadecimanorū Honorius Papa per epistolam redarguit, sed & Ioannes qui successor eius Seuerino successit, cum adhuc esset ^{† tradidit}

C electus in Pontificatum, pro eodem Pascha eis simul & pro Pelagiana hæresi, quæ apud eos reuiuifcebat, scripsit.

III D XCIII. HERACLONAS cum matre sua Martina annis II. Cyrus Alexandriæ, Sergius & Pyrrhus regiæ urbis Episcopi, Acephalorum hæresim instaurantes, unam operationem in Christo diuinitatis & humanitatis, unam uoluntatem dogmatizant. E quibus Pyrrhus hijs temporibus, id est, sub Theodoro Papa Romam ueniens ex Africa, ficta, ut post apparuit, pœnitentia obtulit eidem Papæ, præfente cuncto clero & populo, libellum cum sua subscriptione, in quo condemnarentur omnia quæ à se uel à decessoribus suis scripta uel acta sunt aduersus catholicam fidem. Vnde & benigne susceptus est ab eo quasi regiæ Pontifex ciuitatis. Sed quia reuersus domum repetijt & errorem domesticum, memoratus Papa Theodorus aduocatis cunctis sacerdotibus & clero in ecclesiam beati Petri Apostolorum principis, condemnauit eum sub uinculo anathematis.

III DXCIII CONSTANTINVS filius Heraclij mensibus VI. Pyrrhi successor Paulus non tantum uesana doctrina, sicut decessores eius, sed & aperta persecutione catholicos cruciat, Apocrisiarios sanctæ ecclesiæ Romanæ, qui ad eius correctionem missi fuerant, partim carceribus, partim exilijs, partim uerberibus afficiens: Sed & altare eorum in domo Placidia sacratum inuenerabili oraculo subuertens diripuit, prohibens eos ibidem missas celebrare. Vnde & ipse sicut præcessores illius ab apostolica sede iusta depositionis ultione damnatus est.

III DCXX. **C O N S T A T I N V S** filius Constantini annis XXVIII. Hic decem-
ptus à Paulo, sicut Heraclius auus eius à Sergio eiusdem regis ciuitatis Episcopo,
exposuit typum aduersus catholicam fidem, nec unam nec duas uoluntates
aut operationes in Christo definiens esse confitendas, quasi nihil uelle uel
operari credendus sit Christus. Vnde Martinus Papa congregata Romæ Synodo
CV Episcoporum, damnauit sub anathemate præfatos Cyrum, Sergium,
Pyrrhum & Paulum hæreticos. Et post hæc missus ab Imperatore Theodorus
Hexarchus, tulit Martinū Papam de ecclesia Constantiniana, perduxitq;
Constantinopolim, qui post hæc relegatus Cersonam ibidem uitā finiuit, multis
in eodem loco uirtutum signis usque hodie refulgens. Facta est autem Synodus
præfata anno nono imperij Constantini, mense Octobri, Indictione octaua.
Constantinus princeps Vitaliano Papa nuper ordinato, misit beato Petro
Apostolo Euangelia aurea gemmis albis mire magnitudinis in circuitu ornata,
ipse post aliquot annos, id est, per Indictionem sextam ueniens Romam,
obtulit super altare ipsius pallium auro textile, toto exercitu cum cereis ecclesiam
intrante. Sequenti anno facta est eclipsis solis quam nostra ætas meminit,
quasi decima hora diei, v Nonas Maias. Theodorus Archiepiscopus, &
Hadrianus Abbas, uir æque doctissimus, à Vitaliano missi Britanniam plurimas
ecclesias Anglorum doctrinæ ecclesiasticæ fruge fecundauerunt. Constantinus
post plurimas & inauditas deprædationes prouincijs factas occisus in balneo
periit, Indictione XII. Nec longo post tempore etiam Vitalianus Papa
cœlestia regna petijt.

III DCXX ^{XVII.} CONSTANTINVS filius Constantini superioris regis annis XVII. Saraceni Siciliam inuadunt, & praeda nimia secum ablata, mox Alexandriam redeunt. Agatho Papa exrogatu Constantini Heraclij & Tiberij principum piissimorum

A pijsſimorum, miſit in regiam urbem legatos ſuos, in quibus erat Ioannes Ro-
manæ eccleſiæ tunc Diaconus, non longe poſt Episcopuſ, pro adunatione fa-
cienda ſanctarum dei eccleſiarum. Qui benigniſſime ſuſcepti à reuerendiſſimo
fidei catholicæ defenſore Constantino, iuſſi ſunt remiſſis diſputationibus phi-
loſophicis pacifico colloquio de fide uera perquirere, datis eis de bibliotheca
Constantinopolitana cunctis antiquorum patrum quos petebant libellis. Ad-
fuerunt autem & Episcopuſ CL, præſidente Georgio Patriarcha regiæ ur-
bis, & Antiochiæ Macario. Et conuiſti ſunt, qui unam uoluntatem & opera-
tionem aſtruebant in Chriſto falſaſſe patrum catholicorum dicta perplurima,
Finito autem conflictu Georgiuſ correctuſ eſt. Macariuſ uero cum ſuis ſe-
quacibus, ſimul & præceſſoribus Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo & Pe-
tro anathematizatuſ, & in locum eiſ Theophaniuſ Abbas de Sicilia Antio-
chiæ Episcopuſ factuſ. Tantaq; gratia legatos catholicæ pacis comitata eſt, ut
Ioannes Portuenſiſ Episcopuſ, qui erat unus ex ipſiſ, dominica octauarum
Paſchæ miſſas publice in eccleſia ſanctæ Sophiæ coram Principe & Patriarcha
latine celebraret. Hæc eſt ſexta Synoduſ uniuerſaliſ Constantinopoli cele-
brata, & græco ſermone conſcripta, temporibus Papæ Agathonis, exequen-
te ac reſidente pijsſimo principe Constantino intra palatium ſuum, ſimulq;
legatiſ apoſtolicæ ſediſ & Episcopuſ CL reſidentibuſ. Prima enim uniuer-
ſaliſ Synoduſ in Nicæa congregata eſt contra Ariuſ, CCCXVIII patrum,
temporibus Iulij Papæ ſub Constantino principe. Secunda in Constanti-
nopoly CL patrum, contra Macedoniuſ & Eudoxiuſ, temporibus Da-
maſi Papæ & Gratiani principis, quando Neſtariuſ eidem urbi eſt ordina-
tuſ Episcopuſ. Tertia in Epheso CC patrum, contra Neſtoriuſ Auguſtæ
urbis Episcopuſ, ſub Theodoſio magno principe & Papa Celeſtino. Quar-
ta in Chalcedone, patrum DCXXX, ſub Leone Papa, temporibus Mar-
tiani principis, contra Eutychen nefandiſſimorum præſulem monachorum.
Quinta item Constantinopoli, temporibus Vigilij Papæ, ſub Iuſtiniano
principe, contra Theodorum & omneſ hæreticoſ. Sexta hæc de qua in præ-
ſenti diximuſ. Sancta perpetua uirgo Chriſti Edilthruſa filia Annæ regiſ An-
glorum, & primo alteri uiro permagnifico, & poſt Ecfrido regi coniunx data,
poſtquam duodecim annos thorum incorrupta ſeruauit maritalem, poſt re-
ginam ſumpto uelamine ſacro uirgo ſanctimonialiſ efficitur. Nec mora eti-
am uirginum mater & nutrix pia ſanctarum, accepto in conſtruendum mo-
naſteriuſ loco, quem † Aeilge uocant, cuiuſ merita uiuacia teſtatur etiam
mortua caro, quæ poſt XVII annos ſepulturæ cum ueſte qua inuoluta eſt
incorrupta reperitur.

Sexta Syno-
duſ.Prima Syno-
duſ.Secunda
Synoduſ.Tertia Syno-
duſ.Quarta Syno-
duſ.Quinta Syno-
duſ.

† Eylege

IUSTINIANVS minor filiuſ Constantini annos X. Hic con-
ſtituit pacem cum Saraceniſ decennio terra maricq; Sed & prouincia Africa
ſubiugata eſt Romano imperio, quæ fuerat tenta à Saraceniſ, ipſa quoque
Carthagine ab eiſ capta & deſtructa. Hic beatæ memoriæ Pontificem Roma-
næ eccleſiæ Sergiuſ, quia erraticæ ſuæ Synodo, quam Constantinopoli fe-
cerat, fauere & ſubſcribere noluiſſet, miſſo & Zacharia Protospatario ſuo
iuſſit Constantinopolim deportari. Sed præuenit militia Rauennatæ urbiſ, ui-
cinarumq; partium iuſſa principis nefanda, & eundem Zachariam contu-
meliſ & iniuriſ ab urbe Roma repulit. Idem Papa Sergiuſ ordinauit uene-
rabilem

III DCXL
VII.Zachariuſ
Protospata-
riuſ principis.

Crabilem uirum Vuilibrordum cognomine Clementem Fresonū genti Episcopū
pum, in qua usque hodie pro aeterna patria peregrinus, est enim de Britannia
gentis Anglorum, innumera cotidie diabolo detrimenta & Christianae fidei
facit augmenta. Iustinianus ob culpam perfidia regni gloria priuatus exul
in Pontum secedit.

III DCL. L E O annos III. Papa Sergius in sacrario beati Petri Apostoli capsam
argenteam, quae in angulo obscurissimo diutissime iacuerat, & in ea crucem
diuersis ac preciosis lapidibus adornatam, Domino reuelante reperit, de qua
tractis IIII Petallis, quibus gemmae inclusae erant mirae magnitudinis, por-
tionem ligni salutiferi dominicae crucis interius repositam inspexit, quae ex tem-
pore illo annis omnibus in Basilica Saluatoris, quae appellatur Constantinia-
na, die exaltationis eius ab omni osculatur atque adoratur populo. Reueren-
dissimus ecclesiae Lindisfarnensis in Britannia, ex anachorita Antistes Cuth-
bertus, totam ab infantia usque ad senium uitam miraculorum signis inclytam
duxit: Cuius dum XI annos maneret corpus humatum incorruptum, post
haec quasi eadem hora defuncti simul cum ueste qua tegebatur inuentum est,
sicut in libro de eius uita ac uirtutibus, & prosa nuper & hexametris uersibus
scripto, ante aliquot annos ipsi signauimus.

III DCLVII. T I B E R I V S annos VII. Synodus Aquileiae facta ob imperitiam fi-
dei, quintum uniuersale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus beati
Synodus
Aquila. Papae Sergij monitis instructa, & ipsa huic cum ceteris Christi ecclesijs ad-
nuere consentit. Gisulphus dux gentis Langobardorum Beneuenti Campa-
niam igne, gladio & captiuitate uastauit, cumque non esset qui eius imperio
resisteret, apostolicus Papa Ioannes qui Sergio successerat missis ad eum
sacerdotibus, ac donarijs per plurimos, uniuersos redemit captiuos, atque ho-
stes domum redire fecit. Cui successit alius Ioannes, qui inter multa ope-
rum illustrium fecit Oratorium sanctae dei genetrici, opere pulcherrimo, intra
ecclesiam beati Apostoli Petri. Hereberchtus rex Langobardorum mul-
tas cortas & patrimonia alpium Cottiarum, quae quondam ad ius pertine-
bant Apostolicae sedis, sed a Langobardis multo tempore fuerant ablata, re-
stituit iuri eiusdem sedis, & hanc donationem aureis scriptam literis Ro-
manam perti-
nuerunt. mam direxit.

III DC LXIII. I V S T I N I A N V S secundo cum Tiberio filio annos VI. Hic au-
xilium Terbellij regis Vulgariorum regnum recipiens, occidit eos qui se ex-
pulerant Patritios, & Leonem qui locum eius usurpauerat, necnon & suc-
cessorem eius Tiberium, qui eum de regno eiecit, toto quo ipse regna-
bat tempore in eadem ciuitate in custodia tenuerat. Callinicum uero Patri-
archam, erutis oculis misit Romam, & dedit Episcopatum Cyro, qui erat
Abbas in Ponto, eumque alebat exulem: Hic Constantinum Papam ad se ue-
nire iubens, honorifice suscepit, ac remisit, ita ut eum die dominica missas
sibi facere iubens, communionem de manu eius acceperit: quem prostra-
tus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cuncta ecclesiae priuilegia
renouauit. Qui cum exercitum mitteret in Pontum, multum prohibente Papa
Apostolico ad comprehendendum Philippicum, quem ibi relegauerat, con-
uersus omnis exercitus ad partem Philippici, fecit eum ibidem Imperato-
rem, reuersusque cum eo Constantinopolim, pugnauit contra Iustinianum,
ad duodecimum

A duodecimum ab urbe miliarium, & uicto atque occiso Iustiniano regnum suscepit Philippicus.

PHILIPPICVS annis II, mensibus VI. Hic eiecit Cyrum de pontificatu, eumq; ad gubernandum Abbatis iure monasterium suum Pontum redire præcepit. Idem Constantino Papæ misit literas prauæ dogmatis, quas ille cum Apostolicæ sedis Concilio respuir: & huius rei causa fecit picturas in porticu sancti Petri, quæ acta sex sanctarum Synodorum uniuersalium continebant. Nam & huiusmodi picturas cum haberentur in urbe regia Philippicus iusserat auferri, statuitq; populus Romanus, ne hæretici imperatoris nomen, aut chartas, aut figuram solidi susciperent, unde nec eius effigies in ecclesiam introducta est, nec nomen ad missarum solennia prolatum.

ANASTASIUS annis II. Hic Philippicum captum oculis priuauit, nec occidit. Idem literas Constantino Papæ Romam per Scholasticum patricium & Hexarchum Italiæ direxit, quibus se fautorem catholicæ fidei, & sancti sexti Concilij prædicatorē esse docuit. Liudbrandus rex Langobardorum donationem patrimonij alpium Cottiarum, quam Hereberchtus rex fecerat, & ille repetierat admonitione uenerabilis Papæ Gregorij confirmauit. Ecberchtus uir sanctus de gente Anglorum, & sacerdotium monachica uita etiam pro cœlesti patria peregrinus exornans, plurimas Scoticæ gentis prouincias ad canonicam paschalis temporis obseruantiam, à qua diutius aberrauerant, pia prædicatione conuertit, anno ab incarnatione Domini DCCXVI.

B THEODOSIUS anno uno. Hic electus in Imperatorem, Anastasium apud Nicæam ciuitatem graui prælio uicit, datoque sibi sacramento clericum fieri ac presbyterum fecit ordinaria. Ipse uero ut regnum accepit, cum esset catholicus, mox in regia urbe imaginem illam uenerandam, in qua sanctæ sex Synodi erant depictæ, & à Philippico fuerat deiectæ, pristino in loco erexit. Tiberis fluuius alueum suum egressus multa Romanæ fecit exitia ciuitati: ita ut in uia lata ad unam & semis staturam excreceret, atque à porta sancti Petri usque ad pontem Moluium aquæ descendentes coniungerent. Mansit autem diebus septem, donec agentibus latanas crebras ciuibus, octauo demum die reuertit. Hijs temporibus multi Anglorum gentis nobiles & ignobiles, uiri & fœminæ, duces & priuati, diuini amoris instinctu de Britannia Romam uenire consueuerant: Inter quos etiam reuerendissimus Abba meus Ceolfridus annos natus LXXIIII, cum esset presbyter annis XLVII, Abbas autem annis XXXV, ubi Lingonas peruenit, ibi defunctus atque in ecclesia beatorum geminorum martyrum sepultus est, qui inter alia donaria, quæ adferre disposuerat, misit ecclesiæ sancti Petri Pandectam à beato Hieronymo in latinum ex hebræo uel græco fonte translaturam.

LEO annis IX. Saraceni cum immenso exercitu Constantinopolim uenientes triennio ciuitatem obsident, donec ciuibus multa instantia addeum clamantibus, plurimi eorum fame, frigore, pestilentia perirent, ac sic per res obsidionis abscederent, qui inde regressi Vulgariorum gentem, quæ est super Danubium bello adgrediuntur: & ab hac quoque uicti refugiunt, ac naues repetunt suas. Quibus cum altum peterent, ingruente subita tempestate, plurimi etiam meris siue confractis per littora nauibus sunt necati.

C Liudbrandus audiens quod Saraceni depopulata Sardinia etiam loca foeda, rent illa, ubi ossa sancti Augustini Episcopi propter uastationem Barbarorum olim translata, & honorifice fuerant condita, misit, & dato magno pretio accepit, & transtulit ea in Ticinis, ibique cum debito tanto patri honore recondidit.

DE RELIQUIIS SEXTAE AETATIS.

CAP.

LXVI.

HAec de cursu praeteriti seculi ex hebraica ueritate prout potuimus elucubrare curauimus, aequum rati ut sicut Graeci LXX translatorum editione utentes, de ea sibi suisque temporum libros condidere, ita & nos qui per beati interpretis Hieronymi industriam puro hebraicae ueritatis fonte potamur, temporum quoque rationem iuxta hanc scire queamus. Quod si qui laborem hunc nostrum culpauerint esse superfluum, accipiant hi qui cumque sunt iustum salua charitate responsum, quod praefatus Hieronymus praesca^t chosmographiae calumniatoribus reddit, ut si displicet non legant. Caterum cunctis in commune suademus, ut siue quis ex hebraica ueritate, quae ad nos per memoratum interpretem pura peruenisse etiam hostibus Iudaeis in professo est: siue ex LXX Interpretum translatione, quae uel minus sollicito primo edita est, ut multi adstruunt, uel postea Gentilibus corrupta ut beato Augustino uidetur: seu certe ex utrisque commixto opere codicibus, ut sibi uisum fuerit temporum cursum notauerit: & siue prolixiora, seu breuiora transacti seculi tempora signauerit, aut signata repererit, nullatenus tamen ex hoc longiora uel breuiora quae restant seculi tempora putet, memor semper dominicae sententiae: Quia de die ultima & hora nemo scit, neque angeli coelorum, nisi pater solus. Neque enim ullatenus sunt audiendi, qui suspicantur huius seculi statum sex milium annorum ab initio fuisse definitum. Et ne contra sententiam Domini uenire uideantur, addunt, incertum mortalibus quoto anno sextae millenariae partis uenturus sit dies iudicii: cuius tamen aduentus maxime circa terminum sexti millenarii debeat sperari. A quibus si quæris, ubi haec putanda uel credenda legerint: Mox stomachantes, quia aliud quid respondere non habent: An non legisti, inquit, in Genesi, quia sex diebus mundum fecerit deus? Vnde merito credi debet eum plus minus sex milibus annorum esse staturum. Et quod est grauius, fuere qui propter septimum diem, in quo requieuit deus ab operibus suis, sperarent post sex annorum milia sanctorum laboris in hac uita mortali, septimo mille annorum curriculo eos post resurrectionem in hac ipsa uita immortales in delicijs & multa beatitudine regnuros esse cum Christo. Verum hijs, quia haeretica sunt & friuola, funditus omissis, intelligamus sincere & catholice sex illos dies, in quibus mundi huius ornatum perfecit deus: & septimum, in quo ab omni opere suo requieuit: quem ob id perpetuae quietis benedictione sanctificauit, non sex annorum milia seculi laborantis, & septimum regni beatorum in terra cum Christo, sed sex potius aetates significare mundi labentis, in quibus sancti laborant in hac uita pro Christo, & septimam perpetuae quietis in alia uita, quam soluta a corporibus percipiunt animae sanctae cum Christo. Quod animarum sabbatum tunc inchoasse recte creditur, cum primus Christi martyr carne occisus a fratre, mox anima est aeterna translatus

^t chronographia

D

Terrenum regnum Christi quidam futurum somniant.

A translatus in requiẽ. Tunc autem perficietur, cum in die resurrectionis animarum etiam corpora incorrupta receperint. Et quia nulla ætatum quinque præteritarum mille annis acta reperitur, sed alia plures annos, alia pauciores habuere, neque ulla alteri similem habuit summam annorum, restat ut pari modo hæc quoque quæ nunc agitur, incertum mortalibus habeat suæ longitudinis statum: soli autem illi cognitum, qui seruos suos accinctis lumbis, lucernisq; ardentibus uigilare præcepit, similes hominibus expectantibus dominum suum, quando reuertatur à nuptijs.

DE TRINA OPINIONE FIDELIVM QVAN
DO VENIAT DOMINVS. CAP. LXVII.

Civis quidem aduentus horam merito sancti omnes diligunt, & citius adesse desiderant: sed periculose satis agunt, si qui hanc prope an longe sit putare uel prædicare præsumunt. Vnde pulcherrime beatus Augustinus remoto illo seruo nequam qui dicit in corde suo: moram facit dominus meus uenire: iste quippe proculdubio domini sui odit aduentum, dat exemplum de tribus seruis optimis, aduentum domini sui sitienter desiderantibus, uigilanter expectantibus, fideliter amantibus, quorum unus dicit: uigilemus & oremus, quia citius uenturus est Dominus. Alter dicit: Vigilemus & oremus, quia brevis & incerta est ista uita, quamuis tardius uenturus sit Dominus. Tertius dicit: Vigilemus & oremus, quia & brevis atque incerta est ista uita, & nescimus tempus quando uenturus sit Dominus. Proinde si hoc factum fuerit quod prædixerat primus, gaudebunt cum illo secundus & tertius: Si autem factum non fuerit, metuendum est ne perturbentur qui illi crediderant, & incipiant aduentum Domini non tardum putare, sed nullum. Qui autem credunt quod dicit secundus, tardius esse Dominum uenturum, si falsum fuerit inuentum, citius Domino ueniente, nullo modo qui ei crediderant turbabuntur in fide, sed inopinato gaudio perfruentur. Quapropter qui dicit Dominum citius esse uenturum, optabilius loquitur, sed periculose fallitur. Qui autem dicit Dominum tardius esse uenturum, & tamen credit, sperat, amat eius aduentum, profecto de tarditate eius etiam si fallitur, feliciter fallitur. Habebit enim maiorem patientiam, si hoc ita erit, maiorem lætitiã si non erit: ac per hoc ab eis qui diligunt manifestationem Domini ille auditur suauius, isti creditur tutius. Qui autem quid horum sit uerum ignorare se confitetur, illud optat, hoc tolerat. In nullo eorum errat, quia nihil eorum aut infirmat aut negat.

DE TEMPORIBVS ANTICHRISTI.
CAP. LXVIII.

Duo sanè certissima necdum instantis dei iudicii habemus indicia, fidem uidelicet Israëliticæ gentis, & regnum, persecutionemq; Antichristi, quam uidelicet persecutionem trium semis annorum futuram fides ecclesiæ tenet. Sed ne hæc improvisa ueniens, omnes passim quos imparatos inuenerit inuoluat, Enoch & Heliã maximos prophetas & doctores ante huius exortum uenturos in mundum, qui Israëliticam plebem ad fidei conuertant gratiam, atq; ad pressuram tanti turbini in parte electorum insuperabilem reddant. Qui cum ipsi primo tres semis annos prædicauerint, & sicut de uno eorum [†] Helia propheta Malachias

*Duo instantis
iudicii signa.*

*† Irrepsit hæc
dictio per scio
lum.*

C chias prädixit, conuerterint corda patrum in filios, id est antiquorum fidem dilectionemque sanctorum in eorum qui tunc uicturi sunt mente plantauerint. tunc excandescens illa horrenda persecutio, ipsos imprimis martyrij uirtute coronet: deinde ceteros fideles corripiens, uel martyres Christi gloriosissimos, uel damnatos apostatas faciat. Quod significare uidetur Apostolus Ioannes, ita scribens in Apocalypsi: Atrium autem quod est foris templum eijce foras, & ne metieris illud, quoniam datum est Gentibus, & ciuitatem sanctam calcabunt mensibus XLII, id est eos, qui nominatenus fideles sola exteriora diligunt, ab electorum sorte separatos ostendit: quia & ipsi ad persequendam ecclesiam conuertentur nouissima, illa persecutione trium semis annorum: Et dabo, inquit, duobus testibus meis, & prophetabunt diebus MCLX, amicti saccis, id est arctatissimis continentiae & pressurarum laboribus accincti praedicabunt. Et paulo post: Et cum finierint, inquit, testimonium suum, bestia quae ascendit de abyssu faciet aduersus illos bellum, & uincet eos, & occidet illos, & cetera. Quibus ministros eiusdem bestiae, id est Antichristi, de occisione

^{† bonorum} & horum duorum testium, id est martyrum, lataturos, eisdemque etiam mortuis insul-
tatuos esse commemorat idem alio loco: Et uidi, inquit, de mari bestiam ascendentem, & dedit illi draco uirtutem suam, & potestatem magnam: id est, uidi hominem saeuissimi ingenij de tumultuosa impiorum stirpe progenitum, cui mox

^{† astringens} nato, & per magicas artes a pessimis imbuto magistris, [†] adiungens se diabolus, totam uirtutis suae potentiam, per quam magica ceteris omnibus maiora patrarat, indiuiduus comes attulit: Et data est, inquit, illi potestas facere menses quadraginta duos, id est annos tres & dimidium. Percussio autem illo perditionis filio, siue ab ipso Domino, siue a Michaelé archangelo, ut quidam docent, & aeterna ultione damnato, non continuo dies iudicij secuturus esse credendus est: alioqui scire possent homines illius cui tempus iudicij, si post tres semis annos inchoatae persecutionis Antichristi confestim sequeretur. Nunc autem quia ante consummatum tempus persecutionis illius dies iudicij non ueniat, scire omnibus licet. Post quantum uero tempus consummatae eiusdem persecutionis uenturus sit, nemini prorsus scire conceditur. Denique Daniel propheta, qui regnum Antichristi MCCC diebus futurum describit, ita concludit: Beatus qui expectat & peruenit ad dies MCCCXXXV. Quod Hieronymus ita exponit: Beatus, inquit, qui interfecto Antichristo supra MCCC dies, id est tres semis annos, dies XLV praestolatur, quibus est Dominus atque Saluator in sua maiestate uenturus. Quare autem post interfectionem Antichristi XLV dierum silentium sit, diuinæ scientiae est, nisi forte dicamus, Dilatio regni sanctorum patientiae probatio est.

DE DIE IUDICII. CAP. LXVIII.

A Dueniet autem dies Domini sicut fur, quia sicut ipse testatur, nescimus quando ueniat Dominus, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane: in quo coeli, inquit, magno impetu transient, elementa uero a calore soluuntur. Qui autem sint coeli qui transient paulo superius docet idem Apostolus Petrus dicens: ^{† quam} coeli erant prius & terra de aqua, & per aquam consistens uerbo dei per [†] quae ille tunc mundus perijt. Coeli autem qui nunc sunt & terra eodem uerbo repositi sunt, igni reseruati in die iudicij. Non ergo firmamentum coeli, in quo si dera fixa circumeunt, non coelum aethereum, hoc est inane illud maximum a coelo sidereo usque ad aera turbulenti, in quo puro & quieto, diurnaeque lucis semper pleno, errantia VII sidera

uaga

A uaga ferri creduntur. Sed cœlum hoc aëreum, id est terræ proximum, à quo aues cœli, quod in eo uolent appellantur, quod aqua quondam diluuij deletis terrestribus transcendendo †perdidit, hoc ignis extremi iudicij eiusdem mensuræ †periit spacio procrefcens occupando disperdet. Nec sola hæc beati Petri sententia, qua illos dicit cœlos igne iudicij perdendos, qua diluuij perierant, testatur sidereum cœlum igne illo quamuis maximo nū esse tangendum, sed etiam Domini sermo qui dicit: Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo: Neque enim sol obscurari, luna suo lumine priuari, stellæ poterant cadere de cœlo, si cœlum ipsum, locus uidelicet eorum, igne uoratum transibit. Nunc autem cœlum quidem aëreum igne marcescet, sidereū manebit illa sum. Porro sidera obscurantur non suo lumine uacuata, sed maioris uis luminis ad aduentum superni Iudicis, ne uideantur obtecta, quod in hac uita lunam stellasq; omnes à potiore lumine solis interdiu pati cunctis in promptu est. Cum autem peracto iudicio fuerit cœlum nouū, & terra noua, id est, non alia pro alijs, sed hæc ipsa per ignem innouata, & quasi quadam resurrectionis uirtute glorificata claruerint, tunc, ut Esaias prædixit, erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septemplex sicut lux septem dierum. Quod autem Ioannes in Apocalypsi cum dixisset: uidi cœlum nouū, & terrā nouam: primū enim cœlum, & prima terra abierūt, adiunxit, atq; ait: & mare iam nō est: utrum maximo illo ardore siccetur mare, an & ipsum uertatur in melius non facile patet: Cœlum quippe nouum, & terram nouam: non autem, & mare nouum uspiam legimus futurum. Nam & typice potest intelligi quod dictū est: & mare iam non est: quia iam tunc non erit hoc seculum uita mortalium turbulentum, quod sæpissime in scripturis maris nomine figuratur. Vbi autem ipsum extremi & uniuersalis iudicij sit discrimen habendum, inter multos sæpe quaritur: Constat nanque, quia cum descendente ad iudicium Domino, in ictu oculi fuerit omnium resurrectio celebrata mortuorum, sancti confestim rapiantur obuā illi in aëra: Hoc etenim intelligitur Apostolus indicare cum ait: Quoniam ipse Dominus in iussu, & in uoce Archangel & in tuba dei descendet de cœlo, & mortui qui in Christo sunt resurgent primi, deinde nos qui uiuimus qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuā Domino in aëra. Vtrum autem & reprobī tunc sublimius à terra leuentur obuā Iudici uenturo, an meritis peccatorum ita prægrauentur, ut quamuis immortalia corpora habentes ad altiora nequeant eleuari, & præside ad iudicandum Domino sancti in sublimi à dextris eius, ipsi autem in inferioribus assistant à sinistris, tunc potius apparebit. Si uero tunc ignis ille maximus & altissimus uniuersam terræ superficiem operit, & resuscitati à mortuis iniusti nequeunt in sublime raptari, constat eos utpote in terra positos igni circumdati Iudicis expectare sententiam. Sed an illo urantur qui non per illum castigandi, sed æterno potius sunt igne damnandi, quis præiudicare audeat? Nanque alii quos electorū eo purgari à leuioribus quibusdam admissis & beatus Augustinus in libro de ciuitate dei uicesimo ex Prophetarum dictis intelligit. Et sanctus Papa Gregorius in Homelijs Euangelij, exponens illud Psalmographi: Ignis in cōspectu eius ardebit. Et: In circuitu eius tempestas ualida: Districtiōnem quippe, inquit, tantæ iustitiæ tempestas ignisq; comitantur, quia tempestas examinat quos ignis exurat. Satis autem clarum est, quia raptis ad uocem tubæ obuā Domino in aëra perfectis seruis illius, conflagratio mundana non

Aues cœli.

†periit

Solem obscurari.

Mare non fore post diem iudicij quid sit

Ignis officium qui terram sit operturus.

C nō noceat, si trium puerorū mortalia adhuc corpora circumpositus camini ignis tangere nequiuit. Verum in hijs omnibus utilius est cuiq̃, castum se districti iudicis præbere conspectibus, quàm de iudicij illius modo locūue discutere. Sane quod Apostolus cum dixisset: rapiemur cum illis in nubibus obuīam Domino in aëra, subdidit, dicens: & sic semper cum Domino erimus: non sic accipiendum est, tanquam in aëre nos dixerit semper cum Domino esse mansuros, ^{† quā} quia nec ipse utique ibi manebit, [†] quia ueniens transiturus est. Veniēti quippe ibitur obuīam, non manenti. Sed ita cum Domino erimus, id est, sic erimus habentes corpora sempiterna, ubicunq̃ cum illo fuerimus.

DE SEPTIMA ET OCTAUA AETATE SECV

LI FVTVRI. CAP. LXIX.

EThæc est octaua illa ætas semper amanda, speranda, suspiranda fidelibus, quando eorum animas Christus incorruptibilium corporū munere donat, ad perceptionē regni cœlestis, contemplationēq̃ diuinæ siue maiestatis inducat, non auferens gloriā, quā exuta corporibus à suā quæque egressiōis tempore beata in requie perceperant, sed maiore illas gloria etiam corporum redditorem accumulans: in cuius continuatā, & non interruptā beatitudinis typum, Moses cum sex illos dies primos, quibus factus est mundus, à luce & mane inchoatos, ad uesperū terminatos dixisset, in septimo, quo requieuit deus ab operibus suis, solius mane, non autem & uesperæ fecit mentionem. Sed cuncta quæ de eo commemoranda putauit, æternæ requiei & benedictionis luce conclusit. Quia sicut & supra meminimus, cunctæ huius seculi ætates sex, in quibus iusti Domino cooperante bonis operibus insistent, ita sunt superna ordinatio, **D**ne dispositæ, ut in primordijs suis singulæ aliquid latarum rerum habentes, non paruis ærumnarum tenebris pressurarumq̃ consummantur. Requies uero animarum, quam pro bonis operibus in futuro seculo percipiunt, nulla unquā curæ alicuius anxietate turbata deficiet, sed ubi tempus iudicij & resurrectionis aduenerit, gloriosiore perpetuæ beatitudinis perfectione complebitur. Comparatur hijs ætatibus sacratissimū dominicæ passionis, sepulturæ, & resurrectionis tempus: Legimus enim scribente Euangelista Ioanne, quia Christus ante sex dies Paschæ uenit Bethaniam, ubi deuotæ mulieris officio Iudas offensus, prodidit eum sacerdotum Principibus. In crastinum autem ipse ueniens in asino Hierosolymam cum turba deo laudes canentiū, per continuos quinq̃ dies insidiosis eorum quæstionibus appetitus, sexta demum die crucifixus est: septima requieuit in sepulchro: octaua autē, id est una sabbati, resurrexit à mortuis: Quia præteritis quinque mundi huius ætatibus, sancti nunquam reproborū insidias & odia pati cessarūt. At in sexta, quam Dominus sua incarnatione confirmare in fide, sua passione redimere ab inferis, sua resurrectione & ascensione ad spem & dilectionem regni cœlestis ascendere dignatus est, eximior beatorum martyrum uirtus atrociora ab infidelibus persecutionū bella tolerauit. Sed hac tanto fortius uicere, quanto certius nouere pro illo se pati, qui secum passo prius latroni, sed tunc cōfessori, promisit: hodie mecum eris in paradiso. Quæ beatissima paradisi requies, quia non alium finem quàm glorificæ resurrectionis habet initium, hoc significare uolens Euangelista Matthæus, cum Dominum sexta feria passum, & sabbato sepultum esse scripsisset, dicturus de resurrectione sic incipit:

- A** cipit: Vespere autem sabbati, quæ luceſcit in prima sabbati, uenit Maria Mag^{Matth. 28.} dalene & altera Maria uidere ſepulchrum. Veſperam quippe ſabbati, quo Dominus in ſepulchro quieuit, non in noctem tenebreſcere, ſed luceſcere dicit in una ſabbati, quia uidelicet idem eius ſepulchrum non corruptione ſuſcepti corporis attaminandum, ſed ſicut Eſaias ait: Et erit ſepulchrum eius glorioſum, cito reſurrectionis erat uirtute ſublimandum: quia noſtrarum quoque requies poſt exuta corpora animarum non aliquibus angorum eſt obſcuranda tenebris, ſed ſolis ueræ & perpetuæ lucis ſuſcipienda & accumulanda in fine muneribus. Hæc eſt magna illa & ſingularis octaua, pro qua ſextus & undecimus Pſalmi ſcribuntur, cuius & uerba dierum ita recordantur. Porro Matathias & Heliphalu & alij Leuitarum in citharis pro octaua canebant: Epinicion, id eſt, uictori Domino in perpetuum uenturæ Ogdoadis, atque iudicij laudes canebant. Epinicion quippe triumphum, palmamque ſignificat. Vel de reſurrectionis Chriſti myſterio prophetabant, quæ merito ſingularis & magna uocatur octaua, quia omnis labentis ſeculi dies octaua ita eſt poſt ſeptimum ſabbati octaua, ut ipſa ſit etiam prima ſeptimanæ ſequentis. Quo modo autem prima totius ſeculi dies ita fuit prima, ut non haberet aliquos VII præcedentes quibus eſſet octaua, & ideo ſingulariter prima eſt, ita ſingulariter non ſolum magna, ſed & octaua eſt dies futuræ reſurrectionis, quia ſic poſt ſeptimam ſabbati proximi uentura eſt octaua, ut non aliquos habeat dies ſequentes, quibus poſſit fieri prima, ſed ipſa una maneat cœleſti luce perennis: Vnde bene Propheta uiſionem huius diei ſitiens, unam eam uocat dicens: Quia melior eſt dies una in atrijs tuis ſuper milia. Cum ergo octauam in ſcripturis legimus, ſciamus myſtice & diem & ætatem poſſe intelligi, quia & Dominus octaua die, id eſt, poſt ſeptimam ſabbati reſurrexit a mortuis. Et nos non ſolum poſt ſeptem uolubilis huius ſeculi dies, ſed etiam poſt ſæpe memoratas ſeptem ætates in octaua ætate ſimul & die reſurgemus. Quæ uitæ dies in ſe quidem ipſa manſit ſemper, manet & manebit æterna, ſed nobis tunc incipiet, cum ad eam uidendam meruerimus intrare, ubi quo actu occupentur ſancti, perfecta ſpiritus & carnis immortalitate renouati, teſtatur Pſalmiſta, qui deo per laudem amoris canit: Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſeculum ſeculi laudabunt te. Quo uiſu delectentur, idem conſequenter exponit: etenim benedictionem dabit, qui legem dedit, ambulant de uirtute in uirtutem, uidebitur deus deorum in Sion. Quales ad hanc uenire poſſint, ipſe qui eſt uia, ueritas & uita teſtatur Dominus: Beati mundo corde, quoniam ipſi deum uidebunt. Ergo noſter libellus de uolubili ac fluctuago temporum lapſu deſcriptus, oportuno de æterna ſtabilitate, ac ſtabili æternitate habeat finem. Quem rogo ſi qui lectione dignum rati fuerint, me ſuis in precibus Domino cõmendent, piaque apud deum & proximos quantum ualent agant induſtria, ut poſt temporales cœleſtium actionum ſudores, æternam cuncti cœleſtium præmiorum mereamur accipere palmam.

Octaua in
ſcripturis.

Pſal. 83.

m

B E D A E

In principio hae
pam debent

BEDAE ANGLOSA

XONIS CIRCULI AD DEPREHEN
DENDAS CVIVSQUE ANNI LVNAS PASCHA

LES AB ANNO DXXXII, VSQVE IN

Inapunt cycli

ANNVM MLXIII.

clonysy

iste annus gaudet anno
dei cu m creatur

B Ogdoas.

B

B

B

Hendecas.

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur= rentes.	Cycli lu nares.	Decima quar= ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Luna ipſus. dies
Dxxxii	x	Nulla	iiii	xvii	Noñ. April.	iii idus april.	xx
dxxxiii	xi	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi
dxxxiiii	xii	xxii	vi	xix	Id. april.	xvi cal. maias.	xvii
dxxxv	xiii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi idus april.	xx
dxxxvi	xiiii	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
dxxxvii	xv	xxv	iii	iii	iii id. april.	ii idus april.	xvi
dxxxviii	i	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix
dxxxix	ii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. maias.	xx
dli	iii	xxviii	vii	vi	vii id. april.	vii idus april.	xv
dlii	iiii	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
dliii	v	xx	ii	viii	xvii cal. maias.	xii cal. maias.	xix
dliiii	vi	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv
dliiii	vii	xii	v	x	ix cal. april.	vi cal. april.	xvii
dlii	viii	xxiii	vi	xi	ii id. april.	xvi cal. maias.	xviii
dlii	ix	iiii	vii	xii	cal. april.	vi idus april.	xxi
dlii	x	xv	i	xiii	xii cal. april.	ix cal. april.	xvii
dlii	xi	xxvi	iii	xiiii	v idus.	ii idus april.	xvii
dlii	xii	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. april.	xx
dlii	xiii	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. maias.	xxi

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur= rentes.	Cycli lu nares.	Decima quar= ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Luna ipſus.
dli	xiiii	Nulla	vi	xvii	Noñ. april.	vi idus april.	xviii
dlii	xv	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
dliii	i	xxii	ii	xix	idus april.	xii cal. maias.	xxi
dliiii	ii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii
dlii	iii	xiiii	iiii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
dlii	iiii	xxv	vi	iii	iii idus april.	xvi cal. maias.	xx
dlii	v	vi	vii	iiii	iii cal. april.	calen. april.	xvi
dlii	vi	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. maias.	xvii
dlii	vii	xxviii	ii	vi	vii idus april.	idus april.	xx
dlii	viii	ix	iii	vii	vi cal. april.	v cal. april.	xv
dlii	ix	xx	v	viii	xvii cal. maias.	xv cal. maias.	xvi
dlii	x	i	vi	ix	ii noñ. april.	idus april.	xix
dlii	xi	xii	vii	x	ix cal. april.	viii cal. april.	xv
dlii	xii	xxiii	ii	xi	ii idus april.	idus april.	xv
dlii	xiii	iiii	iii	xii	calen. april.	nonas april.	xviii
dlii	xiiii	xv	iiii	xiii	xii cal. april.	calen. april.	xxi
dlii	xv	xxvi	v	xiiii	v idus apr l.	ii idus april.	xv
dlii	i	vii	vii	xv	iiii cal. april.	calen. april.	xvii
dlii	ii	xviii	i	xvi	xv cal. maias.	xi cal. maias.	xviii

dlxx

Inaput A primo Anno Domini

et st

hic gaudet anno p bapt
3atq e sty.

gaudet anno passio
nis domini

DE TEMPORVM RATIONE LIBER.

68

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dlxx	iii	Nulla	ii	xvii	Noñ. April.	viii idus april.	xv
dlxxi	iiii	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xviii
dlxxii	v	xxii	v	xix	Id. april.	xv cal. maias.	xviii
dlxxiii	vi	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v idus april.	xxi
dlxxiiii	vii	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	viii cal. april.	xvii
dlxxv	viii	xxv	i	iii	iiii id. april.	iiii cal. maias.	xviii
dlxxvi	ix	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
dlxxvii	x	xvii	iiii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. maias.	xxi
dlxxviii	xi	xxviii	v	vi	vii id. april.	iiii idus april.	xvii
dlxxix	xii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. april.	xx
dlxxx	xiii	xx	i	viii	xvii cal. maias.	xi cal. maias.	xx
dlxxxi	xiiii	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii idus april.	xvi
dlxxxii	xv	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix
dlxxxiii	i	xiii	iiii	xi	ii id. april.	xiiii cal. maias.	xx
dlxxxiiii	ii	iiii	vi	xii	cal. april.	iiii noñ. april.	xv
dlxxxv	iii	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xviii
dlxxxvi	iiii	xxvi	i	xiiii	v idus april.	xviii cal. ma.	xviii
dlxxxvii	v	vii	ii	xv	iiii cal. april.	iii cal. april.	xv
dlxxxviii	vi	xviii	iii	xvi	xv cal. maias.	xiiii cal. ma.	xv

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dlxxxix	vii	Nulla	v	xvii	Noñ. april.	iiii idus april.	xviii
dxc	viii	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
dxci	ix	xxii	vii	xix	idus april.	xvii cal. ma.	xvi
dxcii	x	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii idus april.	xvii
dxciiii	xi	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	iiii cal. april.	xxi
dxciiii	xii	xxv	iiii	iii	iiii idus april.	iii idus april.	xv
dxcv	xiii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xvii
dx cvi	xiiii	xvii	vii	v	xiiii cal. maias.	x cal. maias.	xvii
dx cvii	xv	xxviii	i	vi	vii idus april.	xviii cal. ma.	xxi
dx cviii	i	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvi
dx cix	ii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. maias.	xvii
dc	iii	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii idus april.	xx
dc i	iiii	xii	vi	x	ix cal. april.	vii cal. april.	xvi
dc ii	v	xiii	vii	xi	ii idus april.	xvii cal. ma.	xvii
dc iii	vi	iiii	i	xii	calen. april.	vii idus april.	xx
dc iiii	vii	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv
dc v	viii	xxvi	iiii	xiiii	v idus april.	iii idus april.	xvi
dc vi	ix	vii	v	xv	iiii cal. april.	iii nonas april.	xix
dc vii	x	xviii	vi	xvi	xv cal. maias.	ix cal. maias.	xx

Ogdoas.

Hendecas.

m 2

dcviii

BEDAE ANGLOSAXONIS

cyclus solaris

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Luna ipsius.
dcviii	xi	Nulla	i	xvii	Noñ. April.	vii idus april.	xvi
dcix	xii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix
dcx	xiii	xxii	iii	xix	Id. april.	xiii cal. maias.	xx
dcxi	xiiii	iii	iiii		iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
dcxii	xv	xiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii
dcxiii	i	xxv	vii	iii	iiii id. april.	xiiii cal. maias.	xix
dcxiiii	ii	vi	i	iiii	iii cal. april.	ii cal. april.	xv
Ogdoas. dcxv	iii	xvii	ii	v	xiiii cal. maias.	xii cal. maias.	xvi
dcxvi	iiii	xxviii	iii	vi	vii id. april.	iii idus april.	xviii
dcxvii	v	ix	v	vii	vi cal. april.	iii nonas april.	xxi
dcxviii	vi	xx	vi	viii	xvii cal. maias.	xvi cal. ma.	xii
dcxix	vii	i	vii	ix	ii noñ. april.	vi idus april.	xviii
dcxx	viii	xii	ii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xx
dcxxi	ix	xxiii	iii	xi	ii id. april.	xiii cal. ma.	xxi
dcxxii	x	iiii	iiii	xii	cal. april.	ii noñ. april.	xvii
dcxxiii	xi	xv	v	xiii	xii cal. april.	vi cal. april.	xx
dcxxiiii	xii	xxvi	vii	xiiii	v idus april.	xvii cal. ma.	xx
dcxxv	xiii	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi
Hendecas. dcxxvi	xiiii	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. maias.	xvii

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Luna ipsius.
dcxxvii	xv	Nulla	iii	xvii	Noñ. april.	ii idus april.	xxi
dcxxviii	i	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi
dcxxix	ii	xxii	vi	xix	idus april.	xvi cal. ma.	xvii
dcxxx	iii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi idus april.	xx
dcxxxi	iiii	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
dcxxxii	v	xxv	iii	iii	iiii idus april.	iii idus april.	xv
dcxxxiii	vi	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix
Ogdoas. dcxxxiiii	vii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. april.	xx
dcxxxv	viii	xxviii	vi	vi	vii idus april.	v idus april.	xv
dcxxxvi	ix	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
dcxxxvii	x	xx	ii	viii	xvii cal. maias.	xii cal. maias.	xix
dcxxxviii	xi	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv
dcxxxix	xii	xii	iiii	x	ix cal. april.	v cal. april.	xviii
dcxli	xiii	xxiii	vi	xi	ii idus april.	xvi cal. ma.	xviii
dcxlii	xiiii	iiii	vii	xii	calen. april.	vi idus april.	xxi
dcxliii	xv	xv	i	xiii	xii cal. april.	ix cal. april.	xvii
dcxliv	i	xxvi	ii	xiiii	v idus april.	Idus april.	xviii
dcxlv	ii	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. april.	xx
Hendecas. dcxlv	iii	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. maias.	xxi

dcxli

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Luna ipſus.
dclxvi	iiii	Nulla	vi	xvii	Noñ. April.	v idus april.	xviii
dclxvii	v	xi	vii	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
dclxviii	vi	xxii	ii	xix	Id. april.	xii cal. maias.	xxi
dclxix	vii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii
dcl	viii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
dcli	ix	xxv	v	iii	iiii id. april.	xv cal. maias.	xxi
dclii	x	vi	vii	iiii	iii cal. april.	cal. april.	xvi
dcliii	xi	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. maias.	xvii
dcliiii	xii	xxviii	ii	vi	vii id. april.	idus april.	xx
dclv	xiii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi
dclvi	xiiii	xx	v	viii	xvii cal. maias.	xv cal. ma.	xvi
dclvii	xv	i	vi	ix	ii noñ. april.	v idus april.	xviii
dclviii	i	xii	vii	x	ix cal. april.	viii cal. april.	xv
dclix	ii	xxiii	i	xi	ii id. april.	xviii cal. ma.	xvi
dclx	iii	iiii	iii	xii	cal. april.	noñ. april.	xviii
dclxi	iiii	xv	iiii	xiii	xii cal. april.	v cal. april.	xxi
dclxii	v	xxvi	v	xiiii	v idus april.	vii idus april.	xv
dclxiii	vi	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. april.	xviii
dclxiiii	vii	xviii	i	xvi	xv cal. maias.	xi cal. ma.	xviii

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Luna ipſus.
dclxv	viii	Nulla	ii	xvii	Noñ. april.	viii idus april.	xv
dclxvi	ix	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iiii cal. april.	xviii
dclxvii	x	xxii	iiii	xix	idus april.	xiiii cal. ma.	xix
dclxviii	xi	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v idus april.	xxi
dclxix	xii	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvii
dclxx	xiii	xxv	i	iii	iiii idus april.	xviii cal. ma.	xviii
dclxxi	xiiii	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii idus april.	xxi
dclxxii	xv	xvii	iii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. maias.	xxi
dclxxiii	i	xxviii	v	vi	vii idus april.	iiii idus april.	xvii
dclxxiiii	ii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. april.	xx
dclxxv	iii	xx	vii	viii	xvii cal. maias.	x cal. maias.	xxi
dclxxvi	iiii	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii idus april.	xvi
dclxxvii	v	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix
dclxxviii	vi	xxiii	iiii	xi	ii idus april.	xiiii cal. ma.	xx
dclxxix	vii	iiii	v	xii	calen. april.	iii nonas april.	xvi
dclxxx	viii	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xviii
dclxxxi	ix	xxvi	i	xiiii	v idus april.	xviii cal. ma.	xix
dclxxxii	x	vii	ii	xv	iiii cal. april.	iii cal. april.	xv
dclxxxiii	xi	xviii	iii	xvi	xv cal. maias.	xiii cal. maias.	xvi

Ogdoas.

Hendecas.

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Anni do-   Indicti-   Epactæ.   Concur   Cycli lu   Decimaquar-   Dies dominicus   Luna
mini.   ones.   rentes.   nares.   ta luna.   Pasche.   ipsius.

Crotopidg
dixi beseu succuozu:

	dclxxxiiii	xii	Nulla	v	xvii	Noñ. April.	iiii idus april.	xix
	dclxxxv	xiii	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
	dclxxxvi	xiiii	xxii	vii	xix	Id. april.	xvii cal. ma.	xvi
	dclxxxvii	xv	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii idus april.	xix
	dclxxxviii	i	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	iiii cal. april.	xxi
	dclxxxix	ii	xxv	iii	iii	iii id. april.	iii idus april.	xv
	dcxc	iii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xviii
Ogdoas.	dcxci	iiii	xvii	vi	v	xiiii cal. maias.	ix cal. ma.	xix
	dcxcii	v	xxviii	i	vi	vii id. april.	xviii cal. ma.	xxi
	dcxciii	vi	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvii
	dcxciiii	vii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. maias.	xviii
	dcxcv	viii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii idus april.	xxi
	dcxcvi	ix	xii	vi	x	ix cal. april.	vii cal. april.	xvi
	dcxcvii	x	xxiii	vii	xi	ii id. april.	xvii cal. ma.	xvii
	dcxcviii	xi	iiii	i	xii	cal. april.	vii idus april.	xx
	dcxcix	xii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi
	dcc	xiii	xxvi	iii	xiiii	v idus april.	iii idus april.	xvi
	dcci	xiiii	vii	v	xv	iiii cal. april.	iii nonas april.	xix
Hendecas.	dccii	xv	xviii	vi	xvi	xv cal. maias.	ix cal. maias.	xx

Anni do-   Indicti-   Epactæ.   Concur   Cycli lu   Decimaquar-   Dies dominicus   Luna
mini.   ones.   rentes.   nares.   ta luna.   Pasche.   ipsius.

	dcciii	i	Nulla	vii	xvii	Noñ. april.	vii idus april.	xvi
	dcciiii	ii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix
	dccv	iii	xxii	iii	xix	idus april.	xiii cal. ma.	xx
	dccvi	iiii	iii	iiii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
	dccvii	v	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix
	dccviii	vi	xxv	vii	iii	iii idus april.	xvii cal. ma.	xix
	dccix	vii	vi	i	iiii	iii cal. april.	ii cal. april.	xv
Ogdoas.	dccx	viii	xvii	ii	v	xiiii cal. maias.	xii cal. april.	xvi
	dccxi	ix	xxviii	iii	vi	vii idus april.	ii idus april.	xix
	dccxii	x	ix	v	vii	vi cal. april.	iii noñ. april.	xx
	dccxiii	xi	xx	vi	viii	xvii cal. maias.	xvi cal. ma.	xv
	dccxiv	xii	i	vii	ix	ii noñ. april.	vi idus april.	xviii
	dccxv	xiii	xii	i	x	ix cal. april.	ii cal. april.	xxi
	dccxvi	xiiii	xxiii	iii	xi	ii idus april.	xiii cal. maias.	xxi
	dccxvii	xv	iiii	iiii	xii	calen. april.	ii noñ. april.	xvii
	dccxviii	i	xv	v	xiii	xii cal. april.	vi cal. april.	xx
	dccxix	ii	xxvi	vi	xiiii	v idus april.	xvi cal. ma.	xxi
	dccxx	iii	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi
Hendecas.	dccxxi	iiii	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. maias.	xvii

Alcans dura & Confus
#; p; p; p; ala
māma ing'elme

o p; p; p; maior dog
o dagobertz umor
a p; p; p; curh in vnaaay

dccxxii

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Luna ipsius.
-------------------	-------------------	---------	--------------------	---------------------	-------------------------	---------------------------	-----------------

decxxii	v	Nulla	iii	xvii	Noñ. April.	ii idus april.	xxi
decxxiii	vi	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v cal. april.	xvii
decxxiiii	vii	xxii	vi	xix	Id. april.	xvi cal. ma.	xvii
decxxv	viii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi idus april.	xx
decxxvi	ix	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
decxxvii	x	xxv	ii	iii	iiii id. april.	idus april.	xvii
decxxviii	xi	vi	iii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix
decxxix	xii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. maias.	xx
decxxx	xiii	xxviii	vi	vi	vii id. april.	v idus april.	xvi
decxxxi	xiiii	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
decxxxii	xv	xx	ii	viii	xvii cal. maias.	xi cal. maias.	xviii
decxxxiii	i	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv
decxxxiiii	ii	xii	iiii	x	ix cal. april.	v cal. april.	xviii
decxxxv	iii	xxiii	v	xi	ii id. april.	xv cal. ma.	xix
decxxxvi	iiii	xiiii	vii	xii	cal. april.	vi idus april.	xxi
decxxxvii	v	xv	i	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xvii
decxxxviii	vi	xxvi	ii	xiiii	v idus april.	idus april.	xviii
decxxxix	vii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xxi
decxl	viii	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. ma.	xxi

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Luna ipsius.
-------------------	-------------------	---------	--------------------	---------------------	-------------------------	---------------------------	-----------------

decxli	ix	Nulla	vi	xvii	Noñ. april.	v idus april.	xviii
decxlii	x	xi	vii	xviii	viii cal. april.	cal. april.	xxi
decxliii	xi	xxii	i	xix	idus april.	xviii cal. ma.	xv
decxliv	xii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii
decxlv	xiii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
decxlv	xiiii	xxv	v	iii	iiii idus april.	xv cal. ma.	xxi
decxlvii	xv	vi	vii	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. april.	xvii
decxlviii	i	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. april.	xvii
decxlix	ii	xxviii	ii	vi	vii idus april.	idus april.	xx
decl	iii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi
decli	iiii	xx	iiii	viii	xvii cal. maias.	xiiii cal. ma.	xvii
decli	v	i	vi	ix	ii noñ. april.	v idus april.	xix
decli	vi	xii	vii	x	ix cal. april.	viii cal. april.	xv
decli	vii	xxiii	i	xi	ii idus april.	xviii cal. ma.	xvi
declv	viii	iiii	ii	xii	calen. april.	viii idus april.	xix
declvi	ix	xv	iii	xiii	xii cal. april.	v cal. april.	xxi
declvii	x	xxvi	v	xiiii	v idus april.	iiii idus april.	xv
declviii	xi	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. april.	xviii
declix	xii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. maias.	xix

Ogdoas.

Hendecas.

m 4 decclx

hylececy
A carolo
in ordme
redacty

Geroldy

hylemgarda
caroli uxore

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Anni do= Indi= Epactæ, Concur Cycli lu Decimaquar= Dies dominicus Lune
mini. ones. rentes, nares. ta luna. Pasche. ipsius.

	dccclx	xiii	Nulla	ii	xvii	Noñ. April.	vii idus april.	xv
	dccclxi	xiiii	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iiii cal. april.	xviii
	dccclxii	xv	xxii	iiii	xix	Id. april.	xiiii cal. ma.	xix
	dccclxiii	i	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april.	xv
	dccclxiiii	ii	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	viii cal. april.	xvii
	dccclxv	iii	xv	i	iii	iii id. april.	xviii cal. ma.	xviii
	dccclxvi	iiii	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii idus april.	xxi
Ogdoas.	dccclxvii	v	xvii	iii	v	xiiii cal. maías.	xiii cal. ma.	xv
	dccclxviii	vi	xxviii	v	vi	vii id. april.	iiii idus april.	xvii
	dccclxix	vii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. april.	xx
	dccclxx	viii	xx	vii	viii	xvii cal. maías.	x cal. maías.	xxi
	dccclxxi	ix	i	i	ix	ii noñ. april.	vii idus april.	xvii
	dccclxxii	x	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix
	dccclxxiii	xi	xxiii	iiii	xi	ii id. april.	xiiii cal. ma.	xx
	dccclxxiiii	xii	iiii	v	xii	cal. april.	iii noñ. april.	xvi
	dccclxxv	xiii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii cal. april.	xix
	dccclxxvi	xiiii	xxvi	i	xiiii	v idus april.	xviii cal. ma.	xix
	dccclxxvii	xv	vii	ii	xv	iiii cal. aprí.	iii cal. april.	xv
Hendecas.	dccclxxviii	i	xviii	iii	xvi	xv cal. maías.	xiii cal. ma.	xvi

Anni do= Indi= Epactæ. Concur Cycli lu Decimaquar= Dies dominicus Lune
mini. ones. rentes, nares. ta luna. Pasche. ipsius.

	dccclxxix	ii	Nulla	iiii	xvii	Noñ. april.	vi idus april.	xvii
	dccclxxx	iii	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
	dccclxxxi	iiii	xxii	vii	xix	idus april.	xvii cal. ma.	xvi
	dccclxxxii	v	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii idus april.	xix
	dccclxxxiii	vi	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
	dccclxxxiiii	vii	xxv	iii	iii	iii idus april.	iii idus april.	xx
Ogdoas.	dccclxxxv	viii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xviii
	dccclxxxvi	ix	xvii	vi	v	xiiii cal. maías.	ix cal. maías.	xix
	dccclxxxvii	x	xxviii	vii	vi	vii idus april.	vi idus april.	xv
	dccclxxxviii	xi	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvii
	dccclxxxix	xii	xx	iii	viii	xvii cal. maías.	xiii cal. ma.	xviii
	dccxc	xiii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii idus april.	xxi
	dccxci	xiiii	xii	v	x	ix cal. april.	vi cal. april.	xvii
	dccxcii	xv	xxiii	vii	xi	ii idus april.	xvii cal. ma.	xvii
	dccxciii	i	iiii	i	xii	calen. april.	vi idus april.	xx
	dccxciiii	ii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi
	dccxcv	iii	xx i	iii	xiiii	v idus april.	ii idus april.	xvii
	dccxcvi	iiii	viiiv	v	xv	iiii cal. april.	iii noñ. april.	xix
Hendecas.	dccxcvii	v	xviii	vi	xvi	xv cal. maías.	ix cal. maías.	xx

dccxcviii

DE TEMPORVM RATIONE LIBER:

71

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Cōcur- rētes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dccxcviii	vi	Null.	vii	xvii	Noñ. April.	vi id. april.	xvii
dccxcix	vii	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
dccc	viii	xxii	iii	xix	id. april.	xii cal. ma.	xx
dccci	ix	iii	iiii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
dcccii	x	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix
dccciiii	xi	xxv	vi	iii	iiii id. april.	xvi cal. ma.	xx
dccciiii	xii	vi	i	iiii	iiii cal. april.	ii cal. april.	xv
dcccv	xiii	xvii	ii	v	xiiii cal. maias.	xii cal. ma.	xvi
dcccvi	xiiii	xxviii	iii	vi	vii id. april.	ii id. april.	xix
dcccvi	xv	ix	iiii	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xv
dcccvi	i	xx	vi	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. ma.	xv
dcccix	ii	i	vii	ix	ii noñ. april.	iii id. april.	xviii
dcccix	iii	xii	i	x	ix cal. apriles.	ii cal. april.	xxi
dcccxi	iiii	xxiii	ii	xi	ii id. april.	id. april.	xv
dcccxi	v	iiii	iiii	xii	cal. april.	ii noñ. april.	xvii
dcccxi	vi	xv	v	xiii	xii cal. april.	vii cal. april.	xx
dcccxi	vii	xxvi	vi	xiiii	v id. april.	xvi cal. ma.	xxi
dcccxi	viii	vii	vii	xv	iiii cal. april.	cal. april.	xvii
dcccxi	ix	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. ma.	xvii

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies domini- cus Pasche.	Lunæ ipsius.
dcccxvii	x	Null.	iii	xvii	Noñ. april.	ii id. april.	xxi
dcccxviii	xi	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v cal. april.	xvii
dcccxi	xii	xxii	v	xix	id. april.	xv cal. ma.	xviii
dcccxi	xiii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi id. april.	xx
dcccxi	xiiii	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
dcccxi	xv	xxv	ii	iii	iiii id. april.	id. april.	xvii
dcccxi	i	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
dcccxi	ii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. ma.	xx
dcccxi	iii	xxviii	vi	vi	vii id. april.	vi id. april.	xvi
dcccxi	iiii	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
dcccxi	v	xx	i	viii	xvii cal. ma.	xi cal. ma.	xx
dcccxi	vi	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv
dcccxi	vii	xii	iiii	x	ix cal. april.	v cal. april.	xviii
dcccxi	viii	xxiii	v	xi	ii id. apriles.	xv cal. ma.	xix
dcccxi	ix	iiii	vi	xii	cal. april.	iiii noñ. apr.	xv
dcccxi	x	xv	i	xiii	xii cal. april.	ix cal. april.	xvii
dcccxi	xi	xxvi	ii	xiiii	v id. april.	id. april.	xviii
dcccxi	xii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xxi
dcccxi	xiii	xviii	iiii	xvi	xv cal. maias.	xiiii cal. ma.	xv

Ogdoas.

Hendecas.

m 5 decc

minu. casilona 5 gally
Aug 12 m 1/2

Chulung Cholmang Tormang

Mormar &

Glodepindur uero in mediomaturo

beht
bht und videra

B E D A E A N G L O S A X O N I S

	Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epacta.	Cōcur= rētes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
Hare epri &	dcccxxxvi	xiiii	Null.	vi	xvii	Noñ. April.	v id. april.	xiiii
	dcccxxxvii	xv	xi	vii	xviii	viii cal. april.	cal. april.	xxi
Onoto deac palam	dcccxxxviii	i	xxii	i	xix	id. april.	xviii cal. ma.	xv
induzar-	dcccxxxix	ii	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii id. april.	xviii
Eclipse sol 3 non. ma m	dcccxl	iii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
& 8 g boza in vigilia asfing	dcccxli	iiii	mol. xxv	iiii	iii	id. april.	xv cal. ma.	xxi
Itazas fontanai	dcccxlii	v	vi	vi	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. apr.	xvii
Ogdoas.	dcccxliii	vi	xvii	vii	v	xiiii cal. maías.	x cal. maías.	xviii
	dcccxliv	vii	xxviii	ii	vi	vii id. april.	id. april.	xx
	dcccxlv	viii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi
	dcccxlvi	ix	xx	iiii	viii	xvii cal. maías.	xiiii cal. ma.	xvii
Regmty &	dcccxlvii	x	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii id. april.	xx
pato colabally abbans	dcccxlviii	xi	xii	vii	x	ix cal. apriles.	viii cal. april.	xv
Walthfudg ab. &	dcccxlxi	xii	xxiii	i	xi	ii id. april.	xix cal. ma.	xvi
	dcccl	xiii	iiii	ii	xii	cal. april.	viii id. april.	xix
	dcccli	xiiii	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv
	dcccli	xv	xxvi	v	xiiii	v id. april.	iiii id. april.	xv
	dcccli	i	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. apr.	xviii
Hendecas.	dcccli	ii	xviii	vii	xvi	xv cal. maías.	x cal. ma.	xix

	Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epacta.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar ta luna.	Dies domini= cus Pasche.	Lunæ ipsius.
	dccclv	iii	Null.	i	xvii	Noñ. april.	viii id. april.	xvi
de la papa, luyarug. Tzucogo	dccclvi	iiii	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iiii cal. april.	xviii
Zitulumy	dccclvii	v	xxii	iiii	xix	id. april.	xiiii cal. ma.	xix
	dccclviii	vi	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april	xv
	dccclix	vii	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii
	dccclx	viii	xxv	i	iii	iiii id. april.	xviii cal. ma.	xviii
Migmeaty bezomta	dccclxi	ix	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii id. april.	xxi
Ogdoas.	dccclxii	x	xvii	iii	v	xiiii cal. maías.	xiii cal. ma.	xv
Waldher abbas	dccclxiii	xi	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii id. april.	xviii
Hewo abbe	dccclxiv	xii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. apr.	xx
	dccclxv	xiii	xx	vii	viii	xvii cal. ma.	x cal. ma.	xxi
	dccclxvi	xiiii	i	i	ix	ii noñ. april.	vii id. april.	xvii
	dccclxvii	xv	xii	ii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xx
Tercemly	dccclxviii	i	xxiii	iii	xi	ii id. apriles.	xiiii cal. ma.	xx
de luyarug. umar	dccclxix	ii	iiii	v	xii	cal. april.	iii noñ. april.	xvi
Coloma acta granta	dccclxx	iii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii cal. april.	xix
hato & suochu gualhor	dccclxxi	iiii	xxvi	vii	xiiii	v id. april.	xvii cal. ma.	xx
	dccclxxii	v	vii	ii	xv	iiii cal. april.	iii cal. april.	xv
Hendecas.	dccclxxiii	vi	xviii	iii	xvi	xv cal. maías	xiii cal. ma.	xvi

dccc

Tij idus Augusti bellu barvaru ad tota ubi vngari, vnti a barvaris qe armolphi dnas
27 die Veneris

3 idg Augusti Iten bellu ad ruma in vngaris adunat dno vngari ab barvaris occisi
sunt, Indue parum qe keryold dnas Be

Xvi kl sept non vngari circa hys flum

Xvi kl Oct, vngari a barvaris pempti die conu

X^{to} Julij bellū bavariorū & francozū cū ungaris circa isuram
 3 nonas Julij: bellū bavariorū cū ungaris movente & bavaris ab ungaris victi sunt
 2 nonas Julij 901 regnāte Ludowico ungaris a bavaris occisi sunt sabbato
 3to Augusti ungaris fridericū bozā invaserūt die solis

*Curia de pueris boni 6
 in die veneris
 72 completū 5 vit. prolam
 illis m. m. p. 2 m. m. m. m.*

DE TEMPORVM RATIONE LIBER.

Anni do-   Indicti-   Epactæ.   Cōcur-   Cycli lu   Decimaquar-   Dies dominicus   Luna
 mini.   ones.   rētes.   nares.   ta luna.   Pasche.   ipsius.

deccclxxiiii	vii	Null.	iiii	xvii	Noñ. April.	iii id. april.	xx
deccclxxv	viii	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi
deccclxxvi	ix	xxii	vii	xix	id. april.	xvii cal. ma.	xvi
deccclxxvii	x	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii id. april.	xix
deccclxxviii	xi	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
deccclxxix	xii	xxv	iii	iii	iiii id. april.	ii id. april.	xvi
deccclxxx	xiii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xviii
deccclxxxi	xiiii	xvii	vi	v	xiiii cal. maias.	ix cal. ma.	xix
deccclxxxii	xv	xxviii	vii	vi	vii id. april.	vi id. april.	xv
deccclxxxiii	i	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
deccclxxxiiii	ii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. ma.	xviii
deccclxxxv	iii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii id. april.	xxi
deccclxxxvi	iiii	xii	v	x	ix cal. apriles.	vi cal. april.	xvii
deccclxxxvii	v	xxiii	vi	xi	ii id. april.	xvi cal. ma.	xviii
deccclxxxviii	vi	iiii	i	xii	cal. april.	vii id. april.	xx
deccclxxxix	vii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi
deccxc	viii	xxvi	iii	xiiii	v id. april.	ii id. april.	xvii
deccxc	ix	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. apr.	xx
deccxcii	x	xviii	vi	xvi	xv cal. maias.	ix cal. maias.	xx

*anno ep̄i & suat aznolly
 februaria bellū
 Ogdoas.
 aznolly ep̄i & x^{to} octob
 suat vii^{to} martij
 Vualdo
 Karoly ff imp edibz ianuary
 Radā bona ardet
 Hendecās.
 Casi nōda
 manij*

*besn
 3^{ad}
 filij
 Caroli o. m. l.*

Anni do-   Indicti-   Epactæ.   Concur-   Cycli lu   Decimaquar-   Dies domini-   Luna
 mini.   ones.   rentes.   nares.   ta luna.   cus Pasche.   ipsius.

deccxciii	xi	Null.	vii	xvii	Noñ. april.	vi id. april.	xvii
deccxciiii	xii	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
deccxcv	xiii	xxii	ii	xix	id. april.	xii cal. ma.	xxi
deccxcvi	xiiii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
deccxcvii	xv	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix
deccxcviii	i	xxv	vi	iii	iiii id. april.	xvi cal. ma.	xx
deccxcix	ii	vi	vii	iiii	iii cal. april.	cal. april.	xvi
deccc	iii	xvii	ii	v	xiiii cal. maias.	xii cal. ma.	xvi
deccci	iiii	xxviii	iii	vi	vii id. april.	ii id. april.	xviii
deccci	v	ix	iiii	vii	vi cal. april.	v cal. april.	xv
decccii	vi	xx	v	viii	xvii cal. ma.	xv cal. ma.	xvi
deccciiii	vii	i	vii	ix	ii noñ. april.	vi id. april.	xviii
deccceiv	viii	xii	i	x	ix cal. april.	ii cal. april.	xxi
decccevi	ix	xxiii	ii	xi	ii id. apriles.	id. april.	xv
decccevi	x	iiii	iii	xii	cal. april.	noñ. april.	xviii
decccevi	xi	xv	v	xiii	xii cal. april.	vi cal. april.	xx
deccceix	xii	xxvi	vi	xiiii	ii id. april.	xvi cal. ma.	xxi
deccceix	xiii	vii	vii	xv	iiii cal. april.	cal. april.	xvii
decccexi	xiiii	xviii	i	xvi	xv cal. maias	xi cal. ma.	xviii

*Corpus S Walpurgie festū
 Ogdoas.
 ungaris occisi a bavo
 2us sabbato ungar
 in curia*

*Mormar
 2us sabb
 2us sabb*

*Ep̄i vry suat 2x
 cōmunit ad fortherm
 Langorobz*

900 sexto die february waldo ep̄i ad fortherm casu m̄p̄i Calamitatis
 ep̄i & deperatū p̄d clunsa monastat libery

22 nonas martij waldo ep̄i, frisinga, ingelē, v^o p̄ia;
 2us idus ep̄i v̄lmar die dominico anno dñi 882

monas p̄tr groatier sabbato

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Cöcur= rêtes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Lunæ ipsius.
dccccxii	xv	Null.	iii	xvii	Noñ. April.	ii id. april.	xxi
dccccxiii	i	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v. cal. april.	xvi
dccccxiiii	ii	xxii	v	xix	id. april.	xv cal. ma.	xviii
dccccxv	iii	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v id. april.	xxi
dccccxvi	iiii	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
dccccxvii	v	xxv	ii	iii	iiii id. april.	id. april.	xvii
dccccxviii	vi	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
Ogdoas. dccccxix	vii	xvii	iiii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. ma.	xxi
dccccxx	viii	xviii	vi	vi	vii id. april.	v id. april.	xv
dccccxxi	ix	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
dccccxxii	x	xx	i	vii	xvii cal. maias.	xi cal. ma.	xx
dccccxxiii	xi	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii id. april.	xvi
dccccxxiiii	xii	xii	iii	x	ix cal. apriles.	v cal. april.	xviii
dccccxxv	xiii	xxiii	v	xi	ii id. april.	xv cal. ma.	xix
dccccxxvi	xiiii	iiii	vi	xii	cal. april.	iiii noñ. apr.	xv
dccccxxvii	xv	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xvii
dccccxxviii	i	xxvi	ii	xiiii	v id. april.	id. april.	xviii
dccccxxix	ii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xx
Hendecas. dccccxxx	iii	xviii	iiii	xvi	xv cal. maias.	xiiii cal. ma.	xv

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar ta luna.	Dies domini- cus Paschæ.	Lunæ ipsius.
dccccxxxi	iiii	Null.	v	xvii	Noñ. april.	iii id. april.	xix
dccccxxxii	v	xi	vii	xviii	viii cal. april.	cal. april.	xxi
dccccxxxiii	vi	xxii	i	xix	id. april.	xviii cal. ma.	xv
dccccxxxiiii	vii	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii id. april.	xviii
dccccxxxv	viii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	i.ii cal. april.	xxi
dccccxxxvi	ix	xv	v	iii	iiii id. april.	xv cal. ma.	xxi
dccccxxxvii	x	vi	vi	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. apr.	xvii
Ogdoas. dccccxxxviii	xi	xvii	vii	v	xiiii cal. maias.	x cal. ma.	xviii
dccccxxxix	xii	xxviii	i	vi	vii id. april.	xviii cal. ma.	xxi
mula cada bawari ozu ab vngary dccccxl	xiii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvi
dccccxli	xiiii	xx	iiii	viii	xvii cal. ma.	xiiii cal. ma.	xvii
dccccxlii	xv	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii id. april.	xx
dccccxliii	i	xii	vi	x	ix cal. april.	vii cal. april.	xvi
dccccxliii	ii	xxiii	i	xi	ii id. apriles.	xviii cal. ma.	xvi
dccccxlv	iii	iiii	ii	xii	cal. april.	vii id. april.	xv.ii
dccccxlv	iiii	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv
dccccxlvii	v	xxvi	iiii	xiiii	v id. april.	iii id. april.	xvi
dccccxlviii	vi	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. apr.	xviii
Hendecas. dccccxlix	vii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. maias.	xix

dcccc

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ. Cōcur= rētes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Lunæ ipsius.
dcccc	viii	Null.	i	xvii	Noñ. April.	vii id. april. xvii
dcccci	ix	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april. xix
dccccii	x	xxii	iiii	xix	id. april.	xiiii cal. ma. xviii
dcccciii	xi	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april. xv
dcccciiii	xii	xiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april. xviii
dccccv	xiii	xxv	vii	iii	iiii id. april.	xvii cal. ma. xix
dccccvi	xiiii	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii id. april. xxi
dccccvii	xv	xvii	iii	v	xiiii cal. maias.	xiii cal. ma. xv
dccccviii	i	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii id. april. xviii
dccccix	ii	ix	v	vii	vi cal. april.	iii noñ. april. xxi
dccccx	iii	xx	vii	viii	xvii cal. maias.	x cal. ma. xxi
dccccxi	iiii	i	i	ix	ii noñ. april.	vii id. april. xvii
dccccxii	v	xii	ii	x	ix cal. apriles.	iii cal. april. xx
dccccxiii	vi	xxiii	iii	xi	ii id. april.	xiii cal. ma. xxi
dccccxiv	vii	iiii	v	xii	cal. april.	iii noñ. apr. xvi
dccccxv	viii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii cal. april. xix
dccccxvi	ix	xxvi	vii	xiiii	v id. april.	xvii cal. ma. xx
dccccxvii	x	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april. xvi
dccccxviii	xi	xviii	iii	xvi	xv cal. maias.	xiii cal. ma. xvi

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar ta luna.	Dies domini= cus Paschæ.	Lunæ ipsius.
dccccxix	xii	Null.	iiii	xvii	Noñ. april.	iii id. april.	xx
dccccxx	xiii	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi
dccccxxi	xiiii	xxii	vi	xix	id. april.	xvi cal. ma.	xvii
dccccxxii	xv	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii id. april.	xix
dccccxxiii	i	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
dccccxxiiii	ii	xxv	iii	iii	iiii id. april.	ii id. april.	xvi
dccccxxv	iii	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix
dccccxxvi	iiii	xvii	vi	v	xiiii cal. maias.	ix cal. ma.	xix
dccccxxvii	v	xxviii	vii	vi	vii id. april.	vi id. april.	xv
dccccxxviii	vi	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
dccccxxix	vii	xx	ii	viii	xvii cal. ma.	xii cal. ma.	xix
dccccxxx	viii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii id. april.	xxi
dccccxxxi	ix	xii	v	x	ix cal. april.	vi cal. april.	xvii
dccccxxxii	x	xxiii	vi	xi	ii id. apriles.	xvi cal. ma.	xviii
dccccxxxiii	xi	iiii	vii	xii	cal. april.	vi id. april.	xxi
dccccxxxiiii	xii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi
dccccxxxv	xiii	xxvi	iii	xiiii	v id. april.	ii id. april.	xvii
dccccxxxvi	xiiii	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. apr.	xx
dccccxxxvii	xv	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. ma.	xxi

Ogdoas. bellu mū benuru
& ulamānos ad ferūge
benuray octy de regno &
zucūm ymptu bellu
mū banoazur pauur ex
vray pte fētur dūm p
Jr

Hendecas.

dcccc

B E D A E   A N G L O S A X O N I S

Anni do-   Indicti=   Epactæ.   Cōcur=   Cycli lu   Decima quar=   Dies dominicus   Lunæ
mini.   ones.   rētes.   naves.   ta luna.   Paschæ.   ipsius.

	viij	Null.	vii	xviij	Noñ. April.	vi id. april.	xvii
~~W. de p. r. g. a. l. v. m. t.~~	decccxxxviii i	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
	decccxxxix ii	xxii	ii	xix	id: april.	xii cal. maias	xxi
	decccxc iii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii
	decccxc i	iiii	iiii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xix
	decccxcii v	xiiii	v	iii	iii id. april.	xvi cal. ma.	xx
	decccxciii vi	xxv	vi	iiii	iii cal. april.	cal. april.	xvi
abzula t. p. & Gorksonby	decccxciiii vii	vi	vii	v	xiiii cal. maias.	xi cal. maias	xvi
guarda Ogdoas.	decccxcv viii	xvii	i	vi	vii id. april.	ii id. april.	xix
	decccxcvi ix	xxviii	iii	vii	vi cal. april.	v cal. april.	xv
	decccxcvii x	ix	iiii	viii	xvii cal. maias.	xv cal. ma.	xvi
	decccxcviii xi	xx	v	ix	ii noñ. april.	v id. april.	xix
	decccxcix xii	i	vi	x	ix cal. apriles.	ii cal. april.	xxi
	m xiii	xii	i	xi	ii id. april.	id. april.	xv
amp. On Januz Guardu	mi xiiii	xxi	ii	xii	cal. april.	noñ. april.	xix
mofotix	mii xv	iii	iii	xiii	xii cal. april.	v cal. april.	xxi
	miii i	xv	iiii	xiiii	v id. april.	xvi cal. ma.	xxi
	miiii ii	xxvi	vi	xv	iiii cal. april.	cal. april.	xvii
gorksalby t. p.	mv iii	vii	vii	xvi	xv cal. maias.	xi cal. maias	xviii
Hendeccas.	mvi	xviii	i	xvii			

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decima quar- ta luna.	Dies domini- cus Paschæ.	Lune ipsius.
-------------------	-------------------	---------	--------------------	---------------------	--------------------------	-----------------------------	-----------------

mvii	v	Null.	ii	xvii	Noñ.april.	viii id. april	xv
mviii	vi	xi	iii	xviii	viii cal. april.	v cal. april.	xvii
mix	vii	xxii	v	xix	id. april.	xv cal. maías	xviii
mx	viii	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v id. april.	xxi
mxí	ix	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	viii cal.april.	xvii
mxii	x	xxv	ii	iii	iiii id. april.	id. april.	xvii
mxiii	xi	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
Ogdoas. mxiiii	xii	xvii	iiii	v	xiiii cal. maías.	vii cal. ma.	xxi
mxv	xiii	xxviii	v	vi	vii id. april.	iiii id. april.	xvi
mxvi	xiiii	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
mxvii	xv	xx	i	viii	xvii cal.ma.	xi cal.maías.	xx
mxviii	i	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii id. april.	xvi
mxix	ii	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix
mxx	iii	xxiii	v	xi	ii id. apriles.	xv cal. ma.	xix
mxxi	iiii	iiii	vi	xii	Cal. april.	iiii noñ. apr.	xv
mxxii	v	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. apr.	xviii
mxxiii	vi	xxvi	i	xiiii	v id. april.	xviii cal.ma.	xix
mxxiiii	vii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xxi
mxxv	viii	xviii	iii	xvi	xv cal. maías.	xiiii cal. ma.	xv
							mxxvi

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Cōcur= rētes.	Cycli lu nares.	Decima quar= ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Lunæ ipsius.
mxxxvi	ix	Null.	v	xvii	Noñ. April.	iiii id. april.	xix
mxxxvii	x	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
mxxxviii	xi	xxii	i	xix	id. april.	xviii cal. april.	xv
mxxxix	xii	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii id. april.	xviii
mxxx	xiii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	iii cal. april.	xxi
mxxxxi	xiiii	xxv	iiii	iii	iiii Id. april.	ii id. april.	xv
mxxxii	xv	vi	vi	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. april.	xvii
mxxxiii	i	xvii	vii	v	xiii cal. maias.	x cal. maias	xviii
mxxxiiii	ii	xxviii	i	vi	vii id. april.	xviii cal. ma.	xxi
mxxxv	iii	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. apriles	xvii
mxxxvi	iiii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiiii cal. ma.	xvii
mxxxvii	v	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii id. april.	xx
mxxxviii	vi	xii	vi	x	ix cal. apriles.	vii cal. april.	xvi
mxxxix	vii	xxiii	vii	xi	ii id. april.	xvii cal. ma.	xvii
mxl	viii	iiii	ii	xii	cal. april.	viii id. april.	xix
mxli	ix	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv
mxlii	x	xxvi	iiii	xiiii	v id. april.	iii id. april.	xvi
mxliii	xi	vii	v	xv	iiii cal. april.	ii noñ. april.	xix
mxliiii	xii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. maias.	xix

Henricus 3. Unde in 20to aq^{to} in
Ogdoas. xiiij et mai^{us}
Contra vngaros

Egillius ep^{us} et suat^{us} n^{ost}er
chuzady 4 j^{un}ij 71 nos j^{un}ij

Henricus 3. Unde in 20to aq^{to} in
Hendecās. 3 nos j^{un}ij, feria

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decima quar ta luna.	Dies dominie cus Paschæ.	Lunæ ipsius.
mxlv	xiii	Null.	i	xvii	Noñ. april.	vii id. april.	xvii
mxlvi	xiiii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix
mxlvii	xv	xxii	iii	xix	id. april.	xiii cal. ma.	xx
mxlviii	i	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april.	xv
mxlix	ii	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii
ml	iii	xxv	vii	iii	iiii id. april.	xvii cal. ma.	xix
mli	iiii	vi	i	iiii	iii cal. april.	ii. cal. april.	xv
mlii	v	xvii	iii	v	xiiii cal. maias.	xiii cal. ma.	xv
mliii	vi	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii id. april.	xviii
mliiii	vii	ix	v	vii	vi cal. april.	iii noñ. april.	xxi
mlv	viii	xx	vi	viii	xvii cal. ma.	xvi cal. maias	xv
mlvi	ix	xi	vii	ix	ii. noñ. april.	vii id. april.	xvii
mlvii	x	xii	ii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xx
mlviii	xi	xxiii	iii	xi	ii id. apriles.	xiii cal. maias	xxi
mlix	xii	iiii	iiii	xii	Cal. april.	ii noñ. april.	xvii
mlx	xiii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii. cal. april.	xix
mlx i	xiiii	xxvi	vii	xiiii	v id. april.	xvii cal. ma.	xx
mlxii	xv	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi
mlxiii	i	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. maias.	xvi.

Henricus 3. Unde in 20to aq^{to} in
suat^{us} E^pil^{us} j^{un}ij 71
Ogdoas. xiiij

Hendecās.

F I N I S.

BASILEAE EXCVDEBAT HENRICVS
PETRVS, MENSE MARTIO, AN:
M. D. XXIX

Henricus 3. Unde in 20to aq^{to} in
suat^{us} E^pil^{us} j^{un}ij 71
Ogdoas. xiiij
Magni
Henricus 3
et 3 nos
o cl^{us}
sabbato
ap^{us}
p^{us}
R^{us}
38

Erasmus chronographia Xgorographia Annij
 Contra gentium fabulas

Historia partim ^{maritima} Xgorographia, totius ^{liber} Annij de medietate gentium
 Xgorographia in epigraphis plinij

Computatio septuaginta milium ab etate ab Hebeura Veritate
 Annos. 1 2 3 7

MCCXXXVII

- 1075 bellu Henrici & aduery paxons v id iunij feria 3 Vnigenus
 1078 ellenhard epus & v id Mar Megmward succedat Eod anno 2 bellu in xon
 zcu pteua vi idy Aug feria m Henrici & aduery pax
 nas, Eod anno alia duo cyd bella aduery paxons, Vni 6 id febr feria 2,
 apud durloz Altru in id adob, feria vi iuxta fl eltra
 1081 bellu Capricianoru Contra paxons apud bohnt 3 id Aug feria x suem vider
 1097 conuulit in baptismo 1098 g ardur in anno passionis
 1098 Regmward & e m mian Henrici succedat
 1099 ordmanis fufingre factu ab ellenhardo polier epi

1196 Ex antiquo calendario

Dies	Anni	num	num 20	DIES	hebdomada	Antecessores	Ad ad lunam
				350	50	id sunt ad	invenida
Febr	22	36	22	280	20	lectioni quota	id dunsio
Mar	60	66	29	210	30	luna erat in	lunaru pteua
April	91	95	103	120	20	tel ran	
May	121	127	131	10	10	9	29
Jun	152	156	162	60	9	20	20
Jul	182	188	196	56	8	1	21
Aug	213	217	225	29	7	12	2
Sept	242	248	256	22	6	23	13
Oct	272	280	288	35	5	2	22
Nov	303	309	317	28	2	15	5
Dec	335	339	327	21	3	26	16
Jan	366	v	13	12	2	7	27

Si quis forte etate anni cotidie & etate lunae

tene dies anni in nro a tel ran vsp

in diem pntu de q inquis & num elier pntu recede tunc habet etate anni
 Adde etia aduentionis lunaru Annis pntu hoc e quota luna in tel Januarij
 fuerat cophonde in vni. hor duendi p 58 pntu quod comaseur hoc e luna

De mntu Quatuor componu in Annis

ISIDORVS	GRÆCET ROMANI	SANCTOLIVS
Voz 8	vii idus febr	8 kl
Epas 9	vii idus mar	kl
Anting x	vii idus aug	kl
Lucmy 8	vii idus nov	kl

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text in the upper middle section of the page.

Handwritten text on the right side of the page, possibly a signature or date.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

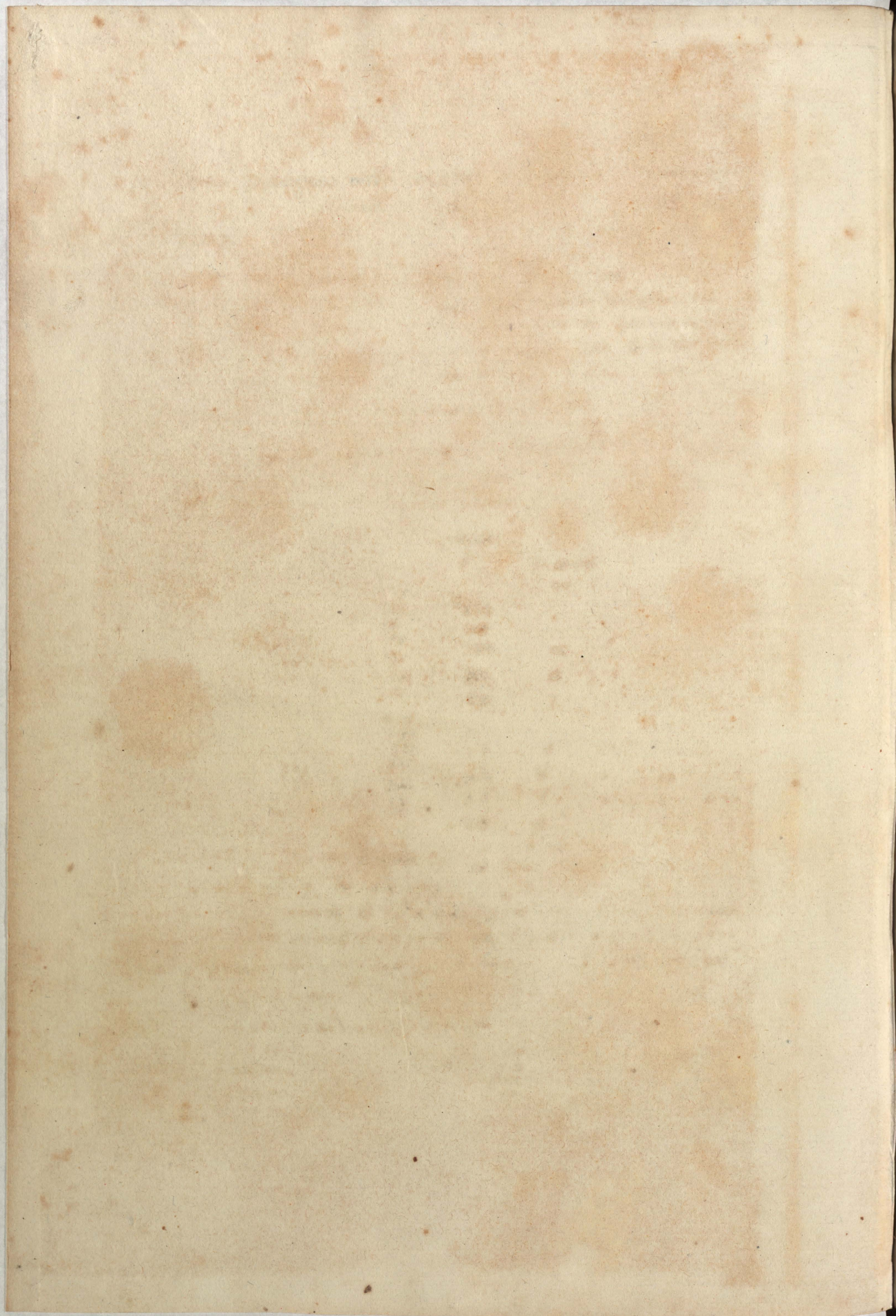
Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

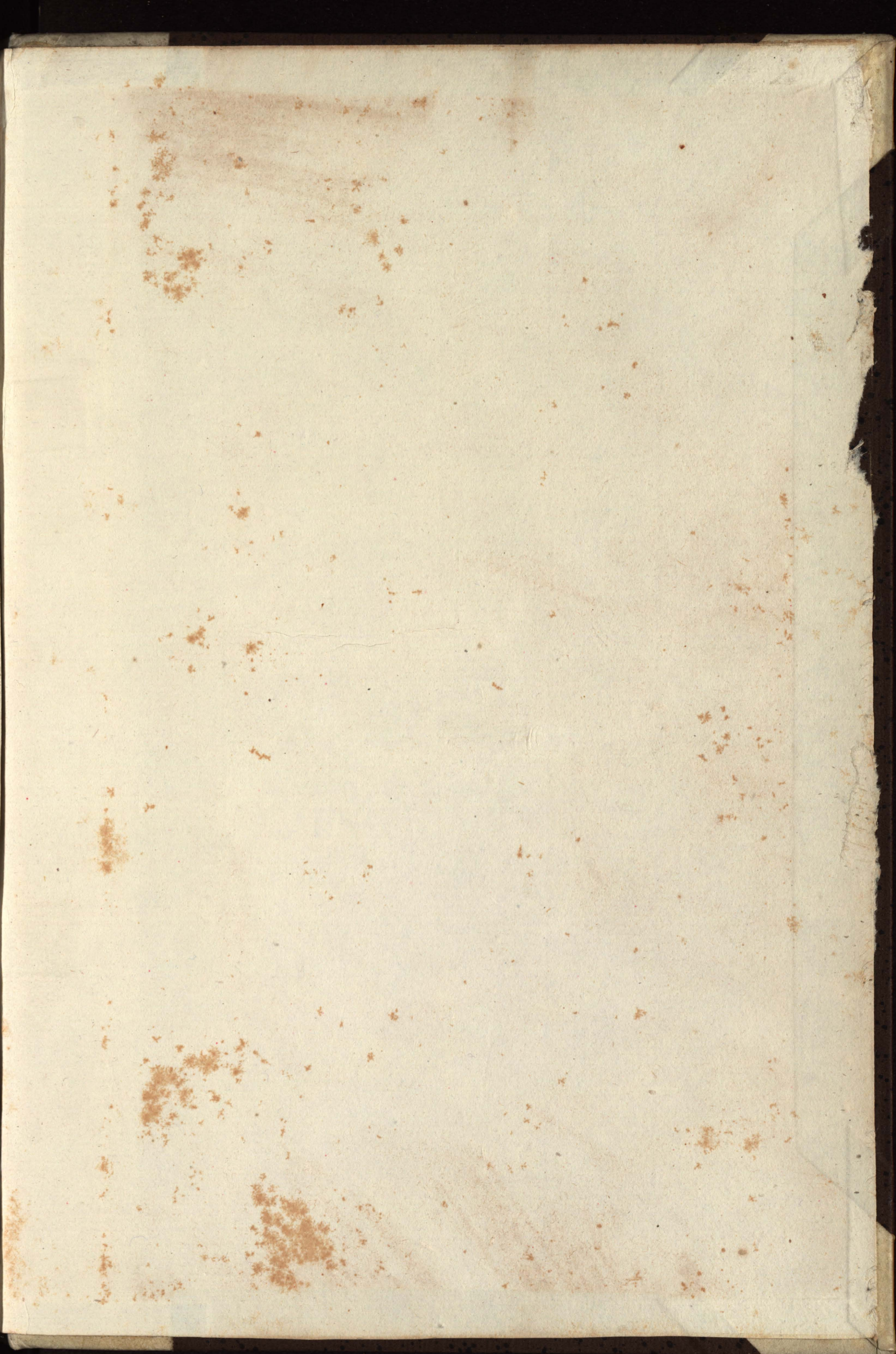
Small handwritten text or mark in the middle section.

Small handwritten text or mark in the middle section.

Cim.

75a

Beda